En liden aandelig

Spørgsmaals-Bog,

sammendragen af den hellige Skrift,

enfoldige Folk og Ungdommen ganske fornøden, nyttig og lystig at læse.

Ved

Michael Saxe,

Hofprædikant til Thonna og Ohrdruff.

Fordansket af Halvord Gunnersøn, Læsemester udi Oslo.

Christiania 1863.

Forlagt af N. W. Damm.

Trykt hos W. C. Fabritius.

Stormægtigste, høibaarne Fyrste og Herre,

Hr. Frederik Vilhelm, Hertug i Sachsen, Administrator til Churfyrstendømmet Sachsen, Landgreve i Thüringen og Markgreve i Meissen,
min naadigste Fyrste og
Herre:

Og

Stormægtigste, høibaarne Fyrstinde og Frue,

Fru Anna Maria, født Pfalzgrevinde ved Rhinen, Hertuginde i Sachsen, Landgrevinde i Thüringen og Markgrevinde i Meissen,
min naadigste Fyrstinde og
Frue.

Stormægtigste, høibaarne Fyrste, allernaadigste Herre, og Stormægtigste, høibaarne Fyrstinde, naadigste Frue. Den vise Gud, som har skabt og veed Alting, han har vel seet, hvad for en stor Nytte der kommer af den menneskelige Tunges rette Brug, og hvad for stor Skade og Fordærvelse der udspringer af den menneskelige Tunges Misbrug. Derfor har han i sit Ord, ligesom i et Brev og Mandat, af Himmelen sendt denne Ordning, at han forbyder al Misbrug og befaler den rette Brug, og foreskriver ogsaa, hvorledes det rettelig kan skee.

Denne Misbrugs Forbud staaer i det andet Bud; der siger han: Du skal ikke tage Herrens din Guds Navn forfængelig med Banden, Sværgen, Trolddom

Løgn og Bedrageri. Og der tilføier han ogsaa denne Trusel: Herren skal ikke lade den være uskyldig, som tager hans Navn forfængeligen.

Og i det sjette Bud, hvor han forbyder alle utugtige Ord og Tale, alle uteerlige og ublufærdige Gjekkerier og Ordspil, grovt Skjemt, grove Fabler og Eventyr, som fordærve gode Sæder og forgive tugtige Hjerter, forarge blufærdige og hoviske Øren, ligesom St. Paulus siger 1 Cor. 15. Corrumpunt bonos mores colloqvia prava: Ond Snak fordærver gode Sæder, og er et Mærke og Tegn paa et ondt, ureent, utugtigt og ugudeligt Hjerte, som Christus siger Matth. 12. Ex abundantia cordis os loqvitur: Af Hjertets Overflødighed taler Munden; et ondt Menneske frembærer onde Ting af det onde Liggendefæ, som Isidorus siger: Vanus sermo vanæ mentis signum est: qualis sermo auditur, talis animus probatur: Letfærdig Tale er Tegn til et letfærdigt Hjerte, som Talen klinger, saa er Hjertet sindet. Fremdeles i det ottende Bud, hvor han forbyder at sige falskt Vidnesbyrd mod vor Næste, at belyve, forraade, laste, bespotte, bagvaske, forhaane eller ogsaa forvende hans Ord og Gjerninger.

Gud har ogsaa ladet sætte mange klare Sprog her og der i sit Ord, ligesom til en Forklaring over forbemeldte Bud, som i den 34te Psalme: Hvo er den Mand, som haver Lyst til Livet, som elsker at leve mange Aar for at see Godt? Bevar din Tunge fra Ondt, og dine Læber, at de ikke tale Svig. St. Paulus Coloss. 3: Men nu aflægger ogsaa I alle disse Ting: Vrede, Hidsighed, Ondskab, Bespottelse, slem Snak af eders Mund. Lyver ikke for hverandre. Syrach Cap. 23: Børn! hører Munds Tugt; thi hvo som bevarer den, skal jo ikke gribes med sine Læber. En Synder skal forlades i sin Uforsigtighed, og en Bespotter og Hoffærdig løbe an ved dem. Væn ikke din Mund til at sværge, og tilvæn dig ikke at nævne den Hellige. Thi som en Svend, der bliver stedse hudstrøgen, fattes ikke Ribler, saaledes er og den, der sværer, og nævner ham altid, jo ikke reen for Synd. Til

Epheserne skriver St. Paulus i det 4de og 5te Cap.: Aflægger Løgn og taler Sandhed, hver med sin Næste. Ingen raadden Snak udgaae af eders Mund, og bedrøver ikke Guds den Hellig Aand, med hvilken I ere beseglede til Forløsningens Dag. Og gjekkelig Snak eller letfærdigt Skjemt, som ere utilbørlige, nævnes end ikke iblandt eder.

Derhos har Gud og ladet tilføie besynderlig Trusel, hvormed han vil afskrække os fra vor Munds og Tunges Misbrug. Som Christus vor troe kjære Broder siger Matth. 12: Jeg siger eder, at Menneskene skulle gjøre Regnskab paa Dommens Dag for hvert unyttigt [utilbørligt] Ord, som de have talet. Unyttige Ord ere de, som skee uden deres Forbedring, som dem høre, naar man tier stille om fornødne Ting, og taler om de Ting, som intet gjelder eller duer, som naar man fortæller unyttige og forargelige Fabler og Eventyr. Chrysostom. super Matth.

Derfor maae alle uspegelige *), unyttige og uforskammede Mennesker vel betragte denne Christi alvorlige og sande Trusel, som ere:

Først, alle Skjendegjester og Gudsbespottere, hvilke, saasnart deres Mund opgager, ikke kunne Andet udøse end unyttige Ønsker og gruelig Banden til Christi vor Frelsers Vanære og Forsmædelse og deres Næstes Skade. Om hvilke og Viisdommens Bog taler Cap. 1: Vogter eder for unyttig Knur og holder eders Tunge fra Bagtalelse; thi det, som I tale hemmelig, skal ikke gaae forgjæves hen, men en Mund, som lyver, omkommer Sjælen. Nidkjærheds Øre hører Alting, og Knurrens Raab skjules ikke.

For det Andet, alle Hyklere og Smigrere, hvilke med deres unyttige Smigeragtighed styrke de Ugudelige i deres Ondskab. Ligesom Augustinus siger: Adulatio est falsa laude seductio: talis est, qui adulatorie suggerit, ac qui clam occidit. Hyklert er en Forfø-

*) uspegelige ɔ: som ikke tæmme sin Tunge.

relse med falsk Ros, Samtykke og Billigelse i al Handel. En saadan Smigrer er jo ligesaa arg som en hemmelig Morder.

For det Tredie, de, som rose sig af sine begangne Synder og Laster og med en lattermild Mund fortælle, hvad Ondt de have her og der bedrevet. Disse gjøre dobbelt Synd og Skade. Først, idet de berømme sig af det, som de medrette skulde skamme sig ved, leer ad det, som de medrette skulde beklage og begræde. Derfor raaber ogsaa Esaias Ve over dem Cap. 3: De have forkyndt deres Synd, som Sodom, de dølgede den ikke. Ve deres Sjæle! thi de haveført sig selv Ulykke paa. For det Andet, idet de give Andre Aarsag til at synde og tænke: Slap han saa igjennem dermed, saa kan jeg og gjøre ligesaa; er han ikke derover faren til Djævelen, saa kan Helvede heller ikke saa snart opsluge mig. Derfor siger det gamle Vers:

Dupliciter peccat, qui se de crimine jactat.

En eenlig Synd, hun dobbelt bliver,
Af Synd om du dig rose plei'r.
Og sænker dig til Helvede ned,
Det vorder vist din sidste Afsked.

Disse høre alle af Christi Ord, og af det fremdragne Sprog, Viisd. 1, at Gud og Christus hører og mærker deres unyttige, forargelige og skadelige Ord og Tale, Ønsker og Forbandelser, og vil derfor paa det Sidste tale dem ganske strengeligen til og derover straffe dem haardeligen. Derfor var vel for saadanne urene Munde, løse og onde Tunger en alvorlig Bod og Omvendelse fornøden, dersom de ikke haardnakkeligen og modvilligen ville til evig Tid fordærves.

Hvad Tungens og Mundens rette Brug angaaer, da har Gud i det andet Bud befalet, at vi skulle bruge vor Tunge og Mund til hans Navns Priis og Paakaldelse, ligesom det og i den 50de Psalme bliver befalet: Kald paa mig paa Nødens Dag; jeg vil udfrie dig, og du skal prise mig. Den, som ofrer Takssigelse, den ærer mig, og den, som sætter sig den rette Vei fore, ham vil

jeg lade see paa Guds Salighed. I det tredie Bud befaler Gud, at vi skulle tale om hans Ord, synge, prædike og kundgjøre hans Gjerninger og Velgjerninger. Ligesom Paulus det videre udlægger Coloss. 3: Lader Christi Ord boe rigeligen iblandt eder i al Viisdom, saa I lære og paaminde hverandre med Psalmer og Lovsange og aandelige Viser, idet I synge yndigen i eders Hjerter for Herren. I det sjette Bud byder og befaler Gud, at vi skulle være kydske og tugtige i Ord og Gjerninger, og som Paulus det udlægger til Epheserne Cap. 4, at vi skulle føre saadan Tale, som er god til fornøden Opbyggelse, at den kan skaffe dem Naade, som høre derpaa, og ikke med gjekkelig Snak eller letfærdigt Skjemt, som ere utilbørlige, bedrøve den Hellig-Aand, med hvilken vi ere beseglede. I det ottende Bud kræver Gud, at vi skulle elske og tale Sandhed, undskylde vor Næste, tale alt Godt om ham og vende Alting til det Bedste. Som Syrach forklarer det 5 og 6 Cap. Vær snar, naar du skal høre; men sig ret Svar med Langmodighed. Haver du Forstand, da svar din Næste, men hvis ikke, da lad din Haand være paa din Mund. Bliv ikke en Fiende i Vens Sted; thi da skal du arve et ondt Navn, ja Skam og Haanhed. Saa skal ogsaa den Synder, som haver to Tunger. En ond Sjæl fordærver den, som eier den, og skal gjøre det, at han bliver sine Fiender til Glæde. En sød Strube gjør sig mange Venner, og en veltalende Tunge gjør, at Mange tale vel til En igjen. Og i det 28 Cap.: See til, omgjærd dit Gods med Torne, og gjør Døre og Stænger for din Mund. Sammenbind dit Guld og dit Sølv, men gjør Vegtskaal og Vegt til dine Ord, og gjør Dør og Stang for din Mund. Vogt dig, at du ikke falder ved den, at du ikke skal falde for En, som lurer paa Dig.

Heraf skulle tilbørligen alle Christne opvækkes, at de retteligen og vel bruge deres Tunge og sige med David, Psal. 39: Jeg sagde: jeg vil bevare mine Veie, at jeg ikke skal synde med min Tunge. Psal. 34:

Jeg vil love Herren til hver Tid, hans Lov skal altid være i min Mund. De skulle ønske og sige med Syrach i det 22 Cap.: Hvo vil give mig Varetægt for min Mund, og et forsigtigt Indsegl for mine Læber, at jeg ikke skal faae et Fald ved min Tunge, og den maatte fordærve mig. Psal. 51: Herre! oplad mine Læber, saa skal min Mund kundgjøre din Priis. Thi det kaldes en ret reen Mund, en god og nyttig Tunge, som Hieronimus siger: Pretiosa lingva, quæ non nisi de divinis rebus novit verba construere: et sanctum os, unde coelestia colloquia proferuntur. Det er en ædel Tunge, som alene taler om de guddommelige Ting, og det er en hellig Mund, af hvilken gaaer himmelske og aandelige Ord og Tale.

Og efterdi jeg denne Handel [Sag] eftertænker og besinder, falder mig tillige i mit Sind, hvorledes man kan see og lære Tungens rette Brug i dette Ords Bogstaver LINGVA, som mærker saa meget som en Tunge. Thi som man pleier at sige i et Ordsprog, Nomina sunt Omina, Navnene ere en Tings Betydelse. Det kan nu skee, naar man anseer og betragter det, ligesom her efterfølger.

Lingva data est homini, ut
1 Loqvelam proferat.
2 Iesum Christum confiteatur.
3 Nomen Dei invocet.
4 Gratiam Dei prædicet.
5 Verbum Dei doceat.
6 Alios instruat et ædificet. Det er:

Derfor er Mennesket givet en mælende Tunge i Halsen, at han dermed kan fremføre 1) Sprog og Tale, hvorved Mennesket bliver skilt ifra Dyrene, hvilket den Bogstav L betyder. 2) Jesu Christi Bekjendelse, at han er alle deres Frelser og Saliggjører, som troe og forlade sig paa ham, hvilket betegnes med den Bogstav I. 3) Guds Navns Paakaldelse og Lov, hvilket den Bogstav N betyder. 4) Guds mangfoldige Velgjerningers Lov og Priis, hvilket den Bogstav G udviser. 5) Guds

Ords Prædiken, hans Værelse [Væsens] og Villies Aabenbaring, hvilket med V betydes. 6) Andre Folks Underviisning, Opbyggelse og Forbedring, besynderlig den klene og spæde Ungdom, hvilket betegnes med A.

Paa det jeg nu maatte efter mit Embedes Udkrævelse give andre Enfoldige og besynderlig den ydelige og kjære Ungdom en nyttig og nødig Indledelse og Underviisning, haver jeg formedelst Guds Hjælp og Bistand mig understaaet, smukt ordentlig og beskedeligen at sammenfatte den hellige Bibels besynderligste Ord, mærkeligste Handel [Ting og Tildragelser] og Guds underligste Gjerninger, og det i Spørgsmaalsviis med Tiltale og Gjensvar at fremsætte, paa det at Ungdommen og de Enfoldige kunde i adskillig Maade og Viis have det, som de kunde snakke og tale om, og saa vænnes til, i deres Samqvem at spørge hinanden til om Gud, hans Gjerninger, om Kreaturene, om Guds Mirakler, og om hans Velgjerninger mod os, at de ved saadan christelig Øvelse kunde henjages og tilskyndes, flittigen at ransage og søge i Bibelen, og saa ikke aleneste med Lyst, men endogsaa med stor Nytte og Forbedring fordrive Tiden.

Efterdi jeg nu udi dette Arbeide haver ved den Helligaands Hjælp og Bistand færdiggjort den første Part, og nu efter tro lærde Folks Raad og Formaning ved Trykken givet den hver Mand til Gode, Nytte, Lyst og Forbedring udi Haanden, har jeg dertil behøvet en synderlig Patron og Skytsherre imod hine Momos og Bagvaskere, som selv intet Godt kunne gjøre, ere lade og fule [dovne] Fratres og Ventres*) og ville dog uden al Ret straffe, mestre og laste Andre deres Arbeide. Men der jeg mig omseer og leder iblandt de Gudfrygtige, haver jeg besynderlig for alle udvalgt begge E. F. N., under hvis christelige og høilovlige Navn, Patrocinio og Beskyttelse jeg lader dette mit svare og sure Arbeide udgaae, for disse efterfølgende Aarsagers Skyld.

Først, efterdi det lovlige fyrstelige Huus af Sach-

---

*) Fratres og Ventres ɔ: Brødre og Buge.

sen er det første iblandt al fyrstelig Stamme, under hvilket det hellige Evangelii salige Lys er i vor Tid kommen her for igjen til Guds synderlig Lov og Priis og mange tusinde Menneskers Salighed, under hvilket og det dyre Guds Redskab Dr. Martin Luther haver fortolket og udsat den hellige Bibel paa vort Tungemaal, saa konstelig, flittelig, og trolig, at endogsaa hans Fiender og Modstandere maae sig derover forundre, og det, som er en Skalkhed over al Skalkhed, værdt evig Skjændsel og Straf, at hine Guds Bespottere Calvinisterne ikke skamme sig ved at udsprede deres Livs og Sjæls mordiske Forgift iblandt den menige Mand, og den paaføre de Enfoldige, alene under Dr. Martin Luthers tydske Bibels Navn, hvilken de paa mange Steder have forfalsket, blandet og mengt deres Djævels Griller, Gloser og Forgift deri, og solgt den under Dr. Luthers Navn. Hvilken Djævels Falskhed og Utro E. F. N. vil formedelst eders rene Theologos snart lade føre til Dagen igjen, til saadanne Sjælemorderes og gjerrige [mordlystne] Aanders Beskjæmmelse og til Dr. Luthers Uskyldighed, Redning og Forsvar, og den saliggjørende Sandhed udi hans vel udsatte Bibel og andre nyttige Skrifter, hvilke som stikke baade Papisterne og Calvinisterne udi Øinene og ere dem ligesom Torne udi deres Hjerter, og saae gjerne, at de vare udslettede, hvilket de dog aldrig (næst Guds Hjælp) skal kunne udrette, dersom de end af Vrede vilde briste isønder.

For det Andet, efterdi at begge E. F. N. Alvorlighed og Nidkjærhed, Lyst og Kjærlighed til Gud og hans saliggjørende Ord er mig af Mange bleven berømt og rost, da haver det gjort mig et trøsteligt Haab, at dette mit velbemeente Arbeide, uddraget af den hellige uforfalskede Bibel, skal og være E. F. N. kjært og velbehageligt, og skal ikke alsomeneste selv det gjerne læse og sig derudi forlyste, men endog overantvorde eders Junkere og Tjenere, Jomfruer og Tjenestepiger, som ellers have en synderlig Lyst til Spørgsmaal, at læse og

dagligen at øve sig deri. Hvoraf der vil komme og udspringe mangfoldig Nytte og Gavn.

Først, at de ved saadan christelig Øvelse kunde gjøre sig den allerhøieste Guds Handel kyndig og bekandt.

For det Andet, at de derved kunde jage og tilskynde hinanden flitteelig at læse udi Bibelen.

For det Tredie, at de saadanne læste Sprog, hørte Historier og Guds Gjerninger og Velgjerninger des dybere kunde eftertænke og begrunde.

For det Fjerde, at de kunde flye og skye unyttigt og letfærdigt Sqvalder og Snak, hvormed Gud bliver fortørnet, Englene forjagede, den Hellig-Aand bedrøvet, og Djævlene blive glædede og tillokkede.

For det Femte, at de kunde lære og befatte nyttig Materie og Handel, hvorom de med Nytte, Lyst og Forbedring kunde snakke og tale sammen, og dermed christelig fordrive Tiden.

For det Sjette, at de af Creaturenes Beskuelse og rette Brug kunde faa og bekomme en fiin christelig Tilskyndelse, at tænke paa Gud deres Skaber, paa hans Almægtighed, Viished, Godhed, Mildhed og Trofasthed, og dermed glæde og trøste sig og hjertelig derfor takke ham. Som den fromme og trofaste Munk og gamle Skribent Bernhardus smukt derom taler, sigende: Verus Dei amator, qvoeunqve se vertit, familiarem admonitionem sui creatoris habet; rebus pro speculo utitur, et a creaturis ad creatorem sic cogitans elevatur: Si ista bona, pulchra et dulcia videntur, quæ creata cum tempore mutantur; quid bonitatis, pulchritudinis et dulcedinis habebit autor eorum Deus. Det er: En ret Guds Elsker, hvorsomhelst han vender sig hen, da finder han skjønne og smukke Paamindelser om Gud sin Skaber, han bruger Creaturene som et Speil, han opløfter sit Hjerte og Sind fra Creaturene til Skaberen, fra de Jordiske til de Himmelske, og tænker saa: Se, tykkes mig det Samme at være saa godt og skjønt, som er skabt og skal med Tiden igjen forgaae, hvad for

Skjønhed, Godhed, Deilighed og Sødhed maa da den have, som er Skaber til alt Saadant, hvilken er evig og uforgjængelig.

For det Syvende skulle de og hermed lokke Gud og hans hellige Engle til sig og til E. F. N. ny begyndte Hof og Huusholdning, og hjælpe til at befordre over den samme Guds Velsignelse, Lykke og al Velfærd, efter disse klare Sprogs Lydelse. Jac. 4. Holder eder nær til Gud, saa skal han holde sig nær til eder, imodstaaer Djævelen, saa skal han flye fra eder. Matth. 18. Hvor To eller Tre ere forsamlede i mit Navn, der er jeg midt iblandt dem. 2 Moseb. 20: Paa hvert det Sted, hvor jeg lader ihukomme mit Navn, vil jeg komme til dig og velsigne dig. Psalm. 112: Salig er den Mand, som frygter Herren, som haver saare Lyst til hans Bud. Hans Sæd skal være mægtig paa Jorden; de Oprigtiges Slægt skal velsignes. Gods og Rigdom skal være i hans Huus, og hans Retfærdighed bestaaer altid.

Beder derfor ganske underdanig, E. F. N. ikke vilde drage nogen Mishagelighed til denne min velbemeente Dedication, men lade sig dette mit Arbeide vel befalle, og med al Gunst og Naade annamme. Det vil Gud, hvis Ord det er, lade sig vel behage, og ved rigelig Velsignelse belønne, og give mig Aarsag, flittelig at holde ved og færdig gjøre den anden Part, Gud til Ære og den blomstrende Ungdom til Nytte, Tjeneste og Forbedring.

Befalende herved E. F. N. udi Guds almægtige Beskyttelse og Beskjærmelse, han ophold den samme udi hjertelig Kjærlighed, Troskab og Enighed, og udi en langvarende Sundhed til Liv og Sjæl, velsigne og den samme rigelig med Livs Frugt, og naadeligen med Land og Folk fra alle hemmelige og aabenbare Fiender beskytte og beskjærme. Og at han vilde forfriske den samme ædle Rudekrands, gjøre den grøn og blomstrende, og opholde den til sit eget Navns Ære, til sin christne og forhadede Kirkes Herberge og Bolig, og sit saliggjørende Ords Opholdning og Forplantelse, og mange christelige

Hjerters, rene Lærers og tro Lutheraners Ære, Nytte, Beskyttelse og Forfremmelse.

Datum Ohrdruff paa Paaske Fest og Hoitid (paa hvilken i det Aar 1461 Vilhelm Hertug af Sachsen, Churfyrsten Frederik den Andens Broder, haver begivet sig af Weimar paa Reisen til den hellige Grav, og havt udi Selskab med sig fjorten Grever og Friherrer, mange af Adelen, og fire og halvfemsindstyve andre Personer af allehaande Landskaber, kom og lykkeligen igjen til Weimar den 2 October, og havde ikke mere mistet end een Person paa den ganske Reise, som blev dod til Rhodis, førte og med sig fire og tresindstyve Riddere) Aar efter Christi Fodsel, det mindre Tal 93 [1593]

E. F. N.

Underdanige

Michael Saxe, Hofprædikant der sammesteds.

Indhold.

1ste Capitel.

Om Gud.

1.

Hvilket er det allerførste Navn, som i Bibelen bliver Gud tillagt?

Det Hebraiske Navn, אלהים, Elohim, som paa Norsk betyder saa meget som Guder; ikke at der er mange Guder, som Hedningerne have digtet; men at Elohim betyder den hellige Trefoldigheds Hemmelighed, at udi det eneste guddommelige Væsen ere trende Personer, lige udi Almagt, Natur og Evighed, og at den Gud, som haver skabt Himmel og Jord, er og kaldes Gud Fader, Søn og Hellig-Aand. Ligesom det og herefter med klare Sprog og herlige Aabenbarelser bliver beviist og ført til Lyset.

2.

Hvoraf bliver Gud kaldet Gud?

Af Godhed, thi han er alene fuldkommen god og al Godheds grundløse Veldekilde og Brønd, som Christus siger Luc. 18, V. 19. Ingen er god uden een, som er Gud. Og Apostelen St. Jacob 1. Cap. V. 17. Al god Gave og al fuldkommen Gave er ovenfra og kommer ned fra Lysenes Fader.

3.

Hvorledes kan Gud alene kaldes god, efterdi at Kreaturerne og nogle Mennesker i Skriften blive berømte at være gode og fromme, som skrevet staar i 1. Moseb. 1. V. 31. Luc. 1, V. 6. Matth. 5. Apostl. G. 11, V. 24.

Gud er og kaldes alene god for hans eget fuldkommet og ikke fremmed eller annammet Gode; thi han haver ikke sit Gode nogen andensteds fra eller i Stykkeviis: men er udi og af sig selv fuldkommen god og en Begyndelse og Veldekilde til alt Godt i Kreaturerne og Menneskene. Men Kreaturerne kaldes gode, saavidt som deres Skabning og det indplantede Gode, som de af Gud have annammet, er angaaende. Men Menneskene efter Adams Fald berømmes og roses fromme og gode, saavidt som Gud dem af Naade haver igjenfødt og efter sit Godheds Billede fornyet, dog saaledes, at de udi dette Liv ikke (foruden Christi tilregnede Fromhed og Helliggjørelse) kan rose og berømme sig selv af sit eget fuldkomne Gode, saasom Gud.

4.

Hvad betyder dette Ord Herre, som med fem store Bogstaver saa tit og ofte bliver sat i Bibelen?

Det betyder Guds Titel, hvilken paa Hebraisk kaldes יהוה Jehovah, og paa Norsk betyder twende Ting:

1) Det vældige og mægtige Herskab og Regimente, som Gud selv haver og beholder fremfor alle andre, over Himmel og Jord, Engle, Djævle, Mennesker og alle Kreaturer. Psal. 115, V. 3, 4, 5, 6, 7, 16.

2) Betegner det hans selvstændige, evige og uomskiftelige Væsen, at han er den, som haver altid været og bliver i al Evighed og giver alle Creaturer deres Væsen og opholder dem ogsaa derudi. Ps. 102, V. 20, 28.

Vi Norske kalde ham i almindelig Tale heel rettelig een evig almægtig Gud, alle Creaturers Skaber og Opholder.

5.

Hvorfor bliver Gud kaldet paa det Latinske Tungemaal Deus?

For tvende Aarsagers Skyld.

1) Qvod ei nihil desit; det er: At ham fattes eller feiler intet; thi han er almægtig, haver Alting i sin Haand og kan gjøre hvad han vil, som sees i Apostl. Gj. 17, V. 24. Han tjenes og ikke af Menneskers Hænder som een, der har noget behov, efterdi han selv giver Alle Liv og Aande og alle Ting. V. 25.

2) A dando: det er: At give; thi han uddeler sine Gaver iblandt Menneskene og giver baade Mennesker og Dyr deres Underholdning, som David vidner i den 104 Ps. V. 11, 14, 15. De vogte alle paa ham, at han skal give dem deres Ophold, Ps. 145, V. 16. Alles Øine vogte paa dig, og du giver dem deres Mad i sin Tid. Du oplader din Haand og mætter alt det, som lever, med Behagelighed.

Nogle derivere og uddrage det Ord Deus af det Hebraiske Ord די, det er saa meget som Sufficientia, qvod Deus unus & solus ad omnia danda sufficiat: At Gud haver Alting og kan give Alting.

6.

Hvorfor bliver Gud kaldet i det Græske Sprog Θεὸς, Theos?

For tvende Aarsagers Skyld.

Først efterdi han seer og veed Alting, som Syrach siger i det 39 Capitel V. 24: Alle Menneskers Gjerninger ere for ham, og der er intet skjult for hans Øine, han seer Alting fra Verdens Begyndelse indtil Verdens Ende, og der er ingen Ting ny for ham. Derfor maa han tilbørligen hede Θεὸς, id est, videns, der Alting veed og seer.

For det andet, at han er den rette Nødhjælper, hvilken der i Nød beteer sin Hjælp og Trøst, som han selv siger i den 91 Ps. V. 15: Han skal kalde paa mig,

og jeg vil bønhøre ham. Jeg er hos ham i Nød, jeg vil frie ham og saliggjøre ham. Derfor kaldes han retteligen Θεός ἀ Θέειν, i. e. currendo; thi han løber de troe Christne imod baade med Hjælp og Trøst.

7.

Hvorfor bliver Gud kaldet i det Hebraiske Sprog אלשדי El Schadai, det er Brystets Gud?

Fordi at han, som en tro melkrig Moder, nærer og føder Menneskene og Kreaturene og giver dem deres levende Kraft, som David vidner i den 104 Ps. V. 27: De vente alle paa dig, at du skal give dem deres Mad i sin Tid.

Dr. Morten Luther skriver over det 45 Cap. i første Moseb., at det Hebraiske Navn אלשדי El Schadai, kommer af ubere, sive alendo, det er: af Bryst eller Die at give, og kaldes saa meget som Gud Almægtigste, der giver og gjør Alting, saa og nærer, regjerer, mætter, forsørger og opholder Alle, at de blive i sin Stand og Væsen.

Hvad lærer dette Navn El Schadai?

At vi over os have saadan en trofast Gud og Herre, som vil jo saa-vist nære og føde os i denne Verden, som en Moder nærer og føder sit Barn med sine Bryster, som han lover og tilsiger hos Propheten Esaiam i det 49 Cap. V. 15. 16. Kan og en Moder forglemme sit diende Barn, at hun ikke forbarmer sig over sit Livs Søn? ja om hun end kan glemme det, da vil jeg dog ikke forglemme dig. See jeg tegnede dig i Hænderne.

8.

Hvoraf bliver Gud kaldet i den Hellige Skrift den Herre Zebaoth, det er, en Hærskares Gud?

Derfor, at han haver Englene, Menneskene, og alle andre Kreaturer under sig, ligesom en forsamlet Hær, og bruger den til sin Tjeneste og Bestilling, de Fromme til Beskyttelse, og de Onde til Straf.

Hvad lærer dette Navn Herre Zebaoth os?
Trende Ting:

Først, at de Gudfrygtige og troe Christne skulle ikke udi Nød og Trang være altfor meget frygtagtige og mistrøstige, efterdi at de have Gud og alle hans Kreaturer ligesom en Hær omkring sig til Vægtere, Beskyttere og Beskjærmere, som skrevet staar i Viisdommens Bogs 16. Cap. V. 24. Kreaturet, som tjener Gud, som Skaberen, er redebon til at plage de Uretfærdige, og det formildes til at gjøre dem godt, som sig forlade paa dig.

For det Andet, at de Ugudelige skulle ikke være saa stolte og overdaadige; thi Gud og alle Kreaturer staa dem imod, og kunde, som en vældig Hær, i et Øjeblik paa alle Hjørner og Sider overfalde dem, at de ingensteds skulde kunne slippe og undkomme. Viisd. 17. V. 1. Amos 9. V. 1.

For det Tredie, at vi, som Krigsfolk under Guds Fane, ikke skulle være lade og dovne, men uden Afladelse altid tage vare paa vor Skandse, og ridderligen stride imod Djævelen, Verden og Kjødet, for Guds Ære, vores egen Salighed, og andre Folks Velfærd, ligesom David formaner os i den 103 Psalme, V. 2: Lover Herren alle hans Hærskarer, I hans Tjenere, som gjøre hans Villie. Og som Apostelen Paulus siger til de Epheser Cap. 6. V. 10. 11: Vorder stærke i Herren og i hans Vældes Kraft, ifører eder Guds fulde Rustning, at I kunne være mægtige til at staae imod Djævelens snedige Anløb.

9.

Hvilket er Guds rette og egentlige Navn i det Ny Testamente?

Det er: at han efter sit Væsen heder Gud Fader, Søn, og Hellig-Aand, og efter sin naadige Villie kaldes Jesu Christi Fader, og formedelst Christum vores Fader.

10.

Hvorfor kalder Paulus Gud en salig Gud?

Fordi han er alene salig, og for Christi Skyld af Naade saliggjør alle dem, som troe, som St. Paulus vidner til de Romere i det 3. Cap. V. 22. 26. og til Titum Cap. 3. V. 5. Gud gjør os salige etc. og til de Epheser Cap. 2. V. 8. 9: I ere blevne salige af Naade, formedelst Troen, og det ikke af eder selv, det er Guds Gave; ikke af Gjerninger, paa det ikke nogen skal rose sig.

11.

Hvorfor tillægger den hellige Skrift Gud Øine og Øren, Hænder og Fødder, endog han er en Aand, der ikke haver Kjød og Been, som vi Mennesker?

Det skeer derfor, at Guds Godhed, Venlighed, Hjælp og Bistand kan blive os desbedre og ydermere bekjendt, at vi des vissere kunde fornemme, og standeligere troe, at han med Naade vil ansee alle troe Tilbedere, give dem en naadig Audience og Bønhøring, og udi al Nød hjælpe dem.

Denne Maade at tale paa, kalder man Hebraismum eller Anthropologiam.

12.

Hvad er Gud umuligt?

At lyve; efterdi han selv er Sandhed, som Epistelen til de Ebræer vidner i det 6. Cap. V. 18: Det er umuligt, at Gud kan lyve.

13.

Hvor mange Personer have tillige paa eet Sted seet Gud her paa Jorden?

Fire og halvfjerdsindstyve. Thi saaledes skriver Moses i sin anden Bogs 24. Cap. V. 9. 10. 11: Og Moses, Aron, Nadab og Abihu, og de halvfjerdsindstyve Ældste af Israel gik op paa Bjerget, og saae Israels Gud, og det var under hans Fød-

der, som en Gjerning af Saphirsteen, og som Himmelen, naar den er klar. Og der de havde beskuet Gud, da aade de og drak.

14.

Paa hvor mange Steder haver Gud besynderlig sin Bolig?

Paa tre Steder, som han selv siger Esaiæ 57 Cap. V. 13. Jeg boer i det Høje, og i Helligdommen, og hos dem, som haver en sønderknuust og ydmyg Aand.

Hvad mener Gud med Høiheden?

Himmelen, hvor han lader sig see og beskue i Evighed af Englene, og de udvalgte Hellige, og opfylder dem med Fryd og Glæde. Aabenb. 7. V. 15. 16. 17.

Hvad mener han med Helligdommen?

Den christelige Kirke, hvor han altid i sit Ord og Sakramenter er kraftig og nærværende tilstede, uddeler sin himmelske Skat og Gode iblandt dem, som troe. 2 Mosebs. 19. Joh. 14.

Hvad mener han med det sønderknuste Hjerte?

De bodfærdige, elendige, og bedrøvede Mennesker, hos dem er han, og afløser, trøster, styrker og befrier dem. Psal. 34. V. 18. 19. 20. 23.

15.

Naar haver Gud antaget de jordiske Ting, frem for de himmelske?

Paa den Tid, da hans Søn blev et Menneske, da haver han ikke ladet ham paa sig annamme de himmelske Aander; men det jordiske Menneskes Natur, som Epistelen til de Ebræer vidner i det 2 Cap. V. 16. 17: Guds Søn antager sig ingensteds Englene, men Abrahams Afkom antager han sig. Derfor burde han blive sine Brødre lig i alle Ting, at han maatte blive en barmhjertig og trofast Ypperstepræst for Gud, til at forsone Folkets Synder.

16.

Hvor er Gud og vi Mennesker tillige paa det længste fra hinanden, og paa det næste hos hinanden og tilsammen?

Foruden hans Søn Christo er Gud og vi Mennesker længere fra hinanden, end Himmelen er fra Jorden, men i Christo, sand Gud og Menneske, ere vi Gud nærmere tilforbundne, end som Brødre og Søstre er hinanden, efterdi Gud, som er Himmelens og Jordens Skaber, er bleven et naturligt Menneske, og vort Kjød og Blod, som St. Paulus siger til de Eph. i det 5. Cap. V. 30: Vi ere hans Legemes Lemmer, af hans Kjød og af hans Been. Hvorfor ogsaa Skriften kalder dem, som troe, Guds Børn og Christi Brødre og Søstre. Matth. 12, 50. Gal. 3, 7. 28. Ebr. 2, 11. Ps. 22, 23.

17.

Hvor seer Gud helst hen?

Til det, som er fornedret og ydmyget, at han det ophøier, som David vidner i den 113. Psal. V. 5. 6. 7. 8. Hvo er som Herren vor Gud, som haver sat sig saa høit, og seer til det, som er fornedret i Himmelen og paa Jorden? Han som opreiser den Fattige af Støv, og ophøier den Arme af Skarnet, at han sætter ham hos Fyrster, hos sit Folks Fyrster.

18.

Hvor staaer det skrevet, at Gud seer Menneskene ind i Hjertet, og veed alle deres Tanker?

Udi den 139 Ps. V. 3: Herre, hvad heller jeg gaaer eller ligger, da est du omkring mig, og seer alle mine Veie, Ps. 33, V. 13. 15. Herren skuer af Himmelen, og seer alle Menneskens Børn. Han skaber tillige deres Hjerter, og mærker paa alle deres Gjerninger.

19.

Omkring hvilken Herre er de fleste Tjenere blevne seede?

Hos og omkring den, som er Herre over alle

Herrer, Gud den almægtigste Fader, ham haver Daniel seet Tusinde Gange Tusinde tjene, og ti Tusinde Gange ti Tusinde at staae for ham. Dan. 7, V. 10.

20.

Hvo brødes med Gud og overvandt ham?

Patriarken Jacob. Thi saa staaer der skrevet 1 Moseb. 32 Cap. V. 24. 25. 26. 27. 28. Da brødes der en Mand med ham, indtil det dagedes, og der han saae, at han kunde ikke overvinde ham, rørte han haardt ved hans Hofteskaaler, saa at hans Hoftebeen gik af Leed, i det han brødes med ham. Og han sagde: Lad mig gaae, thi det dages; men han svarede: Jeg vil ikke slippe dig, uden du velsigner mig. Og han sagde til ham: Hvad er dit Navn? Han svarede: Jacob. Og han sagde: Du skal ikke mere kaldes Jacob, men Israel; thi du haver stridt og holdt dig fyrsteligen med Gud og med Menneskene, og fik Overhaand.

Hvad lærer denne Gjerning os?

Trende Ting.

Først, at Gud forsøger og prøver Sine, førend han hjælper og trøster dem. Syr. 2. Joh. 12.

For det Andet, at man i Korset og Forfølgelse holder hart og fast ved Guds Ord, og staaer paa hans Løfte og Tilsagn, og siger med David i den 27 Ps. V. 8. 9: Til dig sagde mit Hjerte: — (der du sagde:) søger mit Ansigt! — Herre! jeg søger dit Ansigt. Skjul ikke dit Ansigt for mig, forkast ikke din Tjener i din Vrede, du har været min Hjælp, forlad mig ikke, og tag ikke din Haand fra mig, Gud min Salighed.

For det Tredie, at Troen til Christum og hans Ord er det Middel, ved hvilket vi kunne beholde Seiervinding over Synden, Døden, Djævelen, Verden og Helvede, overvinde Gud selv, og tage ham til Fange, at han maa velsigne og hjælpe os. Som Johannes siger: Vor Troe er den Seier, som haver overvundet

Verden. 1. Joh. 5. V. 4. Og Christus siger til den cananæiske Qvinde: Din Troe er stor, dig skee, som du vil. Matth. 15, V. 28.

21.

For hvilke Egenskabers Skyld bliver Gud paa det høieste berømt og rost i den Hellige Skrift?

For hans brændende Kjærlighed, store og hjertelig Barmhjertigheds Skyld, formedelst hvilke han er rørt og bevæget til at forløse det menneskelige Kjøn fra Helvede og Fordømmelsen ved sin Søns Død; ved hvilken Kjærlighed og Barmhjertighed han og endnu bliver bevæget til at annamme af det menneskelige Kjøn til sine Børn og Himmeriges Arvinger, alle dem, som troe paa hans Søn. Disse Egenskaber udi Gud veed Moses, Propheterne og Apostlerne ikke noksom at prise og love, som man kan see 2 Moseb. 34. Ps. 103 og 145. Joh. 3. Rom. 4. Eph. 2. 1 Joh. 4.

22.

Hvo haver seet Guds Indsegl?

Johannes Evangelist, som han selv siger i hans Aabenbarings Bogs 7. Cap. V. 2. 3. Jeg saae en anden Engel opstige fra Solens Opgang, han havde den levende Guds Indsegl, og beseglede vor Guds Tjenere i deres Pander.

23.

Hvor haver den ene Gud omstødt den anden?

I Philisternes Stad Asdod, udi Dagons Huus, der Philisterne havde taget Guds Ark og sat den hos deres Gud Dagon, da fandt de om Morgenen, at deres Gud Dagon var stødt omkuld, og laa paa sit Ansigt for Israels Guds Ark. Men da de nu igjen opreiste Dagon og satte ham i sit Sted igjen, fandt de den anden Morgen, at Israels Gud atter havde stødt ham omkuld, saa at baade hans Hoved og hans Hænder vare afhugne paa Dørtærskelen. 1 Sam. 5, V. 1, 2, 3, 4.

24.

Med hvem er det farligst at trætte?

Med Gud, som Job siger Cap. 9, V. 2, 3, 4. Ja, jeg veed det ganske vel, at det er saa, at et Menneske kan ikke retfærdig bestaa imod Gud. Haver han Lyst til at trætte med ham, saa kan han ikke svare ham Eet til Tusinde. Han er viis og mægtig, hvem lykkedes det nogentid, som lagde sig imod ham?

25.

Hvor bliver Gud lignet ved en Drager?

Hos Esaias i det 46. Cap. V. 3, 4: Hører mig, I som bæres af mig i Livet, og ligge i mit Liv, ja, jeg vil bære eder indtil Alderdommen, og indtil I blive graahærdede, jeg vil gjøre det, jeg vil løfte og bære og frelse.

26.

Hvor bliver Gud lignet ved en Tærsker?

Hos Jeremias i det 15. Cap. V. 7, hvor Herren siger: Jeg vil bortkaste dem af Landet med en Kasteskovl ꝛc. Item Matth. 3, V. 12: Herren haver sin Kasteskovl i Haanden, han skal gjennemrense sin Loe og sanke sin Hvede i Laden, men Avnerne skal han opbrænde med uslukkelig Ild.

27.

Hvor bliver Gud kaldet en gammel Mand?

Hos Propheten Daniel i det 7. Cap. V. 13, 14. Jeg saae dette Syn om Natten, og see, der kom een i Himmelens Skyer, ligesom et Menneskes Søn, frem til den Gamle, og ham blev ledt til ham. Han gav ham Magt, Ære og Riget, at alle Folk, Almue og Tungemaal skulde dyrke ham, hans Magt er evig, som ikke forgaaer, og hans Kongerige haver ingen Ende.

28.

Hvor haver Gud havt sin Ildarne og sit Ildsted?

Udi Jerusalem, ligesom skrevet staaer Esa. 31,

V. 9: Saa siger Herren, som haver Ild i Zion og en Ildarne i Jerusalem.

29.

Hvor bliver Gud lignet ved en drukken Mand?

Udi den 78. Ps. V. 65, hvor David siger: Da opvaagnede Herren, som en Sovende, som en Vældig, der raaber med Fryd af Viin.

Hvad lærer David med dette Navn?

Her giver han Guds Viis og Vane tilkjende, som er at beskytte dem, som troe, og straffe de Ugudelige, saa at naar de Troende tænke, Gud han sover saa haardt, at han ikke seer deres Nød og ikke hører deres Suk, da er han med sin Nærværelse og Hjælp paa det Nærmeste hos dem. Psal. 91. Og naar de Ugudelige tænke, Gud han sover ikke alene, men han er og drukken, haver hverken Mod eller Styrke til at straffe dem eller at hjælpe Sine: saa farer han hastelig op som en Drukken, anfalder sine Fiender, stiller, straffer og nedlægger dem.

30.

Hvilken Herre haver den største Dyre-Have?

Gud, som er en Herre over Himmel og Jord, som han selv siger i den 50. Ps. V. 10, 11. Alle Dyrene i Skoven høre mig til, og Fæet paa Bjergene i tusinde Tal. Jeg kjender alle Fuglene paa Bjergene, og Dyr paa Marken ere hos mig.

31.

Hvor bliver Gud kaldet en Pottemager?

Hos Es. i det 64. Cap. V. 7. Du er vor Fader, vi ere Leer, du est vor Pottemager, og vi ere alle dine Hænders Gjerning. Item hos Jer. i det 18. Cap. V. 6. See, ligesom Leret er i Pottemagerens Haand, saa ere I af Israels Huus i min Haand.

32.

Hvor haver Gud paa det kunstigste brugt og beviist Pottemager-Haandværk?

Udi Adams Skabelse, da han af en Jordklump gjorde det allerskjønneste levende Mands-Billede, 1 Moseb. 2, V. 7.

33.

Hvad kan ikke blive udregnet?

Guds Alder og Regimente; thi han er og bliver evig, som David siger i den 90. Psalme V. 2: Førend Bjergene bleve til, og du dannede Jorden og Jorderige, ja fra Evighed til Evighed er du, Gud.

2det Capitel.

Om Guds Aabenbaring.

1.

Paa hvormange Slags Viis og Maader haver Gud aabenbaret sig for den menneskelige Slægt?

Paa syv Maader.

Hvilken er den første?

At Gud udi egen og synlig Person haver talet med Menneskene, som var Adam og Eva i Paradiis. 1 Moseb. 2, V. 16. Derfor siger Syr. Cap. 17, V. 13. Med deres Øine saa de hans Majestæt, og deres Øre hørte hans herlige Røst. Og om Moses siger Gud selv: Jeg taler mundtlig med ham og synlig, og ikke i mørke Ord, men han seer Herrens Lignelse. 4 Moseb. 12, V. 8.

Hvilken er den anden Maade?

At Gud haver ved Englene talet med Menneskene, og saaledes ladet forkynde dem sin Villie og Gjerning. Ligesom de to Engle, der kom til Loth

for at forkynde ham Sodomas Ødelæggelse. 1 Moseb. 19. Ligesaa giver og en Engel Daniel tilkjende, hvorledes det skal gaa til i Verden før den yderste Dommedag. Dan. 8, 9. Udi Lucas 1 Cap. forkynder Gabriel Johannis og Christi Undfangelse. Udi Lucas 2. Cap. taler en Engel med Hyrderne om, at Christus var fød og fandtes i Bethlehem.

Hvilken er den tredie Viis og Maade?

At Gud haver formedelst besynderlige Syner aabenbaret sig for Nogle, tilkjendegivende dem de tilkommende Ting, som skulde ske, ligesom Gud aabenbarede sig for Patriarken Jacob med en Stige, som naaede fra Himmelen ned til Jorden, hvor han igjentager Forjættelsen om den tilkommende Messias, som man kan læse 1 Moseb. 28. Af saadanne Syner haver man mange hos Propheterne Ezechiel, Esaias, Daniel og i Johannis Aabenbaring.

Disse Syner kunde og henføres til den menneskelige Natur, udi hvilken Christus ofte haver aabenbaret sig for Fædrene, talt og handlet venligen med dem, som 1 Moseb. 15. Da skede Herrens Ord til Abraham i et Syn, og sagde: Frygt dig ikke. Hvorom Christus taler Joh. 8, V. 56. Abraham saae min Dag, og han blev glad. 1 Moseb. 32, V. 24. Da brødes der en Mand med Jacob indtil det dagedes ꝛc. Item Josva 6, V. 13, 14. See! der stod en Mand lige mod Josva, og havde et draget Sværd i sin Haand, som sagde sig at være en Fyrste over Herrens Hær.

Hvilken er den fjerde Maade?

De store og underlige Gjerninger, som Gud haver gjort udi Verdens og alle Kreaturers Skabelse og Opholdelse, og endnu gjør til sin Aabenbarelse. Hvorom St. Paulus skriver til de Romere i det 1. Cap. 20. V. Guds usynlige Væsen, det er hans evige Kraft og Guddommelighed, beskues fra Verdens Skabelse af, da de forstaaes af Gjerningerne, saa at de have ingen Undskyldning. Og videre formeldes

udi Viisdommens Bogs 13, V. 7, 8, 9: Naar som Menneskene omgaaes med Guds Skabning og tænke derpaa, da blive de fangne i Beskuelsen, efterdi at Kreaturene ere saa deilige, som man ser; dog ere de dermed ikke undskyldte: Thi kunde de kjende saa meget, at de kunde agte Kreaturene høit, hvorfor har de ikke snarere fundet de sammes Herre?

Hvilken er den femte Maade?

Drømme, ved hvilke Gud haver aabenbaret og tilkjendegivet mange store Ting. Saaledes gav han Joseph tilkjende ved tvende Drømme, at han skulde blive en stor Herre. 1 Moseb. 37. Pharao giver han ved tvende Drømme tilkjende de syv frugtbare og rige Aar, og de syv ufrugtbare og dyre Aar. 1 Moseb. 41. Kong Nebucadnesar forestiller Gud i en Drøm de fire Monarkiers Forandring i Verden. Dan. 2. For Joseph aabenbarede han ved Engelen i en Drøm, hvorledes det gik til med Marias Undfangelse og hvorledes han skulde undfly Herodis Tyranni. Matth. 2.

Hvilken er den sjette Maade?

At Gud haver aabenbaret Menneskene sit Væsen og sin Villie ved Patriarkerne, Propheterne og Apostlerne, og endnu den Dag idag er aabenbarer det ved Prædike-Embedets Tjeneste, som han selv siger hos Hoseas i det 12. V. 14. Jeg er den, som giver saa mange Spaadomme og beteer mig ved Propheterne, og Christus siger: See, jeg sender til eder Propheter og Vise og Skriftkloge, at forsamle eder (formedelst de samme) som en Høne forsamler sine Kyllinger under sine Vinger. Matth. 23, V. 34, 37. Saa ere de nu Sendebud i Christi Sted, thi Gud formaner formedelst dem; saa bede de nu i Christi Sted: Lader eder forlige med Gud. 2 Cor. 5, V. 20.

Hvilken er den syvende Maade?

At Gud udi Kjødet haver sendt sin Søn til Verden og formedelst ham aabenbaret sig for os

Mennesker, gjort sig kyndig og navnkundig, som St. Johannes derom formelder Cap. 1, V. 18. Ingen haver nogen Tid seet Gud, den eenbaarne Søn, som er i Faderens Skjød, han haver forklaret ham. Epistelen til de Ebræer 1, V. 1, 2, berømmer og priser denne som den allerherligste Aabenbaring, og siger: Efter at Gud i fordum Tid talte mange Gange og i mange Maader til Fædrene formedelst Propheterne, da talte han i disse sidste Dage til os formedelst Sønnen. Og han haver alvorligen befalet, at man skal høre ham: Luc. 9, V. 35.

2.

Hvo haver i det gamle Testamente tilforn forkyndt denne Aabenbaring?

Propheten Esaias i det 40 Cap., efterat han haver tilkjendegivet Messiæ Forløber, nemlig Johannes den Døber, hans Tilkommelse, sætter han klarligen derhos: at Herrens Herlighed skal aabenbares, og alt Kjød skal tillige see det, at Herrens Mund taler. V. 5.

3.

Hvo siger, at vi ikke kunde kjende Gud, uden han havde aabenbaret sig for os?

Job. 36, V. 26. See! Gud er stor og ubekjendt. Viisd. 9, V. 13, 17, 18. Hvilket Menneske veed Guds Raad? eller hvo kan tænke, hvad Gud vil? uden saa er, at Gud selv giver Viisdom og sender sin Hellig-Aand af det Høie, og saaledes blive deres Stier, som ere paa Jorden, rettede, og Menneskene lære, hvad Gud behager, og blive frelste ved Viisdommen.

St. Paulus siger 1 Timoth. 6, V. 16; Gud, som boer i et Lys, som ingen kan komme til, hvem intet Menneske haver seet, ikke heller kan see. Christus siger selv Matth. 11, V. 27: Ingen kjender Faderen uden Sønnen og den, som Sønnen vil det aabenbare.

4.

Hvoraf have vi Christne den rette Guds Kundskab?

Udaf hans Ord og Hellig-Aands Oplysning, som Christus siger Matth. 16, V. 17. Salig er du, Simon Jonæ Søn, thi Kjød og Blod haver ikke aabenbaret dig det, men min Fader i Himmelen. Item, St. Paulus 1 Cor. 2, V. 10, 12. Gud aabenbarede os det formedelst sin Aand; thi Aanden randsager alle Ting, ogsaa Guds Dybheder; — at vi kunne kjende det, som er os skjenket af Gud.

5.

Udi hvor mange Maader haver Gud talt med Propheterne?

Udi trende:

1) Formedelst Sønnen.
2) Formedelst Drømme.
3) Formedelst Aabenbaringer,

som Gud selv siger 4 Moseb. 12, V. 6, 7, 8. Er der nogen Herrens Prophet af Eder? Jeg Herren vil aabenbare mig for ham i et Syn, i en Drøm vil jeg tale til ham. Men ikke saa med min Tjener Mose, som er trofast i mit ganske Huus. Jeg taler mundtlig med ham og synlig, og ikke i mørke Ord, men han seer Herrens Lignelse.

6.

Hvor ofte haver Gud aabenbaret sig paa Vandet?

Sex Gange:

1) Paa det røde Hav, der han talte med Mose og Israeliterne af den brændende Sky og skilte Vandet fra hinanden og førte dem derigjennem med tørre Fødder, og lod derefter Havet falde paa Egypterne, og druknede dem alle, til et evigt Vidnesbyrd om, at han er en saadan Herre, der kan opholde og befrie Sine og henstyrte og ødelægge de Ugudelige, 2 Moseb. 14. Cap.

2) Paa det store Vand Chebar i Kaldea, hvor Guds Søn gav sig tilsyne for Ezechiel i et klart

Lys og Skin, i Skikkelse som en Mand, og kaldede Propheten til Prædike-Embedet, viste og teede ham de fire Evangelisters Figurer og Forbillede og sin Hær og Seiervindings-Vogn, paa hvilken han foer omkring i al Verden, og af Jøder og Hedninger gjerne annammer alle dem, som troe hans Evangelium, og gjør dem delagtige i sin Seier, Ære og Glæde, Ezech. Cap. 1.

3) Paa det store Hav Hidekel i Persien, hvor en Engel udi en herlig Mands Skikkelse aabenbarede sig for Propheten Daniel og gav ham tilkjende, at hans Bøn var hørt, og hvad der skulde vederfares det jødiske Folk, og fortalte ham, hvor haard en Strid de gode Engle havde med de onde, og hvorledes de gode Engle beskytte de troende Mennesker imod Djævelens Anløb. Dan. 10.

4) Paa Ulai Vand i Persien, hvor Guds Søn aabenbarede sig for Daniel i en Mands Skikkelse og udlagde for ham formedelst Engelen Gabriel nogle underlige Syner og gav tilkjende, hvorledes det skulde gaae det jødiske Folk indtil Christi Tilkommelse. Dan. 8.

5) Paa Jordan, hvor der ved Christi Daab aabenbarede sig paa det Herligste den gandske hellige Treenighed, saa at, da Christus døbtes af Johannes, Himmelen aabnedes over ham, og Gud Fader med klar Røst sagde: Denne er min elskelige Søn, i hvilken jeg haver Behagelighed, ham skulle I høre. Matth. 3, V. 17. Luc. 9, V. 35.

6) Paa Tiberias Sø, hvor Christus efter sin Opstandelse viste sig for sine Disciple og paa en forunderlig Maade indjagede i deres Garn hundrede og halvtredsindstyve store Fiske og holdt Maaltid med dem. Joh. 21.

3die Capitel.

Om Guds Arbeide og underlige Gjerninger.

1.

Kan man nokson berømme og prise Guds Arbeide og underlige Gjerninger?

Nei; thi saa siger Syrach Cap. 42, V. 24, det er end ikke givet Helgene af Herren, at de kunne udsige alle hans underlige Gjerninger; thi den almægtige Herre haver gjort dem for store, og alle Ting ere for store at love efter deres Værdighed.

2.

Hvilken Gjerning haver kostet Gud meest?

Menneskenes Gjenløselses-Gjerning; thi Skabelsens Gjerning kostede Gud ikke mere end et Ord, saasnart han sagde: Bliv, saa blev det, som vi læse udi 1 Moseb. 1. Ps. 33, V. 6. Men Menneskenes Gjenløsning haver kostet ham hans allerkjæreste Søn, ham maatte han give hen i Døden, om vi skulde vorde forløste og komme til Himmerige. Joh. 3, V. 16. 1 Petr. 1, V. 18, 19. 1 Cor. 6, V. 20.

3.

I hvilken Gjerning haver Gud holdt sig nærmere til os Mennesker end til Englene?

Udi hans kjære Søns menneskelige Naturs Annammelse, hvilken han haver ladet tage vort Kjød og Blod paa sig og blive os lig i alle Ting, Synden undtagen, da haver den guddommelige Natur forenet sig med den menneskelige Natur, saa at Gud og Menneske nu er een Person i Christo, og bliver i al Evighed uadskilt, som Epistelen til de Ebræer i det 2 Cap. derom formelder: Ingensteds antager Christus sig Englene, men Abrahams Afkom antager han sig; derfor skulde han være sine Brødre lig i alle

Ting, V. 16, 17. Ordet blev Kjød og boede iblandt os. Joh. 1, V. 14.

4.

Hvilke Gjerninger tillægger den hellige Skrift Gud, som han haver gjort før Verdens Skabelse?

Disse tvende:

Den Første: At han haver af sit Væsen fød Sønnen af Evighed, saa at Sønnen er lige evig og lige i Væsen med Faderen, en sand evig Gud, fød af en sand evig Gud, som David taler udi Ps. 2, V. 7. Du er min Søn, idag fødde jeg dig. Mich. 5. V. 1. Hvis Udgang haver været fra Begyndelsen og fra evig Tid. Og udi Salomons Ordsprogs Bogs 8 Cap. V. 22, 23. siger Christus: Herren havde mig i sine Veies Begyndelse, og jeg var der, førend han gjorde noget, jeg er indsat af Evighed.

Den Anden: At han udi Christo haver udvalgt os til sine Børn og sit Riges Arvinger, som St. Paulus vidner til de Eph. Cap. 1, V. 4. Gud haver udvalgt os til Børns Udkaarelse formedelst Sønnen, førend Verdens Grundvold blev lagt.

5.

Hvilket Folk haver Gud formedelst Hvepset udjaget af Landet?

Cananiterne, Heviterne og Hethiterne; thi saa siger Gud til Israels Børn 2 Moseb. 23, V. 28. Jeg vil sende Hvepser ind for dig, som skulle udjage for dig Heviterne, Cananiterne og Hethiterne. Og hos Josva i det 24 Cap. bliver det sagt at være altsammen fuldkommet, thi saa siger Josva til Israeliterne: Herren sendte Hvepser for Eder, som dreve dem ud for Eder, V. 12.

6.

Hvor mange Jærtegn eller underlige Gjerninger gjorde Gud, førend Pharao kunde bevæges til at lade Israels Folk løs af Ægypten?

Ti:

1) Lod han alt Vandet, baade Floder, Søer,

Strømme og Pøle omvendes til Blod, saa at Fiskene i Floden døde, og Vandet lugtede ilde, og det varede udi syv samfulde Dage. 2 Moseb. 7.

2) Lod han komme saa mange Padder over ganske Ægypti Land, at Strømmene allesteds vare fulde med Padder, som krøbe op deraf, og kom udi Pharaos Kammer, Herberg og Seng, og i hans Tjeneres Huus iblandt Folket, og i deres Bager-Ovne, og i deres Dei. 2 Moseb. 8.

3) Omvendte han alt Støvet i ganske Ægypti Land til Luus, saa at Mennesker og Fæ bleve fulde af Luus. 2 Moseb. 8.

4) Lod han komme allehaande onde Orme, saa at Kongens Huus, hans Tjeneres og alle Folks Huse bleve fulde af Orme. 2 Moseb. 8.

5) Lod han komme en svær Pestilentse over alt Ægypternes Fæ, saa at det styrtede, og døde hen i Hobetal, og dog bevarede han Israeliternes Fæ saaledes, at der døde ikke eet af dem. 2 Moseb. 9.

6) Lod han komme onde sorte Blemmer baade paa Folket og paa Fæet, saa at de hverken kunde staae eller gaae for de samme. 2 Moseb. 9.

7) Lod Gud komme en saare stor Haggel over Ægypti Land, saa at Haggel og Ild fore saa grummelig iblandt hverandre, at Saadant aldrig havde været tilforn skeet i Ægypti Land, siden der kom Folk at boe, og nedslog samme Haggel alt det, som var paa Marken, baade Folk og Fæ, Græs, Urter og Træer i alt Ægypti Land, men der som Israels Børn boede, haglede det intet. 2 Moseb. 9.

8) Sendte han saa mange Græshopper over Ægypti Land, at de skjulte og formørkede Landet, og opaade alle Urter og Græs i Landet, saa at der blev intet Grønt i ganske Ægypti Land. 2 Mos. 10.

9) Blev det store Mørke, at man udi tre Dage slet intet kunde see, ej heller staae op af det Sted, som man var paa, men Mørket var saa svært, at

man kunde føle derpaa; derimod var det lyst for alle Israels Børn, hvor de boede. 2 Moseb. 10.

10) Bleve alle Førstefødte baade af Mennesker og Fæ ihjelslagne, saa at der var ikke eet Huus, at der var jo en Død udi, undtagen Israeliternes Huse. 2 Moseb. 12.

7.

Hvilken er den kunstigste Billedskjærer?

Gud vor Herre; thi han haver af et Ribbeen gjort den allerdeiligste Kvindes Billede, hvis Lige ikke haver været paa Jorden. 1 Moseb. 2.

8.

Hvilken er den kunstigste Læge?

Gud vor Herre; thi han haver aabnet Adams Side, og taget et Ribbeen deraf, og lukket Stedet igjen med Kjød, saa at Adam fornam ingen Svie eller Pine deraf, ei heller formærkede det. 1 Moseb. 2.

9.

Hvilken haver været den kunstigste Billedstøber?

Gud vor Herre; thi han haver af en død Jordklump gjort det allerskjønneste levende Mandsbillede. 1 Moseb. 2.

10.

Hvormange underlige Gjerninger haver Gud gjort ved Moses, forend han udledte Israeliterne af Ægypten?

Trende.

1) Der Moses kastede sin Kjæp paa Jorden, blev den til en Hugorm, og der han greb den ved Stjerten, blev den til en Kjæp igjen. 2 Moseb. 4.

2) Der Moses stak sin Haand i sin Barm første Gang, gjorde Gud den spedalsk, men der han anden Gang stak den ind igjen, gjorde han den reen og skjøn.

3) Der Moses øste Vand af Floden og udgjød det over det tørre Land, da omvendte Gud det

Blod, formedelst dette Jærtegn bleve Israeliterne bevægede til at troe Moses, som et Guds Sendebud.

11.

Hvormange underlige Tegn haver Gud gjort for Israeliterne formedelst Moses i Ørkenen?

Otte.

1) Der han ved Moses skilte det røde Hav fra hinanden, saa at de med tørre Fødder gik der igjennem, og lod derefter Vandet falde over Ægypterne, at de alle druknede. 2 Moseb. 14.

2) Der han gjorde det beske Vand sødt, som hverken Mennesker eller Kvæg kunde drikke, ikkun alene formedelst et Træ, som Herren viste ham. 2 Moseb. 15.

3) Der Gud ved Moses gav Israels Børn Manna af Himlen, og dermed fødte og bespiste dem 40 Aar. 2 Moseb. 16.

4) Der Gud for Moses Bøns Skyld lod føre til Israels Folk, som fik Lyst til Kjød, saamange Vagtler formedelst et Veir, at de laae en ganske Dags Reise langt, og to Alen høit over Jorden, og bleve opsankede af Folket. 2 Moseb. 16.

5) Der Gud ved Moses lod slaae paa den haarde tørre Steen-Klippe, der hans Folk led Tørst, at den gav Vand nok af sig, hvormed baade Menneskene og Fæet bleve vederqvægede. 2 Moseb. 17.

6) Der han ved den Kobber-Slanges Opreisning lod hjælpe til deres Helbred igjen dem, som vare dødelig saargjorte af de gloende Slangers Bid. 4 Moseb. 21.

7) Der han ved Moses Bøns Kraft gav Israels Folk Seir mod Amalekiterne. 2 Moseb. 17.

8) Der Gud ved Moses Ord lod Jorden revne, og den opslugte Korahs oprørske Selskab, og alle de Mennesker, som vare hos, med al deres Boskab. 4 Moseb. 16.

12.

Ved hvilken Kjæp eller Stav ere de største underlige Gjerninger skedte?

Ved tvende Brødres, Moses's og Aarons, som ere:

I. Ved Moses's Kjæp, 1) der Moses rakte sin Haand ud og med sin Kjæp adskilte det røde Hav, saa at Israels Folk gik derigjennem paa det Tørre.

2) Der Moses rakte sin Kjæp over Havet, og bragte det i sin Strøm igjen, saa at Pharao og hans ganske Krigshær druknede, 2 Moseb. 13.

3) Der Moses med sin Kjæp slog paa den haarde Steenklippe, saa at den gav Vand nok af sig, der hvor intet Vand var tilforn, 2 Moseb. 17.

II. Ved Aarons Kjæp, 1) At der Aaron kastede sin Kjæp for Kong Pharao, blev den til en Hugorm, og der de ægyptiske Troldkarle gjorde ligesaa med sine Kjæppe, som og bleve til Hugorme, da opslugte Aarons Kjæp deres, 2 Moseb. 7.

Hvad betyder denne underlige Gjerning?

Denne underlige Gjerning bestyrker vor Tro saare vel om Legemets Opstandelse; thi betænk hos dig selv, haver Gud i et Øieblik kunnet udsette, at en tør Kjæp fik Hoved, Mund, Øine og alle Ledemod, som hører til et Kreatur, ja endogsaa Liv, hvi skulde han ikke kunne gjøre vore Legemer, som ere blevne til Støv og Aske, levende igjen; efterdi han det og lover hos Ezechiel i det 37. Cap. V. 12. Jeg vil aabne eders Grave og vil hente eder, mit Folk, af dem. Derfor skulle vi sige med Job Cap. 19, V. 25, 26. Jeg veed at min Frelser lever, og han skal herefter opvække mig af Jorden, og jeg skal derefter omgives med denne min Hud, og see Gud i mit Kjød.

2) Der Aaron slog med sin Kjæp paa Vandet, da forvandledes det til Blod, saa at alt Vandet i det ganske Ægypti Land blev til Blod i syv samfulde Dage, 2 Moseb. 7.

3) Der Aarons Kjæp med de Ældstes af Israel blev lagt i Forsamlingens Tabernakel, begyndte hans alene at grønnes, og bar paa een Nats Tid Blomster og Mandler. 4 Moseb. 17.

Hvad betyder denne underlige Gjerning?

Deruði bliver os afmalet en herlig og skjøn Figur om Legemets Opstandelse, thi ligesom denne Kjæp blev afhuggen fra Roden og fortørret, ligesaa bliver og vore Legemer ved Døden afhugne og nedfældede, visne og forraadne i Jorden. Men ligesom denne Kjæp imod Naturen grønnedes og bar Frugt, ligesaa skal og vore forraadnede Legemer paa den yderste Dag, formedelst Guds Kraft, karske og sunde af Graven komme frem igjen, til evig Udødelighed grønnes og blomstre som Græs og Urter paa Marken, som Gud lover og tilsiger os ved Propheten Esaias i det 66. Cap. V. 14. Eders Been skulle grønnes som Græs, det skulle I see, og eders Hjerter skulle glæde sig.

13

Hvem haver tvivlet paa Guds Almagt?

1) Moses, thi der Gud havde lovet og tilsagt ham, at han vilde bespise Folket i Ørkenen med Kjød, tyktes det ham umuligt, og han sagde: Sex Hundrede Tusinde Mænd Fodgjængere er dette Folk, som jeg er iblandt, og du siger: Jeg vil give eder Kjød at æde en Maaned; skal man slagte Faar og Fæ, saa at der kan blive nok til dem? 4 Moseb. 11, V. 21, 22.

2) En Ridder udi Samaria, der han hørte, at Propheten Elisæus paa Guds Vegne tilsagde Samarias Borgere en hastig Overflødighed paa Korn i den dyre Tid, holdt han det for umuligt og sagde: Dersom Herren end gjorde Vinduer paa Himmelen, hvorledes kunde saadant ske? 2 Kong. 7, V. 2.

4de Capitel.

Om vor Herre Jesus Christus.

1.

Hvilket er det første Navn, som bliver givet Verdens Frelsermand i den hellige Skrift?

Dette, at han bliver kaldet Qvindens Sæd. Thi saa kalder Gud ham selv i den første Prædiken, som efter Syndefaldet er skeet til Menneskene. 1 Moseb. 3: Qvindens Sæd skal sønderknuse Slangens Hoved.

Hvad lærer Gud med dette Navn?

Han tilkjendegiver sin Manddoms og menneskelige Naturs Annammelses underlige Viis og Maade, at han imod Naturens Løb og Orden skal uden Mand undfanges og fødes aleneste af en Jomfru, formedelst den Hellig-Aand. Esa. 7. Luc. 1.

2.

Hvilke ere de brugeligste Navne, som Verdens Frelsermand bliver tillagt i det Nye Testamente?

Disse tvende: Jesus og Christus. Thi disse ere hos Evangelisterne og Apostlerne allermest brugelige, saa at i St. Pauli Epistler er næsten hvert tredie Ord Jesus Christus, og han bekjender sig intet andet at vide og prædike, uden den korsfæstede Jesum Christum, 1 Cor. 2, og i Epistelen til de Philip. i det 2. Cap. siger han: Gud haver givet sin Søn et Navn over alle Navne, at i Jesu Navn skulle alle deres Knæ, som ere i Himmelen, paa Jorden og under Jorden, bøie sig, og alle Tunger skulle bekjende, at Jesus Christus er en Herre til Gud Faders Ære.

3.

Hvad betyder Navnet Jesus?

Jesus er et hebraisk Ord og heder paa Norsk en Hjælper, Frelser og Saliggjører, den som i aller-

største Nød hjælper, der hvor ellers intet Creatur kan hjælpe, som er: Fra Synden til Retfærdighed; fra Guds Vrede til hans Yndest og Naade; fra Døden til Livet; fra Helvede til Himmelen; fra Fordømmelse til evig Salighed; ligesom Engelen Gabriel udtyder dette Navn Matth. 1, V. 21. Hans Navn skal du kalde Jesus, thi han skal frelse sit Folk fra deres Synder.

4.

Hvad bemærker Christus?

Christus er et græsk Ord og betyder paa Norsk en salvet Præst eller Konge; thi Christus haver selv, som den rette Ypperstepræst, ofret sig for vore Synder paa Korsets Træ, at han kunde gjøre os frie fra Synden. Ebr. 9, 10. 1 Petr. 2.

Christus er ogsaa, som vor rette Konge og Herre, opfaren til Guds høire Haand for at gjøre Bøn for os, at beskytte og beskjærme os imod Djævelen, Verden og al Ulykke; og dersom vi i hans sande Bekjendelse og Dyrkelse blive varagtige indtil Enden, vil han endelig føre og indsætte os i sit Rige. Rom 8. Matth. 28. Psal. 91. Joh. 14.

5.

Hvor ofte nævnes det Navn Jesus i St. Pauli Epistler?

Fem hundrede Gange, hvormed han giver tilkjende, at ingen anden Grundvold er lagt til vor Salighed, uden den, som Gud haver selv lagt, som er hans Søn Jesus Christus; 1 Cor. 3, V. 11. Og at der ikke heller er et andet Navn under Himmelen, som er givet blandt Mennesker, ved hvilket det bør dem at blive saliggjorte, end det Navn Jesus Christus. Apostl. Gjern. 4, V. 12. Denne giver alle Propheter Vidnesbyrd, at hver den, som troer paa ham, skal faa Syndernes Forladelse ved hans Navn. Apostl. Gjern. 10, V. 43. Disse Ting ere skrevne, at I skulle troe, at Jesus er den Christus,

den Guds Søn, og at I, som troe, skulle have Livet i hans Navn. Joh. 20, V. 31.

6.

Hvo haver havt de herligste og fleste Vidnesbyrd paa Jorden?

Jesus Christus: Om bam haver Gud og hans Engle, alle Propheter og Apostler, alle levende og afdøde Helgener, ja Djævelen vidnet, at han er vor Herre og Frelser, som saliggjør alle dem, som troe paa ham.

7.

Hvor haver Gud vidnet om Christus?

Ved Jordans Flod i Christi Daab, da han sagde: Denne er min elskelige Søn, i hvilken jeg haver Behagelighed, ham skulle I høre. Matth. 3, V. 17. Marc. 1, V. 11.

8.

Hvor have Englene vidnet om Christus?

Luc. 1, V. 35. Da Engelen Gabriel sagde til Maria: Den Hellig-Aand skal komme over dig, og Matth. 1, V. 21. siger han til Joseph: Jesus skal frelse sit Folk fra deres Synder. Atter Luc. 2, V. 10, 11, da Englene sagde til Hyrderne: See! jeg forkynder eder en stor Glæde, som skal vederfares alt Folket; thi eder er idag en Frelser fød, som er den Herre Christus.

9.

Hvor have Propheterne vidnet om Christus?

Udi alle sine Skrifter og Prædikener have de spaaet om den tilkommende Messias og prist hans Velgjerninger, at han skulde forløse os fra Synden, Døden, Djævelen og Helvede og gjøre os salige. Deraf sammendrager St. Peder alle deres Vidnesbyrd korteligen Apostl. Gjern. 10, V. 43. Denne Jesus give alle Propheter Vidnesbyrd, at hver den,

som troer paa ham, skal faa Syndernes Forladelse ved hans Navn.

10.

Hvor vidne Apostlerne om Christus?

Udi alle sine Skrifter, som Petrus paa alle deres Vegne siger Joh. 6, V. 68, 69: Vi have troet og erkjendt, at du er Christus, den levende Guds Søn, og du haver det evige Livs Ord. Ap. Gj. 4, V. 12. Saligheden er ikke i nogen Anden etc. St. Paulus 1 Tim. 1, V. 15. Det er en troværdig Tale og aldeles værd at annammes, at Christus Jesus kom til Verden for at gjøre Syndere salige. Ap. Gj. 15, V. 11. Vi troe at blive salige ved den Herres Jesu Christi Naade.

11.

Hvor vidne de levende Helgener om Christus?

Matth. 2, V. 12. Da de Vise kom fra Osterland for at spørge efter ham som deres Gud og Frelsermand. Luc. 2, V. 30, 31, 32. Da Simeon kalder ham sin og alle Folks Frelser og et Lys til at oplyse Hedningerne. Joh. 1, V. 29. Da Døberen Johannes viser paa ham baade med Haand og Mund, sigende: See det Guds Lam, som bærer Verdens Synd!

12.

Hvor vidne de afdøde Helgener om Christus?

Matth. 27, V. 52. 53. Da de mange Helgener opstode med Christus, gik ind i Jerusalem, og aabenbaredes for Mange, og vidnede for dem, at Jesus af Nazareth, som Jøderne havde korsfæstet, er en Seiervinder over Døden, Djævelen og Helvede, paa hvilken Alle, som ville blive salige, skulle troe. I Johannes Aabenb. 5, V. 9. 10 staaer der skrevet, at de Hellige i Himmelen falde ned for Christus og sige: Du Herre haver kjøbt os til Gud med dit Blod af alle Stammer og Tungemaal og Folk og Slægter, og gjort os til Konger og Præster for vor Gud.

13.

Hvor have Djævlene vidnet om Christus?

Matth. 8, V. 29. Da de sige: Ak Jesu! du Guds Søn, hvad have vi med dig at gjøre? Er du kommen hid for at pine os før Tiden?

14.

Hvor ofte haver Gud selv ned af Himmelen vidnet om Jesus Christus, at han er hans Søn og al Verdens Saliggjører?

Tre Gange.

1) Ved Jordan i hans Daab, som Matthæus skriver i det 3 Cap. V. 16. 17. Der Jesus var døbt, aabnedes ham Himlene, og Johannes saae Guds Aand fare ned som en Due og komme over ham; og en Røst af Himlene sagde: Denne er min Søn, den Elskelige, i hvilken jeg haver Velbehag.

2) Udi denne Christi Forklarelse paa Thabor Bjerg, som Markus skriver i det 9 Cap. V. 7. Der kom en Sky, som overskyggede dem, og en Røst kom af Skyen, som sagde: Denne er min Søn, den Elskelige, hører ham.

3) Udi Christi Bøn kort før hans Pine og Lidelse, som Johannes skriver i det 12 Cap. V. 23. 28. 29. 30. Jesus sagde: Timen er kommen, at Menneskens Søn skal herliggjøres. Fader, herliggjør dit Navn. Da kom en Røst af Himmelen: Baade haver jeg herliggjort og vil atter herliggjøre det. Da sagde Folket, som stod og hørte det, at det havde tordnet. Andre sagde: en Engel talede til ham. Jesus svarede og sagde: Denne Røst skedde ikke for min Skyld, men for eders Skyld.

15.

Hvilket Barn er ældre end dets Moder?

Christus, Guds evige Søn, fødť et sandt Menneske af Jomfru Maria. Mich. 5, V. 1. Ps. 2, V. 7.

16.

Hvilken Søn er lige gammel med sin Fader?

Jesus Christus, Guds Søn, født af Faderen i Evighed. Thi ligesom Faderen er en evig Fader, saa følger og uimodsigeligen heraf, at der er en evig Faders evig Søn, saa at Faderen er ikke før eller ældre end Sønnen, men de ere tillige af Evighed i eet Væsen og Værelse. Derfor siger Micha Cap. 5, V. 1: Hans Udgange ere fra fordum, fra Evighed.

17.

Hvilken Søn haver havt Fader og ingen Moder?

Jesus Christus, Guds Søn, han er efter sin guddommelige Natur fød af Evighed alene af Faderen, uden Moder. Ebr. 7.

18.

Hvilken Søn haver havt Moder og ingen Fader?

Jesus Christus, Marias Søn, han er efter den menneskelige Natur fød af Jomfru Maria uden nogen legemlig Fader. Luc. 1.

19.

Naar haver Christus forholdt sig paa det Umildeste?

1) Da den cananæiske Qvinde kom til ham og bad ham, at han vilde hjælpe hendes besatte Datter, da taug han i Førstningen ganske stille og svarede hende ikke et Ord.

2) Da Apostlerne bad for hende, sagde han: Hun hørte ham ikke til.

3) Da hun faldt ned for ham og endelig begjærede Hjælp, svarede han: Hun var ikke værd, at man skulde hjælpe hende. Men paa det Sidste, da hun holdt saa fast ved i Troen, giver han sig fangen for hende og siger: O Qvinde! din Tro er stor, dig skee, som du vil. Matth. 15, V. 22—28.

20.

Hvilket Hoved haver de fleste Ledemod?

Jesus Christus, thi han er sat af Gud til den

ganske Christenheds Hoved paa Jorden, som St. Paulus siger til de Epheser Cap. 1, V. 22, 23. Gud lagde Alle under hans Fødder og satte ham til Hoved over Alting for Menigheden, hvilken er hans Legeme. Cap. 5, V. 23. Christus er den christne Menigheds Hoved.

21.

Hvilken er den kosteligste og dog den foragteligste Sten?

Jesus Christus, hvilken Gud selv haver lagt til en Grund-Steen, paa hvilken den ganske Christenhed skal blive bygget til det evige Liv. Esa. 28, V. 16. See! jeg lægger til Grundvold i Zion en Steen, en prøvet Steen, en ypperlig Hjørne-Steen, vel grundet, hvo som troer, tør ikke ved at haste. Eph. 2, V. 20. I er byggede paa Apostlernes og Propheternes Grundvold, saa Jesus Christus selv er Hjørne-Steen. Saa er og bliver han dog foragtet og forkastet af den største Del af Hedningerne og Jøderne, Tyrkerne og Papisterne, som den, der ikke er nyttig til Salighed, uanseet, at der ikke kan lægges nogen anden Grundvold til Salighed. Ps. 118, V. 22, 23. Den Steen, som Bygningsmændene forkastede, er bleven til en Hoved-Hjørnesteen. Dette er skeet af Herren, det er underligt for vore Øine. Ap. G. 4, V. 11, 12. Jesus af Nazareth er den Steen, som er agtet for Intet af eder, I Bygningsmænd, den, som er bleven til en Hoved-Hjørnesteen. Og der er slet ikke Frelse i nogen Anden, thi der er heller ikke et andet Navn under Himmelen givet iblandt Mennesker, ved hvilket det bør os at vorde frelste.

22.

Paa hvilken Steen haver Folk meest stødt sig?

Den største Hob af Jøder og Hedninger have stødt sig paa den Grund-Steen, som er lagt af Gud selv, Jesum Christum, saa at de derudover med Liv og Sjæl ere nedførte til Helvedes Afgrund. Derfor kalder Es. Cap. 8, V. 14, 15. den en Steen

at slaae sig paa, og en Klippe at støde sig paa, for de tvende Israels Huse, til en Strikke og til en Snare for dem, som boe i Jerusalem. Og mange skulle støde sig paa den og falde og sønderslaaes, og snæres og fanges. Ligesom St. Paulus Rom. 9, V. 32. siger det altsammen at være fuldkommet: De stødte an paa Anstøds-Stenen.

23.

Hvor mange Mands-Personer have havt dette Navn Jesus?

Sex.

1) Jesus Nuns Søn, som ellers kaldes Josva, hvilken blev efter Moses en Fyrste og Overste for Israels Folk og førte dem med tørre Fødder igjennem Jordan i det forjættede Land, haver ogsaa overvundet en og tredive Konger, ihjelslaaet alt deres Folk og uddeelt deres Land ved Lod iblandt Israels Børn.

2) Jesus Bethsemiter, paa hvis Ager Guds Ark blev staaende stille, da Philisterne havde skikket den hjem igjen, efterat Gud med adskillige Plager saa vældelig havde hjemsøgt dem. 1 Sam. 6, V. 14.

3) Jesus den ypperste Præst i Jerusalem, Josedeks Søn, hvilken med Sorobabel førte det jødiske Folk af det babyloniske Fængsel hjem igjen og hjalp dem til at bygge Jerusalem og Templet op igjen. Esræ 3. Hag. 2. Zach. 3.

4) Jesus Syrach, som udsatte, forbedrede og fuldendte den skjønne Bog om den aandelige Tugt, som hans Oldefader, ogsaa kaldet Jesus, tilforn havde begyndt at skrive paa Hebraisk.

5) Jesus, som ellers kaldes Justus, hvilken blev omvendt i Rom formedelst St. Pauli Prædiken og siden blev Pauli troe Medhjælper. Col. 4, V. 11.

6) Jesus Christus, Guds og Mariæ Søn. Han fik sit Navn af Himmelen, førend han blev undfangen i Moders Liv. Dermed betegnedes, at han er den rette Hjælper og Frelser, som skulde bevise det men=

neskelige Kjøn den høieste Velgjerning, forløse dem fra Synden, Døden, Djævelen og Helvede, som ogsaa skulde indsætte dem i det himmelske Paradiis og Fædreneland, ligesom Englen vidner hos Matthæus Cap. 1, V. 21. Hans Navn skal du kalde Jesus, thi han skal frelse sit Folk fra deres Synder.

5te Capitel.

Om Christi Lidelse.

1.

Hvo haver allerførst og paa det korteste beskrevet Christi Pine?

Moses, da han i den første Prædiken, som efter Syndefaldet var holden i Paradiis, skriver saaledes: Slangen skal sønderknuse hans Hæl. Thi med disse faa Ord giver han at forstaae alt hvad Christo er vederfaret her paa Jorden af Herodes, af Pilatus, af Jøderne, af Krigsmændene, hvilke allesammen Djævelen havde ophidset imod Christum, som skulde sønderknuse hans Hoved.

2.

Hvor er den Kindhest, som Christus blev givet i Caiphas Huus, tilforn forkyndt i den hellige Skrift?

Hos Propheten Micha Cap. 4, V. 14. De skulle slaae Israels Dommer paa Kindbenet med Kjæppen. Jeremias i sin Begrædelsesbog siger Cap. 3, V. 30: Han kan lade sig slaae paa Kindbenet, kan mættes med Forsmædelse. Og Job Cap. 16, V. 10 taler i Christi Person og siger: De gabede med deres Munde over mig, de sloge mig, de sloge mine Kindbeen haanligen.

3.

Paa hvormange Steder er Christus aabenbarligen bleven bespottet?

Paa fire Steder.

1) Udi den Ypperstepræst Caiphæ Huus, som Lucas melder i det 22 Cap. V. 63, 64. De Mænd, som holdt Jesum, bespottede ham og sloge ham, og de kastede et Klæde over ham og sloge ham i Ansigtet og sagde: Spaa, hvo er den, som slog dig?

2) Udi Kong Herodes Huus, som hængte et hvidt Klæde om ham og med sit Krigsfolk bespottede ham. Luc. 23, V. 11.

3) Udi Domhuset, som Matthæus melder i det 27 Cap. V. 27, 28, 29, 30. Landshøvdingens, Pilati, Stridsmænd toge Jesum til sig i Domhuset og forsamlede om ham den ganske Rode og klædte ham af og kastede en Purpurkaabe om ham, flettede en Krone af Torne og satte paa hans Hoved og et Rør i hans høire Haand, bøiede Knæ for ham, spottede ham og sagde: Hil være dig, du Jødernes Konge, og de spyttede paa ham, toge Røret og sloge paa hans Hoved.

4) Paa Korset, Marc. 15, V. 29-32. Og de, der gik forbi, bespottede ham og rystede med deres Hoved og sagde: Tvi dig, du, som nedbryder Templet og bygger det i tre Dage. Frels dig selv og stig ned af Korset. Ligesaa bespottede og de Ypperstepræster ham iblandt hverandre tilligemed de Skriftkloge og sagde: Han haver frelst Andre og kan ikke frelse sig selv. Og de, som vare korsfæstede med ham, forhaanede ham.

4.

Hvo haver baaret den største Byrde?

Den Herre Jesus Christus, han haver baaret al Verdens Synder og under denne tunge Byrde udstaaet Guds Vrede, al Djævelens og Verdens Tyranni og Magt, hvorfor han ogsaa derunder har kjælvet og svedet blodig Sved, saasom Esaias vidner

Cap. 53, V. 5, 6. Herren lod alle vore Misgjerninger møde ham, Straffen, som vi Alle have fortjent, ligger paa ham, at vi skulle nyde Fred. Og Døberen Johannes siger: See det Guds Lam, som bærer Verdens Synd. Joh. 1, V. 29.

5.

Hvo haver tillige lidt skyldig og uskyldig?

Den Herre Jesus Christus, hvilken for sin Person var ganske reen og aldeles hellig, uden al Synd, og saaledes uskyldig baade for Gud og Mennesker. Ebr. 7. Men for alle vore Synders Skyld, hvilke Gud lagde paa ham, at han skulde bære og betale dem, var han skyldig, ligesom den allergroveste Synder og Misdæder. Esa. 53. Han gjorde ikke Uret, og der var ikke Svig i hans Mund. Men han er saargjort for vore Overtrædelser, og knust for vore Misgjerninger. Herren lod alles vores Misgjerninger møde ham. Han blev regnet blandt Overtrædere, og han bar Manges Synd.

6.

Hvilket Menneske haver været stedt i den allerstørste Angst og Bedrøvelse?

Jesus Christus, da han i Urtegaarden brødes og kjæmpede med Guds Vrede, Lovens Forbandelse, Døden, Djævelen og Helvede, da var han i saadan Angst, Sorg, Frygt og Forskrækkelse, at han begyndte at bedrøves og sige: Min Sjel er ganske bedrøvet indtil Døden, han bævede saare og blev saa mistrøstig, at en Engel maatte komme og trøste ham. Matth. 26, 37. 38. Luc. 22, 43.

Hvad lærer dette os?

Tvende Ting.

1) Hvad for en tung og ulidelig Byrde Synden er, og Guds Vrede, naar den ved Synden bliver optændt. Derfor vogt dig for et ugudeligt Levnet og Væsen. Thi er det saa gaaet med det grønne

Træ, hvad vil der da skee med dig, du som er et tørt og raaddent Træ? 2) Lærer du deraf at kjende vor Herre Christi store Kjærlighed og Trofasthed mod dig, han som dig til Gode haver paataget sig denne svære Byrde, og derunder ladet sig klemme og perse, at han kunde gjøre dig fri fra Synden og Guds Vrede, og forhverve dig Fred og Glæde, Liv og Salighed. Trøst dig dermed imod Djævelens Anfegtning og Forskrækkelse, og sig:

„Min Synd mig Drøvelse stor paafør,
Samvittigheds gloende Pile,
Som Havets Sand mangfoldig er,
Dog vil jeg ikke fortvivle,
Men tænke trolig paa din Død,
Herre Christ, og dine Saar saa rød,
Paa dem saa vil jeg hvile."

7

Hvilket er det ædleste og kraftigste Blod?

Det uskyldige Guds Lams Jesu Christi Blod, det haver toet os af alle vore Synder, forløst os fra den evige Død, Djævelen og den evige Fordømmelse, forligt os med Gud, og ført os til det evige Livs Arvedeel. 1 Petr. 1, V. 18. 19. I vide, at I ikke med forkrænkelige Ting, Sølv eller Guld, ere forløste, men med Christi dyrebare Blod, som et uskyldigt og ubesmittet Lams. 1 Joh. 1, V. 7. Jesu Christi, hans Søns, Blod renser os fra al Synd. Aab. 1, V. 5. 6. Jesus Christus elskede os, og toede os af alle vore Synder med sit Blod, og haver gjort os til Konger og Præster for Gud og sin Fader. Ebr. 9, V. 14.

8.

Hvor ofte haver Christus udgydt sit Blod for os?

Syv Gange.

1) I sin Omskjærelse. Luc. 2, V. 31.

2) I sin Dødskamp i Haven. Luc. 22, V. 44. Og der han stred hart (med Dødsangsten), bad

han heftigere; men hans Sved blev som Blodsdraaber, der faldt ned paa Jorden.

3) Da han i Domhuset blev hudstrøgen, saa at hans ganske Legeme var saargjort og overløbet med Blod. Matth. 27. Marc. 15. Joh. 19.

4) Da Stridsmændene trykkede en Torne-Krone paa hans Hoved, saa at Blodet flød ud over hans Ansigt. Joh. 19.

5) Da hans Hænder bleve paa Korset gjennemstungne med Jernnagler.

6) Da hans Fødder bleve gjennemslagne med Jernnagler.

7) Da hans Side blev aabnet med et Spyd, saa at der løb Vand og Blod ud. Joh. 19, V. 34.

9.

Hvo haver tilforn forkyndt, at Christus skulde lade sit Blod udgyde?

Gud, da han i Paradiis sagde: Slangen skal sønderknuse hans Hæl, 1 Moseb. 3, V. 15. Esaias i det 53 Cap. V. 5, naar han siger: Han er saaret for vore Overtrædelser, er knust for vore Misgjerninger, og vi have faaet Lægedom ved hans Saar. Zacharias i det 9 Cap, V, 11, hvor han siger: O du! ved din Pagts Blod udløser jeg dine Bundne af en Hule, hvor der ikke var Vand udi.

10.

Hvo haver forudsagt, at Christus skulde blive spyttet i Ansigtet?

Esaias Cap. 50, V. 6, naar han i Christi Person siger: Jeg holdt min Ryg til dem, som mig sloge, og mine Kindbeen til dem, som rykkede Haar af mig, jeg skjulte ikke mit Ansigt fra Bespöttelser og Spyt.

11.

Hvor er det spaaet, at Christus skulde blive naglet til Korset?

Udi den 22 Psalme V. 17, 18. De have gjen-

nemgravet mine Hænder og mine Fødder, jeg kunde tælle alle mine Been. 4 Moseb. 21, V. 9. Udi denne Kobber-Slange, som blev opreist paa en Stage i Ørkenen, hvilket Christus udtyder om sig selv. Joh. 3, V. 14, 15: Ligesom Moses ophøiede Slangen i Ørkenen, saa bør det Menneskens Søn at ophøies, paa det at hver den, som troer paa ham, ikke skal fortabes, men have et evigt Liv.

12.

Hvo haver forkyndt, at Christus skulde forraades af sin egen Discipel?

Dåvid i den 41 Psalme V. 10, hvor han i Christi Person siger: Ogsaa den Mand, som havde Fred med mig, som jeg forlod mig paa, som aad mit Brød, opløftede sin Hæl imod mig. Det er dig, o Menneske, som var agtet lige med mig, min Leder og min Kyndling. Ps. 55, V 14.

13.

Hvo haver spaaet om Christi store Forhaanelse paa Korset?

Esaias Cap 53, V. 2, 3. Vi saae ham, men der var ikke Anseelse, at vi kunde have Lyst til ham, han var foragtelig og uværdelig iblandt Mænd, en Mand fuld af Piner, og som havde forsøgt Sygdom, og som En, for hvilken man skjulte Ansigtet, var han foragtet, og vi agtede ham intet. David i Christi Person siger i den 22 Psalme V. 7, 8. Jeg er en Orm og ikke en Mand, Menneskenes Spot og Folks Forågtelse. Alle de mig see, bespotte mig, de sætte Læbe ud, og de ryste Hovedet.

14.

Hvor er det forkyndt, hvor dyrt Judas skulde sælge Christum?

Hos Propheten Zacharias Cap. 11, V. 12, 13. Jeg sagde til dem: Behager det eder, saa bærer frem saa meget jeg gjelder; og de veiede saa meget som jeg gjaldt, tredive Sølv-Penninge. Hei! et herligt Værd, for hvilket jeg var vurderet af dem. Item, udi Josephs Bortsælgelse. 1 Moseb. 37, V 28.

15.

Hvor er der spaaet om Judas's Fortvivlelse og Forskydelse?

Psal. 109, V. 17, 8, naar David siger: Fordi han elskede Forbandelse, saa kom den paa ham, og han havde ikke Lyst til Velsignelse, og den blev langt fra ham. Hans Dage skulle blive faa, en Anden skal annamme hans Embede. Ligesom og disse Ord af St. Peder henføres til og udtydes paa Judas. Ap. Gjern. 1, V. 16, 20.

16.

Hvor er der spaaet, at Christi Klæder skulde fratages ham?

Psal. 22, V. 19. De dele mine Klæder iblandt sig, og kaste Lod over min Kjortel. Hos Propheten Zach. Cap. 3 bliver den øverste Præst Josva sat til et Forbillede.

17.

Hvor er der forkyndt om Christi Disciples Undvigelse?

Zach. 13, V. 7. Jeg vil slaae Hyrden, og Hjorden skal adspredes.

18.

Hvor er det Sting forkyndt, som Christus fik paa Korset?

Zach. 12, V. 10. De skulle see til mig, hvilken de have gjennemstukket.

19.

Hvor er det tilforn kundgjort, at Christus skulde lide blandt Misdædere?

Esa. 53, V. 12, 9. Han blev regnet blandt Overtrædere, og man satte de Ugudelige til hans Grav.

20.

Hvor er den store Angst forkyndt, som er tilfalden Christus i hans Pines Tid?

Psal. 22, V. 2, 13, 16, hvor David i Christi Person siger: Min Gud, min Gud, hvorfor haver du forladt mig? du er langt fra min Frelse, fra min Hylens

Ord. Mange Oxne have omkringgivet mig, de stærke Oxne af Basan have omringet mig. De oplode deres Mund imod mig, som en Løve, der river og brøler. Jeg er udøst som Vand, mit Hjerte er som Vox, der smeltes midt i mit Liv. Min Kraft er tørret som et Skaar, og min Tunge hænger ved mine Gummer. Og Psal. 69, V. 2, 3, 4. Gud! frels mig, thi Vandet er kommet indtil Sjælen. Jeg er sunken i dybt og stivent Dynd, hvor man ei kan staae, jeg er kommen i meget dybt Vand, og Strømmen overskyllede mig. Jeg haver raabt mig træt, min Strube er hæs, mine Oine ere fortærede, idet jeg venter paa min Gud.

21.

Hvor er Christi Drik paa Korset forkyndt?

Psal. 69, V. 22. De gave mig Galde at æde, og de gave mig Eddike at drikke i min Tørst.

6te Capitel.

Om Christi Opstandelse.

1.

Hvor ofte haver Christus efter sin Opstandelse aabenbaret sig levende, ladet see, høre og føle paa sig?

Sexten Gange.

1) Aabenbarede han sig for Maria Magdalena, da hun i Urtegaarden græd ved Graven i en Urtegaardsmands Skikkelse, og talede disse trøstelige Ord til hende: Gak til mine Brødre og sig dem: Jeg farer op til min Fader og eders Fader, og til min Gud og eders Gud. Joh. 20, V. 14—17.

2) Aabenbarede han sig for de andre Qvinder, da de gik fra Graven, og skyndte sig til Apostlerne, hilsede dem, og lod dem tage og føle paa sig, sigende: Frygter ikke, gaaer hen og bebuder mine Brødre, at

de gaae til Galilæa, der skulle de see mig. Matth. 28, V. 10.

3) Haver han aabenbaret sig for to af sine Disciple, som vare udgangne paa Marken. Marc. 16, V. 12.

4) Aabenbarede han sig for den sorgfulde og bedrøvede Simon Petrus, og trøstede ham. 1 Cor. 15, V. 6.

5) Er han kommen som en Pillegrim til de To, som gik til Emaus, haver straffet dem for deres Vantro, udlagt Skriften for dem, og givet sig tilkjende, idet han brød Brødet, og blev usynlig for dem. Luc. 24, V. 15, 25, 26, 27, 30, 31.

6) Haver han aabenbaret sig i sin forrige sædvanlige Skikkelse for de ti Apostler i Thomas's Fraværelse, ønsket dem Fred, viist dem Hænder og Fødder og sin Side, ædt for deres Øine, og paany igjen befalet dem Prædike-Embedet, sigende: Ligesom Faderen udsendte mig, saa sender jeg eder; annammer den Hellig-Aand. Dersom I forlade Nogle deres Synder, ere de dem forladte; dersom I beholde Nogle deres Synder, ere de dem beholdne. Marc. 16, V. 15. Joh. 20, V. 19—23.

Disse Aabenbarelser skedde næsten alle paa Paaskedag.

7) Haver han aabenbaret sig for Jacobus. 1 Cor. 15, V. 8.

8) Haver han paa den ottende Dag efter sin Opstandelse igjen aabenbaret sig for sine Disciple i Thomas's Nærværelse, kaldet Thomas til sig, at han skulde lægge sine Fingre i Naglegabene, og stikke sin Haand i hans Side, og haver sagt: Vær ikke vantro, men tro. Og da Thomas havde gjort sin Troesbekjendelse og sagt: Min Herre og min Gud, haver Christus derpaa givet ham dette trøstelige Gjensvar: Efterdi du haver seet mig, Thomas, haver du troet; salige ere de, som ikke have seet og dog troet. Joh. 20, V. 26—29. Luc. 24, V. 36, 40.

9) Er han aabenbaret for Peder, Thomas, Na-

thanael og de to Zebedæi Sønner, da de fiskede paa Tiberias Sø, og haver jaget 153 store Fiske i deres Garn, haver og underligen forskaffet gloende Kul paa Strandbredden, stegt Fisk og Brod, og der holdt Maaltid med dem. Joh. 21, V. 1, 15.

10) Aabenbarede han sig for 500 Brødre paa Thabors Bjerg i Galilæa. Matth. 28, V. 16. 1 Cor. 15, V. 7.

11) Haver han i de 40 Dage, i hvilke han efter sin Opstandelse blev her paa Jorden, formedelst mange og forskjellige Tegn givet sig tilkjende for sine Disciple. Apostl. Gjern. 1, V. 3.

12) Haver han aabenbaret sig for sine Disciple paa den 40de Dag efter sin Opstandelse, da de sad tilbords, og bebreidet dem deres Vantro og Hjerters Haardhed, givet dem Befaling at prædike og døbe i al Verden, og er endelig for deres Øine synlig opfaren til Himmelen, og har sat sig hos Guds høire Haand. Marc. 16, V. 14. 15. 16. 19. Luc. 24, V 51. Apostl. Gjern. 1, V. 9.

13) Haver han aabenbaret sig i stor Herlighed, staaende hos Guds høire Haand, for St. Stephanus, som blev stenet for hans Navns Bekjendelses Skyld, og haver annammet hans Sjæl i sin Haand og Gjemme. Apostl. Gjern. 7, V. 55. 59.

14) Aabenbarede han sig ned af Himmelen for Saulus, som han slog ned til Jorden og alvorligen befalede, at han skulde gaae ind i Damaskus og der forvente, hvad han burde videre at gjøre. Apostl. Gjern. 9, V. 4. 6.

15) Da han henrykkede Paulus ind i den tredie Himmel, og viste ham usigelige Ting. 2 Cor. 12, V. 4.

16) Da han atter undrykkede Paulus og aabenbarede sig for ham, bød ham vige fra Jerusalem, fire Aars Tid efter hans Omvendelse; hvilket Paulus selv bekjender, sigende: Og det skede mig, der jeg kom tilbage til Jerusalem og bad i Templet, at

jeg blev henrykket, og saae Jesum, som sagde til mig: Skynd dig og gaa hastig ud af Jerusalem, fordi de ville ikke annamme dit Vidnesbyrd om mig. Apostl. Gjern. 22, V. 17, 18. Saa og, da han kom til Paulus i Fængslet, styrkede og trøstede ham. Cap. 23, V. 11.

2.

Udi hvor mange Slags Skikkelser er Christus seet efter sin Opstandelse?

Udi tre Slags.

1) Udi en Urtegaardsmands Skikkelse af Maria Magdalena. Joh. 20, V. 15.

2) Udi en Pillegrims eller Vandringsmands Skikkelse af de To, som gik til Emaus. Luc. 24, V. 15.

3) Udi sin egen Skikkelse. Luc. 24, V. 38. 39. Hvi ere I saa forfærdede? Seer mine Hænder og mine Fødder, at det er mig selv, føler paa mig og seer.

7de Capitel.

Om nogle synderlige Titler og Navne,

som i den hellige Skrift tillægges Christo.

1.

Hvor kaldes Christus en Læge?

2 Moseb. 15, V. 26. Jeg er Herren, som læger dig. Jeg vil lade lægge Plaster paa dig, og læge dig af dine Saar, siger Herren. Jer. 30, V. 17. See, jeg vil læge dem, Cap. 33, V. 6, og helbrede dem. Matth. 8, V. 7. etc.

Hvorledes beviser han saadan tilsagt Hjælp?

Paa tvende Maader:

1) Legemlig, idet han haver gjort alle dem karske og sunde, som ere komne til ham, da han gik omkring

her paa Jorden, som Esaias tilforn havde spaaet om ham i det 53 Cap. Og Matthæus vidner om ham i det 4 Cap. V. 23. Jesus helbredede al Sygdom og al Skrøbelighed iblandt Folket. Ja han beraaber sig derpaa for Johannes's Disciple. Matth. 11, V. 4. 5, naar han siger: Gaaer hen etc.

2) Aandelig, paa alle Troende, hvilke han med sit Blod renser af alle Synder, med sine Saar helbreder paa Liv og Sjel, med sin Aand gjør virksomme og duelige til gode Gjerninger, og med sin Død og Opstandelse gjør levende og salige. Esa. 53. 1 Petr. 2. 1 Joh. 1.

2.

Hvor bliver Christus kaldet Guds Ansigt?

2 Moseb. 33, V. 14. Mit Ansigt skal gaae med, og jeg vil skaffe dig Hvile. Item Psal. 80, V. 4, 8. Lad dit Ansigt lyse, saa blive vi frelste. Zach. 8, V. 21. Lader os gaae til at bede for Herrens Ansigt, det er Christus, Guds Søn, som er den usynlige Guds Billede, Coloss. 1, V. 15. Udi hvilken Faderen alene kan kjendes. Matth. 11, V. 27. Hvo som seer Sønnen, han seer Faderen. Joh. 14, V. 9.

3.

Hvor kaldes Christus et Alter?

Hos Propheten Esaias, Cap. 19, V. 19. Paa den samme Tid skal Herrens Alter være midt i Egypti Land. Ebr. 13, V. 10. Vi have et Alter.

Hvorfor bliver han saaledes kaldet?

For tvende Aarsager:

1) Efterdi han haver baaret og opofret alle vore Synder paa sit Legeme. 1 Petr. 2, V. 24. Ligesom Epistelen til de Ebræer forklarer det i det 13 Cap., V. 10. 12. Vi have et Alter, det er Jesus, som led udenfor Porten, at han skulde hellige Folket ved sit Blod.

2) Kaldes han et Alter, fordi vi i hans Navn

fremsætte vore Bønner til Faderen og kunne være visse paa, at han haver en Velbehagelighed til dem, som er et helligt Offer. Joh. 16, V. 23. Ebr. 12, V. 24. 1 Petr. 2, V. 5.

4.

Hvor bliver Christus kaldt et Anker?

Ebr. 6, V. 19. Hvilken vi have som vor Sjels trygge og faste Anker.

Hvorfor kaldes han saaledes?

Dermed gives tilkjende, at ligesom Skibsfolk udi stor Havsnød og Livsfare angribe og udkaste sine Livankere, at de ikke skulle drive til sin Skade og Forderveelse. Ap. Gjern. 27, V. 29 ff. Saa skulle og kunne vi, som troe Christne, flye hen til Christum udi al Livs og Sjels Nød og Fare, ham paakalde og med en fast Tro fatte og annamme, paa det vi kunne blive hjelpne og salige. Esa. 45, V. 22. Vender Eder til mig, og bliver frelste, alle Jordens Ender. Matth. 11, V. 28. Kommer hid til mig, Alle, som arbeide og ere besværede, jeg vil give Eder Hvile. Rom. 10, V. 12. 13. Christus er Alles Herre, rig nok for alle dem, som paakalde ham. Thi hver den, som paakalder Herrens Navn, skal blive salig. Esa. 49, V. 23. Da skal du fornemme, at jeg er Herren, at de skulle ikke beskjæmmes, som forvente mig.

5.

Hvor bliver Christus kaldt en evig Fader?

Esa. 9, V. 6. Et Barn er født os, en Søn er given os, hans Navn skal kaldes Evigheds Fader.

Hvorfor kaldes han saaledes?

Fordi han altid samler sig af det menneskelige Kjøn en christen Kirke, hvilken han faderlig elsker, regjerer og nærer, beskytter og opholder.

6.

Hvor bliver Christus kaldt en Krigsmand?

2 Moseb. 15, V. 3. 4. Herren er en Krigs-

mand, Herre er hans Navn. Han kastede Pharaos Vogne og hans Krigsmagt i Havet. Ps. 24, V. 8. Herren, stærk og mægtig, Herren, mægtig i Krig.

Dette Navn bør ham med Rette; thi han haver stridt lyksaligen med den ganske Verden, Synden, Døden, Djævelen, Helvede, og nedlagt og overvundet al deres Hær, og løst os af deres Vold. Joh. 16, V. 33. Værer frimodige, jeg haver overvundet Verden. Han opholder ogsaa vældelig sin Kirke; at Helvedes Porte kan ikke faa Magt over den. Matth. 16, V. 18. Og ingen skal rive hans Faar af hans Haand. Joh. 10. V. 28.

7.

Hvor bliver Christus kaldt Davids Nøgel?

Joh. Aabenb. 3, V. 7. Dette siger den Hellige, den Sanddrue, han, som haver Davids Nøgle, han, som lukker op, og Ingen lukker til, og lukker til, og Ingen lukker op.

Dette Navn udtyder smukt Christi Gjerning, som han øver baade imod de Troende og de Vantroe. For de Troende oplader han saaledes Himmelen, at Ingen kan lukke den til, eller forhindre ham hans Indtagelse; men for de Vantroe lukker han den saa til, at ingen kan lade den op eller føre dem derind, om end alle Helgener stode tilsammen i en Hob, og alle Afladsbreve, som Paverne have skrevet, hang omkring og paa dem. Joh. 3.

8.

Hvor bliver Christus kaldt en Vei til Himmelen?

Joh. 14, V. 6. Jeg er Veien og Sandheden og Livet, der kommer Ingen til Faderen uden ved mig. Eph. 2, V. 18; C. 3, V. 12. Thi formedelst ham have vi begge Adgang i een Aand til Faderen. Es. 30, V. 21. Denne er Veien, gaaer paa den, naar I ville afvige til den høire eller til den venstre Side.

9.

Hvor bliver Christus kaldt en Gjennembryder?

Mich. 2, V. 13. Der opstiger den, som bryder igjennem for dem, 2c.

Dette skede i Christi Død og Opstandelse, da han sønderbrød Døden og Helvede, oplod Himmelen, og førte os til Livet igjen.

10.

Hvor bliver Christus kaldt en Morgenstjerne?

Aabenb. 22, V. 16. Jeg Jesus er den skinnende Morgenstjerne.

Heraf ere de Ord tagne, som synges i vor christelige Kirke:

Han er den Morgenstjerne,
Vort Hjerte oplyser saa gjerne,
Med sin Miskundheds Ord.

11.

Hvor staar det skrevet, at Christus trolover sig med de Troende, ligesom en Brudgom med sin Brud?

Hoseas 2, V. 19, 20. Jeg vil trolove mig dig i Retfærdighed og Dom, og i Miskundhed og i megen Barmhjertighed, ja jeg vil trolove mig dig i Troen.

Heraf kaldes Christus en Brudgom Joh. 3, og alle troende Mennesker hans Brud. Og heraf haver Dr. Morten Luther taget disse skjønne Ord:

Nu er jeg din, og du est min,
Og hvor jeg er, der skal du være,
Den Fiende skal os ei adskille.

12.

Hvor bliver Christus lignet ved en Guldsmed?

Malach. 3, V. 2, 3. Han er som en smeltende Ild, og han skal sidde og smelte og rense Sølvet, og rense Levi Børn, og lutre dem som Guldet og Sølvet.

Her høre vi, at saa vanskeligt som det er, at Guld kan arbeides uden Ild, ligesaa vanskeligt er det, at vi

Christne kunne være og blive Korset foruden. Thi ligesom en Guldsmed prøver Guldet i Ilden, saa prøver og Christus alle troe Christne i Elendigheds Ovn. Syrach 2, V. 5.

13.

Hvor bliver Christus lignet ved en Tvætterske?

Esa. 4, V. 4. Herren skal aftoe Zions Dotres Ureenhed. Malach. 3, V. 2. Han er som Tvætterens Sæbe. Joh. 13, V. 8. Dersom jeg ikke toer dig, haver du ingen Deel med mig.

Hermed betegnes tre Ting:

1) Vor Herres Jesu Christi Blods Kraft. Thi ligerviis som en Tvætterskes Sæbe renser det, som er besmittet, af dets Ureenhed, saaledes renser ogsaa Jesu Christi Blod os af al Synd. 1 Joh. 1, V. 7.

2) Er det en Betegnelse af Korset. Thi ligesom det lader sig hos Uforfarne ilde ansee, naar en Tvætterske gnier og vrier Klæderne imellem Hænderne, at en Uforsøgt ikke andet kan tænke, end at hun reent sønderriver og fordærver dem: saaledes synes og de Christnes Kors, Nød og Gjenvordighed for deres og Andres Øine ond og vederstyggelig, at man ikke andet kan tænke, end at Gud vil aldeles med Liv og Sjæl udslette og fordærve dem, som bære Korset.

3) Endelig have vi at mærke os Korsets Nytte og Gavn. Thi ligerviis som Klæder have den Nytte af, at en Tvætterske gnier og vrier, banker og stamper dem, at de blive rene og hvide, og dog i sin Substans og Væsen uslidte: Ligesaa udfeier Christus alene ved Korset og Døden de Syndens Levninger og al den onde Vanart, der er i os, gjør os bestandige og faste i Troen, Taalmodighed og Haabet, saa at vort Livs og Sjæls Væsen derunder ikke bliver fordærvet, men meget mere renset og udfeiet.

14.

Hvor fortæller Christus den Bonde-Regel om Veiret?

Matth. 16, V. 2, 3 og Luc. 12, V. 54, 55. Om

Aftenen sige I: det bliver en skjøn Dag, thi Himmelen er rød. Og om Morgenen sige I: det bliver Storm i Dag, thi Himmelen er rød og mørk.

15.

Hvor agtes Dyrene rigere end Christus?

Matth. 8, V. 20. RæYene have Huler, og Himmelens Fugle Reder, men Menneskens Søn haver ikke Noget, hvortil han kan helde sit Hoved.

16.

Hvorpaa laa Christus, da han sov i Skibet?

Paa en Pude, thi saa skriver Evangelisten Marcus Cap. 4, V. 38: Han var bag i Skibet og sov paa en Pude.

17.

Hvoraf var den Svøbe gjort, med hvilken Christus uddrev dem, som kjøbte og solgte i Templet?

Af Snorer, thi saa skriver Evangelisten Johannes Cap. 2, V. 15. Han gjorde en Svøbe af Snorer og drev alle ud af Templet.

18.

Hvorved var det Asen bundet, paa hvilket Christus red ind i Jerusalem?

Ved en Dør; thi saa skriver Evangelisten Marcus Cap. 1, V. 4. De fandt Føllet bundet ved Døren udenfor paa Veiskjellet.

19.

Hvor bliver Christus kaldt en Befæstning?

Zachar. 9, V. 12. Vender om til Befæstningen, I, som ere bundne i Haabet.

Hvorfor kaldes Christus en Befæstning?

Fordi i ham og under ham ere alle troe Christne tryggeligen bevarede til Liv og Sjæl imod Syndens Anfegtning, Dødens Anstød, Djævelens og Helvedes Anløb. Ingen skal rive mine Faar af min Haand. Joh. 10,

V. 28. Helvedes Porte skulle ikke faae Magt over dem. Ligesom Dr. M. Luther synger om ham:

Vor Gud han er saa fast en Borg,
Han er vort Skjold og Værge,
Han hjælper os af Nød og Sorg,
Der os vil her besnære.

8de Capitel.

Om Christi Kongerige og hans Velgjerninger.

1.

Hvor bliver Christus kaldt en Konge?

I den 2 Psal. V. 6, hvor Faderen taler om Sønnen saaledes: Jeg, jeg haver dog salvet min Konge over Zion, mit hellige Bjerg. Joh. 18, V. 37, siger Christus selv til Pilatus: Du siger det, at jeg er en Konge. Og St. Paulus siger Coloss. 1, V. 13: Gud overførte os i sin elskelige Søns Rige.

2.

Hvor staar det skrevet, at Christus ikke skulde blive nogen verdslig Konge?

Zach. 9, V. 9. See, din Konge kommer til dig, han er retfærdig og en Frelser, fattig, og ridende paa et Asen. Joh. 18, V. 36 siger Christus selv: Mit Rige er ikke af denne Verden. Matth. 20, V. 28. Menneskens Søn er ikke kommen for at lade sig tjene, men for at tjene og at give sit Liv til en Igjenløsning for Mange.

3.

Hvor staaer det skrevet, at Christi Kongerige skal vare til evig Tid?

2 Sam. 7, V. 13. Jeg vil stadfæste hans Ri-

ges Stol evindeligen. Og Luc. 1, V. 33 vidner Engelen Gabriel og siger: Han skal være en Konge over Jacobs Huus evindelig, og der skal ikke være Ende paa hans Kongerige.

4.

Hvor staaer det skrevet, at Christi Kongerige ikke skal ved nogen verdslig Magt kunne forstyrres?

Dan. 2, V. 44. I de fire Kongerigers Tider skal Gud af Himmelen oprette et Rige, som ikke skal ødelægges evindelig, og det Rige skal ikke overlades til et andet Folk. Det skal knuse og gjøre Ende paa alle disse Riger, men det, det skal bestaae evindeligen.

5.

Hvis Kongerige udstrækker sig paa det Videste?

Jesu Christi aandelige Kongerige, thi han haver at raade og byde over Himmel og Jord, og over Alt det, som derudi er. Matth. 28, V. 18. Mig er given al Magt i Himmelen og paa Jorden. Og i den 8 Psal. V. 7 og 72, V. 8 siger David: Du gjør, at han hersker over dine Hænders Gjerninger; du haver lagt Alting under hans Fødder. Han skal regjere fra et Hav til et andet, og fra Floden indtil Jordens Ender.

6.

Hvilken Konge har de fleste Konger under sig?

Den himmelske Konge Jesus Christus, som David siger Psal. 72, V. 10. 11. Alle Konger skulle tilbede for ham, alle Hedninger skulle tjene ham. Konger af Tharsis og Der skulle føre Skjenk tilbage; Konger af Scheba og Seba skulle fremføre Gave. Thi endskjønt mange vældige Konger have paa alle Tider sat sig op imod denne Konge, Christum, saa have de dog paa det Sidste maattet være ham underdanige og falde ham tilfode, naar han i sin Vrede har talt til dem, i sin Grumhed forfærdet dem, og med sit Jern-Spiir sønderslaaet dem. Psal. 2, V. 5. 9 og 110, V. 25.

7.

Hvor staaer det skrevet, at den ene Konge Christus har forløst os fra alle vore Fiender?

Luc. 1, V. 68. 71 siger den fromme gamle Zacharias i sin Lovsang om ham: Lovet være Herren, Israels Gud, at han haver besøgt og forløst sit Folk o. s. v. At frelse os fra vore Fiender, og fra alle deres Haand, som os hade.

8.

Hvormange Fiender har denne Konge Christus forløst os fra?

Sex.

1) Synden, som gjør os alle skyldige for Gud, og underkaster os dens Straf, den har Christus i vort Sted forsonet og betalt, som Esaias siger Cap. 53, V. 5. Han er saaret for vore Overtrædelser, er knust for vore Misgjerninger. Derfor kalder Døberen Johannes ham det Guds Lam, som bærer Verdens Synd. Joh. 1, V. 29.

2) Guds Vrede imod Synden. Ps. 90, V. 7. Vi fortæres i din Vrede. Fra den har Christus ogsaa forløst os, som Esaias siger Cap. 53, V. 5. Straffen ligger paa ham, at vi skulle nyde Fred. Rom. 5, V. 10. Vi bleve forligte med Gud formedelst hans Søns Død. 1 Thess. 1, V. 10. Christus frier os fra den tilkommende Vrede.

3) Loven med sin Forbandelse, 5 Mosebog 27, V. 26. Gal. 3, V. 10, fra hvilken Christus ogsaa har befriet os, idet at han med sit hellige Levnet og sin uskyldige Lidelse noksom har fyldestgjort Loven paa vore Vegne. Gal. 3, V. 13. Christus haver frikjøbt os fra Lovens Forbandelse, der han blev en Forbandelse for os. Gal. 4, V. 4. 5. Der Tidens Fylde kom o. s. v.

4) Døden, Viisd. 2, Rom. 5, V. 6, fra denne haver ogsaa Christus befriet og forløst alle dem, som troe, saa at Døden skal nu ikke mere være dem en

bitter Død, men en sød Søvn, ja en Gjenstí fra dette Liv ind i det evige Liv. Hoseas 13, V. 14. Jeg vil forløse dem af Helvedes Vold. 2 Tim. 1, V. 10. Christus tilintetgjorde Døden og bragte Liv og Uforkrænkelighed for Lyset. 1 Cor. 15, V. 22. Ligesom Alle døde i Adam, saa skulle og Alle levendegjøres i Christo. Formedelst Adam kommer Døden, men formedelst Jesum Christum de Dødes Opstandelse.

5) Djævelen, som saa forløb sig paa vores Frelsermand Christum, og derover blev saa undertraadt af ham, at han nu Intet mere formaaer imod ham og alle dem, som troe paa ham. 1 Joh. 3, V. 8. Dertil er Guds Søn aabenbaret, at han skulde afskaffe Djævelens Gjerninger. Ebr. 2, V. 14. 15. Christus haver formedelst sin Død gjort den magtesløs, som havde Dødens Vælde, det er Djævelen, og befriet dem, saamange som formedelst Dødens Frygt vare under Trældom al deres Livs Tid. Derfor siger Christus selv: Værer frimodige, jeg haver overvundet Verden. Joh. 16, V. 33. Denne Verdens Fyrste kommer og haver slet Intet i mig. Cap. 14, V. 30.

6) Helvede og den evige Fordømmelse, hvorfra Christus ogsaa har forløst og befriet alle dem, som troe paa ham. Hoseas 13, V. 14. Jeg vil forløse dem af Helvedes Vold. Joh. 5, V. 24. Sandelig, sandelig siger jeg eder: hvo som hører mit Ord og troer den, som mig udsendte, haver et evigt Liv og kommer ikke til Dommen, men er gaaet over fra Døden til Livet. Rom. 8, V. 1. Der er ingen Fordømmelse for dem, som ere i Jesu Christo.

Denne Christi vor Frelsers Forløsning fra alle vore Fiender skulle vi endelig ihukomme, dermed trøste os, takke Gud derfor, og med Paulus sige: 1 Cor. 15, V. 54. 55. 57. Døden er opslugt til Seier. Død, hvor er din Braad? Helvede, hvor er din Seier? Gud

være Tak, som giver os Seier formedelst vor Herre Jesum Christum.

9.

Hvormange Slags Christi vor Konges Tilkommelse omtaler Skriften?

Sex Slags.

Den første, at han for vores og vor Saligheds Skyld er kommen ned af Himmelen af sin Faders Skjød i Kjødet, født et sandt Menneske af Jomfru Maria. Herom vidne disse Sprog. Esa. 35, V. 4. Værer trøstige, frygter ikke, see, eders Gud skal komme og frelse eder. Gal. 4, V. 4. Der Tidens Fylde kom, sendte Gud sin Søn, født af en Qvinde. Luc. 2. V. 10. 11. Frygter ikke, thi see, jeg forkynder eder en stor Glæde. Thi eder er i Dag en Frelser fød, som er den Herre Christus, i Davids Stad.

Den anden Tilkommelse skede, da han som en aandelig Konge kom ridende paa et Asen ind i Jerusalem, efter Propheten Zacharias's Spaadom. Cap. 9, V. 9. See, din Konge skal komme til dig, osv.

Den tredie Tilkommelse er, at han endnu daglig formedelst sit Ord og sine Sakramenter kommer i alle troende Menneskers Hjerter for at oplyse og hellige dem og gjøre dem delagtige i sin Naades Liggendefæ. 2 Moseb. 20, V. 24. Paa hvert Sted, som jeg lader ihukomme mit Navn, vil jeg komme og velsigne dig. Joh. 14, V. 23. Om Nogen elsker mig, skal han holde mit Ord, og min Fader skal elske ham, og vi skulle komme til ham og fæste Bolig hos ham. Aab. 3, V. 20. See, jeg staaer for Døren og banker; dersom Nogen hører min Røst og oplader Døren, til ham vil jeg gaae ind og holde Nadvere med ham, og han med mig.

Den fjerde Ihukommelse er, at han udi Modgang og Døds-Nød kommer de Troende til Hjælp, trøster, styrker, og endelig forløser dem fra alt Ondt efter sin Forjættelse og Tilsagn i den 91 Psal. V.

15. Jeg er hos ham i Nød, jeg vil frie ham og herliggjøre ham. Saaledes kom han til de tre Mænd i den gloende Ovn, Dan. 3, til St. Stephan og St. Peter i deres Døds Nød, Apostl. Gjern. 7 og 12. Denne hans Tilkommelse befaler Propheten Habakuk os at oppebie, naar han siger: Cap. 2, V. 3. Om Herren tøver, bi efter ham, thi han skal visseligen komme, han skal ikke blive tilbage. Og St. Jacob Cap. 5, V. 7. Værer taalmodige, Brødre, indtil Herrens Tilkommelse.

Den femte Tilkommelse er, naar han ogsaa i dette Liv hastelig kommer med sin Vrede og Straf at overfalde de Ubodfærdige, som han truer dem Aab. 2, V. 16: Vend om, men hvis ikke, kommer jeg snart over dig og vil stride imod dem med min Munds Sværd. Ligesaa i det 3 og 6 Cap. Saaledes kom han med Syndfloden over den første Verden. 1 Moseb. 7. Med Ild og Svovl over Sodomiterne. Cap. 19. Med gloende Slanger over Israeliterne. 4 Moseb. 21.

Den sjette Tilkommelse er, naar han paa den yderste Dag skal komme i Himmelens Skyer med stor Majestæt og Herlighed at dømme Levende og Døde, og at føre de Troende i Himmelen og støde de Vantroe ned til Helvedes Afgrund, som skrevet staaer, Matth. 24 og 25 Cap. 1 Cor. 15. 1 Thess. 4. 2 Thess. 1.

10.

Hvor bliver Christus afmalet for os som en Rytter eller ridende Konge?

1) Hos Propheten Zacharias, Cap. 9. V. 9 og hos Evangelisten Matthæus, Cap. 21, V. 5, hvor hans kongelige Indridelse paa et Asen beskrives.

2) Joh. Aabenb. Cap. 6, V. 2, hvor Evangelisten siger: Jeg saa en hvid Hest, og den, som sad paa den, havde en Bue, og ham blev given en Krone, og han drog ud seirende og for at seire.

Dette betyder Christum og hans Riges Seiervindingstog, som han med sit Ord ved Apostlerne vilde gjøre i den ganske Verden, og formedelst deres Prædiken føre mange Tusinde af Jøder og Hedninger til sin Kundskab og Dyrkelse, og endelig gjøre dem salige. Matth. 28. Marc. 16. Apostl. Gjern. 1.

9de Capitel.

Om Gud den Hellig-Aand.

1.

Hvorfor bliver den tredie Person i Guddommen kaldt en Aand?

At to Grunde:

1) Fordi han ikke har Kjød og Been som vi have, ikke heller kan sees med legemlige Øine, ikke heller føles med Hænder. Luc. 24, V. 39.

2) Efterdi han gjør os aandelig levende og duelige til det Gode. Thi ligesom Legemet uden Sjælen er dødt, saa ere og vi uden den Hellig-Aand ikkun Kjød, det er, uduelige og aldeles døde til gode Gjerninger. Joh. 3, V. 6.

2.

Hvorfor bliver han kaldt en hellig Aand?

Af tre Grunde.

1) Til Adskillelse mellem ham og de onde urene Aander, Djævlene.

2) For hans Væsens Skyld, som er, at han i sig selv er fuldkommen reen og hellig, ja den allerreneste og helligste Substans og Væsen.

3) For hans Embedes Skyld, efterdi han fornyer og oplyser Troen i os, samt opvækker i os rene og hellige Tanker, Ord og Gjerninger. Derfor kal=

der Paulus ham en Aand, som helliger, Rom. 15, V. 16.

3.

Hvorfor bliver Gud den Hellig-Aand i det gamle Testamente lignet ved Regn?

For hans Virknings og Velgjernings Skyld. Thi ligerviis som Regn vederqvæger Jordens Vext og bringer den til at grønnes, naar den er aldeles vissen og fortørret af Solens Hede, saaledes vederqvæger ogsaa den Hellig-Aand, trøster, glæder og frimodiggjør de bedrøvede, sorgfulde og mistrøstige Hjerter, som under Følelsen af Guds Vrede og for Djævelens gloende Piles Skyld ere nedsunkne og undergangne. Psal. 68, V. 10. Gud! du overstænkede Landet meget rundeligen med Regn; din Arv, som var træt, befæstede du. Esa. 44, V. 3, 4, 5. Jeg vil udgyde Vand paa det Tørstige, og Strømme paa det Tørre. Jeg vil udgyde min Aand over din Sæd, og min Velsignelse paa dine Vexter, og de skulle opvoxe iblandt Græs ligesom Pile hos Vandbække. Denne skal sige: Jeg er Herrens, og denne skal skrive med sin Haand: Jeg hører Herren til.

4.

Hvor bliver den Hellig-Aand kaldt en Mester til alle Haandværk og fine Kunster?

2 Moseb. 31, V. 2, 3, 4, 5. Jeg haver kaldet Bezaleel ved Navn og opfyldt ham med Guds Aand, med Viisdom og med Forstand, og med Kundskab, og det i allehaande Gjerning, til at optænke Kunster, til at arbeide i Guld og i Sølv og i Kobber og til at udhugge i Steen, til at indfatte, og at udhugge i Træ, at gjøre ved allehaande Gjerning.

5.

Hvorfor bliver den Hellig-Aand kaldt Sandheds Aand?

Af tre Grunde:

1) Til Adskillelse mellem ham og den onde Aand,

som er en Aand til Løgn, Kjætteri og al Falskhed, 1 Kong. 22, V. 22. Joh. 8, V. 44.

2) For hans Embedes Skyld, efterdi han giver og bevarer det saliggjørende Ord om den sande Guds Kundskab, og til at udbrede det opvækker og opholder han troe og sanddrue Lærere, staaer Djævelen og alle Kjættere imod, og opvækker i Tilhørernes Hjerter den rene Lærdoms rette Forstand. Joh. 16, V. 13. Naar han, den Sandheds Aand kommer, skal han veilede eder til al Sandhed. Og Cap. 14, V. 26: Han skal lære eder alle Ting og minde eder om alle Ting, som jeg haver sagt eder.

3) For hans Boligs Skyld, efterdi han alene boer og er kraftig i de Menneskers Hjerter, som flittig høre Guds Ord og rettelig bruge de hellige Sakramenter. Esa. 57. Viisd. 1.

6.

Hvorfor kaldes den Hellig-Aand en Trøster?

Fordi han staaer de troende Mennesker bi i deres Nød og Fristelse, trøster, styrker og opholder dem i Haabet, Troen og Taalmodighed, Esa. 57, V. 16, 17, 18. Thi jeg vil ikke trætte evindeligen og være vred i Evighed; thi ellers maatte deres Aand forsmægte for mit Ansigt, og de Sjæle, som jeg, jeg haver gjort osv., det er: jeg vil vederkvæge og trøste de Forsmægtede.

7.

Hvorfor bliver den Hellig-Aand kaldt en sønlig Aand?

Fordi han giver de troende Menneskers Hjerter Vidnesbyrd, at de ere Guds Børn, Christi Brødre og Medarvinger, som Paulus siger Rom. 8, V. 15, 16, 17: I annammede ikke atter en Trældoms Aand til Frygt, men en sønlig Udkaarelses Aand, ved ved hvilken vi raabe: Abba, Fader! Den samme Aand vidner med vor Aand, at vi ere Guds Børn. Men dersom vi ere Børn, ere vi og Arvinger, nemlig Guds Arvinger, men Christi Medarvinger.

8.

Hvorfor bliver den Hellig-Aand kaldt Bønnens Aand?

1) Fordi han opvækker i vore Hjerter en sand Paakaldelse og Taksigelse. Thi Ingen kan kalde Jesum en Herre, uden ved den Hellig-Aand. Cor. 12, V. 3, og formedelst ham raabe vi: Abba, Fader. Gal. 4, V. 6.

2) Fordi han lærer os, hvad vi skulle bede, og han gjør selv Bøn for os hos Gud Fader. Rom. 8, V. 26. Vi vide ikke, hvad vi skulle bede, som det sig bør, men Aanden selv træder frem for os med uudsigelige Sukke.

9.

Hvad betyder det, at den Hellig-Aand er kommen med et vældigt Veir over Apostlerne?

Det har fire skjønne Betydninger.

1) At ligesom Ingen kan leve i Verden uden Luft, saa kan heller Ingen uden den Hellig-Aand blive deelagtig i det evige Liv. Rom. 8.

2) Ligerviis som en Vind hastelig farer over alle Steder, saa trænger og Evangeliets Prædiken ved Apostlernes Tjeneste og den Hellig-Aands Forarbeidelse sig hastelig igjennem alle Verdens Hjørner og klinger i alle Vraaer. Psal. 19. Matth. 28.

3) Ligesom Ingen kan forhindre en brusende Vind, saaledes kan heller Ingen formene Djævelen, Verden, Paven og Tyrkerne at storme imod Evangeliets Løb og Fremgang. Matth. 16.

4) Ligesom kold Luft vederkvæger et træt og vansmægtigt Menneske og giver det sin Kraft og Styrke igjen, saaledes trøster og den Hellig-Aand de bedrøvede og sorgfulde Hjerter formedelst Ordet og Sakramenterne og giver dem Kraft, Styrke og Opreisning igjen. Esa. 57, V. 16, 17, 18.

10.

Hvad betyder det, at den Hellig-Aand har i gloende Tunger aabenbaret sig over Apostlerne?

Det har fire herlige Betydninger.

1) At den Hellig-Aand ingensteds vil være og lade sig finde, uden alene ved det skriftlige og mundtlige Ord samt de tilføiede hellige Sakramenter, som er den Hellig-Aands Værksted, hvor han lader sig finde med sin Kraft og Forarbeidelse, at kalde Menneskene til Christum, oplyse dem i Troen, helliggjøre og opholde dem. Esa. 59, V. 21. Min Aand, som er over dig, og mine Ord, som jeg haver lagt i din Mund, skulle ikke vige fra din Mund.

2) Ligesom Ild er det reneste Element, saa er og den apostoliske Lærdom, som fra Jerusalem er udbredt over al Verden, den allerreneste Lærdom, som saa visselig kalder dem til Himmelen, der annammer den, saa vist som vi see, at Ilden af Naturen trænger og giver sig op i Luften. Rom. 1. 1 Cor. 15. Jac. 1. 2 Petr. 1.

3) Ligesom Ild varmer og gjør de forfrosne Lemmer smidige, saa varmer og vederkvæger ogsaa den Hellig-Aand deres Hjerter, som ere blevne aldeles kolde i Kjærlighed, Troen, Haabet og Paakaldelse til Gud. Eph. 3, V. 14, 16. Jeg bøier mine Knæe for vor Herres Jesu Christi Fader, at han efter sin Herligheds Rigdom vil forunde eder mægtigen at bekræftes ved hans Aand i Henseende til det indvortes Menneske.

4) Ligesom Ild aldrig er uden Hede, saa gaaer heller ikke Guds Ord nogensinde af uden Frugt og Nytte. Thi derved optænder den Hellig-Aand nye Bevægelser, som er Troen og Haabet til Gud, hjertelig Paakaldelse og Taksigelse, Fred og Glæde i Samvittigheden, Kjærlighed til Gud og vor Næste. Luc. 24, V. 32. Var ikke vort Hjerte brændende i os, der han talede til os paa Veien, og der han oplod os Skrifterne?

10de Capitel.

Om Englene.

1.

Hvor mange Slags Engle taler Skriften om?

Fire Slags.

1) Taler Skriften om en synderlig overmaade høi og ypperlig Engel, som ikke er skabt, men fød af Gud, det er Guds evige Søn, han bliver kaldt en Engel, 1 Moseb. 48, V. 16. 2 Moseb. 3, V. 2, 14, V. 19. 23, V. 20 ꝛc., fordi han skulde sendes til denne Verden og være et glad Budskab, som skulde forkynde os Guds Naade og vor Forløsning.

2) Taler Skriften om de gode og hellige Engle, som ere skabte af Gud til hans og vor Tjeneste. Psal. 10, V. 4. Ebr. 1, V. 7, 14.

3) Taler den om de onde Engle, som ere faldne fra Gud og ere blevne Guds og alle Menneskers Fiender, som løbe omkring ligesom brølende Løver og søge, hvem de kan opsluge. 1 Moseb. 3, V. 4. Joh. 8, V. 44. 1. Petr. 5, C. 8.

4) Taler ogsaa Skriften om legemlige Engle, det er, Lærefædre og Prædikanter, hvilke Propheten Malachias Cap. 3, V. 1 kalder Engle, fordi de, som Paulus siger 2 Cor. 5. 20, ere Guds Sendebud til Menneskene, at forkynde dem den Forsoning, som er skeet ved Christum, og at formane dem, at de omvende sig til Gud og formedelst Troen paa hans Søn lade sig forlige med ham.

2.

Hvor ofte kaldes Christus i den hellige Skrift en Engel?

Fire Gange.

1) Af den hellige Patriark Jacob. 1 Moseb. 48, V. 16. Den Engel, som mig haver igjenløst fra alt Ondt, velsigne Drengene. Det er ingen Anden

end Jesus Christus, i hvilken alle Folk skulde velsignes, Cap. 22, V. 18.

2) Kaldes han af Malachias Cap. 3, V. 1 Pagtens Engel, fordi Gud efter sit Løfte har udsendt ham og formedelst ham oprettet og stadfæste sin Naades Pagt med alle Troende.

3) Bliver han af Daniel, Cap. 12, V. 1, og af St. Johannes i Aabenb. Cap. 12, V. 7 kaldt den Engel Michael, fordi han alene er sin Fader lig, og har eens Væsen og Majestæt med ham.

4) Kalder Esaias ham Cap. 63, V. 9 Guds Ansigts Engel, fordi han er evig i sin Faders Ansigt og Skjød, eller som Christus selv forklarer det, at han er i Faderen og Faderen i ham, saa at hvo som seer og kjender Christum, han seer og kjender ogsaa Faderen. Joh. 14, V. 9.

3.

Hvorfor blive Englene kaldte Cherubim, saasom i 1 Moseb. 3, V. 24 og Ezech. 10 Cap.

1) Fordi de aabenbares sædvanlig som unge deilige Drenge, ligesom Engelen Raphael lod sig see for Tobias; og ved Christi Grav aabenbaredes en Engel i en ung Persons Skikkelse i hvide Klæder. Thi Cherubim betyder paa Norsk unge deilige Ansigter.

2) For deres store Mangfoldigheds og Viisdoms Skyld, saasom Philo udlægger det: Cherubim dicuntur, qvasi plures, vel scientiæ multitudo (Viisdoms Mængde).

4.

Hvorfor kaldes Englene Seraphim?

Fordi de almindelig aabenbares i en Ild- og Lyses Skikkelse, saasom den 104 Ps. V. 4 siger: Han gjør sine Engle til Aander, sine Tjenere til gloende Ild. Ligesaa aabenbaredes Englene omkring Elisæus i gloende Hestes og Vognes Skikkelse; og i Christi Opstandelse foer Engelen ned af Himmelen ligesom et Lyn. Matth. 28, V. 2, 3. Deraf kaldes de Se-

raphim, ɔ: ardentes, det er, brændende eller skinnende.

5.

Hvilket Menneske har seet de fleste Engle?

Propheten Daniel, han har seet Tusinde Gange Tusinde Engle, som tjente Gud, og ti Tusinde Gange ti Tusinde, som stode for ham. Dan. 7, V. 10. Og St. Johannes har seet mange Tusinde Gange Tusinde Engle, og hørt deres liflige og lystige Sang. Aabenb. 5, V. 11 og 7, V. 11.

7.

Hvormange Engles Navne findes i Bibelen?

Tre.

1) Michael. Dan. 12, V. 1. Aabenb. 12, V. 7. Dette Navn betyder saameget som: Hvo er ligesom Gud?

2) Gabriel, som betyder Guds Kraft, eller Gud er min Styrke. Dan. 8, V. 16 og 9. V. 21. Luc. 1, V. 26.

3) Raphael, som betyder Guds Læge, eller Guds Bod og Hjælp. Tob. 3, V. 25 og 12, V. 18, 19.

7.

Hvorfor ende alle Engles Navne i Skriften paa et El?

Til en Betegnelse af den salige Deelagtighed, som Englene have med Gud, at de stedse ere omkring og hos Gud, see og beskue ham i hans Majestæt, tjene ham og nyde hans himmelske Glæde og Barmhjertighed. Thi El er det Samme som Gud. Derfor siger Engelen til Tobias: Jeg er en af de syv hellige Engle, som fremføre de Helliges Bønner og indgaae for den Helliges Herligheds Ansigt. Tob. 12, V. 19.

8.

Hos hvem have Englene i menneskelig Skikkelse ligget i Herberg?

Hos den fromme Loth. Thi saa skriver Moses i

sin første Bogs 19 Cap. V. 1, 2, 3. Om Aftenen kom to Engle til Sodoma, men Loth sad i Sodomas Port; og der Loth saae dem, da stod han op og gik dem imøde, bøiede Ansigtet til Jorden og sagde: See, mine Herrer, kommer dog ind i eders Tjeners Huus og bliver her i Nat, og lader toe eders Fødder, saa maae I staae aarle op imorgen og gaae eders Vei; og de sagde: Nei, men vi ville blive paa Gaden i Nat. Da nødte han dem meget, og de gik ind til ham og kom i hans Huus, og han gjorde dem et Gjæstebud, og bagede usyret Brød, og de aad osv. Derfor formaner Epistelen til de Ebræer Cap. 13, V. 2: Glemmer ikke Gjestfrihed; thi ved den have Nogle, uden at vide det, herbergeret Engle.

9.

Hvem have Englene mødt paa hans Reise?

Patriarken Jacob, da han med sine Hustruer og Børn reiste hjem fra Mesopotamien. Thi saa skriver Moses i sin første Bogs 32 Cap. V. 1, 2: Jacob foer sin Vei, og Guds Engle mødte ham. Og der Jacob saa dem, sagde han: Denne er Guds Hær, og kaldte det samme Steds Navn Machanaim, det er Guds Hærs Leir.

Hvad lærer denne Gjerning?

Denne Gjerning lærer, at de Troende ere under Guds Beskyttelse og Beskjærmelse, som den 34 Psalme siger V. 8: Herrens Engle leire sig trindt omkring dem, som ham frygte, og frier dem.

10.

Hvem er paa sin Reise bleven ledsaget af en Engel?

Den unge Tobias; da han skulde reise til Landet Meden og indkræve sin Faders Gjæld, da sendte Gud ham Engelen Raphael til en Staldbroder i en deilig ung Karls Skikkelse, som viste ham Veien og beilede for ham til den skjønne og rige Sara, og bortdrev Djævelen, som vilde gjøre ham og hans

Brud Skade, og gjorde hans blinde Fader seende igjen. Tob. 5, 6, 7, 12 ꝛc.

11.

I hvilken Strid ere Englene aabenbarede i synlige Skikkelser?

Da Maccabæus drog med ringe og faa Folk imod Timothei, Kong Antiochi Øverstes, Krigshær, og Striden var bleven svar, aabenbaredes af Himmelen fem herlige Mænd paa Heste, som havde gyldne Bidsler paa, og to, som anførte Jøderne, og de toge Maccabæus midt imellem sig og beskjærmede ham med sine Vaaben, som de havde paa, og bevarede ham for Saar, men skjøde med Piil og Lyn paa Fienderne, hvoraf de bleve ved Forblindelse forvildede og slagne, da de vare fulde af Forstyrrelse. Og der bleve ihjelslagne tyve Tusinde og fem Hundrede, men sex Hundrede Ryttere. Maccab. 10, V. 29, 30, 31.

12.

Hvorledes skal jeg forstaae det, at Englene (i Jobs Bogs 1, V. 6, og 38, V. 7) kaldes Guds Børn?

Ikke paa saadan Maade, som om de vare fødde af Gud, ligesom Christus, der er Guds naturlige og eenbaarne Søn, men at Gud allerførst har skabt dem og udkaaret og annammet dem til sine Børn og sit Riges Arvinger med alle de Udvalgte, saasom Epistelen til de Ebræer Cap. 1, V. 5, 7 udviser: Til hvilken Engel sagde han nogen Tid: Du er min Søn, jeg fødte dig idag? og atter: Jeg skal være ham en Fader, og han skal være mig en Søn? Men han siger om Englene: Han bruger sine Engle som Vinde og sine Tjenere som Ildslue.

Her hører du klarligen, at Englene ere skabte og udkaarne, og ikke Guds naturlige og affødde Børn.

13.

Hvad for Slags Folk har negtet, at der er Engle til?

Sadducæerne paa Christi og Apostlernes Tid,

Thi saa staar der skrevet Apostl. Gjern. 23, V. 8: Sadducæerne sige, at der er ikke Opstandelse, ei heller Engel, ei heller Aand.

14.

Naar ere Englene skabte?

Den hellige Skrift giver ikke Englenes Skabelses Tid og Dag udtrykkelig tilkjende; men det giver den at forstaae, at de allerede vare til, da Gud skabte Menneskene. Thi saa siger Gud til Job, Cap. 38, V. 4. 7: Hvor var du, der jeg grundfæstede Jorden? Der Morgenstjerner sang tillige, og alle Guds Børn frydede sig?

15.

Hvor staaer det skrevet, at Englene ere de troende Menneskers Tjenere?

Psal. 91, V. 11. 12. Herren skal befale sine Engle om dig, at bevare dig paa alle dine Veie. De skulle bære dig paa Hænder, at du ikke skal støde din Fod paa en Steen. Ebr. 1, V. 14. Englene ere tjenende Aander, udsendte til Tjeneste for dem, som skulle arve Salighed.

16.

Hvor staaer det skrevet, at Englene glæde sig over Menneskenes Vel?

Luc. 15, V. 10, hvor Christus siger: Der skal være Glæde for Guds Engle over en Synder, som omvender sig.

17.

Hvor staaer det skrevet, at Englene tage vare paa de Gudfrygtiges Sjæle i Døden?

Hos Luc. 16 Cap. V. 22, meldes der, at Englene førte Lazarus's Sjæl hen i Abrahams Skjød. Ligesaa gjøre de med alle andre Gudfrygtiges Sjæle. Thi ledsage de os paa den legemlige Reise, hvorfor skulde de ikke meget mere ledsage os paa den aan-

delige, naar vi vandre fra det Timelige og til det Evige?

18.

Hvor staaer det skrevet, at Englene vogte smaa Børn?

Matth. 18, V. 10. Deres Engle i Himlene (det er, de som af Gud ere beskikkede til at tage vare paa dem), see altid min Faders Ansigt, som er i Himlene.

19.

Hvem er formedelst en Engel bleven udfriet af Fængsel?

1) Apostlene, alle paa een Gang. Da Raadet i Jerusalem kastede dem i Fængsel, kom Herrens Engel om Natten og oplod Fængselets Dør, førte dem ud og bød dem prædike uden Frygt og Rædsel. Ap. Gjern. 5.

2) Petrus, da han af Herodes blev kastet i Fængsel, forvaret i et fast Taarn, bunden med to Lænker, og omkringsat med Vægtere, kom Herrens Engel om Natten, løste Lænkerne, oplod Dørene og førte ham igjennem Vagten, saa at ingen af dem kunde mærke det. Apost. Gjern. 12.

20.

Hvor tit har man seet Engle til Hest?

Fem Gange.

1) I Propheten Elisæus's Tid, da Kongen af Syrien vilde lade hente Elisæus med sit Krigsfolk, da sendte Gud ham til Beskjærmelse en stor Hob Engle paa gloende Heste og Vogne. 2 Kong. 6, V. 13. 17.

2) I Darius's Tid, da Propheten Zacharias saa nogle iblandt Myrtetræer paa røde, graa og hvide Heste, som sagde, at de havde draget igjennem Landet og stillet det urolige Folk, paa det at det ikke skulde kunne gjøre de troende Jøder nogen Skade eller Afbræk. Zach. 1, V. 8. 11, og Cap. 6 seer

Zacharias Englene fare hele Landet rundt paa fire Vogne, at de skulde stille det urolige Folk og skaffe Jøderne Fred for deres Fiender.

3) I Kong Seleucus's Tid i Asien. Da han sendte sin Rentemester Heliodorus til Jerusalem, at han skulde udtage af Guds Kiste Skatten og føre den bort, og da nu Ingen kunde gjøre ham Modstand, skikkede Gud en Engel i et gyldent Harnisk paa en velprydet Hest, som rendte med Hast Rentemesteren Heliodorus til Jorden; og hos denne Rytter vare to andre Engle tilfods, herlige, stærke, med deilige Klæder, hvilke sloge Heliodorus og gave ham saa mange Hug, at han laa maalløs og blev baaren for et dødt Menneske ud af Templet, og maatte lade Skatten blive urørt. 2 Maccab. 3.

4) I Judas Maccabæus's, Jødernes Øverstes, Tid; da han med sit Folk var i stor Nød for den store Krigs Skyld, som Hedningerne havde ført imod ham, og han med sit Folk bad inderlig, da udsendte Gud fem Engle til ham, som vare herligen klædte, deres Heste havde gyldne Bidsler. De droge frem og strede for dem, skjøde Pile og Lynild paa Fienderne, hvoraf de bleve forblindede og flyede, og der omkom af dem tyve Tusinde og fem Hundrede tilfods, og sex Hundrede tilhest. 2 Macc. 10.

5) Ligeledes i Maccabæus's Tid, da den mægtige Fyrste Lysias førte firsindstyve Tusinde Mænd tilfods, en stor Hob Rytteri og 80 Elephanter imod Jøderne, da kom der efter Jødernes Bøn en Engel til dem, som førte dem an tilhest i hvide Klæder, og glimrede med en fuld Rustning af Guld, hvoraf Jøderne bleve saa frimodige, at de overfaldt Fienderne som grumme Løver og nedslog elleve Tusinde tilfods og sexten Hundrede Ryttere. 2 Macc. 11.

11te Capitel.

Om de onde Engle, Djævlene.

1.

Hvoraf kaldes onde Aander Djævle?

Først: Af det græske Ord Διάβολος, Diabolus, id est Calumniator, det er: en Bagvasker, Forfører og Fordærver, efterdi dette er Djævelens Art og Natur, at fordærve alle gode Ting, og vende dem til det Værste.

For det Andet kaldes de Djævle af det dybe Fald og Dal, fordi de gjorde det største Fald og ere nedstyrtede i den dybeste Dal, fra den høie Himmel ned i Helvede, til Jordens nederste Egne og i Afgrundens Brønd. Aabenb. 9 og 12. Ephes. 4.

2.

Hvorfor bliver Djævelen kaldt שטן Satan, en Modstander?

Fordi han baade er imod Gud og Menneskene, og især imod de Fromme, imod hvilke han fører en uforsonlig Strid, søger Guds Vanære og Bespottelse, og Menneskenes Fordærvelse og Fordømmelse. 1 Petr. 5, V. 8.

3.

Hvorfor kaldes Djævelen en Slange?

1) Fordi han formedelst en Slange forførte og bedrog alles vores Oldemoder Eva. 1 Moseb. 3. 2 Cor. 11.

2) Fordi han endnu hemmelig og svigagtelig staaer efter at lemlæste os baade paa Legem og Sjæl, og at indgyde sin Forgift i os.

4.

Hvorfor bliver Djævelen hos Esaias Cap. 19, V. 14, kaldt en forvendt Aand?

Fordi han opfylder de Ugudelige med sin For=

gift og Bedrageri og gjør dem sandsesløse, saa at de tumle om, ligesom de, der ere druknе, og kunne ikke blive visse paa eller bestandige i nogen Mening.

5.

Hvorfor bliver Djævelen kaldt denne Verdens Gud?

Ikke derfor, at han skulde have skabt Verden eller Noget i Verden. Thi Gud er og bliver alene Verdens Skaber; men

1) Fordi han har de Vantroes Hjerter i sin Magt og driver dem, hvortil han vil. 2 Cor. 4, V. 3.

2) Fordi han altid har søgt og tragtet i denne Verden efter guddommelig Ære, hvilken ogsaa Verden har beviist ham formedelst Afguderi og Afgudsbilleder, og paa saadan Maade æret og tilbedet ham.

6.

Hvilken er Djævelens besynderlige Gjerning?

Løgn og Mord, saaledes som Christus vidner Joh. Cap. 8, V. 44: Ved Løgn og falsk Lærdom staaer han efter Sjælen, at berøve den det evige Liv. Ved Krig og Mord staaer han efter Legemet, at han kan ødelægge det og føre det til Jorden.

7.

Paa hvor mange Steder har Djævelen staaet Christus efter Kronen?

Paa fire Steder.

1) I Himmelen, da han ophøiede sig over Christum og vilde være Gud lig, hvorover han af Christus blev nedslagen, overvunden og udstødt af Himmelen, saasom der meldes i Aabenb. 12 Cap. V. 7. Der blev en Strid i Himmelen 2c.

2) I Paradiis, da han overtalede Eva til at æde af det Træes Frugt, som gav Forstand paa Godt og Ondt, og siden formedelst hende forlokkede Adam til at æde af samme forbudne Kundskabs Træ, med den Forhaabning, at de derved skulde blive Gud lige, hvorfor han atter er bleven beskjæmmet, og med Slangen forbandet, som der meldes 1 Moseb. 3.

3) Paa Jorden, i Ørkenen, da han ublut begjærede at blive tilbedt af Christus, hvor han ogsaa da blev overvunden og maatte vige med Skam. Matth. 4.

4) I Rom, formedelst Paverne, hvilke han har indblæst saadan Stolthed, at de have opkastet sig til at være Kirkens øverste Hoved og tilegnet sig den Magt, at de efter eget Tykke kunde foreskrive nye Troesartikler og med Vold tvinge Mennesker til mere at troe deres Forordninger end Evangeliet, hvormed de have ophøiet sig over alt det, som kaldes Gud og Guds Tjeneste, og have sat sig i Guds Tempel og givet sig ud for, ligesom de vare Gud. Men Djævelen er ogsaa herover bleven tilskamme, og med sin Statholder, Paven, nedstyrtet af Christi Stol formedelst Christi Munds Aande og Dr. Martin Luthers Tjeneste; og skal derfor paa den yderste Dag med alle sine Tilhængere henkastes i den Sø, som brænder med Ild og Svovl, ligesom skrevet staaer, Aabenb. 19, V. 20.

8.

Hvor har een Aand bundet en anden?

Paa den unge Tobias's Bryllupshøitid; da den onde Aand, som kaldes Asmodeus, vilde gjøre ham Skade, tog den gode Aand, Engelen Raphael, ham fangen og bandt ham i Ørken. Tob. 8, V. 3.

Heraf seer man, hvor kjære og hæderlige Gud holder fromme Ægtefolk, efterdi han beskikker dem sine hellige Engle til Vogtere og Beskyttere imod Djævelen. Derfor skulle de baade Morgen og Aften flittig med en troende Bøn befale sig i hans Beskyttelse og Beskjærmelse, efter St. Jacobs Regel, Cap. 4, V. 7, 8. Holder eder nær til Gud, og han skal holde sig nær til eder. Imodstaaer Djævelen, og han skal flye fra eder.

9.

Formedelst hvilken Synd er Djævelen med sine Tilhængere bleven tilskamme?

Det bliver ingensteds i den hellige Skrift ud=

tryFkeligen givet tilkjende. Men de fornemste gamle Lærefædres eenstemmige Mening er denne, at Djævelen er falden formedelst Hoffærdighed, og de anføre her Syrachs Sprog Cap. 10, V. 14: Hoffærdighed er Begyndelse til Synd. Thi efterdi Lucifer med sine Tilhængere have havt herlige og høie Gaver, har han ladet sig tykke at være alt for meget ypperlig til at være Gud og hans Søn underdanig og at tjene Menneskene, og derfor er han bleven sin Skaber ulydig, og har saaledes styrtet sig selv i evig Fordærvelse. Derfor siger Luther: Hoffærdighed stødte den ypperste Engel af Himmelen, Adam af Paradiis, da de vilde være Gud lige.

12te Capitel.

Om Himmelens, Jordens

og alle andre Kreaturers Skabelse, Nytte og Betydning.

1.

Har Himmelen og Jorden været saa af Evighed?

Nei. Gud i Begyndelsen skabte dem saaledes begge. 1 Moseb. 1, V. 1: I Begyndelsen skabte Gud Himmelen og Jorden, og Cap. 2, V. 4, 5: Disse ere Himmelens og Jordens Oprindelser, der de skabtes, paa den Dag, da Gud Herren gjorde Jorden og Himmelen og allehaande Træer paa Marken, da de endnu ikke vare paa Jorden. Psal. 102, V. 26. Du grundfæstede fordum Jorden, og Himlene ere dine Hænders Gjerning.

2.

Hvo har seet Verden med dens tilkommende Væsen, forend den blev skabt?

Gud. Thi saa siger Syrach Cap. 1, V. 1 ff. Førend Gud begyndte Verdens Skabelse, og førend

han satte det i Værk, da saa han efter sin uendelige Viisdom den hele Skikkelse og Mønster saa nøie, at han iforveien vidste, hvormeget Sand i Havet, hvormange Regndraaber og hvormange Verdens Dage skulde være, og forstod Himmelens Høihed, Jordens Bredde og Afgrundens Dyb. Thi hans Viisdom er først for alle Ting, han haver tilforn betænkt, vidst og maalt det altsammen.

3.

Hvor mange Dage brugte Gud til Verdens Skabelse?

Sex. Thi saa skriver Moses 1 Bog 2, V. 1, 2: Og Himmelen og Jorden bleve fuldkomne og al deres Hær [i sex Dage], og Gud hvilede paa den syvende Dag.

4.

Hvad har Gud skabt paa den første Dag?

Himmelen og Jorden med Lyset, dog saa, at Jorden var øde og tom, ikke adskilt fra Vandet, ei heller prydet med Træer, Græs, Urter, Grøde og Frugt. 1 Moseb. 1. V. 1, 5.

5.

Hvad har Gud skabt paa den anden Dag?

Firmamentet eller Himmelens Befæstning, hvilken han gjorde af Vandet, og udbredte den som et Tapet rundt omkring Jorden og befæstede den uden Grundpiller og Støtter. 1 Moseb. 1, V. 6, 7, 8. Og Gud gjorde en udstrakt Befæstning og gjorde Skilsmisse imellem Vandet, som var nedentil i den udstrakte Befæstning, og imellem Vandet, som var oventil i den udstrakte Befæstning, og kaldte den udstrakte Befæstning Himmel.

6.

Hvad har Gud skabt paa den tredie Dag?

Jorden, som endnu var øde og tom, den har Gud adskilt fra Vandet, tørret og gjort den bekvem

til Menneskers og Dyrs Bolig, prydet den med allehaande frugtbare Træer, Urter, Græs, Blomster og mange Slags ypperlig Grøde, saa at hver Vext har havt sin egen indplantede Sæds Kraft, hvormed de Aar efter Aar kunde fornye sin Natur og Skikkelse, og saaledes blive ved til den yderste Dag. 1 Moseb. 1, V. 9, 10, 11. Og Gud sagde: Vandene under Himlene forsamles til eet Sted, at det Tørre sees; og det skede saa. Og Gud kaldte det Tørre Jord, og Vandenes Forsamling kaldte han Hav. Og Gud sagde: Jorden udgive Græs, Urter, som give Sæd, frugtbare Træer.

7.

Hvad har Gud skabt paa den fjerde Dag?

Solen, Maanen og Stjernerne, med hvilke han har smykket og prydet Himmelen som med et Tapet og oplyst Verdens Mørke. 1 Moseb. 1, V. 14, 15, 16. Der vorde Lys paa Himmelens udstrakte Befæstning, at giøre Skilsmisse imellem Dagen og Natten, og de skulle være til Tegn og til bestemte Tider og til Dage og Aar, til at lyse over Jorden; og det skede saa. Og Gud gjorde de to store Lys: det store Lys (Solen) at regjere Dagen, og det lille Lys (Maanen) at regjere Natten, og Stjernerne..

8.

Hvad har Gud skabt paa den femte Dag?

Fugle i Luften og Fiske i Vandet, som Moses siger i sin 1 Bogs Cap. 1, V. 20, 21, 22. Gud sagde: Vandet udgive mangfoldigen vrimlende Dyr, som have levende Sjæle; og Fugle skal flyve over Jorden, imod Himmelens udstrakte Befæstning. Og Gud skabte de store Hvalfiske og allehaande levende Dyr, som Vandet udgav mangfoldigen efter sit Slags, og allehaande Fugle med Vinger efter sit Slags; og Gud saae, at det var godt. Og Gud velsignede dem og sagde: Vorder frugtbare og mangfoldige, og fyl-

der Vandene i Havet; og Fuglene vorde mangfoldige paa Jorden.

9.

Hvad har Gud skabt paa den sjette Dag?

Allehaande Dyr, Fæ og Orme, og tilsidst Mennesket. Thi saa skriver Moses i sin 1 Bogs 1 Cap. V. 24, 25, 26, 27. Gud sagde: Jorden udgive levende Dyr, efter sit Slags; og det skede saa. Og Gud gjorde Dyr, Fæ og Orme paa Jorden, etc. Og Gud sagde: Lader os gjøre et Menneske i vort Billede, efter vor Lignelse; og det skal regjere over Havets Fiske, og over Himmelens Fugle, over Fæet, og over al Jorden, og over alle Orme, som krybe paa Jorden. Og Gud skabte Mennesket i sit Billede, han skabte det i Guds Billede.

10.

Hvoraf er Adam skabt?

Af en Jordklump, eller af Støv, som Moses vidner 1 Moseb. 2, V. 7: Og Gud Herren havde dannet Mennesket af Støv, af Jorden, og blæst Livets Aande i hans Næse, og Mennesket blev til en levende Sjæl. Det bemærker og hans Navn. Thi Adam betyder paa Norsk rød Jord, eller rødagtig.

11.

Hvoraf er Eva skabt?

Af Adams Ribbeen. Thi saa skriver Moses i sin 1 Bog 2, V. 21, 22, 23. Da lod Gud Herren falde en dyb Søvn paa Adam, og han sov; og han tog eet af hans Ribbeen, og lukte med Kjød isteden derfor, og byggede af det Ribbeen, som han havde taget af Mennesket, en Mandinde, og ledede hende til Adam. Da sagde Adam: Denne Gang er det Been af mine Been, og Kjød af mit Kjød; denne hun skal kaldes Mandinde, thi denne er tagen af Manden.

Hvad betyder dette?

Det har en skjøn aandelig Udtydning. Thi lige-

som Eva, alle Levendes Moder, er gjort af Adams Side og Ribbeen, da han sov; saaledes er den christne Kirke, som er alle troende Guds Børns Moder, dannet i Ordet formedelst den Hellig-Aand af Vand og Blod, som løb af Christi aabne Side, da han hensov paa Korset. Eph. 5, V. 30. 32.

12.

Skal denne skabte Verden blive saa til evig Tid, som den nu er?

Nei. Paa den yderste Dag skal den forgaae, som Christus siger: Luc. 31, V. 33. Himmelen og Jorden skulle forgaae. Og St. Petrus vidner 2 Petr. 3, V. 7. 10. 13. Himlene og Jorden, som nu ere, opbevares ved det samme Ord til Ilden, bevarede til Dommens og de ugudelige Menneskers Fordærvelses Dag, paa hvilken Himlene skulle forgaae med stort Bulder, men Elementerne skulle komme i Brand og opløses, og Jorden, og Alt, hvad der er paa den, skal opbrændes. Men vi forvente nye Himle og en ny Jord. Ps. 102, V. 27: Gud bliver evig, men Himmelen og Jorden skulle forgaae, de skulle ældes ligesom et Klædebon, de skulle omskiftes som et Klæde.

13.

Er det sandt, at nogle Aar før den yderste Dommedag skal Jorden være ufrugtbar, og Kvinder ufrugtsommelige?

Nei; det er en papistisk Fabel og Menneskedigt. Thi Gud siger tydeligen 1 Moseb. 8, V. 22: Saalænge Jorden bliver endnu, skal Sæd og Høst, og Frost og Hede, og Sommer og Vinter, og Dag og Nat ikke aflade.

14.

Hvorledes skal man forstaa det, at Skriften siger: Himmelen og Jorden skal forgaae?

Ikke paa saadan Maade, som om de med sin

Substans og Væsen skulde ganske og aldeles blive til Intet; men paa saadan Maade, at Himmelens og Jordens Substans skal fremdeles blive ved, dog at de formedelst Ilden skulle blive rensede og forklarede, ligerviis som et Sølv- eller Guldkar, naar det omsmeltes og omstøbes, bliver formedelst Ilden befriet fra al Ureenhed, og bliver saa paa det Skjønneste og Kosteligste igjen forarbeidet. Ligesaa skulle og vi i Opstandelsen igjen bekomme vore Legemer, om de end her ere forraadnede og blevne til Støv og Aske, dog saa, at de skulle have en meget herligere Form og Skikkelse, end de nu have. Dette udtyder David, naar han Psal. 102, V. 27 siger: Du, Gud, skal omskifte dem som et Klæde. Og hermed stemme næsten alle Lærefædre overeens. Saaledes siger Beda: Himmel og Jord forgaae efter deres Skikkelse, som de nu have, men de blive og bestaae uden Ende, forsaavidt deres Væsen angaaer. Augustinus siger: Vi skulle ikke troe, at Himmel og Jord formedelst Ilden blive ganske og aldeles udslettede, men at de skulle blive forvandlede og forbedrede, og at denne Verdens Skikkelse, og ikke dens Væsen i sig selv skal forgaae. Origenes siger: Og endskjønt denne Verdens Skikkelse skal forgaae, saa bliver dog dermed ikke meent, at Himmelens og Jordens Materie skal aldeles udslettes og blive til Intet, men at deres Egenskaber skulle forvandles, og deres Substans og Væsen skal blive uforvandlet. Dr. Martin Luther siger: Dette Haab have vi, at den hele Skabning skal blive med os og for vor Skyld paa det Skjønneste fornyet og renset.

15.

Skal man ogsaa see Solen og Maanen i hin Verden?

Ja allevegne. Thi Esaias siger Cap. 30, V. 26, at Maanens Lys skal være som Solens Lys, og Solens Lys skal være syvfold som syv Dages Lys.

16.

Hvorledes skal jeg da forstaae Esaias's Ord: Cap. 60, V. 19. Solen skal ikke ydermere være dig til et Lys om Dagen, og Maanen skal ikke oplyse dig til et Skin?

Ikke paa saadan Maade, som om der i den tilkommende Verden hverken skulde være Sol, Maane eller Stjerner, men saaledes, at hisset skal ikke være nogen Omskiftelse eller Forandring paa Dag og Nat, saaledes som i dette Liv, men der skal være en evig skjøn og klar Dag uden al Formørkelse, Taage eller Nat, og Herrens Lys og Skin skal oplyse den nye Himmel og Jord og de Udvalgte der meget herligere, end Solen nu oplyser denne Verden. Ligesom St. Johannes forklarer disse Ord. Aabenb. 21, V. 23 og 22, V. 5. Staden behøver ikke Solen eller Maanen til at skinne i den; thi Guds Herlighed oplyser den, og Lammet er dens Lys. Nat skal der ikke være, og de behøve ikke Lys eller Solens Skin, forbi Gud Herren lyser for dem.

17.

Hvor har det skabte Kreatur trøstet Skaberen?

Paa Oljebjerget i Urtegaarden, i Christi Pines Tid, da Engelen kom og trøstede Christum i hans Døds Kamp og store Bedrøvelse. Luc. 22, V. 43.

18.

Hvoraf har Gud skabt Lyset?

Moses siger 1 Bog 1, V. 2, 3, at Gud har taget det af idel kulmørk Nat, og dermed oplyst Verden. Hvilket ogsaa St. Paulus vidner 2 Cor. 4, V. 6. Gud bød Lyset skinne frem af Mørket.

19.

Hvem haver først frydet sig over Verdens Skabelse?

De hellige Engle, som Gud selv vidner i Jobs Bogs 38 Cap. V. 4, 7. Hvor var du, der jeg grundfæstede Jorden? og alle Guds Børn (Englene) frydede sig?

20.

Hvor viser Gud os hen til Firmamentet, at vi af det skulle lære at kjende hans Almagt og Viisdom?

Esaias 40 Cap. V. 26. Opløfter eders Øine i det Høie og seer, hvo skabte saadanne Ting? den som udfører deres Hær ved Tal. Han kalder dem alle ved Navn, thi for hans Krafts Mangfoldighed, han er stærk med Kraft, der fattes ingen. Syrach 42 Cap. V. 35, og 43, V. 1. Hvo kan tilfulde mættes, som seer Herrens Ære? Den rene udstrakte Befæstning er en prægtig Høihed; Himmelens Skikkelse er herlig til at see.

21.

Hvilket Sted paa Jorden er kun blevet seet en eneste Gang?

Jorden paa det røde Havs dybe Bund, da Moses efter Guds Befaling skilte Havet fra hinanden, og Israels Børn gik derigjennem med tørre Fødder, og det strax derefter faldt tilbage igjen. 2 Moseb. 14.

22.

Hvilket Sted paa Jorden er ikke blevet seet flere end tre Gange?

Jorden paa Jordans Bund er bleven seet tre Gange, da Gud paa en underlig Maade skilte Jordan ad, at man med tørre Fødder kunde gaa derigjennem: 1) Ved Josva; 2) Ved Elias; 3) Ved Elisæus. Josv. 3, V. 16, 17. 2 Kong. 2, V. 8, 14.

23.

Hvis Land har baaret meest Frugt?

Patriarken Isaaks. Thi i den dyre Tid i Gerar Land bar det ham hundrede Fold Frugt, det er, for een Skjeppe, han saaede, fik han hundrede igjen: Saa rigelig velsignede Herren ham, siger Moses. 1 Bog 26. V. 12.

Hvad lærer dette os?

Dette er et skjønt og trøsteligt Vidnesbyrd, at Gud

sørger for sine Børn og er med sin Hjælp nærmest hos dem, naar Trang og Nød er størst, og giver rigeligst, naar der viser sig størst Mangel, saasom David vidner: Psal. 33, V. 18, 19. See, Herrens Øie er til dem, som ham frygte, som haabe paa hans Miskundhed, at frie deres Sjel fra Død, og holde dem i Live i Hungeren.

13de Capitel.

Om Skyerne, Solen, Maanen, Stjernerne og Regn=Buen.

1.

Hvor staar der skrevet, at Skyerne er idel Vand?

I Jobs Bogs 26 Cap. V. 8. Gud binder Vandet tilsammen i sine Skyer, dog brister Skyen ikke under dem.

2.

Hvor staaer det skrevet, at Skyerne kun svæve i Luften?

Syr. 43, V. 16. Gud lader Skyerne flyve frem som Fugle.

3.

Hvorfra kommer de tykke sorte Skyer?

Gud gjør dem, saasom Syrach siger Cap. 43, V. 17. Gud har bekræftet Skyerne ved sin store Herlighed, og Hagelstene blive sønderbrudte.

4.

Hvilket er det allerklareste Lys?

Solens Lys, som oplyser al Verden, og glæder alle Skabninger, som Syrach siger Cap. 42, V. 23: Solen, som lyser, seer hen til Alting.

5.

Hvad giver den største Hede fra sig?

Solen; den varmer den vide Verden, og alle

Skabninger deri, som Syrach siger Cap. 43, V. 3: Om Middagen tørrer den et Land, og hvo kan bestaae mod dens Hede. Der er den, som opblæser en Ovn, naar man gjør en brændende Ild, men Solen brænder Bjergene tredobbelt, ꝛc.

6.

Hvor meldes der om Solens Løb?

Syr. 43, V. 6: Det er en stor Herre, som gjorde den og fremskyndte dens Løb ved sit Ord.

Hvem roser Solens Lydighed i dens stadige Løb?

Propheten Baruch Cap. 6, V. 59. Sol og Maane og Stjerner, som ere skinnende og udsendte til Brug, ere lydige.

7.

Skal Solen skinne klarere i hin Verden end nu?

Ja, thi saa siger Gud hos Esaias Cap. 30, V. 26: Maanens Lys skal være som Solens Lys, og Solens Lys skal være syvfold, som syv Dages Lys.

8.

Hvem formaner os ved Solens Beskuelse til Tjenstagtighed og Taknemmelighed?

David, naar han Psal. 136, V. 1, 7, 8, 9 siger: Takker Herren, thi han er god; thi hans Miskundhed er evindelig: Han, som gjorde de store Lys; Solen til at regjere om Dagen; Maanen og Stjernerne til at regjere om Natten.

9.

Hvad betegne os de tykke Skyer, som drive over uden Regn?

De ere os en Afmaling paa storpralende Menneskers Tale, hvilke bruge mange Ord, og rose sig, hvor Intet er at hente, tale meget og mene Intet, love Meget, men holde Lidet eller slet Intet. Thi saa udlægger Salomon det: Ordspr. 25, V. 14. Som Skyer og Veir, hvor intet Regn er hos, er en Mand, som praler med falsk Gave.

10.

Naar er Regnbuen først bleven seet paa Himmelen?

Strax efter Syndfloden, da Noah igjen var gaaet ud af Arken. 1 Moseb. 9, V. 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15. Gud talede til Noah og til hans Sønner, og sagde: See, jeg opretter min Pagt med eder, og med eders Afkom efter eder, at herefter skal ikke alt Kjød ødelægges af Flodens Vand. Dette er et Tegn paa den Pagt, som jeg gjør imellem mig og imellem eder. Jeg har sat min Bue i Skyen, og den skal være til en Pagtes Tegn imellem mig og imellem Jorden. Og det skal skee, naar jeg fører Skyen over Jorden, da skal Buen sees i Skyen. Og jeg vil komme min Pagt ihu, som er imellem mig og imellem eder, at der skal ikke mere være Vand til en Flod at fordærve alt Kjød.

11.

Hvad betyder de Farver, som ere i Regnbuen?

De paaminde os om Verdens Forandring baade i det, som nu allerede er skeet, og det, som endnu skal skee. Thi den blaa Vandfarve indeni betyder Syndfloden, formedelst hvilken den første syndefulde Verden er bleven fordærvet og ødelagt, som skrevet staar 1 Moseb. 7. 8 Cap. Men den røde Ildfarve udenom betyder den syndige Ildsflod, som skal komme paa den yderste Dag og gjøre denne Verden til Støv og Aske, saasom Apostelen Peder derom melder 2 Petr. 3, V. 10. Jorden, og Alt, hvad der er paa den, skal opbrændes.

12.

Hvor formanes vi til at beskue Regnbuen?

Syr. 43, V. 13. See til Regnbuen, og lov den, som gjorde den saa saare skjøn i Glands.

13.

Hvorom paamindes vi af Solens Lys og Skin?

1) Om vor Herres Jesu Christi Lys. Thi lige=

som Solen lyser og tjener os i dette timelige Liv saaledes lyser og tjener Christus os til det evige Liv Derfor kaldes han Retfærdigheds Sol, Mal. 4, V. 2, og Lyset fra det Høie. Luc. 1, V. 78.

2) Ligesom Solen meddeler Maanen og Stjernerne sit Lys, saaledes deler og Christus sit Lys med sin christne Kirke og alle dens Lemmer. Joh. 1, V. 9. Han er det sande Lys, som oplyser hvert Menneske, der kommer til Verden.

3) Ligesom Solen varmer os paa det Kraftigste, naar den staar høiest over vort Hoved: saaledes er Christus med sin Naade, Hjælp og Trøst nærmest hos os, naar vi i vort Kors og Lidelse synes, at han er længst borte fra os. Esa. 50, V. 8. Han er nær, som mig retfærdiggjør. Jer. 23, V. 23. Er jeg kun en Gud nær hos? siger Herren, og ikke en Gud langt borte? Psal. 91, V. 15. Jeg er hos ham i Nød, jeg vil frie ham, og herliggjøre ham.

4) At vi skulle tjene hverandre med de Gaver, som Gud har forlenet os. Dr. Martin Luther udlægger det saaledes, sigende: Solen er skjønnere end alle andre Kreaturer paa Himmelen, dog derfor foragter den ikke de andre Kreaturer, men siger: Endskjønt du Maane, Stjerne, Træ, Jord ꝛc. ikke lyser og skinner saa klart, som jeg, saa vil jeg derfor ikke foragte dig, men meget hellere hjælpe dig til, at du, Maane, og du, Stjerne, kan blive ved dit Lys, at du, Træ, kan blive ved dine grønne Blade, og du, Jord, kan lugte vel og dermed tjene Menneskerne. Ligesaa skulle vi gjøre.

14.

Hvorom skulle vi paamindes af Himmelens og Stjernernes Lys?

1) Om Evangeliets Prædiken, ved hvilken Christus giver os den Hellig-Aand, og optænder i vore Hjerter Guds Kundskabs Lys, som Paulus herom foreholder os Eph. 5, V. 8. I vare forhen Mørkhed,

men nu ere I et Lys i Herren. 2 Cor, 4, V. 6. Gud, som sagde, at Lyset skulde skinne frem af Mørket, er den, som haver ladet det skinne i vore Hjerter til Oplysning af Kundskaben om Guds Herlighed i Jesu Christi Aasyn. 2 Petr. 1, V. 19. Vi have det prophetiske Ord mere stadfæstet, og I gjøre vel, naar I give Agt derpaa, som paa et Lys, der skinner paa et mørkt Sted, indtil Dagen fremstraaler og Morgenstjernen oprinder i eders Hjerter.

2) Om vor Herres Jesu Christi Lys. Thi ligesom Stjernerne lyse i den mørke Nat, vise Veie og Stiek: saa lyser og Christus for os, naar Døden trykker vore Dine til, og vi maa vandre igjennem den mørke Dal, at vi kan finde Veien til det evige Liv. Joh. 8, V. 12. Jeg er det Verdens Lys: Hvo, som følger mig, skal ikke vandre i Mørket, men have det Livsens Lys.

15.

Hvorom paamindes vi af af Solens og Stjernernes Klarhed?

Om den Klarhed og Herlighed, som vore Legemer nu ikke have, men som de skulle bekomme i Opstandelsen, Dan. 12, V 3. De, som undervise Andre, skulle skinne som den udstrakte Befæstnings Skin, og de, som have retfærdiggjort Mange, som Stjernerne, evindelig og altid. Matth. 13, V. 43. De Retfærdige skulle skinne som Solen i deres Faders Rige. Derom have vi ogsaa et skjønt Forbillede i Christi Forklarelse paa Thabor Bjerg, da hans Ansigt skinnede som Solen, og hans Klæder bleve hvide som Lyset. Matth. 17, V. 2.

16.

Hvorom paamindes vi af Stjernernes ulige Klarhed?

Om den Forskjel, som der er paa de Gudfrygtiges Legemers Klarhed i det andet Liv, som St. Paulus foreholder os, 1 Cor. 15, V. 41, 42, 43: Een er Solens Glands, og en anden Maanens Glands,

og en anden Stjernernes Glands; thi een Stjerne overgaaer den anden i Klarhed. Saaledes er og de Dødes Opstandelse: det saaes i Forkrænkelighed, det opstaaer i Uforkrænkelighed; det saaes i Vanære, det opstaaer i Herlighed; det saaes i Skrøbelighed, det opstaaer i Kraft.

17.

Naar er Solen gaaet tilbage igjen paa Himmelen?

I Kong Ezechias's Tid; da Gud lod ham i hans dødelige Sygdom ved Propheten Esaias tilsige Frelse og Sundhed, og at ville lægge 15 Aar til hans Dage, da gav han ham til en vis Forsikring paa dette sit Tilsagn det Tegn, at han drog Solen paa Himmelen tilbage, saa at man med Øinene skinbarligen kunde see, hvorledes Skyggen af Solen gik ti Streger tilbage paa Achas's Solviser, over hvilken den var nedfaren. Esa. 38, V. 1—8. 2 Kong. 20, V. 1—11. 2 Krøn. 32, V. 24.

18.

Hvad lære vi af Maanens idelige Omskiftelse?

To Ting:

1) De Ugudeliges Hjerters og Munds Ubestandighed, som nu i en Time er saa tilsinds, atter i en anden Time anderledes, snart sige de Ja, og snart sige de Nei. Syr. 27, V. 11. En Daare omskiftes som Maanen.

2) Menneskenes Lykkes Ustadighed, hvilken, ligesom Maanen, nu hasteligen tiltager, nu aftager, nu voxer, nu formindskes, nu er stor, nu bliver liden: Ligesaa ophøies nu En til Ære og Glæde, kort derefter nedstyrtes han igjen til Vanære og Sorg, ligesom de gamle Vers lyde:

Lusus Fortunæ variatur imagine Lunæ,
Crescit, decrescit, Constans consistere nescit.

19.

Hvor meldes der om Maanens Forøgelse og Formindskelse?

Syr. 43, V. 8, 9. Maanen er et Lys, som

formindskes paa det Sidste. Maanen er efter dens Navn, den vorer underligen i sin Forvandling.

20.

Hvad betyder Solens og Maanens ulige Skin?

Det er en skjøn Afmaling paa de tvende Lærdomme, som forkyndes i den christelige Kirke, nemlig Loven og Evangelium. Ligesom Dr. Mart. Luther udtyder det: Evangeliet om Christus er som Solen, men Loven er som Maanen. Maanen ser ud som en rød Kjedel, naar den ikke har Solen. Ligesaa: Naar Evangelium ikke er hos Loven, saa er Loven grum og forskrækkelig. Men naar Solen skinner paa Maanen, saa har Maanen et klart hvidt Skin. Maanen regjerer Natten; Solen regjerer Dagen: Loven tjener til det timelige, men Evangelium til det evige Liv.

21.

Hvem beskriver Solen efter dens Virkning?

Syrach Cap. 43, V. 2, 3, 4, 5. Solen er et underligt Redskab, den Høiestes Gjerning. Om dens Middag tørrer den et Land, og hvo kan bestaae imod dens Hede? Der er den, som opblæser en Ovn, naar man gjør en brændende Ild, men Solen brænder Bjergene tredobbelt. Den udblæser gloende Damp, og blinder Øinene med skinnende Straaler. Det er en stor Herre, som gjorde den, og fremskyndte dens Løb ved sit Ord.

22.

Hvem beskriver Maanen efter det, den udretter?

Syrach Cap. 43, V. 7, 8, 9. Maanen staaer paa sine Tider til at vise Tider og være Verdens Tegn. Af Maanen er Høitids Tegn, den er et Lys, som formindskes paa det Sidste. Maanen er efter dens Navn, den vorer underligen i sin Forvandling.

23.

Hvem beskriver Stjernerne efter deres Kraft?

Syrach Cap. 43, V. 10, 11, 12. Der er en

Krigsleirs Redskab i det Høie, som skinner paa Himmelens Befæstning. Stjernernes Herlighed er Himmelens Deilighed, en lysende Prydelse i Herrens høieste Steder! De staae i deres rette Orden efter den Helliges Ord, og de forsvækkes ikke i deres Varetægte.

24.

Hvor nævnes Stjernerne meest med udtrykkelige Ord?

I Jobs Bogs 38 Cap. V. 31, 32 og Cap. 9, V. 9 nævnes Syvstjernen, Jacobsstaven, Karlsvognen og Vognstjernen.

25.

Kan man tælle Stjernerne paa Himmelen?

Nei; thi de ere utallige. Derfor sagde Gud til Abraham 1 Moseb. 15, V. 5: Tæl Stjernerne, om du kan tælle dem. Og ved Propheten Jeremias Cap. 33, V. 22 siger Gud: Ligesom Himmelens Hær ikke kan tælles, og Havets Sand ikke maales, saa vil jeg formere Davids min Tjeners Sæd.

26.

I hvis Haand er seet syv Stjerner?

I Guds Søns Haand, som aabenbarede sig i et Menneskes Skikkelse for Johannes, og havde syv Stjerner i sin høire Haand. Aab. 1, V. 16.

14de Capitel.

Om Solens og Maanens Formørkelser.

1.

Naar var den allerstørste Formørkelse?

Udi Verdens Skabelses Begyndelse, forend Solens, Maanens og Stjernernes Lys blev skabt; saasom Moses skriver 1 Bogs 1, V. 2: Der var mørkt oven over Afgrunden.

2.

Naar og hvor var dernæst den største Formørkelse?

I Aegypten, førend Kong Pharao lod Israels Børn fare, plagede Gud ham og hans ganske Folk med saadant svart og tykt Mørke, at i 3 Dage kunde den Ene ikke see den Anden, ikke heller kunde Nogen staae op af det Sted, som han var paa, men det var lyst for alle Israels Børn i deres Boliger. 2 Moseb. 10, V. 21, 22, 23 og Viisdommens Bog 17, V. 2, 3, 4, 5, 20, 21. Thi der de Uretfærdige meente, med Magt at undertrykke et helligt Folk, laae de, som bundne med Mørkhed, og den lange Nattes Fanger, indelukte under Tag, som flygtige for det evige Aasyn. Thi der de meente at ligge forborgen i lønlige Synder under mørk Forglemmelses Skjul, bleve de adspredte, frygtende gyseligen og bleve forfærdede af Spøgelser. Thi og den Vraa, som de vare udi, kunde ikke bevare dem uden Ræddsel, men der var Bulder trindt omkring dem, som forfærdede dem, og der aabenbaredes bedrøvelige Spøgelser med græsselige Ansigter. Og ingen Ildsmagt formaaede at lyse. Den ganske Verden var ellers klar med et skinnende Lys, og holdtes i uforhindrede Gjerninger. Men aleneste over disse var udbredt en svar Nat.

3.

Naar skede en unaturlig Formørkelse?

Udi Christi Pines Tid, da Solen blev formørket, der Maanen var fuld, hvilken Formørkelse dog ellers paa naturlig Maade ikke skeer uden i ny Maane. Dionysius Areopagita sagde derfor, da han saa denne Formørkelse i Athen: Enten lider Naturens Gud, eller Verden maa forgaae.

4.

Hvor er denne Formørkelse tilforn forkyndt i det gamle Testamente?

Hos Propheten Amos Cap. 8, V. 9. Og det skal skee paa samme Dag, siger den Herre, Herre, da

vil jeg lade Solen nedgaae om Middagen, og lade Landet blive mørkt paa lys Dag.

5.

Hvor forkyndes de Formørkelser, som skulle skee før Verdens Ende?

Hos Propheten Joel Cap. 3, V. 4. Solen skal omvendes til Mørkhed, og Maanen til Blod, førend Herrens den store og forfærdelige Dag kommer. Og V. 20. Sol og Maane skulle blive sorte, og Stjernerne forholde deres Skin; og Herren skal brøle af Zion, og lade høre sin Røst af Jerusalem, og Himmelen og Jorden skulle bæve. Matth. 24, V. 29, 30. Strax efter de Dages Trængsel skal Solen formørkes, og Maanen ikke give sit Skin, og Stjernerne falde af Himmelen, og Himmelens Kræfter røres; og da skulle alle Jordens Slægter hyle, og de skulle see Menneskens Søn komme i Himmelens Skyer. Luc. 21, V. 25, 28. Der skal skee Tegn i Sol og Maane og Stjerner, og paa Jorden skulle Folkene ængstes i Fortvivlelse, naar Havet og Bølgerne bruse ꝛc. Men naar disse Ting begynde at skee, da seer op og opløfter eders Hoveder, efterdi eders Forløsning stunder til.

15de Capitel.

Om Menneskene.

1.

Hvilke ere de ædleste og ypperligste Skabninger?

Englene i Himmelen, og Menneskene paa Jorden, paa disse begge har Gud mest udgydt sin Viisdom, Godhed og Almagt, da han af synlige og usynlige Skabninger vilde berede sig en Kirke, som kunde kjende, ære og prise ham, baade i Himmelen og paa Jorden.

2.

Naar blev Mennesket skabt?

Paa den sjette Dag i Verdens Skabelse. Efterat Himmelen og Jorden vare fuldkommede, Fiske og Fugle skabte, allehaande kostelige Frugter og Dyr vare komne frem, og Herberge i saa Maade var beredt og prydet, Kjøkken bestilt, og hvad som hørte til Lyst og Glæde, var vel tilredt, da blev Mennesket, som det ædleste Kreatur, sidst skabt og som en Vært indsat i dette store og velberedte Herberge til en Herre over alt dette.

3.

Hvoraf er det første Menneske skabt?

Af Jord og Støv. 1 Moseb. 2, V. 7. Gud Herren havde dannet Mennesket af Støv, af Jorden. Syr. 17, V. 1. Herren skabte et Menneske af Jord. Ligesaa Cap. 33, V. 10. Alle Mennesker ere af Jord, og Adam blev skabt af Jord.

Hvad skulle vi drage os til Minde med det, at vi ere skabte af Jorden?

Fem Ting:

1) Guds Almagt, at han af Intet kan gjøre Noget, og af det Uskikkede kan skabe og gjøre det Skjønneste og Herligste. Ps. 115 og 148. Rom. 4.

2) Guds Art og Viis, som er, at han altid pleier at vende sig til de Ringe og Uanseelige og ophøier dem til stor Ære og Herlighed. Ps. 113. Luc. 1. 1 Cor. 1.

3) Vor Uduelighed i de aandelige og guddommelige Sager, at vi af vor egen Kraft kan ligesaa lidet udrette til vor Omvendelse, som Adam kunde gjøre til sin Skabning, eller Leret til en Pottes Form og Skikkelse. Es. 64. Jer. 18. 2 Cor. 2.

4) Vor Skrøbelighed og Dødelighed, at det jo er ligesaa snart gjort med vort Liv som med et Glas, der er af Aske, eller en Potte, som er gjort af Leer. Psal. 103. Han tænker derpaa, at vi ere Støv. Job 14.

5) Paaminder det os om Ydmyghed, at Ingen skal

ophøie sig over den Anden, eller foragte den Anden. Thi ligesom vi ere skabte af eet Slags Materie, Ap. Gj. 17, 26, saaledes blive vi alle i Døden igjen til Støv og Aske. Syr. 10, V. 9, 12. Hvorfor hovmoder sig Støv og Aske? ɔc. Idag en Konge, og imorgen kan han døe; thi naar et Menneske er død, da arver han Slanger og Dyr og Orme.

4.

Hvori har Gud i Begyndelsen gjort Mennesket ædlere end alle andre Dyr?

I to Henseender:

1) At han har skabt det opret og fornuftigt, saa at Mennesket bærer sit Hoved opad, og er begavet med Fornuft og Forstand, Maal og Mæle.

2) At det er skabt efter Guds Billede i fuldkommen Viisdom, Retfærdighed og Udødelighed, og sat til en Herre over alle Skabninger. 1 Moseb. 1, V. 27. Gud skabte Mennesket i sit Billede, han skabte det i Guds Billede. Det forklarer Syrach Cap. 17, V. 1—13: Herren gjorde Menneskene efter sit Billede, og han gjorde det, at alt Kjød skulde frygte dem, og at de skulde herske over Dyr og Fugle. Raadslag og Tunge og Øine, Øren og Hjerte til at betænke med, gav han dem. Han skjenkede dem Forstand, og Tale til at udtale hans kraftige Gjerninger. Han opfyldte dem med Forstands Videskab, og viste dem Godt og Ondt. Han satte sit Øie paa deres Hjerter, at vise dem sine Gjerningers Majestæt ɔc. Han oprettede en evig Pagt med dem, og viste dem sine Domme. Deres Øine saae en herlig Majestæt, og deres Øre hørte hans herlige Røst.

5.

Hvilket er Menneskenes høieste Ære og Trøst?

At Jesus Christus Guds Søn har paataget sig deres Kjød og Blod og ophøiet det til Guds høire Haand i Ære og Herlighed. Ebr. 2. Herom taler Chrysostomus og siger: Det er vor høieste Ære og

Trøst, at vort Kjød og Blod sidder hos Guds høire Haand og bliver tilbedet af Englene, Over-Englene og Menneskene, og derfra skal komme og føre os, som troe, did hen, hvor han er, og begave vore Legemer med Udødelighed, Klarhed og Herlighed. Phil. 3.

6.

Hvilket Menneske er ikke født til denne Verden og har alligevel levet i Verden?

Adam, det allerførste Menneske; han er ikke født til Verden, men Gud skabte ham af Støv, og han har dog levet i Verden 930 Aar; ligesaa Eva. 1 Moseb. 5, V. 5.

7.

Hvilke Mennesker have levet paa Jorden og ere ikke døde?

Patriarchen Enoch og Propheten Elias. Disse to ere ikke døde, men tagne levende til Himmelen. 1 Moseb. 5, V. 24, 2 Kong. 2, V. 11, til et vist Vidnesbyrd, at der er et andet Liv efter dette Liv, i hvilket Gud vil annamme alle dem, som troe paa Christum, trøste og glæde dem evindeligen. Joh. 6 og 16 Cap.

8.

Hvilket Menneske er blevet alderældst?

Methuselah, hans ganske Alder blev 969 Aar. 1 Moseb. 5, V. 27. Det er en saa høi Alder, som intet Menneske enten før eller efter ham har naaet.

9.

Hvor mange Slags Fødsler eller Menneskers Tilkomst meldes der om i Bibelen?

Sex Slags.

1) Adams, som Gud skabte af Jorden. 1 Moseb. 2, V. 7.

2) Evas, som Gud Herren byggede af Adams Ribbeen. 1 Moseb. 2, V. 22.

3) Den naturlige, legemlige Fødsel, at Mennesker i Ægteskab fødes af Mennesker formedelst Guds

Velsignelse. 1 Moseb. 1, V. 28. Vorder frugtbare og mangfoldige &c. Apostl. Gjern. 17, V. 26. Gud haver gjort, at al Menneskens Slægt af eet Blod boer paa den ganske Jordens Kreds.

4) Den overnaturlige Jesu Christi underlige Fødsel, at han formedelst den Hellig-Aand er født af en Jomfru uden Mand. Esa. 7, V. 14. Jer. 31, V. 22. Luc. 1, V. 35.

5) Den aandelige Gjenfødelse, at vi formedelst Vand og den Hellig-Aand blive paany gjenfødte til Guds Børn og det evige Livs Arvinger. Joh. 3, V. 5. Tit. 3, V. 5, 7. Gal. 3, V. 27.

6) De Dødes Opstandelse, som Matth. 19, V. 28 bliver kaldt en Gjenfødelse, fordi at i den skulle alle forraadnede Legemer komme levende frem af Jorden, og alle Levendes Legemer skulle forvandles, saa at dette Forkrænkelige skal iføres Uforkrænkelighed, og dette Dødelige iføres Udødelighed. Joh. 5, V. 25, 29. 1 Cor. 15, V. 53.

10.

Hvilken er Menneskets høieste Ære og Gavn?

At frygte og elske Gud. Thi saaledes skriver Syrach Cap. 1, V. 9, 19, 11: Herrens Frygt er Ære og Priis, og Glæde, og en herlig Krone. Herrens Frygt forlyster Hjertet og giver Glæde og Fryd og langt Levnet. Hvo som frygter Herren, ham skal det gaae vel paa det Sidste, og paa sit Endeliges Dag skal han finde Naade.

11.

Hvor blive Dyrene agtede klogere end Menneskene?

Esa. 1, V. 3. En Oxe kjender sin Eiermand, og et Asen sin Herres Krybbe, men Israel kjender det ikke, mit Folk forstaaer det ikke.

12.

Naar har en Aseninde seet skarpere end Mennesket?

Da Bileam vilde ride til Balak, saa hans Asen-

inde Herrens Engel staae i Veien med et draget Sværd i sin Haand, som Bileam dog ikke saa, og veg af Veien for Engelen, hjalp og reddede sin Herres Liv. 4 Moseb. 22, V. 22, 23.

13.

Hvilket Menneske har den største Lov i den hellige Skrift?

Døberen Johannes. Thi saa siger Christus om ham, Matth. 11, V. 11: Sandelig siger jeg eder: Iblandt dem, som ere fødte af Qvinder, er ingen Større opreist end Johannes den Døber.

14.

Hvor mange Mennesker nævnes der i Bibelen, hvilke Gud selv lover og priser?

Ti.

1) Noah, til hvem Gud sagde: Jeg har seet dig retfærdig for mig i denne Slægt. 1 Moseb. 7, V. 1.

2) Abraham, til hvem Gud ved en Engel af Himmelen raabte: Nu kjender jeg, at du frygter Gud, og haver ikke sparet din Søn, din eneste, for mig. 1 Moseb. 22, V. 12.

3) Moses, om hvem Gud selv siger til hans Broder Aaron, og hans Søster Maria: Dersom Nogen er eders Prophet, da vil jeg Herren give mig tilkjende for ham i et Syn, i en Drøm vil jeg tale med ham. Saa er ikke min Tjener Moses, han er trofast i mit ganske Huus, Jeg vil tale mundtligen med ham, og synligen, og ikke i mørk Tale, og han skal beskue Herrens Lignelse. 4 Moseb. 12, V. 6, 7, 8.

4) Job, hvem Gud selv giver Vidnesbyrd og siger: Hans Lige er ikke i Landet, en Mand som er heel from og oprigtig, som frygter Gud, og som flyer det Onde. Job. 1, V. 8.

5) David, om hvem Gud siger: Jeg haver fun-

det en Mand efter mit Hjerte. 1 Sam. 13, V. 14. Apostl. Gjern. 13, V. 22.

6) Døberen Johannes, hvem Christus berømmer fremfor alle dem, som er fødte af Qvinder. Matth. 11, V. 11.

7) Simon Petrus, til hvem Christus siger: Salig er du, Simon, Jonas's Søn; jeg siger dig, at du er Petrus, og paa denne Klippe vil jeg bygge min Menighed, og Helvedes Porte skulle ikke faa Overhaand over den. Matth. 16, V. 17, 18.

8) Den cananæiske Qvinde, til hvilken Christus siger: O Qvinde, din Tro er stor, dig skee, som du vil. Matth. 15, V. 28.

9) Høvedsmanden i Capernaum, om hvilken Christus siger: Sandelig siger jeg eder, saa stor en Tro haver jeg ikke fundet end i Israel. Matth. 8, V. 10.

10) Paulus, hvem Christus ned af Himmelen giver det Vidnesbyrd, at han var ham et udvalgt Redskab til at bære hans Navn frem for Hedninger og Konger og Israels Børn. Apostl. Gjern. 9, V. 15.

15.

Hvad har Gud kjærest i Mennesket?

Et ydmygt og sønderknust Hjerte, som begjærer hans Naade. Esa. 57, V. 15. Jeg vil boe hos en Sønderknuset og Fornedret i Aanden, til at gjøre de Fornedredes Aand levende, og at gjøre de Sønderknusedes Hjerter levende. Cap. 66, V. 2. Jeg vil see til den Elendige, og til den, som haver en sønderbrudt Aand, og som er forfærdet for mine Ord. Herom ere disse skjønne Riim gjorte:

Intet Offer er dig, Gud, saa kjær,
Som et angerfuldt Hjerte, din Naade begjær,
Bestænkt med Christi Rosens-Blod,
O Herre, vær mig naadig og god!

16.

Hvad er det, som Ingen kan berømme eller rose sig af?

At han er reen og uden Synd. Thi saa siger

Salomon Ordspr. 20, V. 9. Hvo kan sige: Jeg haver renset mit Hjerte; jeg er reen af min Synd? Og St. Paulus Rom. 3, V. 23: Alle have syndet, og dem fattes Guds Ære. 1 Joh. 1, V. 8. Dersom vi sige: Vi have ikke Synd, bedrage vi os selv, og Sandheden er ikke i os.

17.

Hvor bliver Mennesket i Skriften agtet paa det Ringeste?

Psal. 62, V. 10, hvor David siger: Menneskens Børn ere aleneste Forfængelighed, Menneskene ere Løgn; naar de oplægges i Vegtskaalen, da findes de tilhobe lettere end Forfængelighed.

18.

Hvilke Mennesker lignes ved Oxer?

Bolere og Horkarle, som lade sig forføre med sine Tilhængere til Synd og Skam, i Nød og Død, ligesom en Oxe bliver ført til Slagterbænken, hvilket Salomon vidner. Ordspr. 7, V. 21, 22, 23. Den horagtige Qvinde bøiede ham med sin megen Lærdom, tilskyndte ham med sine smigrende Læber. Han gik hasteligen efter hende, ligesom en Oxe kommer til Slagterbænken o. s. v., ligesom en Fugl skynder sig til en Snare, og veed ikke, at det gjelder dens Liv.

19.

Hvilket Menneske har gjort Andre størst Skade?

Adam, idet han overtraadte Guds Bud; thi derved har han bragt sig og alle sine Efterkommere under Guds Vrede og evig Fordømmelse, som Paulus melder Rom. 5. Formedelst Adam er Synden kommen i Verden, og Døden formedelst Synden; for Adams Ulydighed er Fordømmelsen kommen over alle Mennesker.

20.

Hvilket Menneske har mest gavnet og hjulpet Andre?

Jesus Christus. Idet han blev Menneske, levede hellig, og døde uskyldig, har han forligt alle

Mennesker med Gud, og forhvervet dem Livet og Salighed. Som Paulus og siger Rom. 5. Formedelst Christi Retfærdighed skal Livets Retfærdiggjørelse komme over alle Mennesker; Guds Naade og Gave har udbredt sig overflødig til Mange ved det ene Menneskes Jesu Christi Naade.

21.

Hvilke Mennesker blive i Særdeleshed roste fremfor Andre i den hellige Skrift?

Disse atte:

1) Adam, idet han er som en Stamme og Rod til hele Menneskeslægten. 1 Moseb. Cap. 1.

2) Eva, idet hun er alle Levendes Moder. 1 Moseb. 3, V. 20.

3) Methusalah, idet han iblandt alle Mennesker er den Ældste. 1 Moseb. 5, V. 27.

4) Samson, idet han har været den stærkeste Helt. Dom. 15 og 16.

5) Asael, idet han har været den Snareste og Lettests paa Foden. 2 Sam. 2, V. 18.

6) Absalon, idet han har været den Deiligste. 2 Sam. 14, V. 25.

7) Salomon, idet han var den Viseste og Klogeste. 1 Kong. 4, V. 29, 30, 31.

8) Døberen Johannes, som Christus selv kalder den Største iblandt alle dem, som ere fødte af Qvinder. Matth. 11, V. 11.

22.

Hvilket Menneske har det høieste Navn?

Det Menneske Jesus Christus, som Faderen, fordi han var ham lydig indtil Korsets Død, har høit ophøiet, og skjenket ham et Navn, som er over alt Navn. At i det Navn Jesus skal hvert Knæ bøie sig, deres i Himmelen og paa Jorden og under Jorden, Phil. 2, V. 9, 10.

23.

Hvor mange Mennesker have faaet sit Navn af Gud og og Englene, forend de bleve fødde?

Fem.

1) Ismael, Abrahams Søn af Hagar, hvem Gud ved en Engel lod give Navn, at han skulde kaldes Ismael, forend han kom af Moders Liv til Lyset. 1 Moseb. 16, V. 11.

2) Isaak, Abrahams Søn, fød af hans Hustru Sara. Om ham siger Gud selv, forend han blev undfangen: Sara din Hustru skal føde dig en Søn, og du skal kalde hans Navn Isaak; og jeg vil oprette min Pagt til en evig Pagt med ham, for hans Afkom efter ham. 1 Moseb. 17, V. 19.

3) Cyrus, den første persiske Konge, som Gud nævner med Navn, forend han endnu var fød, og lader forkynde om ham, at han skulde løsgive Guds Folk af det babyloniske Fangenskab og lade opbygge Jerusalem og Templet. Esa. 44, 45.

4) Døberen Johannes, som ogsaa før sin Undfangelse bliver nævnt af Engelen Gabriel med disse Ord: Frygt ikke, Zacharias, thi din Begjæring er bønhørt, og din Hustru Elisabeth skal føde dig en Søn, og du skal kalde hans Navn Johannes, og du skal have Glæde og Fryd af ham, og Mange skulle glædes over hans Fødsel. Luc. 1, V. 13, 14.

5) Jesus Christus, Guds og Marias Søn, al Verdens Frelsermand, hvilken Gud ogsaa lod give Navn ved Engelen Gabriel, forend han blev undfangen og fød. Luc. 1, V. 30, 31. Engelen sagde til Maria: Frygt ikke, thi du haver fundet Naade hos Gud. Og see, du skal undfange og føde en Søn, og du skal kalde hans Navn Jesus. Matth. 1, V. 20 ff.

24.

Hvad er bedre for Mennesket end Rigdom?

Et godt Navn og Rygte, som Salomon siger Ordspr. 22, V. 1: Et godt Navn er kosteligere end

stor Rigdom, Gunst er bedre end Sølv og Guld. Syr. 41, V. 15, 16: Hav Omsorg for et godt Navn, thi det bliver dig ved mere end tusinde store Liggendefæ af Guld. Et godt Navn bliver ved evindeligen.

16de Capitel.

Om Menneskets Sjæl og vigtigste Lemmer.

Hvor mange Lemmer har Menneskets Legeme?

Lige saa mange som der er Dage i Aaret. Derfor, om du end hver Dag takkede Gud, saa kom du dog neppe eengang hele Aaret rundt ihu at takke ham for dit ganske Legeme og dets Ledemod: Hvor blive da de andre mangfoldige Velgjerninger? Derfor siger Syrach retteligen Cap. 43, V. 34, 35: I, som prise Herren, ophøier ham saa meget som I kan, thi han skal endnu overgaae det. Og I, som ophøie ham, vorder forøgede i Kraft, bliver ikke trætte, thi I skulle jo ikke naae det.

I. Om Hjertet.

1.

Hvor bliver Hjertets Vanart paa det Tydeligste udtrykt?

1 Moseb. 6, V. 5: Herren saa, at Menneskets Ondskab var stor paa Jorden, og alt hans Hjertes Tankers Paafund var ikkun ondt hver Dag. Jer. 17, V. 9: Hjertet er bedrageligt, mere end alle Ting, det er ulægeligt. Matth. 15, V. 19, 20: Af Hjertet udkomme onde Tanker, Mord, Hor, Skjørlevnet, Tyverier, falske Vidnesbyrd, Bespottelser. Disse ere de Ting, som gjøre Mennesket ureent.

2.

Hvoraf kommer et godt og lydigt Hjerte?

Af Gud, thi han maa fornye det gamle og gjøre det onde godt. Ezech. 36, V. 25, 26, 27. Jeg vil stænke reent Vand over eder, og I skulle blive rene; af alle eders Ureenheder og fra alle eders stygge Afguder vil jeg rense eder. Og jeg vil give eder et nyt Hjerte og give en ny Aand inden i eder, og borttage det Steenhjerte af eders Kjød og give eder et Kjødhjerte. Og jeg vil give min Aand inden i eder, og gjøre det, at I skulle vandre i mine Skikke og holde og gjøre mine Rette.

3.

Hvorledes skal man bede om Hjertets Fornyelse?

Det lærer David os i sine Psalmer, saasom i den 51 Psalme V. 12: Gud skab i mig et reent Hjerte, og forny en stadig Aand inden i mig. Psal. 86, V. 11: Foreen mit Hjerte til at frygte dit Navn. Psal. 119, V. 36: Bøi mit Hjerte til dine Vidnesbyrd, og ikke til Gjerrighed.

4.

Hvorved kan man ligne et falskt Hjerte?

Ved en Lokkefugl, som Syrach siger Cap. 11, V. 37, 38: Som en Agerhøne, der lokker i en Kurv, saa er en Hofmodigs Hjerte, og som den, der varer paa, seer han efter en Andens Fald.

5.

Hvor staaer det skrevet, at Gud randsager og kjender Hjertet?

Psalm. 7, V. 10: Du, retfærdige Gud, prøver Hjerter og Nyrer. Viisd. Bog 1, V. 6: Gud er Vidne om et Menneskes Nyrer, og en sand Tilsynsmand over hans Hjerte, og hører, hvad Tungen taler.

6.

Hvor staaer det skrevet, at ond Lyst og Begjæring er Synd?

Rom. 7, V. 7: Jeg kjendte ikke Synden uden

ved Loven; thi end Begjærligheden kjendte jeg ikke, dersom Loven ikke havde sagt: Du skal ikke begjære.

7.

Hvem har befalet at optage og forvare en Fisks Hjerte?

Engelen Raphael, da han sagde til den unge Tobias: Opskjær Fisken, og tag Hjertet og Leveren og Galden, gjem dem vel. Tob. 6, V. 6.

8.

Hvad gjør Mennesket lystigt?

Et glad Hjerte, som Salomon siger Ordspr. 15, V. 13: Et glad Hjerte gjør Ansigtet behageligt; men ved Hjertets Bekymring nedslaaes Modet.

9.

Hvori staaer Kongens Hjerte?

I Guds Haand og Styrelse, som Salomon siger Ordspr. 21, V. 1: Kongens Hjerte er som Vandbække i Herrens Haand; til alt det, han haver Lyst til, skal han bøie det.

II. Om Sjælen.

1.

Hvad har en Begyndelse i Mennesket og ingen Ende?

Sjælen har en Begyndelse, da den er skabt af Gud og given Mennesket, men ingen Ende, da den er udødelig og ikke bliver borte i Døden.

2.

Hvor staaer det skrevet, at Sjælene ere udødelige?

Psal. 22, V. 27. Eders Hjerte skal leve altid. Matth. 10, V. 28 siger Christus: Frygter ikke for dem, som slaae Legemet ihjel, men kunne ikke slaae Sjælen ihjel.

3.

Hvad er Sjælens bedste Spise?

Guds Ord, som Gud siger Esa. 55, V. 2, 3:

Hører mig nøie og æder det Gode, saa skal eders Sjæle forlyste sig med det Fede. Boier eders Øre og kommer hid til mig, hører, saa skal eders Sjæl leve. Matth. 4, V. 4. Mennesket lever ikke alene ved Brød, men ved hvert Ord, som udgaaer igjennem Guds Mund.

4.

Hvor staaer det skrevet, at de Afdødes Sjæle ikke mere sees eller aabenbares paa Jorden?

2 Sam. 12, V. 23 siger David om sin lille afdøde Søn: Jeg farer til ham, men han kommer ikke tilbage til mig. Syrach Cap. 38, V. 22 siger: Der er ingen Vei tilbage fra Døden.

Hvo giver herom en skjøn Lignelse?

Den fromme Job i hans Bogs 7 Cap. V. 9, 10. En Sky forgaaer og farer bort; ligesaa den, der farer ned til Graven, skal ikke komme op igjen. Han skal ikke komme igjen til sit Huus; og hans Sted skal ikke kjende ham ydermere.

5.

For hvem er endog det Beske sødt?

For en hungrig Sjæl, som Salomon siger Ordspr. 27, V. 7. En mæt Sjæl træder paa Honningkage, men for en hungrig Sjæl er alt Beskt sødt.

6.

Hvem har villet gjøre sin Sjæl glad med timeligt Gode?

Den rige Mand, som Luc. 12, V. 19 siger til sin Sjæl: „Sjæl, du haver meget Godt i Forraad til mange Aar, giv dig til Ro, æd, drik, vær glad." Men der han det sagde, blev hans Sjæl kræver af ham, og han maatte skilles fra sit meget Gods og Rigdom.

7.

Hvor ere de Gudfrygtiges Sjæle efter deres Død?

I Abrahams Skjød, hvor de have en overvæt-

tes Glæde og evig Trøst. Luc. 16, V. 21, 25. Eller i Christi Haand, hvor de blive bevarede fra al Pine og Plage. Visdomsb. 3, V. 1. De Retfærdiges Sjæle ere i Guds Haand, og Pine skal ikke røre dem.

8.

Hvor ere de Ugudeliges Sjæle efter deres Død?

I Helvedes Pine, som vi see i den rige Mand, Luc. 16, V. 23.

9.

Hvem har seet de fleste afdøde Menneskers Sjæle?

Johannes Evangelist, som saa for Guds Stol, og Lammet, det er, for Christus, en Skare staaende, hvilken Ingen kunde tælle, af alle Folk og Tungemaal, klædte med lange hvide Klæder og med Palmer i sine Hænder. Og han hørte en af de Ældste sige, at det var de hellige Martyrers Sjæle, som for Guds Ord og Jesu Christi Bekjendelses Skyld vare ihjelslagne. De stode for Guds Stol og dyrkede ham Dag og Nat i hans Tempel, og Gud udbreder Paulun over dem. De skulle ikke hungre mere, ei heller tørste mere, Solen skal ei heller falde paa dem, ei heller nogen Hede. Aab. 7, V. 9, 13, 14, 15, 16.

10.

Hvor staaer den Ed: „Paa min Sjæl" i Bibelen?

2 Cor. 1, V. 23 siger Paulus: Jeg kalder Gud til Vidne over min Sjæl. Saaledes ogsaa hos Jerem. 51, V. 14: Den Herre Zebaoth haver svoret ved sin Sjæl, det er, ved sig selv, ved sit Liv; som han og selv siger: Saa sandt jeg lever, eller, ved min Søn. Thi ligesom Sjælen rører det ganske Legeme og regjerer alle Ledemod, saaledes virker og gjør Gud Alting, og regjerer formedelst sin Søn den ganske Kirke og Menighed: Derfor kaldes han Guds Sjæl, siger Origenes Libr. 2 Cap 8. περὶ ἀρχῶν.

III. Om Panden.

1.

Hvor tales der om den haardeste Pande?

Esa. 48, V. 4. Jeg vidste, at du er haard ... og din Pande er Kobber.

2.

Hvor tales der om en skamløs Horepande?

Jer. 3, V. 3, hvor Propheten siger til det afgudiske Jødefolk: Du haver en Hore-Qvindes Pande, du vægrer dig ved at skamme dig.

IV. Om Øinene.

1.

Hvem har de klareste Øine?

Gud Herren, som Syrach Cap. 23, V. 29 siger: Herrens Øine ere ti Tusinde Gange klarere end Solen, som see paa alle Menneskers Veie, og agte hen til de skjulte Dele.

2.

Hvad er vore Øine kjærest og meest fornødent?

Det Lys, som er skabt af Gud, og oplyser os at kjende Veie og Stier. Præd. 11, V. 7. Lyset er sødt, og det er lysteligt for Øinene at see Solen.

3.

Hvor staaer det skrevet, at Øinene er Hjertets Forrædere?

Syr. 13, V. 31. 32. Et Menneskes Hjerte forandrer hans Ansigt (Øine), enten det er til Gode eller til Onde, og et Hjerte, som grønnes med Lystighed, gjør, at En seer vel ud. Et lystigt Ansigt er Fodspor til Hjertet i Medgang, men møisommelige Tanker gjør, at man finder paa Lignelser.

4.

Hvor staaer det skrevet, at det er et ondt Tegn at vinke eller blinke med Øinene?

Syr. 27, V. 22. Hvo som giver et Nik med sit

Øie, haver Ondt fore, og hvo som kjender ham, skal vige fra ham. Herom handles ogsaa i Salomons Ordspr. 6, V. 13; Cap. 10, V. 10; Cap. 16, V. 30.

5.

Hvem foreskriver Øinene en skjøn og nyttig Regel?

Syr. Cap. 9, V. 5, 8, 9. Betragt ikke en Pige, at du ikke skal forarges ved Begjærlighed til hende. Vend dit Øie fra en deilig Qvinde, og betragt ikke fremmed Skjønhed; thi Mange ere forførte ved Qvinders Skjønhed, og Kjærlighed optændes deraf som en Ild.

6.

Paa hvilken Herre ere Øinene blevne udstukne?

Paa den Herre og Konge Zedechias. Da Kongen af Babylon fangede ham, lod han udstikke hans Øine og kastede ham i Fængsel. 2 Kong. 25, V. 7. Jer. 39, V. 7, og Cap. 52, V. 11.

7.

Paa hvilken Herre see de fleste Øine?

Paa Gud, som David siger Ps. 145, V. 15: Alles Øine vogte paa dig, og du giver dem deres Spise i sin Tid.

V. Om Munden og Tungen.

1.

Hvor mange Mundkurve har Gud lagt paa Menneskets Mund?

To.

1) Det andet Bud, hvormed han tæmmer vor Tunge, at den ikke sværger ved hans Navn, bander, gjør Trolddom, lyver eller bedrager: men at den helliggjør hans Navn, paakalder, lover og takker det.

2) Det ottende Bud, med hvilket Gud tæmmer vor Tunge, at den ikke falskeligen lyver paa vor Næste, forraader, bagtaler eller bringer ham i ondt

Rygte, men værner den til at undskylde, tale Godt om ham, og vende Alting til det Bedste.

2.

Hvilket er det nyttigste og skadeligste Lem paa Mennesket?

Tungen. Naar den retteligen bruges, da er den det allernyttigste Lem, hvormed Guds Ære og Priis og vor Næstes Nytte og Velfærd meest bliver fremmet. Men naar den misbruges, da er den det allerværste Lem, hvormed Gud paa det Høieste bliver lastet og bespottet og Menneskene paa det Haardeste besværes. Jac. 3, V. 5, 9. Tungen er et lidet Lem, men pukker storligen. Med den velsigne vi Gud og Faderen, og med den forbande vi Menneskene, som ere gjorte efter Guds Lignelse.

3.

Hvilket er det ubetvingeligste Lem paa Mennesket?

Tungen, som St. Jacob siger Cap. 3, V. 7, 8: Enhver Natur, baade Dyrs og Fugles, baade Ormes og Havdyrs, tæmmes og er bleven tæmmet af den menneskelige Natur; men Tungen kan intet Menneske tæmme, det ustyrlige Onde, fuld af dødelig Forgift.

4.

Hvilken er den upaalideligste Tolk?

Et ugudeligt Menneskes falske Tunge; thi den skjuler med søde Ord Hjertets dødelige Ondskab. Munden siger vel: Gud velsigne dig; men Hjertet siger: Vogt du dig. Ligesom David siger Psal. 55, V. 22. Hans Munds Ord vare glattere end Smør, men der var Strid i hans Hjerte; hans Ord vare blødere end Olje, og de ere dog uddragne Sværd. Spr. 12, V. 22.

5.

Hvad er skarpere end Sværd?

To Ting.

1) Guds Ord, ligesom Epistelen til de Ebræer

melder Cap. 4, V. 11. Guds Ord er levende og kraftigt, og skarpere end noget tveegget Sværd, og trænger igjennem, indtil det adskiller baade Sjæl og Aand, baade Ledemod og Marv.

2) En falsk Mund og ond Tunge, som Salomon siger Ordspr. 30, V. 14. En Slægt, hvis Tænder ere Sværd, og hvis Kindtænder ere Knive, til at fortære de Elendige af Landet. Syr. 28, V. 20. Der ere mange faldne ved skarpe Sværd, men ikke saa mange som de, der ere faldne ved Tungen.

6.

Hvad gjør Menneskene den største Skade?

En ond Mund og Tunge, som Syrach siger Cap. 28, V. 15, 16, 17, 18: Tredie Tunge haver bevæget Mange, og forsat dem fra et Folk til et andet, og haver nedbrudt faste Stæder og omkastet store Herrers Huse. Tredie Tunge haver udkastet mandige Qvinder, og skilt dem af med det, som de have arbeidet for. Hvo som agter paa den, skal ikke finde Ro, og ei bo i Stilhed.

7.

Hvem har mistet Livet for sin egen Munds Skyld?

Den Amalekiter, som kom til David og sagde, at han havde slaaet Kong Saul ihjel og taget Kronen af hans Hoved, hvilket dog ikke var saaledes; thi Saul var falden paa sit eget Sværd og havde stukket sig selv ihjel. Derfor lod David ham dræbe, og sagde: Dit Blod være over dit Hoved; thi din Mund vidnede imod dig og sagde: Jeg, jeg har dræbt Herrens Salvede. 2 Sam. 1, V. 2—16.

8.

Hvilket Menneskes Mund er renset formedelst Ild?

Propheten Esaias's Mund. Da han saa Gud sidde paa sin Throne, raabte han: Vee mig, thi jeg maa visseligen udryddes, thi jeg haver urene Læber. Da fløi en af de Seraphim til ham, og

havde en Gløb i sin Haand, rørte ved hans Mund og sagde: See, denne har rørt ved dine Læber, og din Misgjerning skal bortvige, og din Synd forsones. Esa. 6, V. 5, 6, 7.

VI. Om Tænderne.

1.

Hvor tales der om ørkesløse Tænder?

Hos Propheten Amos Cap. 4, V. 6. Jeg har givet eder rene Tænder i alle eders Stæder, og Mangel paa Brød i alle eders Stæder; dog omvendte I eder ikke til mig, siger Herren.

2.

Hvor tales der om hvide Tænder?

1 Moseb. 49, V. 12, hvor der tales om Messias's Tilkommelse: Han er hvidere paa Tænderne end Melk.

3.

Hvor byder Gud at slaa Tænder ud?

3 Moseb. 24, V. 20. Bræk for Bræk, Øie for Øie, Tand for Tand; ligesom han haver gjort Lyde paa et Menneske, saaledes skal der gjøres ved ham.

4.

Hvor tales der om en braadden Tand?

Ordspr. 25, V. 19. Som en braadden Tand, og en Fod, der snubler, er Tillid til den Troløse paa Nødens Dag.

5.

Hvor bliver der tillagt Synden Tænder?

Syr. 21, V. 3. Syndens Tænder ere som en Løves Tænder, som dræbe Menneskers Sjæle.

6.

Hvilket Folk bliver beskrevet med rivende Dyrs Tænder?

Assyrierne, om hvilke Joel siger Cap. 1, V. 6, 7, 10. Et Folk drager op i mit Land, som er mægtigt, og der er ikke Tal paa; det haver Tænder, og

haver en gammel Løves Kindtænder. Det gjør mit Viintræ aldeles øde, og piller Barken af mit Figentræ. Marken er ødelagt, Landet sørger.

VII. Om Haaret og Skjægget.

1.

Hvem var det forbudt at afskjære sit Haar?

De, som havde gjort Herren et synderligt Nasiræers Løfte, maatte ikke lade sit Haar afskjære, forend Tiden var ude. 4 Moseb. 6, V. 5.

2.

Hvem har maattet opbrænde sit Haar?

Nasiræerne. Naar deres Løftes Tid var ude, maatte de rage sit Hovedhaar af og kaste det paa Ilden, som var under Takofferet. 4 Moseb. 6, V. 18.

3.

Hvem har mistet sin Styrke og sine Øine ved det, at hans Hovedhaar blev afraget?

Den stærkeste Helt, Samson, da Skjøgen Dalila lod rage hans syv Lokker af ham, medens han sov paa hendes Knæ, hvorover han mistede sin Styrke, blev fangen, og begge hans Øine bleve udstungne af Philisterne. Dommernes 16, V. 19, 21.

4.

Hvem er omkommen formedelst sit Haar?

Absalon. Da han flyede og red under en Eeg, blev han hængende med sit lange Haar ved Egen, blev gjennemboret og dræbt. 2 Sam. 18, V. 9, 14, 15.

5.

Hvor tales der i Bibelen om at afrage Skjægget?

Esa. 7, V. 20. Herren skal med en leiet Ragekniv borttage Skjægget.

6.

Hvilken Herre er det bekommet værst, at han ragede og skudsede Skjæg?

Den unge Konge Hanon. Da han afragede Davids Tjenere og Sendebud Halvdelen af deres Skjæg, og skar Halvdelen af deres Klæder bort, fortrød det David saa storligen, at han førte Krig imod ham, overvandt ham og røvede hans Land og Folk. 2 Sam. 10, V. 4 ꝛc. 1 Krøn. 20.

7.

Hvor staaer det skrevet, at Gud har Omsorg for vort Haar?

Matth. 10, V. 30 siger Christus til de tolv Apostler: Alle eders Hovedhaar ere talte. Luc. 21, V. 18: Og ikke et Haar af eders Hoved skal forkommes.

VIII. Om Hænderne.

1.

Hvilket Menneskes Haand er paa det Herligste bleven forvandlet?

Kong Jeroboams Haand, der han udrakte den for at gribe Propheten, som straffede ham, da visnede den i et Dieblik, saa han ikke kunde drage den til sig igjen. 1 Kong 13, V. 4.

2.

Hvor er en visnet Haand paa det Allersnareste bleven sund igjen?

I Bethel ved Alteret. Strax som den Guds Mand af Juda gjorde sin Forbøn til Gud for Kong Jeroboam, blev Kongens visne Haand karsk, som den var før, saa at han kunde drage den til sig igjen. 1 Kong. 13, V. 6.

Og i det nye Testamente, i Jødernes Skole i Jerusalem, var der et Menneske, som havde en vis-

sen Haand, hvilken blev karsk ligesom den anden, da Christus bød ham at udrække den. Matth. 12, V. 10, 13. Marc. 3, V. 1, 5. Luc. 6, V. 6, 10.

3.

Hvis Hænder kan man ikke undflye?

Guds Hænder, som Eleasar siger 2 Maccab. 6, V. 25. Om jeg end denne Gang kunde undgaae Menneskenes Straf, saa kan jeg dog hverken levende eller død undflye den Almægtiges Hænder.

4.

Hvis Haand strækker sig videst?

Guds Haand, den strækker sig i Himmelen, i Helvede, paa Jorden, i Luften og i Havet, saa at Ingen kan undflye den. Ligesom Propheten Amos siger Cap. 9, V. 1, 2, 3: Der skal ingen, som flyer, undflye af dem, og ingen, som er undkommen, reddes af dem. Om de end grove sig ned i Helvede, skal dog min Haand hente dem derfra; og om de end opfore til Himmelen, vil jeg dog kaste dem ned derfra; og om de end skjulte sig paa Carmels Top, vil jeg oplede dem derfra og hente dem; og om de end skjulte sig for mine Øine paa Havets Bund, vil jeg dog der befale Slangen, at den skal bide dem.

17de Capitel.

Om Synden og Syndere.

1.

Hvem har først syndet?

Lucifer iblandt Englene, og Eva iblandt Menneskene. 1 Joh. 3, V. 8. Aab. 12, V. 7. 1 Moseb. 3, V. 6.

2.

Hvoraf kommer Synden?

Af Djævelen, som St. Johannes siger i sin første Epistel Cap. 3, V. 8. Hvo som gjør Synd, er af Djævelen; thi Djævelen synder fra Begyndelsen.

3.

Hvor bliver Syndens Udspring tillagt Qvinden?

1 Moseb. 3, V. 6. Eva tog af Træets Frugt og aad, og hun gav sin Mand ogsaa med sig, og han aad. Syr. 25, V. 26. Af en Qvinde er Syndens Begyndelse, og for hendes Skyld døe vi alle. 1 Tim. 2, V. 14. Adam blev ikke bedragen, men Qvinden blev bedragen og faldt i Overtrædelse.

4.

Hvor bliver Syndens Udspring tilskrevet Manden?

Rom. 5, V. 12, 18. Synden kom ind i Verden formedelst eet Menneske, og Døden formedelst Synden. Formedelst Eens Fald kom Fordømmelse over alle Mennesker.

5.

Hvor staaer det skrevet, at Gud ikke er Aarsag til Synden?

1 Moseb. 1. Gud saa alt det, han havde gjort, og see, det var saare godt. Ps. 5, V. 5. Du er ikke en Gud, som haver Lyst til Ugudelighed. Syr. 15, V. 11, 12, 20. Siig ikke: Jeg er affalden formedelst Herren; thi du skal ikke gjøre de Ting, som han hader. Siig ikke: Han haver forført mig; thi han haver ingen syndig Mand behov. Han befoel Ingen at være ugudelig og haver Ingen givet Forlov at synde.

6.

Hvad er Syndens Sold?

Den timelige Død og evige Fordømmelse, som Paulus siger Rom. 6, V. 23: Syndens Sold er Døden. Cap. 5, V. 18: Formedelst Eens Fald kom Fordømmelse over alle Mennesker.

7.

Hvorfor kalder Christus al arvelig og gjørlig Synd en Synd imod Menneskens Søn?

Fordi den har været Christus en Aarsag til, at han er bleven Menneske og har betalt for den med sin Pine og Død. Esa. 43, V. 53. Og fordi den for hans Skyld tilgives og forlades alle Mennesker, som omvende sig og troe paa ham. Apost. Gjern. 10, V. 13, 15.

8.

Hvorfor siger Christus, at Synd imod den Hellig-Aand ikke skal forlades?

Fordi at de, som synde imod den Hellig-Aand, forkaste og foragte Christum med hans Fortjeneste, som os i Ordet og Sakramenterne foreholdes, uden hvilken ingen Naade eller Salighed er at bekomme. Joh. 3. Ap. Gjern. 4. Ebr. 10. 1 Joh. 5.

9.

Hvilken Gjerning have vi paa det Færdigste lært af Adam?

At synde, og dog at ville have Ret. Thi ligesom Adam, da han overtraadte Guds Bud, skjulte sig med Figenblade og ikke vilde tilstaae sin Synd for Gud, men skjød Skylden paa Gud og Qvinden: saa staae vi og nedsunkne i Synden over Ørene, og vide alligevel mesterligen at undskylde os og tilsløre Synden, som om den hverken skulde sees af Gud eller Menneskerne

10.

Hvor staaer det skrevet, at ingen Synde kan skjule sig for Gud?

Syr. 23, V. 29. Herrens Øine ere ti Tusinde Gange klarere end Solen, som see paa alle Menneskers Veie og agte hen til de skjulte Dele. Cap. 39, V. 26, 27. Alt Kjøds Gjerninger ere for ham, og ingen kan skjules for hans Øine; han seer til fra Evighed til Evighed. Esa. 29, V. 15. Vee dem,

som sænke sig dybt fra Herren, at skjule deres Anslag, og hvis Gjerninger ere i Mørke, og de sige: Hvo seer os? og hvo kjender os?

11.

Hvor staaer det skrevet, at Syndere ville gjerne være i Mørket?

Joh. 3, V. 20. Hver, som gjør Ondt, hader Lyset og kommer ikke til Lyset, at hans Gjerninger ikke skulle overbevises ham.

12.

Hvor staaer det skrevet, at Synden skiller Gud og Mennesket fra hverandre?

Esa. 1, V. 15, og 59, V. 2. Eders Misgjerninger gjøre Skilsmisse imellem eder og imellem eders Gud, og eders Synder gjøre, at han skjuler Ansigtet fra eder, at han hører eder ikke. Matth. 7, V. 23. Viger bort fra mig, I som beflitte eder paa Uret.

13.

Hvor formanes vi til at herske over Synden?

1 Mosebog. 4, V. 7. Syndens Attraa skal være til dig, og du, du skal herske over den. Rom. 6, V. 12. Altsaa herske da ikke Synden i eders dødelige Legeme, saa at I ere den lydige i dets Begjæringer.

14.

Hvad gjør Mennesket meest mistrøstigt?

Synden, naar den opvaagner. Thi Ondskab, som er fordømt efter Ens eget Vidnesbyrd, er en frygtagtig Ting, og idet den ængstes formedelst Samvittigheden, formoder den sig altid svare Ting. Thi Frygt er intet Andet, end at man forsager paa al den Hjælp, som er givet Forhaabning om af Fornuften. Viisdoms Bog 17, V. 11, 12.

15.

Hvor bliver Synden lignet ved et Veir?

Esa. 64, V. 5. Vor Misgjerning førte os bort som et Veir.

16.

Hvilke Synder lignes ved Ild?

Horeri og Skjørlevnet. Job. 31, V. 12. Horeri er en Ild, hvilken fortærer til Fordærvelse, og oprykker med Rod al Indkomme. Ordspr. 6, V. 27, 28, 29. Mon Nogen kan tage Ild i sin Barm, saa at hans Klæder skulde ikke brændes? Mon Nogen kan gaae paa Gløder, saa at hans Fødder skulde ikke brændes? Saa gaaer det ham, som gaaer ind til sin Næstes Hustru; Ingen skal holdes uskyldig, som rører ved hende.

17.

Hvor bliver Synden lignet ved en Slange?

Syr. 21, V. 2, 3. Fly fra Synd som fra en Slange; thi kommer du til den, da skal den bide dig. Dens Tænder ere som en Løves Tænder, som dræbe Menneskers Sjæle.

18.

Hvor bliver Synden lignet ved et Sværd?

Syr. 21, V. 4. Al Synd er som et tveegget Sværd, for Saar deraf er ikke Lægedom.

19.

Hvor bliver Synden lignet ved en Løve?

Syr. 27, V. 10. Som en Løve lurer efter Rov, saaledes gjør Synd efter dem, som bedrive uretfærdige Ting.

20.

Hvo kan vanskeligst vogte sig for Synd?

En Kjøbmand og en Kromand, som Syrach siger Cap. 26, V. 35, og 27, V. 1, 2: En Kjøbmand kan neppelig undtages fra Forseelse, og en Kromand kan ikke retfærdiggjøres for Synd. Mange have syndet for det, som ikke ligger synderlig Magt paa, og hvo som søger at faae Meget, bortvender Øiet. Midt i Liimbaand imellem Stene kan ind-

drives en Nagle, og imellem Kjøb og Salg bedrives Synd.

21.

Hvor mange Slags Syndere har Gud befalet at stene ihjel?

Otte Slags.

1) De, som forføre andre Folk fra Gud og hans Tjeneste til Afguderi. 5 Moseb. 13.

2) De, som laste Guds Navn ved at bande og sværge. 3 Moseb. 24.

3) De, som vanhellige Sabbaten. 4 Moseb. 15.

4) Horkarle og Horqvinder. 3 Moseb. 20. Joh. 8.

5) Spaaqvinder og Tegnsudlæggere. 3 Moseb. 19, 20.

6) Ulydige Børn. 5 Moseb. 21.

7) Tyve. Josv. 7.

8) De Forældre, som give Moloch sine Børn. 3 Moseb. 20.

22.

Kunne vi Mennesker og være Synden foruden?

Nei. Thi saa siger Salomons Prædiker Cap. 7, V. 20. Der er ikke et Menneske retfærdigt paa Jorden, som gjør godt og ikke synder. Og til de Romere Cap. 3, V. 23 siger Paulus: De have alle syndet, og dem fattes Guds Ære.

23.

Kunne vi vide alle vore Synder?

Nei. Thi saaledes siger David Psal. 19, V. 13: Hvo kan forstaae sig paa Vildfarelser? Rens du mig af mine lønlige Brøst.

24.

Hvor bliver Synden lignet ved en tung Byrde?

Psal. 38, V. 5. Mine Misgjerninger gaae over mit Hoved, de ere blevne mig for svare, som en svar Byrde. Psal. 65, V. 4. Misgjerningers Handeler

ere blevne mig for stærke; vore Overtrædelser, dem ville du forsone.

25.

Hvor staaer det skrevet, at Synden forblinder Menneskene?

Viisdoms Bog 2 Cap. V. 21, 22. Deres Ondskab havde forblindet dem, og de kjendte ikke Guds Hemmeligheder.

26.

Er een Synder større end en anden?

Ja. Thi saa siger Christus om Capernaums Indvaaneres Synder: Det skal gaae Sodomas Land taaleligere paa Dommens Dag end dig. Matth. 11, V. 24. Og Joh. 19, V. 11: Den, som overantvordede mig til dig, haver større Synd.

27.

Hvor lignes Synden ved en Snare?

Ordspr. 5, V. 22, 23. Den Ugudeliges Misgjerning skal gribe ham, og han skal holdes med sin Synds Snarer; han, han skal døe, fordi han vilde ikke lade sig tugte. Og Cap. 29, V. 6: I en ond Mands Overtrædelse er en Snare.

28.

Hvor staaer det skrevet, at Synden skader Land og Folk?

Ordspr. 28, V. 2. For Landets Overtrædelse blive mange Fyrster deri. Og Psal. 107, V. 34: Herren gjorde et frugtbart Land til et salt Land for deres Ondskab, som boede deri.

29.

Hvor staaer det skrevet, at Synden slemt besmitter Mennesket?

3 Moseb. 18, V. 24, 25. Gjører eder ikke urene ved alt dette; thi Hedningerne ere blevne urene ved dette altsammen, hvilke jeg uddriver for eder. Og Landet er blevet ureent : . . og skal udspye sine Indbyggere. Jer. 2, V. 22. Om du end vilde toe dig

med Salpeter, og tage dig megen Sæbe, da er dog din Misgjerning fuld af Pletter for mit Ansigt, siger den Herre, Herre.

30.

Hvor staaer det skrevet, at Synden opvækker i Hjertet Frygt og Forskrækkelse?

Job. 15, V. 20, 25. En Ugudelig bæver alle Dage. En Lyd af mange Forskrækkelser er for hans Øren; i Fred frygter han sig, at en Ødelæggelse skal komme over ham. Han kan ikke troe, at han skulde komme tilbage af Mørke, og mener, at han er udseet til at omkomme ved Sværd. Han veed, at Mørkheds Dag er tilrede hos ham. Angest og Nød forfærde ham: de overvælde ham som en Konge, der er rede til Striden. Thi han haver udrakt sin Haand imod Gud, og har vældeligen sat sig op imod den Almægtige.

31.

Hvad tjener bedst til at blive fri fra Synden?

En sand Omvendelse, ligesom Gud selv siger: Esa. 1, V. 16, 17, 18. Toer eder, vorder rene, borttager eders Idrætters Ondskab fra mine Øine, lader af at gjøre ilde; lærer at gjøre Godt, søger Ret, hjælper en Fortrykt tilrette, skaffer en Faderløs Ret, udfører Enkers Sager. Kommer dog og lader os gaae i Rette med hverandre, siger Herren; dersom eders Synder end vare som Purpuret, da skulle de blive hvide som Sneen.

32.

Sig mig et Sprog om, at Gud vil forlade de Bodfærdige deres Synder?

Jer. 33, V. 6, 8 siger Gud selv: Jeg vil aabenbare dem overflødig Fred og Troskab. Og jeg vil rense dem af al deres Misgjerning, med hvilken de syndede imod mig, og forlade alle deres Misgjerninger, med hvilke de have syndet imod mig, og med hvilke de have overtraadt imod mig.

33.

Hvilken er den visseste Trøst imod Syndens Anfegtelse?

Den Herres Jesu Christi Betaling, Pine og Død, som Esaias siger Cap. 53, V. 5, 6: Herren lod alles vores Misgjerning møde ham; han er saaret for vore Overtrædelser, Straffen laa paa ham, at vi skulde nyde Fred. Og 1 Tim. 1, V. 15, 16 siger Paulus: Det er en troværdig Tale og aldeles værd at annammes, at Christus Jesus kom til Verden for at gjøre Syndere salige, iblandt hvilke jeg er den største. Men derfor er mig Barmhjertighed vederfaren, for at Jesus Christus vilde paa mig, som den største, vise al Langmodighed, dem til et Exempel, som skulle troe paa ham til det evige Liv.

34.

Sig mig et Vidnesbyrd om, at alle de, som troe, skulle faae Syndernes Forladelse i Christo?

Apostl. Gjern. 10, V. 43. Denne Jesus give alle Propheterne det Vidnesbyrd, at hver den, som troer paa ham, skal faae Syndernes Forladelse ved hans Navn. Item Colos. 1, V. 14. I Jesu Christo have vi Forløsning ved hans Blod, nemlig Syndernes Forladelse.

35.

Sig mig et Vidnesbyrd om, at Guds Naade i Christo er større end alle vore Synder?

Rom. 5, V. 20, 21. Hvor Synden er bleven overflødig, der er Naaden bleven end overflødigere, saa at, ligesom Synden herskede ved Døden, saa skal Naaden herske ved Retfærdighed til et evigt Liv, formedelst Jesum Christum vor Herre. Og Psal. 103, V. 11, 12. Saa høi som Himmelen er over Jorden, er hans Miskundhed mægtig over dem, som frygte ham. Saa langt som Østen er fra Vesten, lod han vore Overtrædelser være langt fra os.

I hvilken Lignelse bliver denne Trøst afmalet for os?

I den hellige Skrift bliver Guds Naade lignet ved

Olie; thi ligesom Olien svømmer og flyder over alle andre Ting, saaledes overgaaer Guds Barmhjertighed alle hans Gjerninger, og lader sig herligen see mod Menneskene. Guds Barmhjertighed gaaer langt over hans retfærdige Vrede. Fremdeles, ligesom Olje lindrer Værk og Smerte, læger Saar og onde Bylder, saaledes læger ogsaa Guds Barmhjertighed Sjælens Skade, og fordriver alle Synder. Cyrillus Libr. I. in Joh. Cap. 4.

36.

Forlader Gud de Bodfærdige alle Synder?

Ja visselig. Thi saa siger David Psalm. 130. V. 3, 4, 7, 8. Herre, dersom du vil tage vare paa Misgjerninger, Herre! hvo kan da bestaae? Men hos dig er Forladelse. Hos Herren er Miskundhed, og megen Forløsning er hos ham. Og han skal forløse Israel af alle dets Misgjerninger. Ezech. 33, V. 14, 15, 16. Naar den Ugudelige omvender sig fra sin Synd, og gjør Ret og Retfærdighed, da skal han visselig leve, og ikke døe. Ingen af hans Synder, som han haver syndet, skal kommes ham ihu.

Hvad for en Lignelse give de gamle Fædre herom?

Chrysostomus Homil. 40, ad Papam siger: Paa Legemet kan En vel faae et Saar, som ikke kan læges, men paa Sjælen er ingen Skade ulægelig, naar vi kun bede om Naade, og hjertelig begjære den. Og i Homil. 3, de Pænitent. Dine Synder have vel en vis Maade, men derimod har Guds Naade ingen Maade, er uendelig, og overgaaer langt alle dine Misgjerninger. Tag dig en Lignelse deraf: Naar en Gnist falder i Havet, saa udslukkes den strax deri; ligesaa udslukker Guds Naade alle vore Synder. Bernhardus taler saaledes: Medens vi endnu ere her paa Jorden og kunne beskue Himmelen, skulle vi altid have et godt Haab, trøste og forlade os paa Guds Naade, og ingenlunde fortvivle i Synden, efterdi vi endnu altid kunne bekomme og faa alt Godt her oven med fra al Naadens Fader. Thi derfor har Gud givet os et opreist Legeme og Ansigt, at

istedenfor at alle Dyr vende sine Øine til Jorden, skulle vi opløfte vore Øine til Himmelen, og sukke efter hans Naade.

18de Capitel.

Om Qvinder.

1.

Hvorfra kom den første Qvinde?

Af Adams Side og Ribbeen, deraf gjorde Gud hende. 1 Moseb. 2, V. 22.

2.

Hvoraf er den Sædvane kommen, at Qvinder miste sine Forældres Navn, og maa bære sine Ægtemænds Navn?

Af de første Ægtefolks, Adams og Evas, Historie, i hvilken vi læse, at Adam gav sin Qvinde Navn, at hun skulde kaldes Eva, til et Vidnesbyrd, at han var hendes Hoved og Herre, og at hun maatte være ham lydig og underdanig. Deraf er det kommet, siger Luther, at man kalder Qvinderne efter Mændene, og ikke Mændene efter Qvinderne.

3.

Hvad pryder et Huus bedst?

En dydig Qvinde. Thi saa siger Syrach Cap. 26, V. 18: Som Solen, der oprinder paa Herrens høie Himle, saa er og en god Qvindes Deilighed i sit Huses Prydelse.

4.

Hvad er ædlere end Perler?

En from, dydig Qvinde. Salomons Ordspr. 31, V. 10: Hvo kan finde en duelig Qvinde. Hun er langt mere værd end Perler.

6.

Hvorfor bliver Qvinden kaldt Mandens Støtte?

Syr. 36, V. 24. Hvo som haver faaet en Hustru, begynder at faae Eiendom, for han haver faaet en Medhjælper med sig, og en Støtte at hvile sig paa.

6.

Hvorfor bliver Qvinden lignet ved et Gjærde?

Syr. 36, V. 25. Hvor der ikke er Gjærde, der bortrives Godset, og hvor der ikke er en Hustru, der maa han sukke og gaae som den, der vanker hid og did.

7.

Hvor staaer det skrevet, at Qvinder skulle bære Hovedsmykke?

Jer. 2, V. 32. Mon en Jomfru glemme sin Prydelse, eller en Brud sine Hovedbaand? Og 1 Cor. 11, V. 10. Qvinden bør have Ærbødighedstegn paa Hovedet for Englenes Skyld, det er, siger Dr. Martin Luther, et Hovedklæde eller Skjul, af hvilket man kan mærke, at hun er under Mandens Magt.

Herom skriver Sebastian Franck i sin Kronike, at de græske Qvinder have baaret Skosaaler ovenpaa sin Hovedbedækning, de Rige af Silke og Fløiel, de Fattige af Bomuld, til et Tegn, at de bekjende sig at være sine Mænd underdanige.

8.

Hvad er en So lig?

En deilig Qvinde uden Tugt. Thi saa siger Salomon Ordsp. 11, V. 22. Som et Smykke af Guld i en Soes Næse, er en deilig Qvinde, som viger fra Fornuftighed.

9.

Hvilke Qvinder agtes værre end Løver?

De onde, kivagtige Qvinder. Thi saa siger Syrach Cap. 25, V. 17—20: Jeg vilde hellere boe

hos Løver og Drager, end være i Huus med en ond Qvinde. En Qvindes Ondskab forvender hendes Aasyn, og formørker hendes Ansigt, som en Sæk. Hendes Mand skal nedsidde imellem sine Naboer, og sukke bitterlig, naar han maa høre det. Al Ondskab er liden imod en Qvindes Ondskab.

10.

Hvor bliver det Qvinderne forbudt at prædike?

1 Tim. 2, V. 12. Jeg tilsteder ikke en Qvinde at lære, men at være i Stilhed.

11.

Hvilke Qvinder have indlagt sig den største Ære i Krig?

Disse tre:

1) Jael, Hebers Hustru. Thi da Israeliterne bleve overfaldne af Sisera, Cananiternes Konges øverste Stridshovedsmand, da slog Jael med en Hammer Sisera et Søm igjennem hans Tinding, medens han sov, og forløste saaledes Israels Børn fra hans Haand. Dommernes Bog 4, V. 21.

2) Den Qvinde udi Thebez. Thi da Kong Abimelech stormede til Taarnet i Staden, paa hvilket alle Mændene og Qvinderne vare henflyede, og vilde opbrænde det med Ild, kastede en Qvinde et Stykke af en Møllesteen paa Abimelechs Hoved, og knuste hans Pande. Saa at alle de, som vare paa Taarnet, bleve befriede formedelst denne Qvindes mandige Gjerning. Domm. 9, V. 51, 52, 53.

3) Judith. Da Holofernes, Kong Nabuchodonosors øverste Strids-Hovedsmand, havde beleiret Staden Bethulien, og næsten undertvunget den ved Hunger, hug Judith hans Hoved af med hans eget Sværd, og frelste saaledes Israels Folk af deres Nød og Fare. Judith. 13, V. 8, 9.

12.

Naar ere de fleste Qvinder og Børn blevne fangne?

I Kong Achas Judæ Konges Tid. Thi han

bleve paa en Dag ihjelslagne hundrede og tyve Tusinde Mænd, og to Hundrede Tusinde Qvinder og Børn førte fangne bort. 2 Kron. 25, V. 6, 8.

13.

Hvilken Qvinde har baaret sit Kors med den største Frimodighed?

De syv Martyrers Moder, hvilke Kong Antiochus lod afhugge Hænder og Fødder, udskjære Tungerne, og stege deres lemlæstede Kroppe i gloende Pander &c. Alt dette saa deres Moder og sukkede ikke engang derover, men formanede den ene Søn efter den anden til at blive bestandige ved sin Guds Lov, og lide denne Marter og Pine taalmodig. Om hende fortælles der i Maccabæernes anden Bogs 7 Cap. V. 20—23 saaledes: Moderen var overmaade at forundre sig paa, og værd vel at ihukommes, hvilken, der hun saa sine syv Sønner at omkomme paa en Dags Tid, led hun det med god Villie, for Haab til Herren. Og hun formanede hver af dem paa sit Fædrenemaal, fuld med ypperlig Forstand, og hun opvakte en Qvindes Betænkning med Mands Mod, og sagde til dem: Jeg veed ikke, hvorledes I bleve til i mit Liv, og jeg gav eder ikke Aanden og Livet, og jeg samlede ei saa artelig hvers første Begyndelse. Derfor den, som skabte Verden og gjorde Mennesket saadant, og fandt paa, hvorledes alle Ting skulle blive, han skal give eder baade Aanden og Livet igjen med Barmhjertighed, som I nu foragte eder selv for hans Loves Skyld.

Votum Autoris.

Robur idem da Christe mihi, da nescia frangi
Pectora, si fuerint qvando ferenda mihi.

Christ, ved din Aand du mig bered,
Og styrk mig Kjødets Blødighed
At jeg ret mandig trænger mig
Ved Død og Livet hjem til dig!

14.

Hvilken Jomfru haver med en Spadseergang forspildt baade Hæder og Ære?

Dina, Jacobs Datter; da hun af Nysgjerrighed gik ud af sin Faders Huus for at see paa Landets Døtre, blev hun krænket og voldtagen af Landsherren Hemors Søn, Sichem. 1 Moseb. 34, V. 1, 2. Hun lærer med sin Skade andre Qvindfolk at vogte sig for Orkesløshed og Nysgjerrighed, ellers er deres Hæder og Ære lettelig og snart forspildt.

15.

Hvad er Mandens største Plage?

En ond, drukken og utugtig Qvinde; ligesom Syrach siger Cap. 26, V. 9. En drukken Qvinde volder stor Vrede, og hun kan ikke skjule sin Skam.

16.

Hvor meldes det, at Qvinderne skulle trænges om Mændene?

Esa. 4, V. 1. Syv Qvinder skulle paa den samme Dag tage fat paa en Mand, og sige: Vi ville æde vort eget Brød og iføre vore egne Klæder; lad os ikkun kaldes efter dit Navn, borttag vor Forsmædelse.

17.

Hvor befales det at skaane Qvinder i Krig?

5 Moseb. 20, V. 13, 14. Naar Herren din Gud giver dig en Stad i din Haand, da skal du slaae alt Mandkjøn derudi med skarpe Sværd. Alene Qvinderne og Børnene ꝛc. skal du beholde dig til Bytte.

18.

Hvilken Qvinde er bleven død og ikke født?

Eva, hun er ikke født, men skabt af Adams Ribbeen, og døde tilsidst. 1 Moseb. 2, V. 22.

19.

Hvilken Qvinde er født, og ikke død og begraven?

Loths Hustru, som, da hun gik ud af Sodoma, saa sig tilbage og blev til en Saltstøtte. 1 Moseb. 19, V. 26.

Denne Gjerning omtales i det Nye Testament Luc. 17, V. 32, hvor Christus siger: Kommer Loths Hustru ihu ꝛc. Hvormed han formaner os, at vi ikke skulle lade os forhindre fra at troe Gud og hans Ord og efterfølge det.

20.

Hvor staaer det skrevet, at Ægteqvinder ikke have Raadighed over sit eget Legeme?

1 Cor. 7, V. 4, 39. Hustruen er ikke raadig over sit eget Legeme, men Manden. En Hustru er bunden ved Loven, saa lang Tid hendes Mand lever; men er hendes Mand hensovet, er hun fri, at giftes med hvem hun vil, alene at det skeer i Herren.

21.

Hvor staaer det skrevet, at langt Haar er Qvinderne en Ære?

1 Cor. 11, V. 14, 15. Lærer ikke selv Naturen eder, at dersom en Mand lader Haaret voxe langt, er det ham en Vanære? Men dersom en Qvinde lader Haaret voxe langt, er det hende en Ære; thi Haaret er givet hende til et Skjul.

22.

Hvor staaer det skrevet, at Qvinder have i Hungersnød spiist sine egne Børn?

Begrædelsers Bogs 4, V. 10. Barmhjertige Qvinders Hænder kogte deres Børn, de bleve dem til Spise i mit Folks Datters Forstyrrelse.

Hvor har Gud truet sit Folk med Saadant?

5 Moseb. 28, V. 45, 53. Du skal æde dit Livs Frugt, Kjødet af dine Sønner og dine Døtre, som Herren din Gud haver givet dig, i Beleiring og i Trang,

hvormed din Fiende skal trænge dig, fordi at du ikke hørte Herrens din Guds Røst.

23.

Hvilke Qvinder bleve befalede at prædike?

Maria Magdalena, Maria Jacobi og Salome, til hvilke Engelen sagde ved Graven: Gaaer hastigen hen og siger hans Disciple, at han er opstanden fra de Døde. Matth. 28, V. 7.

Dette betyder to Ting:

1) At ligesom den Qvinde Eva har været den første Dødens Prædikerske, idet hun formedelst Djævelens Tilskyndelse overtalede Manden Adam til at æde af den forbudne Frugt, saaledes har ogsaa Qvinden bragt det første Budskab om Livet, som formedelst Christi Opstandelse er forhvervet.

2) Bliver herved betegnet, at Qvinderne ligesaavel have sin Deel og Anpart i Christus og hans Fortjeneste, som Mændene. Derfor kalder St. Petrus dem i sin 1 Epistel 3, V. 7 Naadens Medarvinger.

24.

Hvor findes det trøsteligste Sprog for christne Ægteqvinder?

1 Tim. 2, V. 15. Qvinden skal frelses ved Barnefødsel, dersom de blive i Tro og Kjærlighed og Helliggjørelse med Tugt.

25.

Hvor ærer Christus frugtsommelige Qvinder paa det Høieste?

Joh. 16, V: 21, 22, hvor han sætter dem, deres Kors og medfølgende Trøst til et Speil for sin Kirke, sigende: Qvinden, naar hun føder, haver Bedrøvelse, fordi hendes Time er kommen; men naar hun haver født Barnet, kommer hun ikke mere den Trængsel ihu for Glæden over, at et Menneske er født til Verden. Ogsaa I have da vel nu Bedrøvelse; men jeg vil see eder igjen, og eders Hjerte skal glædes, og Ingen tager eders Glæde fra eder.

26.

Hvor synes Pavens vildfarende Lærdom at blive fremstillet i en Qvindes Skikkelse?

Aabenb. 17, V. 3, 4, 5, 6. Jeg saa en Qvinde, som sad paa et skarlagenfarvet Dyr, fuldt med Bespottelsens Navne, som havde syv Hoveder og ti Horn. Og Qvinden var klædt i Purpur og Skarlagen, og bedækket med Guld og Ædelstene og Perler; hun havde et Guldbæger i sin Haand, fuldt af Vederstyggeligheder og hendes Horeries Ureenhed. Og paa hendes Pande var skrevet et Navn: Hemmelighed; Babylon den store, en Moder til Skjøgerne og Vederstyggelighederne paa Jorden. Og jeg saa Qvinden drukken af de Helliges Blod og af Jesu Vidners Blod.

27.

Hvor mange Qvinder opregnes i Christi Fødsels Register?

Disse fire:

1) Thamar, der bedrev Blodskam med Juda. 1 Moseb. 38.

2) Rahab, som var en Skjøge. Josva 2.

3) Ruth, som var en hedensk Qvinde. Ruth. 1.

4) Bathseba, som bedrev Horeri med David. 2 Sam. 11.

Dette betyder to Ting:

1) At Christus ogsaa har forløst det qvindelige Kjøn, og at ogsaa bodfærdige Qvinder kunne glæde og trøste sig ved hans Fortjeneste. Esa. 45.

2) At han er kommen til Verden, arme Syndere til Hjælp og Trøst, og for at gjøre dem salige, som omvende sig. Matth. 1, V. 21. Derfor kaldes han Jesus, thi han skal frelse sit Folk fra deres Synder. 1 Tim. 1, V. 15. Christus Jesus kom til Verden for at gjøre Syndere salige.

19de Capitel.

Om Børn.

1.

Hvilket er det underligste Barn?

Jesus Christus. Han er paa en underfuld Maade født af en Jomfru, uden Mands Beblandelse, er Gud og Menneske i een Person; en sand Gud, født af sin evige Fader uden Moder; et sandt Menneske, født af Maria uden Fader. Derfor kaldes han af Esaias Underlig. Esa. 9, V. 6.

2.

For hvilket Barns Skyld ere de fleste Børn omkomne og ihjelslagne?

For det nyfødte Barn Jesu Skyld lod Herodes ihjelslaae alle Børn, som vare i Bethlehem og i alle dens Egne, fra to Aar og derunder. Matth. 2, V. 16.

3.

Hvilke Børn have været ueens med hinanden, førend de bleve fødte?

Isaaks to Sønner, Esau og Jacob, de stødtes tilhobe i Moders Liv, og gjorde hinanden den første Fødsel stridig, idet Jacob holdt med sin Haand om Esau sin Broders Hæl, som blev først født; ligesom han og endelig fik Førstefødselens Ret og Velsignelse og kom til at herske over Esau. 1 Moseb. 25, V. 22 ff.

Hvad betyder denne Gjerning?

Det hentyder til den rette og falske Kirke, til de retsindige troe Christne og de Gjerningshellige, hvilke altid have været i Strid om den hellige Skrift. Den rette Kirke bliver ved den eenfoldige Text, og fremstiller den rette naturlige Mening, men den falske Kirke og de Gjerningshellige forvende og forfalske Skriftens een= foldige Text, digte skinnende og prægtige Gloser paa den, og drage den hen til sit Sværmeri, og forfølge derover

de retsindige troe Christne; alligevel faa de Troende paa det Sidste Overhaand, og deres eenfoldige Sandhed beholder Seieren. I nøie Overeensstemmelse hermed udlægger Augustinus det. Serm. 76. Temp. Sicut in utero Rebeccæ duo parvuli collidebantur, ita in utero Ecclesiæ duo populi sibi jugiter adversantur. Boni cupiunt lucrari malos: Mali cupiunt tollere bonos. Bonorum desiderium est, ut mali emendentur: Malorum desiderium est, ut boni e medio tollantur.

4.

Hvor staaer det skrevet, at Børn ere Guds Gave?

Psalm. 127, V. 3. See, Børn ere Herrens Arv, Livets Frugt er en Løn. Og Psalm. 113, V. 9. Gud gjør, at en Ufrugtsommelig boer i Huset som en glad Barnemoder.

5.

Hvor staaer det skrevet, at intet Barn bliver undfanget og født, førend Gud kalder det?

Esa. 41, V. 4. Hvo kalder Slægterne fra Begyndelsen? Jeg Herren, som er den første, og med de sidste er jeg selv; det er: Formedelst min Kaldelse komme alle Menneskers Børn hid til Verden.

6.

Hvad pryder og smykker Børn paa det Herligste?

Lydighed imod Forældrene. Thi saa siger Salomon Ordspr. 1 Cap. V. 8, 9: Min Søn, hør din Faders Tugt, og forlad ikke din Moders Lov. Thi de ere en Naades Smykke paa dit Hoved og Kjæder om din Hals.

7.

Hvorpaa kan Børn mærke, at det skal gaae dem vel paa Jorden?

Af det fjerde Bud, naar de efter dets Indhold elske og ære sine Forældre, og gjerne og trolig tjene dem. Thi saa siger Paulus, Eph. 6, V. 2, 3: Ær din Fader og Moder, hvilket er det første Bud med

Forjættelse, at det maa gaae dig vel, og du maa længe leve paa Jorden. Og Syrach siger Cap. 3, V. 3, 4, 5, 13, 14. Hvo som ærer sin Fader, forsoner Synder. Hvo som ærer sin Fader, skal glædes af sine Børn, og paa hans Bøns Dag skal han bønhøres. Hvo som ærer sin Fader, skal faae et langt Liv, o. s. v. Thi Barmhjertighed imod en Fader skal ikke glemmes, og det skal bygges dig igjen imod dine Synder. Og han skal tænke paa dig igjen paa Nøds Dag; som godt Veir haver sig paa Iis, saa skulle dine Synder opløses.

8.

Hvoraf kan Børn forstaa, at det ikke skal gaae dem vel paa Jorden?

Af sin Ulydighed imod Forældrene, og deraf, at de foragte sine Forældre; thi derpaa følger vísselig Straf og al Ulykke, som Salomon siger Ordsp. 30, V. 17. Et Øie, som spotter sin Fader og forsmaaer at hænge ved sin Moder, det skulle Ravne udhakke ved Bækken, og Ørne-Unger skulle æde det. Det er: Saadanne Børn skulle komme i Galgen og paa Steile og Hjul.

9.

Hvad fordriver Børns Daarlighed?

Et skarpt Riis, som Salomon siger Ordspr. 22, V. 15. Daarlighed er bunden til en Ungs Hjerte; Tugtens Riis skal drive den langt fra ham. Ligesaa Cap. 23, V. 13, 13. Vægre dig ikke for at tugte den Unge; thi slaaer du ham med Riset, døer han ikke deraf. Du, du skal slaae ham med Riset, og fri hans Sjæl fra Helvede.

10.

Hvad fordærver Børnene meest?

Forældrenes Kjæleri og altfor store Mildhed mod dem, som Syrach vidner Cap. 30, V. 9, 10. Opdeg dit Barn, saa skal det forskrække dig, leg med

det, saa skal det bedrøve dig. Skjemt ikke med det, at du skal ikke faae Smerte med, og du skal paa det Sidste skjære med dine Tænder.

11.

Hvilke Børn have i det gamle Testament havt størst Frihed?

De Førstefødde. Thi de fik altid to Dele af Arven, bleve siddende i sine Forældres Gods, havde Overhaand i aandeligt og verdsligt Regimente, og alle de andre Børn maatte være dem underdanige; Stammen blev ogsaa paa dem, og Slægtens Linje blev regnet efter dem.

12.

Hvilke have været de allerlydigste Børn?

1) Isaak, Abrahams Søn, som af Lydighed mod sin Fader bar Veden, paa hvilken han selv skulde blevet brændt, og holdt stille for sin Fader, da han bandt ham, for at han efter Guds Befaling med Kniven kunde slagte ham. 1 Moseb. 22, V. 6—10.

2) Jesus Christus, som af Lydighed mod sin Fader bar Korsets Træ, paa hvilket han ogsaa frivillig led den allerbitreste og forsmædeligste Død. Psal. 40. Phil. 2.

13.

Hvor fortælles der i Bibelen om Børns Leg paa Gaderne?

Zach. 8, V. 5. Stadens Gader skulle fyldes med unge Drenge og unge Piger, som lege paa dens Gader.

14.

Hvor ere Børn blevne sønderrevne af vilde Dyr?

I Bethel, hvor en Flok onde Børn bespottede Propheten Elisa; da kom der to Bjørne ud af Skoven og sønderrev 42 Børn.

15.

Hvor er det spaaet, at Jøderne skulde i Hungersnød æde sine egne Børn?

5 Moseb. 28, V. 53. Du skal æde dit Livs

Frugt, Kjødet af dine Sønner og dine Døtre, som Herren din Gud haver givet dig, i Beleiring og i Trang, hvormed dine Fiender skal trænge dig.

Hvor er dette gaaet i Opfyldelse?

1) I Samaria under Beleiringen, hvor der var saadan en Hunger, at en Qvinde dræbte sin egen Søn, og opaad ham med sine Naboer. 2 Kong. 6, V. 29.

2) I Jerusalem, hvor ogsaa nogle Qvinder maatte for Hungersnød koge og æde sine egne Børn. Begræd. 4, V. 10.

16.

Hvor meldes om de ældste Børn i Bibelen?

Esa. 65, V. 20. Der skal ikke ydermere være et Barn paa faa Dage, eller en Gammel, som ikke skal opfylde sine Dage, thi den Dreng, som er bleven hundrede Aar gammel, skal døe.

Der siger Luther, at hundrede Aar gamle Drenge kaldes de Ugudelige efter det almindelige Sprog: Om du end levede i 100 Aar, saa bliver du dog et Barn, eller en Skalk, det er, du vil aldrig blive viis og from.

17.

Hvad mishager dine Fiender og glæder dine Venner?

God Børnetugtelse, som Syrach siger Cap. 30, V. 3, 6. Hvo som lærer sin Søn, gjør det, som hans Fiende fortryder, og han skal glæde sig over ham for sine Venner. Han lod en Hevner efter sig imod sine Fiender, og den, som kan bevise Venner Taknemmelighed igjen.

20de Capitel.

Om Dyr og adskillige Slags Qvæg.

1.

Hvorfra kommer saa mange Slags Dyr?

Fra Gud, der har skabt dem, som Syrach siger

Cap. 16, V. 33. Siden saae Herren til Jorden, og opfyldte den med sine gode Ting; den skjuler alle Dyrs Sjele, og de vendes om til den igjen.

2.

Naar ere saa mange Slags Dyr skabte?

Paa den sjette Verdens Alders Dag, som Moses skriver 1 Bog 1, V. 25. Gud gjorde (vilde) Dyr paa Jorden, efter sit Slags, og Fæ efter sit Slags, og allehaande Orme paa Jorden efter sit Slags.

3.

Hvorledes er dermed tilgaaet?

Ganske underligen, saa at paa den almægtige Guds Ord er den blotte og bare Jord i et Oieblik bleven frugtbar, og har givet af sig allehaande levende Dyr, store og smaa. 1 Moseb. 1, V. 24. Gud sagde: Jorden udgive levende Dyr efter sit Slags o. s. v., og det skede saa.

4.

Hvem føder og opholder Dyrene?

Den almægtige Gud, han oplader sin Haand og mætter alt det, som lever, med Velbehagelighed. Ps. 145, V. 16.

5.

Hvor befaler Gud, at Mennesket skal vogte sit Qvæg?

Syr. 7, V. 23. Haver du Qvæg, da see til dem, og dersom de ere dig nyttige, da lad dem blive hos dig. Ordspr. 12, V. 10. Den Retfærdige agter med Omsorg paa sit Bestes Liv; men de Ugudeliges Barmhjertighed er som den Grummes.

6.

Hvilken er de vilde Dyrs bedste Tid til at søge deres Føde paa?

Om Natten, naar Mennesker ikke ere paa Marken, som David siger Ps. 104, V. 20, 21: Du gjør

Mørke, og der bliver Nat; i den udkrybe alle vilde Dyr i Skoven, de unge Løver, som brøle efter Rov og for at søge deres Føde af Gud.

7.

Hvilket er de vilde Dyrs bedste Huus og Bolig?

Skovene, Bjergene og Ørkenen, som Gud selv siger i Jobs Bog 39 Cap. V. 8, 9, 10, 11: Hvo haver ladet det vilde Æsel gaae frit? og hvo løste Skovæslets Baand? Hvilket jeg haver givet den slette Mark til sit Huus og et salt Land til sine Boliger. Det leer ad Stadens Bulder; det hører ikke Driverens megen Fnysen. Hvad det opsøger paa Bjergene, er dets Føde, og det søger efter alt det Grønne.

8.

Hvor staaer det skrevet, at vilde Dyr ere Guds Riis og Straf?

Ezech. 14, V. 15. Om jeg skulde lade onde Dyr gaae igjennem Landet, som skulde berøve Folk deres Børn, og det blev aldeles øde, at Ingen kunde gaae derigjennem for Dyrenes Skyld. 3 Moseb. 26, V. 22. 5 B. 32, V. 24. 2 Kong. 17, V. 25. Viisd. 16, V. 5.

9.

Hvoraf kan man forstaae Guds Omsorg for de ufornuftige Dyr?

Deraf, at Christus siger, at der ikke falder en Spurv paa Jorden uden Guds Villie. Matth. 10, V. 29. Og deraf, at Gud befaler ved Moses, 5 Moseb. 25, V. 4: Du skal ikke binde Munden til paa en Oxe, naar han tærsker.

10.

Hvem har seet det allergrummeste Dyr?

Evangelisten Johannes. Thi saa skriver han i sin Aabenb. 13, V. 1, 2: Jeg saae et Dyr stige op af Havet, som havde syv Hoveder og ti Horn, og paa sine Horn ti Kroner, og paa sine Hoveder Be-

spottelsens Navn. Og Dyret, som jeg saae, var ligt en Parder, og dets Fødder som en Bjørns, og dets Mund som en Løves Mund.

Dette Dyr betyder maaskee det romerske Rige med sin Begyndelse og Formerelse, og hvorledes det skulde sætte sig op imod Gud, hans Ord og Kirke.

11.

Hvem har givet Dyrene Navn?

Adam. Thi saa skriver Moses i sin 1 Bogs 2 Cap. V. 19, 20: Og Gud Herren havde gjort af Jorden alle vilde Dyr paa Marken og alle Himmelens Fugle, og ledede dem til Mennesket, til at see, hvad han vilde kalde hvert; og alt det, som Adam kaldte hver levende Sjæl, det var dens Navn. Saa gav Adam alt Qvæget, og Himmelens Fugle, og alle vilde Dyr paa Marken Navne.

12.

Hvor henvises vi til Dyrene, for at vi af dem skulle lære Noget?

Job. 12, V. 7, 8, 9, 10. Spørg dog Dyrene ad, og hvert af dem skal lære dig det, og Himmelens Fugle, og de skulle forkynde dig det. Eller tal til Jorden, og den skal lære dig det, og Fiskene i Havet fortælle dig det. Hvo veed ikke om alle disse Ting, at Herrens Haand haver gjort dem? I hvis Haand alle Sjæle ere, som leve, og hver Mands Kjøds Arm.

13.

Hvem har seet Dyr med Jerntænder?

Prophetén Daniel; for ham blev „det fjerde Rige paa Jorden" fremstillet i Skikkelse af et grumt Dyr med store Jerntænder og Kobberkløer, som aad omkring sig, knuste og nedtraadte det Overblevne med sine Fødder. Dan. 7, V. 19, 23 ff.

14.

Hvor mange Slags Dyr viser Christus os til, forat vi skulle lære Noget af dem?

Til tre Slags:

1) Til Slanger, at vi af dem skulle lære Snildhed. Matth. 10, V. 16: Værer snilde som Slanger.

Om Slangens Snildhed skriver Epiphanius Lib. 1. Hom. 37. saaledes: Slangens Snildhed er ikke anden end denne: Naar man sætter efter den, saa veed den, at dens Liv er i Hovedet. Derfor omringer den sit Hoved med hele sit Legeme, skjuler det, og lader sig slaae paa Kroppen. Ligesaa vil og Guds Søn, at vi i Forfølgelsens Tid skulle hengive vort Liv, Huus og Gods under Sværd og Ild, alene paa det, at vi kunne bevare Hovedet, det er: ikke forsage Christum.

2) Til Duer, at vi af dem skulle lære Eenfoldighed og Sagtmodighed. Matth. 10, V. 16: Værer eenfoldige som Duer.

3) Til Fuglene under Himmelen, at vi af dem skulle lære at forrette vort Kald og Embede trolig, paakalde Gud og forlade os paa ham med tillidsfuld Forvisning om, at han, som har givet os Liv og Sjæl, kan og vil ogsaa nære og opholde os. Matth. 6, V. 26: Seer til Himmelens Fugle, at de saae ikke, og høste ikke, og samle ikke i Lader, og eders himmelske Fader føder dem; ere I ikke meget mere end de?

15.

Hvor bliver Oxe og Asen agtet klogere end Mennesket?

Esa. 1, V. 3. En Oxe kjender sin Eiermand og et Asen sin Herres Krybbe; men Israel kjender det ikke, mit Folk forstaaer det ikke.

16.

Hvem henviser lade Mennesker til det mindste Dyr, at lære (Flittighed) af det?

Salomon i Ordspr. 6 Cap. V. 6, 7, 8. Du Lade, gak til Myren, see dens Veie, og bliv viis. Endog at den haver ingen Fyrste, Foged eller Herre, bereder den dog sin Mad om Sommeren, og samler sin Føde om Høsten.

17.

Hvo viser det største Dyr den mindste Dør?

Den Herre Christus, naar han siger Matth. 19, V. 24: Det er lettere, at en Kameel gaaer igjennem et Naaleøie, end at en Rig kommer ind i Guds Rige.

18.

Hvilket Qvæg har der været meest af i Noahs Ark?

Af reent Qvæg. Thi saa siger Gud til Noah 1 Moseb. 7, V. 2. Tag dig af allehaande reent Qvæg syv og syv, Han og hans Hun, men af det Qvæg, som er ureent, eet Par, Han og hans Hun.

Heraf skulle vi kjende Guds Omsorg for os, at han har skabt og opholder mange flere gode og nyttige Kreaturer, som vi kunne bruge til vort Livs Underholdning, end onde og skadelige Kreaturer, hvilke han endogsaa undertiden bruger til vort Bedste, nemlig til at straffe vore Synder og opvække os til Bod og Bedring.

19.

Hvilket Dyr agtes for det allertræskeste?

Slangen, som Moses skriver 1 Bog 3, 1. Slangen var træskere end alle Dyr paa Marken.

20.

I hvilke Dyr afmaler Skriften os de største og mægtigste Herrer?

I Løven. Thi 1) bliver Djævelen kaldt en Løve 1 Petr. 5, V. 8 for hans Styrke og Grumheds Skyld, efterdi hans Styrke og Vælde langt overgaaer alle Menneskers Styrke og Magt. Derfor kalder og Christus ham denne Verdens Fyrste, en stærk og vældig Herre, som ikke frygter for noget Vaaben og Værge, som stunder og staaer efter vor Fordærvelse, ligesom hungrige Løver efter Rov. Og ligesom en Løve ikke kan forjages ved nogen Ting, uden ved Hanegal og Ild: saa kan og vi formedelst ingen anden Ting forfærde, forjage og overvinde Djævelen, end formedelst en tro Hjertens inderlig

Bøn og Guds Ord. Herom siger den hellige Macarius meget herligen: Dersom Djævlene end vare saa stærke og haarde som de store og høie Bjerge, saa kunde de dog formedelst Bønnen blive fordrevne, at de smelte ligesom Vor for Ild.

2) Bliver Christus Guds Søn kaldt en Løve, 1 Moseb. 49, V. 9. Aabenb. 5, V. 5, og det af to Grunde:

1. For hans guddommelige Kraft og Almagts Skyld, formedelst hvilken han har overvundet Døden, Djævelen og Helvede, og forløst det menneskelige Kjøn fra deres Vold og Tyranni. Matth. 12. 1 Corr. 15.

2. For hans Godheds, Sagtmodigheds og Venligheds Skyld mod de bodfærdige Syndere. Thi ligesom en Løve lader dem blive ustadte, som lægge sig ned for ham paa sit Ansigt, saa forskyder og fordærver ikke Christus dem, som ydmyge sig for ham, bekjende sine Synder, og begjære Naade. Matth. 12, V. 20. Han skal ikke sønderbryde det knusede Rør, og ei udslukke den rygende Tande. Matth. 11, V. 28. Kommer hid til mig Alle, som arbeide og ere besværede, jeg vil give eder Hvile.

21.

Hvor mange Slags Dyr er der seet i Himmelen?

Fem Slags.

Det første var et Lam, hvilket Johannes saa staaende midt imellem Guds Stol og de fire Dyr, og betyder den Herre Christum, som er det Guds Lam, der bærer Verdens Synder. Aabenb. 5, V. 6.

Det andet var ligesom en Løve, og bemærker maaske Evangelisten Marcus, som blev liguet ved en Løve, fordi han begynder sit Evangelium med en raabende Røst i Ørken. Aabenb. 4, V. 7.

Den tredie var ligesom en Oxe, og betyder maaske Evangelisten Lucas, fordi han begynder sit Evangelium om Præsten Zacharias, og om Offer. Aabenb. 4, V. 7.

Det fjerde havde Ansigt ligesom et Menneske, og betegner maaske Evangelisten Matthæus; thi han begynder sit Evangelium om Jesu Christi Manddoms Annammelse. Aabenb. 4, V. 7.

Det femte har været ligesom en flyvende Ørn, og bemærker maaske Evangelisten Johannes, der begynder sit Evangelium om Christi Guddoms Natur. Aabenb. 4, V. 7.

Disse fire Dyr saa Johannes staae omkring Stolen, og siger, at hvert for sig havde sex Vinger, og de vare rundt om og indentil fulde af Øine. Aabenb. 4, V. 8.

22.

Hvilke firefødbede Dyr havde Jøderne Lov til at æde?

Alle Dyr, som vare tvekløvede og tyggede Drøv. Thi saa skriver Moses i sin 3 Bog 11, V. 3. Alt det som har Kløve og adskiller Kløvenes Kløfte, som tygger Drøv iblandt Dyrene, det maae I æde. Og 5 Moseb. 14, V. 4, 5, 6. Disse ere de Dyr, som I maae æde: Oxe, Lam af Faarene, og Kid af Gjederne, Hjort, og Raa, og Bøffel, og Steenbuk, og Daadyr, og Urnød, og Steengjed, og alt Qvæg, som kløver Kløven, og som adskiller tvende Kløvers Kløfte, som tygger Drøv iblandt Dyrene, det maae I æde.

23.

Hvilke firefødbede Dyr var det forbudt Jøderne at æde?

Alle de, som ikke var tvekløvede, og ikke tyggede Drøv, som Moses skriver i sin 3 Bog 11, V. 4, 5, 6, 7, 8 og 5 Bog 14, V. 7, 8. Dette skulle I ikke æde af det, som tygger Drøv, og af dem, som kløve den adskilte Kløve: Kamelen, og Haren, og Kaninen, thi de tygge Drøv, og skille dog ikke Kløven ad; de skulle være eder urene. Men Svinet, fordi det kløver Kløven, men tygger ikke Drøv, det skal være eder ureent; I skulle ikke æde af deres Kjød, og ikke røre ved deres Aadsel.

24.

Hvor ofte har Gud formedelst Dyr straffet Menneskene?

Otte Gange.

1) Da Pharao ikke vilde lade Israels Børn fare, plagede Gud ham og hans ganske Folk med Frøer og Padder, Luus og Græshopper. 2 Moseb. 8 og 10 Cap.

2) Da Gud vilde føre Israeliterne ind i Canaans Land, sendte han Hvepser ind foran dem, hvilke stak og plagede Heviterne, Cananiterne og Hethiterne, saa at de maatte rømme og forlade sit Land. 2 Moseb. 23, V. 28.

3) Da Israeliterne bleve utaalmodige og knurrede imod Gud for deres svare lange Reise, sendte han brændende Slanger iblandt dem, som bed dem, saa at der døde mange af dem. 4 Moseb. 21, V. 5, 6.

4) Da de smaa Drenge af Bethel spottede Propheten Elisa og kaldte ham Skaldepande, sendte Gud to Bjørne iblandt dem, som sønderrev 42 Drenge. 2 Kong. 2, V. 23, 24.

5) Da Hedningerne, efterat de havde indtaget Samaria og de omliggende Stæder, ikke frygtede og ærede Gud, sendte han Løver iblandt dem, som dræbte nogle af dem. 2 Kong. 17, V. 25.

6) Da den Prophet af Juda var Herrens Rost ulydig, lod Gud en Løve komme imod ham, som dræbte ham. 1 Kong. 13, V. 24.

7) Da en Mand ikke troede og adlød Prophetens Ord, kom en Løve og slog ham ihjel. 1 Kong. 20, V. 36.

8) Propheten Daniels falske Anklagere bleve med Hustruer og Børn knuste og sønderrevne af Løverne. Dan. 6, V. 25.

I. Om Faar og Lam.

1.

Hvor fortælles der i Bibelen om de fleste Faar?

4 Moseb. 31, V. 32, hvor Moses skriver, at

Israliterne havde taget fra Midianiterne sex Hundrede Tusinde og halvfjerdsindstyve Tusinde og fem Hundrede Faar.

2.

Hvor bliver vort Affald fra Gud afmalet i Faar?

Esa. 53, V. 6. Vi fore alle vild som Faarene, vi vendte os hver til sin Vei.

3.

Hvor bliver Djævelens og Verdens Fiendskab imod os afmalet i Faar?

Psal. 44, V. 23. Vi blive ihjelslagne for din Skyld den ganske Dag, vi ere regnede som Slagtefaar.

4.

Hvilket Mennekse ligner sig selv ved et vildfarende Faar?

Den kongelige Prophet David Ps. 119, V. 176. Jeg har faret vild som et Lam, der omkommer: (Herre) opsøg din Tjener.

5.

Hvor bliver Christi Taalmodighed afmalet i et Faar?

Esa. 53, V. 7. Han blev gjort elendig, og han oplod ikke sin Mund, som et Lam, der føres hen at slagtes, og som et Faar, der er stumt for dem, som det klippe, og ikke oplader sin Mund.

6.

Hvor fortælles der om den Nytte, som man har af Faar?

Ordspr. 27, V. 26, 27. Lammene ere til dine Klæder, og Bukke ere en Agers Værd, og du haver Gjedemelk nok til din Spise, til Spise for dit Huus.

II. Om Hjort og Hind.

1.

Hvor tales der om frugtsommelige Hinder i Bibelen?

Jobs 39, V. 4, 5, hvor Gud siger til Job: Veed du Tiden, naar Steengjederne føde? Har du

taget vare paa, naar Hinderne ville føde? Kan du tælle de Maaneder, som de opfylde? eller veed du Tiden, naar de fødes? naar de bøie sig, naar de føde deres Unger?

2.

Hvor omtales Hjortens Spring?

Esa. 35, V. 6. Da skal en Halt springe som en Hjort.

3.

Hvor tales der om Hinders Fødsel?

Jobs 39, V. 6, 7. Hvor Gud siger: Veed du Tiden, naar Hinderne bøie sig, naar de føde deres Unger, og udlade det, de have Smerte af. Deres Unger blive stærke, de blive store paa Marken; de gaae ud, og komme ikke tilbage til dem.

4.

Hvem taler om Hjortens Tørst?

David: Psal. 42, V. 2, 3. Ligesom en Hjort skriger efter Vandstrømme, saa skriger min Sjæl til dig, o Gud. Min Sjæl tørster efter Gud, efter den levende Gud.

5.

Hvo melder om Hindernes hastige Løb?

David: Psal. 18, V. 33, 34. Gud omgjorder mig med Kraft og gjør min Vei fuldkommen. Han gjør mine Fødder som Hindernes, og skal lade mig staae paa mine Høie. 1 Kron. 12, V. 8.

6.

Hvor tales der om vilde Dyrs Hunger?

Jer. 14, hvor Propheten beskriver den store Tørke i Landet, og blandt Andet siger, V. 5, 6, at ogsaa en Hind paa Marken fødte og maatte forlade Ungerne, fordi der ikke var Græs. Og vilde Æsler stode paa høie Steder, toge Luft til sig som Dragerne; deres Øine forsmægtede, fordi der ikke var Urter.

7.

Hvor tales der om vilde Dyrs Brynde?

Jer. 2, V. 24. hvor Gud laster det jødiske Folk for dets Afguderi, og blandt Andet siger: 'Som et vildt Æsel, der er vant i Ørkenen, saa tog hun*) Lyst til sig efter sin Sjæls Begjæring, ja efter sin Leilighed; hvo kan vende hende?

III. Om Æsler.

1.

Hvor tales der der i Bibelen om de fleste Æsler?

4 Moseb. 31, V. 34, hvor der fortælles, at Israels Børn toge fra Midianiterne een og tresindstyve Tusinde Æsler.

2.

Hvor mange Æsler havde Israels Børn, da de droge hjem fra det babyloniske Fangenskab?

Sex Tusinde syv Hundrede og tyve, som der staaer i Esræ Bogs 2 Cap. V. 67.

3.

Hvor har et Asen befriet et Menneskes Liv?

Da Bileams Aseninde saa Herrens Engel staae i Veien, veg hun for ham og reddede Bileams Liv, som Engelen selv siger: Dersom Aseninden ikke havde veget for mig, da vilde jeg slaaet dig ihjel. 4 Moseb. 22, V. 33.

4.

Naar har en Aseninde talt?

Da Bileam vilde reise til Moabiternes Konge for at forbande Guds Folk. Hans Aseninde veg da tre Gange af Veien, hvorfor han slog hende; da oplod Gud Asenindens Mund, at hun sagde til Bileam: Hvad haver jeg gjort dig, at du haver nu slaaet mig tre Gange? 4 Moseb. 22, V. 28.

*) Det jødiske Folk lignet ved en Skjøge.

3.

Hvor har et Asens Been gjort større Skade end Sværd?

Da Samson med en friskt Asen-Kjæft slog af sine Fiender, Philisterne, Tusinde Mand ihjel, som vare komne imod ham med Spyd og Sværd, og drev alle de andre paa Flugt. Dom. 15, V. 17.

6.

Hvor har en Aseninde gjort Knæfald for en Engel?

Ved Byen Abela Vinearum; da Bileams Aseninde saa Herrens Engel staae for sig paa den snevre Sti med et draget Sværd, lagde hun sig ned under Bileam, og gjorde Engelen et Knæfald og reddede Bileams Liv. 4 Moseb. 22, V. 27.

IV. Om Heste og Vogne.

1.

Hvor fortælles der i Bibelen om de snareste Heste og Vogne?

Jer. 4, V. 13, hvor Propheten spaar om Kongen af Babels Komme til Jerusalem og siger: Hans Vogne ere som Hvirvelvinden, hans Heste ere lettere end Ørne.

2.

Hvem har fundet Mulæsler?

Ana Zibeons Søn af Esaus Slægt, han var den, som fandt Muler i Ørkenen, da han vogtede sin Fader Zibeons Asener. 1 Moseb. 36, V. 24.

3.

Hvor fortælles der om brogede Heste i Bibelen?

Zach. 6, V. 1, 2, 3, hvor Propheten i et Syn seer fire Vogne. For den første Vogn var røde Heste, og for den anden Vogn sorte Heste, og for den tredie Vogn hvide Heste, og for den fjerde Vogn spraglede stærke Heste.

4.

Hvem er den høieste Ære vederfaren tilhest?

Mardochæus, hvem Kong Asverus lod sætte paa

sin kongelige Hest, iføre kongelige Klæder, sætte en kongelig Krone paa hans Hoved, og lod ham ved Fyrsten i Staden Susan føre om igjennem alle Gader og lod udraabe for ham: Saa skal man gjøre ved den Mand, som Kongen gjerne vil ære. Esth. 6, V. 9. Denne Ære vederføres ham, fordi han reddede Kongens Liv.

5.

Hvor ere de fleste Heste druknede?

I Syndfloden, hvor alle Heste, som da vare i Verden udenfor Arken, druknede. 1 Moseb. 7, V. 22. Og i det røde Hav, hvor Gud lod drukne Pharaos hele Krigshær, som bestod af mange Tusinde Ryttere og Heste, saa ikke en eneste undkom. 2 Moseb. 14, V. 28.

6.

Hvor tales der om Hestes Løb?

Jer. 8, V. 6. Hver vendte om i sit Løb, som en Hest, der render i Krigen.

7.

Hvor tales om Hestes Tømme og Bidsel?

Psal. 32, V. 9. Værer ikke som Hest og Mule, der ikke have Forstand, hvis Mund man maa tvinge med Tømme og Bidsel, fordi de ikke ville komme nær til dig.

8.

Hvor omtales Hestens Stamping?

Job 39, V. 21—24, hvor Gud taler til Job: (Hestens Fødder stampe) i Dalen, og den glæder sig ved sin Kraft; den kan udgaae imod den, som bærer Rustning. Den leer ad Frygten og forskrækkes ikke, og vender ikke tilbage for Sværdets Skyld. Naar Pilekoggeret klinger over den, ja, det blinkende Jern paa Spyd og Glavind, da opkaster den Jord med heftig Bevægelse og Fnysen.

9.

Hvordan var den Hest, som Christus blev seet paa i Aabenbaringen?

Den var hvid. Aab. 6, V. 2: Jeg saa en hvid Hest, og den, som sad paa den, havde en Bue, og ham blev given en Krone, og han drog ud seirende og for at seire. At denne Rytter og Seierherre er Christus, vidner David, Psal. 45, V. 4, 5, 6, naar han siger: Bind dit Sværd ved din Side, du Vældige, (ja) din Majestæt og din Herlighed. Og vær lykkelig i din Herlighed, far frem for Sandheds Skyld med Sagtmodighed og Retfærdighed; og din høire Haand skal lære dig forfærdelige Ting. Dine Pile ere skjærpede, — Folk skulle falde under dig — de skulle fare i Kongens Fienders Hjerte.

10.

Hvem haver seet Dødens Hest?

Evangelisten Johannes. Thi saa skriver han i Aabenb. 6 Cap. V. 7, 8: Jeg hørte det fjerde Dyrs Røst sige: Kom og see! Og jeg saae, og see, en blegguul Hest, og den, som sad paa den, hans Navn var Døden, og Helvede fulgte ham; og ham blev given Magt over den fjerde Deel af Jorden, at ihjelslaae med Sværd, og med Hunger, og med Pest og ved Jordens vilde Dyr.

11.

Hvem har seet de fleste og underligste Heste og Ryttere?

Evangelisten Johannes; han saa et Antal Ryttere, som var to Gange ti Tusinde Gange ti Tusinde, og han saa Hestene, og dem, som sad paa dem, hvilke havde gloende fiolblaa og svovelgule Pantsere, og Hestenes Hoveder vare som Løvers Hoveder, og af deres Munde udgik Ild og Røg og Svovel. Deres Stjerter vare ligesom Hugorme og havde Hoveder, og med dem gjorde de Skade. Aabenb. 9, V. 16, 17, 19.

12.

Hvor mange Heste havde Jøderne, da de droge hjem fra det babyloniske Fangenskab?

Syv Hundrede og sex og tredive, som skrevet staaer i Esræ Bogs 2 Cap. V. 66.

13.

Hvor staaer det skrevet, at Hestens hastige Løb eller store Styrke ikke kan hjælpe Nogen, naar Gud ikke selv vil hjælpe?

Psal. 33, V. 17. Hesten slaaer feil til Frelse og kan ikke redde ved sin store Styrke.

14.

Hvilke Mennesker lignes ved ubetvingelige Heste?

De haardnakkede og ubodfærdige Syndere, som ikke med gode Ord ville lyde sig omvende, som David siger Psal. 32, V. 9. Værer ikke som Hest og Mule, der ikke have Forstand, hvis Mund man maa tvinge med Tømme og Bidsel o. s. v.

15.

Hvor dyrt solgte de ægyptiske Kjøbmænd Vogn og Hest til Kong Salomo?

En Vogn for 600 Sølv-Penninge, og en Hest for 150. 1 Kong. 10, V. 29.

16.

Hvor fortælles der om de fleste Vogne?

Psal. 68, V. 18 staaer der om Christus den himmelske Konge: Guds Vogne ere mange Tusinde Gange Tusinde; Herren er iblandt dem.

17.

Hvilken har været den underligste Vogn?

Den gloende Vogn, som kom ned fra Himmelen og hentede Propheten Elias igjennem Luften op til Himmelen. 2 Kong. 2, V. 11.

18.

Hvem er bleven skudt paa en Vogn?

Joram, Israels Konge, da han stred til Ramoth i Gilead imod Syrierne. 2 Kong. 9, V. 24.

19.

Hvem er død af et Fald fra en Vogn?

Kong Antiochus, da han vilde ødelægge Jøderne i Jerusalem. 2 Macc. 9, V. 7.

20.

Hvis Reise er falden værst og ulykkeligst ud?

Pharaos og hans Vældiges; da de hastelig forfulgte Israeliterne i det røde Hav, stødte Gud Hjulene af deres Vogne og kastede dem i en Hast omkuld, og lod Vandet komme over dem og druknede dem alle. 2 Moseb. 14.

21.

Hvem er den største Ære vederfaren paa en Vogn?

Joseph. Da han blev sat til en Herre over Aegypten, lod Pharao ham kjøre paa sin anden Vogn, og lod udraabe for ham i det hele Kongerige, at man skulde bevise ham Ære og Lydighed, som Landets Fader. 1 Mosebog 41, V. 41, 43.

V. Om Svin.

1.

Hvor bliver det Jøderne forbudt at æde Svinekjød?

3 Moseb. 11, V. 7, 8 og 5 Moseb. 14, V. 8. Svinet, fordi det tygger ikke Drøv, skal være eder ureent, I skulle ikke æde af deres Kjød.

2.

Hvor taler Christus om Svin?

Matth. 7, V. 6. Kaster ikke eders Perler for Svinene.

Her kalder Christus Svin:

1) De Mennesker, som ere nedsunkne i Kjødets Vellyst, som Luther siger.

2) De gjerrige Mennesker, som mere elske dette Timelige end det Evige, som Augustinus siger.

3) Dem, som altid leve i Fraadseri og Drukkenskab, som Chrysostomus siger.

3.

Hvem har hellere villet lade sig dræbe end æde Svinekjød?

Ypperstepræsten Eleazar. 2 Macc. 6, V. 18 ff. Eleazar, en af de fornemste Skriftkloge, en Mand, som nu var kommen tilalders, og havde et meget deiligt Ansigt, nødtes til at æde Svinekjød med opbristet Mund. Men da han hellere vilde døe med Ære, end leve saa forhadt, gik han selv villig hen til Pinebænken o. s. v.

4.

Hvor have Djævle druknet Svin?

I de Gadareners Egn; der fore Djævlene, som Christus uddrev af det besatte Menneske, i en Svine-Hjord, og styrtede den hastelig i Havet, og druknede henved 2000 Svin. Marc. 5, V. 13.

5.

Hvori blive mange Mennesker lignede ved Svin?

Naar de efter den Renselse af Synden, som er skeet i Daaben, besmitte sig med vitterlige Synder og Laster, saa blive de ligesom Svin, hvilke, efterat de ere toede, vælte sig igjen i Skarnet. 2 Petr. 2, V. 22.

XI. Om Hunde.

1.

Hvor bliver det forbudt at ofre Penge, som Hunde ere solgte for?

5 Moseb. 23, V. 18. Du skal ikke indføre Skjøgelon eller Hundeværdi i Herrens din Guds Huus for noget Løfte; thi de ere Herren din Gud begge en Vederstyggelighed.

2.

Hvilke Mennesket lignes ved lade og stumme Hunde?

Utroe Prædikanter, som ikke straffe Menneskenes Synder, og ikke trolig advare dem om deres Skade, som Esaias siger Cap. 56, V. 10, 11. Mit Folks Vægtere ere alle stumme Hunde, som ikke kunne gjøe, som ere søvnagtige, som ligge, som elske at slumre. Og disse Hunde, som ere graadige, kjende ikke Mættelse.

3.

Naar komme Menneskene til at ligne Hunde?

Naar de, efterat de have omvendt sig, synde paany med fri Villie og Forsæt; da blive de lige de Hunde, som opæde igjen det, som de udspyede. Ordspr. 26, V. 11. 2 Petr. 2, V. 22.

4.

Hvilke Mennesker ere de bidske Hunde lige?

Gnierne og de Gjerrige, som ingen Mand unde eller gjøre noget Godt, ligesom Syrach siger Cap. 14, V. 3, 5. En karrig Mand (en Gnier) sømmer ikke Rigdom vel, og hvad skal et nidskt Menneske (en karrig Hund) med Penge? Den, som er sig selv ond, hvem skulde den være god? og han skal jo ikke blive glad af sine Penge.

5.

Hvor nævner Christus Hunde i det nye Testament?

1) Matth. 7, V. 6. Giver ikke Hundene det Hellige.

Her kalder Christus alle dem Hunde, som efter sin Omvendelse besmitte sig med vitterlige Synder og give Forargelse. Hieron. Eller og alle dem, som vitterlig negte, spotte og forfølge Sandhed. August. Eller og dem, som leve i al Ondskab og Ugudelighed, hos hvilke der ikke er nogen Forhaabning til Bedring og Omvendelse.

2) Matth. 15, V. 26. Det er ikke smukt, at

man tager Brødet fra Børnene og kaster det for Hundene.

Her udtyder han det Ord „Hunde" paa Hedningerne, for deres vederstyggelige Afguderi og mangfoldige Synders Skyld. Hieron.

6.

Hvor omtaler Paulus Hunde?

Philipp. 3, V. 2. Seer Hundene, seer de onde Arbeidere.

Der kalder Paulus falske Apostler, partiske Aander og Kjættere Hunde, fordi de ikke gjøre Andet end gjøe, fordi de modstaae Sandhed, og anfegte de rette troe Christne med Bespottelse og Forfølgelse, bide og saare dem. Ligesom Theodoretus forklarer det.

7.

Hvem er bleven opædt af Hunde?

Dronning Jesabel. Fordi hun lod ihjelslaa Guds Prophet, og brugte megen Vold og Tyranni, blev hun opædt af Hunde. 2 Kong. 9, V. 10, 35, 36.

8.

Hvem ligner sig ved en død Hund?

David. Da Saul søgte efter ham med sin Krigshær, sagde han til ham: Efter hvem er du udreist, Israels Konge? Hvem jager du efter? Efter en død Hund, efter en Loppe. Herren være Dommer, og dømme imellem mig og dig. 1 Sam. 24, V. 15, 16.

9.

Hvem have Hunde gjort mere tilgode end Menneskene?

Den arme Lazarus, da de slikkede hans Saar og lindrede hans Svie og Værk, da ellers Ingen af den rige Mands Huus vilde yde ham nogen Hjelp. Luc. 16, V. 21.

VII. Om Steen-Gjeder.

1.

Hvor tales der om Steen-Gjeder?

Job 39, V. 1 siger Herren til Job: Veed du Tiden, naar Steen-Gjederne føde? Psal. 104, V. 18. De høie Bjerge ere for Steen-Gjederne.

VIII. Om Kaniner.

1.

Hvor nævnes Kaniner?

Psal. 104, V. 18. Klipperne ere en Tilflugt for Kaninerne.

IX. Om Muldvarper.

1.

Hvor nævnes Muldvarper?

Esa. 2, V. 20. Paa den samme Dag skal et Menneske bortkaste sine Sølv-Afguder og sine Guld-Afguder .... til Muldvarperne og til Aftenbakkerne (Flaggermusene).

X. Om Drager.

1.

Hvor er en Drage bleven æret og dyrket som Gud selv?

I Babylon, i den mægtige Kong Cyrus's Tid, da tilbade Babylonierne en gruelig Drage som sin Gud. Derfor dræbte Daniel Dragen og gjorde dem tilskamme for deres Gud. Dan. 14. (Tillægget til Daniels Bog) V. 22—26.

2.

Hvem har seet den grummeste Drage?

Evang. Johannes, som han skriver i sin Aab. 12, V. 3, 4. Jeg saa en stor rød Drage, som havde syv Hoveder og ti Horn, og paa sine Hoveder syv

Kroner. Og dens Stjert drog Trediedelen af Himmelens Stjerner og kastede dem paa Jorden.

3.

Hvor siges der, at Dragerne snappe efter Luft?

Jer. 14, V. 6, hvor Propheten beskriver den store Tørke og siger, at Vildæsler stode paa høie Steder og toge Luft (til sig) som Dragerne.

4.

Hvem taler om Dragers Die?

Jeremias i sin Begrædelsers Bog Cap. 4, V. 3: Selv Drager frembyde Brystet og give deres Unger Die, men mit Folks Datter er bleven som den, der er grum, som Strudser i Orken.

5.

Hvem taler om Dragers Edder?

Moses i sin 5 Bog 32, V. 33. Deres Viin er Drage-Edder og grum Ogle-Galde.

6.

Hvem taler om Dragernes Hoveder?

David, naar han siger Ps. 74, V. 13, 14: Du sønderbrød Dragers Hoveder i Vandene. Du knuste Leviathans Hoveder.

7.

Hvilke Slotte ere blevne til Dragers Boliger?

De stolte Babyloniers Slotte og Palladser, ligesom Gud havde truet dem. Esa. 13, V. 19, 20, 21, 22. Babel, det deiligste iblandt Rigerne, de Chaldæers herlige Prydelse, skal være, som da Gud omkastede Sodoma og Gomorra. Den skal i Evighed ikke blive til, og den skal fra Slægt til Slægt ikke beboes, og ingen Araber skal udslaae Paulun der, ei heller Hyrder lade Qvæg ligge der. Men Ziim skal ligge der, og deres Huse skal være fulde af Ohim, og Struds-Unger skal boe der, og lodne (Skovtrolde) springe der. Og Ijim skal synge mod hverandre i deres forladte Huse, og Drager i de lystige Palladser.

21de Capitel.

Om Fugle og Æg.

1.

Naar blive Fuglene skabte?

Paa den 5te Dag, som Moses skriver i sin første Bog 1 Cap. V. 20, 21, 22, 23.

2.

Hvor blive Fuglene agtede klogere end Menneskene?

Jer. 8, V. 7. Ogsaa en Stork under Himmelen kjender sine bestemte Tider, og en Turteldue og en Trane og en Svale tage vare paa den Tid, da de skulle komme, men mit Folk, de kjende ikke Herrens Ret.

3.

Hvilke Fugle ere i Skriften vurderede til hvad de ere værd?

Spurve, af hvilke Christus vurderer een for en halv Penning. Matth. 10, V. 29: Sælges ikke to Spurve for een Penning? Luc. 12, V. 6: Sælges ikke fem Spurve for to Penninge?

4.

I hvilken Fugl har Christus fremstillet for os sit troe og kjærlige Hjerte?

I en klukkende Høne, naar han siger Matth. 23, V. 37: Jerusalem, Jerusalem, hvor ofte vilde jeg forsamlet dine Børn, ligerviis som en Høne forsamler sine Kyllinger under Vingerne, og I vilde ikke.

Af dette Sprog lære vi vor Herre Christi Kjærlighed og Trofasthed mod os at kjende. Thi her beskriver Christus (som Mathesius siger) sit faderlige Hjertes store Hemmelighed og sin brændende Kjærlighed i en klukkende Høne, og i smaa unge Kyllinger, paa det at Ingen skal kunne fremføre den Undskyldning, at han ikke havde læst

Skriften, eller gjennemseet den. Dr. Martin Luther skriver: Dette er en skjøn Kjærligheds Afmaling, da neppe noget Dyr tager sig saaledes af sine Unger, som en klukkende Høne gjør; hun ombytter sin naturlige Stemme med en sorgelig, klagende Stemme; hun lokker ad sine Kyllinger: hun skraber for dem; og hvor hun finder Noget, det æder hun ikke selv, men lader sine Kyllinger beholde det. Hun skriger og strider af yderste Evne imod Glenten og andre slige skadelige Rovfugle; hun udbreder sine Vinger og lader sine Kyllinger krybe derunder; lader dem ogsaa sidde paa sig, og er meget glad i dem. Saaledes har ogsaa Christus paataget sig en jamrende Stemme, klaget for os og prædiket Omvendelse; viist og kundgjort for hver Mand hans Synd og Jammer af ganske Hjerte; skrabet i Skriften; lokket os hen ind, og lader os æde; breder sine Vinger med al sin Retfærdighed og Fortjeneste over os, og tager os venlig under sig; varmer og vederkvæger os med sin naturlige Varme, det er, med sin Hellig-Aand; strider for os imod Djævelen i Luften. Vi maa altid blive ved og under Christus, og ingenlunde vige fra denne klukkende Høne, ellers er det reent ude med os.

5.

Hvor viser Skriften os hen til Duer, for at vi skulle lære Noget af dem?

Matth. 10, V. 16, hvor Christus siger: Værer eenfoldige som Duer.

Der forbyder han alle unyttige Spørgsmaal og Disputering i Guds hemmelige Sager, og udkræver af os en christelig Troes Eenfoldighed med den sanddrue Gud og hans Ord.

6.

I hvilken Fugls Skikkelse er den Hellig-Aand aabenbaret?

I en Dues Skikkelse. Matth. 3, V. 18.

7.

Hvor viser Christus os hen til Ravne, at vi skulle lære af dem?

Luc. 12, V. 24. Giver Agt paa Ravnene, de

saae ikke, høste og ikke, de have ingen Kjelder og ei Lade, og Gud føder dem alligevel; hvor meget ere I bedre end Fuglene? Som han vilde sige: Kjære, lærer dog at betroe Gud Livet! han, som bespiser Ravnene i deres Hunger, kan og vil ikke lade eder døe af Hunger.

8.

I hvilke Fugle afmaler Skriften os de haardhjertede og umilde Forældre?

1) I Ravne, som forlade sine Unger strax efter at de ere udklækkede, medens de endnu ere uden Fjær.

2) I Storken, om hvilken Job siger Cap. 39, V. 14, 15, 16: En Stork forlader sine Æg paa Jorden, og varmer dem i Støvet, og glemmer, at en Fod kunde trykke dem istykker og et vildt Dyr paa Marken søndertræde dem. Den handler haardt med sine Unger, ligesom de vare ikke dens.

9.

Naar ere de fleste Vagtler bleve fangne?

Da Israels Børn laae i Ørkenen Sin og lystede efter Kjød; da lod Gud ved et Veir af Havet føre saa mange Vagtler, at de fløi trindt omkring Leiren, en hel Dagsreise, og to Alen høit over Jorden, og det hele Folk, som var sex Hundrede Tusinde Mænd, foruden Qvinder og Børn, løb ud og sankede Vagtler hele Dagen og hele Natten, og hele den anden Dag. Og hvo mindst sankede, han fik ti Homer, men de Andre mange flere. 2 Moseb. 16, V. 13 og 4 Moseb. 11, V. 31, 32.

10.

Hvem har ædt sig tildøde af Vagtler?

Israels Børn; da de imod Guds Villie havde Lyst og Begjærlighed efter Kjød i Ørken, gav Gud dem det ogsaa. Men medens Kjødet endnu var imellem Tænderne paa dem, da optændtes Herrens Vrede imod Folket, og Herren slog paa Folket med

en saare stor Plage, at der døde mange af dem. 4 Moseb. 11, V. 33.

11.

Hvor taler Bibelen om et Fuglebur fuldt af Lokkefugle?

Jer. 5, V. 26, 27, hvor Propheten taler om Verdens Falskhed og Svig, og siger: Der findes Ugudelige iblandt mit Folk, hver seer til, som Fuglefængere stille sig; de stille en fordærvelig Snare, de ville fange Folk. Som et Fuglebur er fuldt af Fugle, saa ere deres Huse fulde af Svig; derfor ere de blevne store og rige.

12.

Hvad er det, som ligner en Lokkefugl?

Et falskt Hjerte, som Syrach vidner Cap. 11, V. 37, 38. Som en Agerhøne, der lokker i en Kurv, saa er en Hovmodigs Hjerte, og som den, der varer paa, seer han efter (en Andens) Fald. Thi idet han omvender det Gode til Ondt, lurer han paa ham og lægger ham i de bedste Ting Skamplet paa.

13.

Hvem har en Fugl skilt ved hans Syn?

Den gamle Tobias. Da han laa under en Væg og sov, gav nogle Spurve sin Ureenlighed fra sig, og det faldt i hans Øine, saa han blev blind deraf. Tob. 2, V. 9, 10, 11, 12.

14.

Hvor har Gud givet en Lov om at tage Fugle?

5 Moseb. 22, V. 6, 7, hvor han byder, at man alene skal tage Ungerne, men Moderen skal man lade flyve.

Af denne Guds Lov skal vi lære Guds store Kjærlighed og synderlige Velbehag til sine Skabninger, hvor hjertelig han elsker dem og vil deres Vel. Men gjør han dette mod Fuglene, hvor meget mere skal han da ikke gjøre det mod os Mennesker, hvilke han har skabt til det evige Liv, gjenløst og fornyet. Matth. 6.

15.

Hvor bliver et Lands Forstyrrelse lignet ved en Fugls Fangst?

Esa. 10, V. 13, 14, hvor Kong Assur siger: Jeg haver gjort det ved min Haands Kraft — jeg haver borttaget Folkenes Landemærker, og røvet deres Forraad og nedkastet Indbyggere — og min Haand haver fundet Folkenes Gods, som en Rede, og jeg, jeg haver sanket alt Landet, som man sanker Æg, der ere forladte; og der var ingen, som rørte en Vinge, og som oplod Næb, og som qvidrede.

Denne Lignelse fremstiller den store Skade, som kommer af Krig, hvor Alting bliver forstyrret og fordærvet, og Unge og Gamle tilhobe omkomme.

16.

Hvad skulle vi paamindes om af en Fugls Fangst og hastige Snærelse?

Om vor Ulykke og Død, af hvilke vi jo ligesaa snart kunne blive uventet overfaldne, som Fuglen kan bortrykkes af sin Rede, som Salomons Prædiker siger Cap. 9, V. 12: Mennesket veed ikke sin Tid; som Fiskene, der fanges med et skadeligt Garn, og som Fuglene, der fanges med Snaren, som de, saa blive Menneskens Børn besnærede i en ond Tid, eftersom den falder hasteligen over dem.

17.

Hvad er det, som ligner en Fugls Flugt?

Uforskyldt Forbandelse og et ondt Ønske. Thi saa siger Salomon Ordspr. 26, V. 2: Som en Spurv vanker omkring, som en Svale flyver, saaledes kommer den Forbandelse ikke, som skeer uden Aarsag.

18.

Hvem haver en Fugl bragt Budskab?

Noah. Ham bragte en Due med et afbrudt Oljeblad i sin Mund det glædelige Budskab, at Synd-

Floden var bortfalden, og Jorden bleven tør igjen. 1 Moseb. 8, V. 11.

19.

Hvilken Fugl har bespiist et Menneske?

Den Ravn, som bragte Propheten Elias Brød og Kjød om Morgenen og om Aftenen, saalænge han laa skjult i Ørkenen. 1 Kong. 17, V. 6.

20.

Hvilke Fugle vare paa de Onde?

Ravne og Ørne, som Salomon siger i Ordspr. 30, V. 17. Et Øie, som spotter sin Fader og forsmaaer at hænge ved sin Moder, det skal Ravne udhakke ved Bækken, og Ørne-Unger æde det.

22.

Hvor omtales Ørnens høie Flugt?

Jobs 39, V. 30, 31, 32. Mon det er efter din Befaling, at Ørnen flyver høit og ophøier sin Rede? Den boer paa en Klippe, og bliver der om Natten, paa en spids Klippe og i et fast Sted. Derfra opsporer den Spise; dens Øine see sig om langt borte fra. Og hos Obadias V. 4: Om du end foer saa høit op som Ørnen, og om du satte din Rede iblandt Stjernerne, vil jeg dog kaste dig ned derfra, siger Herren.

23.

Hvem tilsiger Fuglene, at de skulle bespises med Menneskers Kjød?

Den almægtige Gud; naar han truer Gog og Magog med Ødelæggelse, siger han, at Fugle under Himmelen skulle bespises med deres Krigsfolks Kjød paa Marken og drikke deres Blod. Ezech. 39, V. 4, 17.

24.

Hvem er bleven forfærdet over Fugles Sang?

Ægypterne, da Gud straffede dem med saadant tykt Mørke, at den ene ikke kunde see den anden i

tre Dage og tre Nætter, og ingen kunde staae op af det Sted, han var paa, eller gaae derfra; da kom der saadan Rædsel og Frygt over dem, at de forfærdedes for Fugles søde Sang som for Satans Spøgelse. 2 Moseb. 10, V. 22, 23. Viisdoms B. 17, V. 19.

24.

I hvilke Fugle afmales Prædike-Munke?

I Svaler. Thi ligesom disse ere hvide i Brystet og sorte paa Ryggen, skvaldre meget og, naar man gjør dem Noget til Meen, skade Fæet og med sit Skarn blinde Menneskene, saaledes ere og de Prædike-Munke, som bære indvendig hvide Kjortler og udvendig sorte Kapper, mundkaade, ville reformere og sætte al Verden tilrette, ere forgiftige Folk, blodgjerrige Kjættere, som gjøre alle dem, der staae dem imod, Skade paa Ære og Gods, Liv og Levnet, forblinde med Vildfarelse, og føre til Helvede alle dem, som følge dem. (Luthers Bordtaler.)

25.

I hvilke Fugle ere Barfod-Munkene afmalede?

I Spurve. Thi ligesom Spurve ere graa, tyvagtige og graadige, løsagtige og ukydske og altid qvidre skirp, skirp, skirp, saaledes bære Barfodmunkene graa Kapper, ere uforskammede Betlere, som stjæle de virkelig fattige Menneskers Almisse bort fra Munden; ja de røve de naturlige Arvinger deres Arvegods bort under et helligt Skin; de raabe altid: Giver, giver, og løser eders Slægt og Venner af Skjærsilden; ere og arrige Hore-Heste, som skjænde Andres Koner, Døtre og Piger. (Luthers Bordtaler.)

26.

Hvilke Mennesker lignes ved Natuglen?

De melancholske Mennesker, som krybe hen i Vraaer, og æde sig selv indvortes op. Psalm. 102, V. 7, 8. Jeg er bleven lig en Rørdrum i Ørken.

Jeg er som en Natugle i de øde Steder. Jeg vaager og er bleven som en eenlig Spurv paa Taget.

Om Æg.

1.

Hvor tales der om at opsanke Æg?

Esa. 10, V. 14. Min Haand haver fundet Folkenes Gods, som en Rede, og jeg, jeg haver sanket alt Landet, som man sanker Æg, der ere forladte; og der var ingen, som rørte en Vinge, og som oplod Næb, og som qvidrede.

2.

Hvor meldes i Bibelen om de værste Æg?

Esa. 59, V. 5. De udlægge Basilisk-Æg, og væve Spindelvæv; hvo, som æder af deres Æg, maa døe, og om det trykkes (istykker), udfarer der en Øgle.

3.

Hvor tales der i Bibelen om at æde Æg?

Job. 6, V. 6. Er der Smag i det Hvide om Æggeblommen?

4.

Hvilken Fugl udklækker ikke sine Unger?

Storken, som Gud selv siger. Job. 39, V. 16—20. Storken forlader sine Æg paa Jorden, og varmer dem i Støvet, og glemmer, at en Fod kunde trykke dem istykker, og et (vildt) Dyr paa Marken søndertræde dem. Den handler haardt med sine Unger, ligesom de ikke vare dens; dens Arbeide er forgjeves, fordi den er uden Frygt. Thi Gud haver ladet den glemme Viisdom, og haver ikke delet Forstand med den.

5.

Hvor taler Christus om Æg?

Matth. 7, V. 11 og Luc. 11, V. 12. Hvilket

Menneske er iblandt eder, dersom hans Søn beder ham om et Æg, mon han skal give ham en Skorpion? Dersom I da, som ere onde, vide at give eders Børn gode Gaver, hvor meget mere skal eders Fader, som er i Himlene, give dem gode Gaver, som ham bede?

22de Capitel.

Om Fiske.

1.

Naar bleve Fiskene skabte?

Paa den femte Dag i Verdens Skabelse. Thi saa skriver Moses 1 Bog 1, V. 21, 23: Gud skabte de store Hvalfiske og allehaande levende og rørende Dyr, som Vandet udgav mangfoldeligen efter sit Slags. Og der blev Aften, og der blev Morgen, femte Dag.

2.

Hvor ligner Gud sig ved en Fisker?

Ezech. 32, V. 3, 4. Saaledes sagde den Herre, Herre: Derfor vil jeg udbrede mit Garn over dig, i mange Folks Forsamling, og de skulle optage dig i mit Fiskergarn. Og jeg vil forlade dig paa Landet, jeg vil bortkaste dig oven paa Marken, og lade alle Himmelens Fugle boe paa dig, og mætte alle Dyr paa Jorden af dig.

3.

Hvor bliver det store Havdyr Leviathan beskrevet og afmalet?

Job. 41, V. 5—8, hvor Gud selv taler derom saaledes: Dens Tænder ere forfærdelige trindt omkring; dens stærke Skjolde ere prægtige; hvert af dem er tilluft som med et fast Segl. Det ene er saa nær ved det andet, at der ikke kan komme Veir

imellem dem. De hænge ved hinanden, de fatte sig (tilhobe) og adskilles ikke (fra hverandre).

4.

Hvorom skulle vi paamindes ved Fiskefangst?

Om Døden, at den ligesaa uventet kan bortrykke os fra dette Liv, som man uventet kan fange en Fisk i Vandet og drage den op deraf; ligesom Salomons Præd. siger, Cap. 9, V. 12. Som Fiskene, der fanges med et skadeligt Garn, saa blive Menneskenes Børn besnærede i en ond Tid, eftersom den falder hasteligen over dem.

5.

Hvad skulle vi betænke, naar vi see Fiske fanges paa Krog?

Vor Herres Christi Død og Seiervinding over Djevelen. Thi saa udtyder Dr. Martin Luther det i sine Bordtaler: Ligesom en Fisker sætter en Maddike paa en Krog og kaster den i Vandet, og Fiskene, naar de ville æde deraf, sluge Krogen og derved blive dragne op af Vandet, saaledes har ogsaa Gud, vor Herre, gjort imod Djevelen. Han udkastede sin eenbaarne Søn, den Herre Jesum Christum, som en Krog i Verden, og har derpaa sat Christi Manddom som en liden Orm; efter den har Djevelen nappet og slugt, men kom derved til at bide paa Krogen, det er i Guds Guddom, hvorover han med al sin Magt er bleven fangen og overvunden.

6.

Hvilke Fiske var det Jøderne forbudt at spise?

Alle, som ingen Finne og Skjel havde. Thi saa skriver Moses, 5 B. 14, V. 10. Alt det, som ikke haver Finne og Skjel, maae I ikke æde; det er eder ureent.

7.

Hvilke Fiske havde Jøderne Tilladelse til at æde?

Alle, som havde Finne og Skjel. 5 Moseb. 14, V. 9.

8.

Hvem har en Fisk opslugt?

Propheten Jonas, da han af Skibsfolkene blev kastet i Havet. Jon. 2, V. 1.

9.

Hvem har en Fisk villet opsluge?

Den unge Tobias. Da han vilde toe sine Fødder i Floden Tigris, sprang en Fisk op og vilde sluge ham. Tob. 6, V. 2, 3.

10.

Hvem lærte Tobias at bruge Hjertet og Leveren af denne Fisk imod onde Spøgelser?

Engelen Raphael; han sagde til den unge Tobias: Anlangende Hjertet og Leveren, dersom en Djevel eller en ond Aand forstyrrer Nogen; da bør du røge med disse for Mand eller Qvinde, og den skal ikke forstyrres mere. Tob. 6, V. 9.

11.

Og hvem lærte Tobias at bruge Galden af den samme Fisk til Øiensalve?

Ligeledes Engelen Raphael, da han sagde til den unge Tobias: Med Galden smør det Menneske, som haver hvide Hinder paa Øinene, og han skal blive helbredet. Tob. 6, V. 10.

12.

Hvem fik sit Syn igjen formedelst Galden af en Fisk?

Den gamle Tobias; da hans Søn sprængte Galden af den Fisk i hans Øine, som han efter Engelen Raphaels Befaling tog i Tigrisfloden, da skalledes de hvide Hinder af hans Øienkroge, og han saa. Tob. 11, V. 11, 12, 13.

13.

Hvor ere de fleste Fiske døde?

I Aegypten, da Gud ved Moses forvandlede

alt Vandet i Floden til Blod, saa at alle Fiskene døde. 2 Moseb. 7, V. 21.

14.

Hvilken Fisk har havt Penge i Munden?

Den, som Petrus fik paa Krogen i Genezareths Sø, og i hvis Mund han fandt en Stater, det er en halv Daler. Matth. 17, V. 27.

15.

Hvem har paa eengang fanget de fleste Fiske?

Petrus, da han paa Christi Ord udkastede sit Garn og fik en saadan Mængde Fisk, at han dermed fyldte to Skibe, saa at de vare nær ved at synke. Luc. 5, V. 7.

16.

Hvormange vare de Fiske, som Petrus efter Christi Opstandelse fik i Tiberias Sø?

Hundrede og tre og halvtredsindstyve, idel store Fiske. Joh. 21, V. 11.

17.

Hvor bliver Fiskenes Leg i Vandet beskreven?

Psal. 104, V. 25, 26. Anlangende dette store og vide og brede Hav, der vrimler det, og der er ikke Tal paa, der ere levende Fiske, de smaa med de store. Der gaae Skibene, der er Leviathan, som du dannede at lege derudi.

18.

Hvor truer Gud med, at han vil borttage Fiskene i Vandet?

Hoseas 4, V. 3. Derfor skal Landet sørge, og hver skal forsmægte, som boer deri, med Dyrene paa Marken og med Fuglene under Himmelen, og selv Fiskene i Havet skulle bortsankes.

23de Capitel.

Om Vandet og Havet.

1.

Hvor mange Elve flød der igjennem Paradiis?

Fire:

1) Pison, som Moses kalder den, det er Jordgyden, og er det store Vand i Indien, som man nu kalder Ganges. 1 Moseb. 2, V. 11. Syr. 24, V. 30.

2) Gihon, den store Flod i Aegypten, som man nu kalder Nilen, hvilket Syrach vidner. Cap. 24, V. 32. 1 Moseb. 2, V. 13.

3) Hiddekel, som er den hastig løbende Flod i Assyrien, hvilken man nu kalder Tigris. 1 Moseb. 2, V. 14. Syr. 24, V. 30. Dan. 10, V. 4.

4) Phrat, som man ellers kalder Euphrat, hvilken løber igjennem Syrien, Armenien og Mesopotamien og Staden Babylon, og falder ud i Floden Tigris. 1 Moseb. 2, V. 14. Jer. 13, V. 4 ff. 46, V. 2 2c. Syr. 24, V. 31. 1 Maccab. 3, V. 32, 2c.

2.

Hvilke ere de berømteste Vande i det gamle Testament?

1) De fire store Paradisets Floder, hvilke Moses i sin 1 Bog 2 Cap. berømmer, at de føre Guld og Aedelstene med sig; Syrach berømmer dem ligeledes høiligen. Cap. 24, V. 30, 31, 32.

2) Det røde Hav, som Gud skilte ad og førte Israeliterne derigjennem med tørre Fødder, og strax derefter lod det falde tilbage, og druknede Aegypterne. 2 Moseb. 14, V. 21—28.

3) Jordan, som Gud ogsaa skilte ad og førte Israeliterne derigjennem med tørre Fødder, da den var paa det Fuldeste. Josv. 3, V. 15 ff.

Hvor bredt har det røde Hav været paa det Sted, hvor Israeliterne gik over?

Af Ptolomæus's og Andres Beskrivelser er det klart, at det har været henved 15 Mile bredt paa det Sted, hvor Israeliterne gik igjennem, hvorfor de ogsaa uden tvivl have været længere end en Dag paa denne Overgang.

3.

Hvor ofte have Israeliterne gaaet igjennem store Vande med tørre Fødder?

To Gange.

1) Igjennem det røde Hav, som Gud adskilte for dem. 2 Moseb. 14, V. 21, 22.

(Dette skede den 10de Dag i April Maaned i Aaret 2453 efter Verdens Skabelse.)

2) Igjennem Jordan, da den var fuld til alle sine Bredder, hvilken Gud ogsaa adskilte og gjorde Israeliterne en Vei igjennem den. Josv. 3, V. 15, 16.

(Dette skede ogsaa den 10de Dag i April Maaned i Aaret 2493 efter Verdens Skabelse.)

4.

Hvor ofte er Jordanen bleven skilt ad?

Tre Gange.

1) Ved Josva. Josv. 3, V. 16.

2) Ved Elias. 2 Kong. 2, V. 8.

3) Ved Elisa. 2 Kong. 2, V. 14.

5.

Hvor har Jern flydt ovenpaa Vandet?

I Jordanen. Da Propheternes Børn huggede Ved ved Jordanen, og ens Øxe faldt i Vandet, tog Propheten Elisa en Kjep og kastede den derhen, hvor Øxen var faldt ned, og see, da svømmede Øxen op. 2 Kong. 6, V. 6.

Dette har en skjøn Betydning om den Kraft, som den hellige Daab forarbeider i os. Thi ligesom Jernet faldt tilbunds, forend Elisa bad, saaldes falde og alle

Mennesker før Daaben tilgrunde ligesom et tungt Jern. Men ligesom Jernet flød op, da Elisa bad, saaledes svømmer ogsaa et Menneske, saasnart det døbes, over i Guds Naade, som et tørt Træ, og Synden kan ikke mere, som et Jern, sænke det tilgrunde. Ambros. Libr. 1 Cap. 4 de Sacram.

6.

Naar har den allerstørste Vandflom været?

I Syndflodens Tid, da Vandet gik over den ganske Verden og var saa dybt, at det skjulte alle høie Bjerge under Himmelen, ja gik 15 Alen over de høieste Bjerge. 1 Moseb. 7, V. 19, 20.

Om Havet.

1.

Naar blev Havet skabt.

Paa Skabelsens tredie Dag, da Gud Herren sagde: Vandene under Himlene forsamles til eet Sted, at det Tørre sees, og det skede saa. Og Gud kaldte det Tørre Jord, og Vandenes Forsamling kaldte han Hav. 1 Moseb. 7, V. 19, 20.

2.

Hvor komme alle Vande sammen?

I Havet, som Salomons Prædiker siger, Cap. 1, V. 7. Alle Bække løbe i Havet, dog bliver Havet ikke fuldt; til det Sted, fra hvilke Floderne løbe, derhen gaae de igjen tilbage.

3.

Hvem formener Havet, at det ikke løber over og fordærver Jorden?

Den almægtige Gud og Skaber, som Syrach vidner, Cap. 43, V. 27: Ved sin Tale haver han stillet Afgrunden, og haver plantet Øer i den. Ordsp. 8, V. 29: Han satte Havet sit beskikkede Maal, og at Vandene skulde ikke gaae over hans Befaling.

Job 38, V. 10, 11. Jeg igjennembrød for det med min Skik, og satte Stang og Døre derfor, og sagde: Hidtil skal du komme og og ikke længere, og her skal den sætte sig imod dine høie Bølger.

4.

Hvilke Mennesker ere som Havet?

De Ugudelige, som stedse bedrive den ene Ondskab efter den anden, som Esaias siger Cap. 57, V. 20, 21: De Ugudelige ere som Havet, der er oprørt; thi det kan ikke være stille, og dets Vand udkaster Skarn og Dynd. Der er ikke Fred, sagde min Gud, for de Ugudelige.

5.

Naar brød Havet ud med den største Heftighed?

I Aaret 1656 efter Verdens Skabelse, da Gud druknede den første Verden ved Syndfloden; Gud lod da Havet bryde ud, og alle Kilder i den store Afgrund brast op, saa at den ganske Jordens Kreds blev opfyldt og skjult af Vand, og alle levende Skabninger druknede. 1 Moseb. 7, V. 11, 22.

6.

I Hvilket Hav er Vandet meest usundt?

I det døde Hav, som er opstaaet paa det Sted, hvor Gud opbrændte og ødelagde Sodoma og Gomorrha med Ild af Himmelen. Det er henved otte norske Mile langt og to Mile bredt, og ligger 1300 Fod lavere end Middelhavets Vandspeil. Dets Vand er bittert, stinkende og meget salt; fra dets Bund fremvælder jevnlig Jordbeg, som flyder op paa Overfladen. Fiske kunne ikke leve i denne Indsø, og dens Bredder ere kun sparsomt bevorede med Træer og Planter. Den kaldes derfor medrette det døde Hav.

7.

Hvor i Skriften bliver dette Havs Natur foreholdt os til Betragtning?

I Viisdoms Bogs 10, V. 7. Til Ondskabs

Vidnesbyrd blev et (de fem Stæders) øde Land sat, der ryger endnu, og Træer, som bære Frugt med unyttig Deilighed; en Saltstøtte staaer der, til en vantro Sjæls Amindelse. 2 Petr. 2, V. 6. Gud gjorde Sodomas og Gomorras Stæder til Aske, omkastede og fordømte dem til Ødelæggelse, saa han satte dem til et Exempel for dem, som i Fremtiden vilde leve ugudeligen.

8.

Hvilket er det underligste og nyttigste flydende Vand?

Den store Flod Nilen, som flyder igjennem Ægypten. Hvert Aar ved Sankthanstid begynder den at stige og naaer i den anden Halvdeel af September sin høieste Stand: en stor Deel af Ægypten staaer da under Vand. Efter denne Tid begynder Vandet langsomt at falde, og i Midten af Mai indtræder den laveste Vandstand. Vandet efterlader et fedt, frugtbargjørende Dynd, og Nilens Oversvømmelser ere saaledes en sand Velsignelse for Ægypten. 1 Moseb. 2, V. 13. Syrach 24, V. 32.

I andre Lande ere Oversvømmelser en af Aarsagerne til Misvæxt; i Ægypten derimod indtræder ikke alene Misvæxt, naar Flommen er for høi (over 40 Alen), men ogsaa naar den er for liden (under 16 Alen).

9.

Hvilke ere de berømteste Vande i det Nye Testament?

1) Jordan, ved hvis Bred Johannes prædikede og døbte mange Tusinde Mennesker; i hvilken ogsaa Christus er bleven døbt, og ved hvilken Faderen af Himmelen talede og sagde: Denne er min Søn, den Elskelige, i hvilken jeg haver Velbehag; hvor og den Hellig=Aand nedfor som en Due over Christus. Matth. 3, V. 16, 17.

2) Genezareths Sø i Galilæa, som er henimod 20 Mile lang, paa hvilken den Herre Christus ofte har prædiket og gjort store Mirakler og underlige Gjerninger. Der har han ogsaa kaldet næsten alle

sine Disciple til Apostelembedet. Paa denne Sø har han flere Gange befalet Veir og Vind at være stille, og han har gaaet over denne Indsø som over tørt Land. Engang, da Petrus manglede en Penge til at betale Skatten med, befalede Jesus ham at tage en Fisk derudi, og af dens Mund en Penning. I den samme Sø drev Christus saa mange Fiske i Peders Garn, at han fyldte to Skibe dermed. Ved denne Sø aabenbarede Christus sig for sine Disciple efter sin Opstandelse, jog 153 store Fiske i Peders Garn og holdt derpaa Maaltid med sine Disciple. Joh. 21, V. 1—13.

3) Bethesda Dam i Jerusalem ved Faareporten, i hvilken en Engel aarlig paa Pintsefesten foer ned af Himmelen og rørte Vandet; den af de Syge, som først gik ud i Dammen, efter at Vandet var rørt, blev sund, hvilken Sygdom han end var beheftet med. Derfor laae her ogsaa stedse en stor Mængde af Syge, Blinde, Halte og Visne og ventede paa, at Vandet skulde røres. Joh. 5, V. 2, 3, 4.

10.

Naar ere de fleste Folk druknede i Vandet?

I Syndflodens Tid, da alle Mennesker i hele Verden druknede, undtagen Noah med Sine, som bleve bevarede i Arken. 1 Moseb. 7. Dernæst under Israels Børns Udgang af Ægypten, da Gud lod Kong Pharao med sin hele Krigshær drukne i det røde Hav. 2 Moseb. 14.

11.

Hvem er falden dybest i Vandet?

Propheten Jonas, da han af en stor Fisk blev ført ned paa Havets dybeste Grund, som han klager Cap. 2, V. 4, 7. Du havde kastet mig i Dybet, midt i Havet, og Floden omringede mig; alle dine Vover og dine Bølger gik over mig. Jeg sank ned til Bjergenes Grunde.

12.

Hvem fører Vandet i et Harnisk?

Gud vor Herre, naar han lader Vandet tilfryse. Thi saa siger Syrach Cap. 43, V. 23, 24: Naar det blæser kold Nordostvind, saa sammenfryser Iis af Vand. Den kan komme ned over alle Vandes Forsamling og iføre Vandet som i et Harnisk.

13.

Hvor er beskt Vand blevet sødt?

I Ørkenen Mara; der var saa beskt Vand, at hverken Mennesker eller Qvæg kunde drikke det; men saasnart Moses efter Guds Befaling kastede et Træ ned i det, blev det sødt, sundt og godt at drikke. 2 Moseb. 23, V. 23, 25.

Hvad betyder denne Gjerning?

Det er et skjønt Billede paa Korsets Beskhed og dets Sødgjørelse. Thi alt Kors og al Anfegtning synes vel af Naturen at være vort Kjød og Blod beskt og suurt, skadeligt og ulideligt; men saasnart vi lægge Christi Korses beske Træ deri, bliver det sødt; det er: Naar vi i Troen betragte og overveie, hvilken stor Pine, Smerte og bitter Død, Christus bar lidt for os paa Korset, saa bliver ogsaa vort Kors os lideligt, som Gregorius smukt siger: Si Passio Christi ad memoriam revocetur, nihil adeo durum, qvod non æqvo animo toleretur. Det er: Naar man tænker paa Christi Lidelse, saa falder Intet saa besværligt, at man jo taaler det med stille Sind.

14.

Hvor er ondt Vand formedelst Salt gjort godt?

I Jericho, hvor Indbyggerne sagde til Elisa: See, her er godt at boe i Staden, men der er ondt Vand, og Landet er ufrugtbart. Da befalede han dem, at de skulde bære en ny Skaal med Salt til ham, og han gik dermed til Vandspringet og kastede Saltet deri og sagde: Saa sagde Herren: Jeg haver

gjort dette Vand sundt, at der skal ingen Død eller Ufrugtbarhed ydermere komme deraf. Saa blev Vandet sundt indtil denne Dag efter Elisas Ord, som han talede. 2 Kong. 2, V. 19—22.

15.

Hvem har seet det allersundeste Vand?

Propheten Ezechiel, som Engelen viste en Strøm, der flød ud af Templet i Havet, og af hvilken alle Havets Vande skulde læges, og alt det, som deri levede og rørte sig, skulde blive sundt og leve, hvorsomhelst denne Strøm henkom. Ezech. 47.

16.

Hvem har foragtet at bruge Vandet i Jordan?

Naaman, den syriske Konges Strids-Hovedsmand, da Propheten Elisa befalede ham, at han skulde toe sig syv Gange i Jordans Flod, saa skulde han blive reen af sin Spedalskhed. Da blev han vred, og foer bort; og han sagde: See, jeg tænkte, han skulde vist komme ud til mig, og staae og paakalde Herrens sin Guds Navn, og røre med sin Haand paa Stedet, og skille mig af med Spedalskheden. Ere ikke de Floder Abana og Pharphar i Damascus bedre, end alle de Vande i Israel? kunde jeg ikke toe mig i dem, og blive reen? og han vendte sig, og drog bort med Vrede. 2 Kong. 5, V. 10—12.

24de Capitel.

Om Skibe og Seilads.

1.

Hvor taler Skriften om Søfartens Opfindelse?

Viisdoms Bogs 14, V. 2, 3, 5. Skib er optænkt af Begjærlighed til Vinding. Men dit Forsyn,

o Fader, styrer det, thi du haver givet Vei i Havet, og tryg Sti iblandt Bølger. Du vil, at din Viisdoms Gjerninger ikke skulle være orkesløse, derfor betroe Mennesker deres Sjæle saa saare lidet et Træ, og komme igjennem stormende Bølger paa et Skib, og blive frelste.

2.

Hvor blive Søfolkenes Farer beskrevne?

Psal. 107, V. 23—30. De, som fare ned paa Havet i Skibe, som udrette deres Gjerning i store Vande, — de, de saae Herrens Gjerninger, og hans underlige Gjerninger i det Dybe. Der han talede, da lod han et Stormveir reise sig, og det opløftede dets Bølger. De fore op imod Himmelen, de fore ned i Afgrundene, deres Sjæl smeltedes ved Ulykke. De dreves omkring og ravede som den Drukne, og al deres Viisdom blev opslugt. Og de raabte til Herren, da de vare i Angest, og han udførte dem af deres Trængsler. Han stillede Stormen, og deres Bølger lagde sig. Da bleve de glade, at de vare blevne stille; og han førte dem i Havn efter deres Begjæring.

3.

Hvad for Varer have Salomons Skibe ført?

Guld, Sølv, Elfenbeen, Aber og Paafugle førte de hvert tredie Aar fra Ophir, som ligger i Indien. 1 Kong. 10, V. 22. 2 Kron. 8, V. 18, og 9, V. 21. Af Guld førte hans Skibe første Gang fire Hundrede og tyve Centner, 1 Kong. 9, V. 28.

4.

Hvor har man i det gamle Testament Exempel paa en farlig Seilads?

I Propheten Jonas. Da han vilde flye for Gud paa Havet, kom der saadan en Storm og Uveir, at Skibsfolkene ikke tænkte Andet, end at Skibet

skulde slaaes reent istykker, og at de alle skulde drukne og gaae tilbunds; derfor, efterat de havde kastet Lod, slængte de Jonas i Havet, at Havet kunde blive stille, efterdi Gud havde for Jonas's Undvigelses Skyld ladet saadan Storm komme over dem. Jon. 1.

5.

Hvem har paa en kort Tid gjort den længste og underligste Søreise?

Jonas; da han i tre Dage og Nætter var indelukket i Fiskens Bug, foer han vidt og bredt omkring i Havet.

Thi ved Joppe har Fisken slugt ham og indesluttet ham i sig ligesom i et Skib, Jon. 2, V. 1, men ved det sorte Havs Bred igjen udspyet ham, eller sat ham paa Landet, V. 11, saasom Josephus skriver Lib. 9, Cap. 11. Antiqvitat. Heraf følger, at Fisken, som blev dreven af Guds Magt, hver Time har skudt sig 4 Mile frem med Jonas, og saaledes med ham omsvømmet hele Lillcasien, og er med ham kommen igjennem Ægæerhavet til Constantinopel, og har der skudt sig igjennem det smale Sund ind i det sorte Hav, og altsaa i tre Dage og Nætter ført Jonas frem to Hundrede og halvtredsindstyve Ugers Seilads. Thi saa langt regner man fra Joppe til det sorte Hav. Det maa vel kaldes den allerunderligste og mest sælsomme Seilads. Itinerarium Vet. Test. Fol. 195.

6.

Hvor staaer i det Nye Testament Exempel paa den farligste Seilads?

1) Matth. 8, V. 24, 25, 26. Da Christus med sine Disciple foer over Havet og sov i Skibet, opstod der en saa stor Storm, at Skibet skjultes af Bølgerne, og Disciplene tænkte, at de skulde drukne. Men saasnart Herren truede Vindene og Søen, blev det ganske blikstille.

2) Apostlernes Gjern. 27 Cap. Da Paulus med

de andre Fanger blev ført til Rom, reiste der sig en yderst heftig Storm paa Havet. I mange Dage lod hverken Sol eller Stjerner sig see, og Skibet blev af Stormen kastet og væltet fra det ene Sted til det andet, saa at de alle mistvivlede om Livet, og for stor Angest og Arbeide ikke aade i fjorten Dage og Nætter. Alle Varerne og Godset blev kastet overbord, og tilsidst stødtes Skibet istykker tæt ved Øen Melita (eller Maltha). Men alligevel bleve ved Pauli Bøns Kraft 276 Mennesker, som vare i Skibet, reddede, saa at de alle svømmede iland, og ikke een druknede eller omkom, ligesom Gud havde aabenbaret det for Paulus i et Syn.

7.

Hvor nævnes et Skibsror i Bibelen?

Jac. 3, V. 4. See, ogsaa Skibene, endog de ere saa store og drives af stærke Vinde, vendes med et saare lidet Ror, hvor Styrmandens Fart vil hen.

25de Capitel.

Om Brønde og Kilder.

1.

Naar ere Brønde blevne til?

Paa den tredie Skabelsens Dag. Da Gud paa denne Dag adskilte Vandet fra Jorden, har Vandet givet sig hen til forskjellige Steder i Jorden og har der dannet Kilder og Brønde. 1 Moseb. 1, V. 9.

2.

Hvor er en frisk Brønd udsprungen af en haard tør Steen?

I Ørkenen, ved det Sted, som kaldes Rephidim. Da Israels Børn ikke havde Noget at drikke, slog

Moses efter Guds Befaling med sin Kjep paa en haard tør Klippe, og strax flød der en stor Mængde Vand ud af den. 2 Moseb. 17, V. 1—6.

3.

Naar er en Brønd udsprungen af et tørt Been?

Da Samson havde slaaet 1000 Philister med en Asen-Kjæft, og var saa mødig og magtesløs, at han tænkte, at han skulde døe af Tørst, kaldte han paa Herren om Vederqvægelse, og strax flakte Gud Kindtanden, som var i Kjæften, og der udgik Vand af den, hvoraf Samson drak, og læskede sin store Tørst. Derfor blev den ogsaa kaldt Paakalderens Kilde. Domm. 15, V. 15—19.

4.

For hvem er en Engel aabenbaret ved en Brønd?

For Hagar, Saras Pige. Da hun var løben fra sin Frue og sad ved en Kilde i Ørkenen paa Veien til Sur, da aabenbaredes Herrens Engel for hende og befalede, at hun skulde gaae tilbage til sin Tjeneste, og sagde, at Gud vilde velsigne hende og af hendes Livs Frugt lade komme saa mangfoldige Folk, at de ikke skulde kunne tælles. 1 Moseb. 16, V. 6—10.

5.

Ved hvilken Brønd ere de fleste Folk omkomne?

1) Ved den Brønd, som paa Jehus Tid laa ved Hyrdehuset i Nærheden af Samara; der fik Jehu fat paa to og fyrretyve af Kong Ahasias's Brødre, og lod ihjelslaae dem alle. 2 Kong. 10, V. 12, 14.

2) Ved den Brønd i Mizpa, hvor Ismael forrædersk ihjelslog tyve Mænd af Sichem. Jer. 41, V. 7.

3.

Hvem har med størst Fare hentet Vand af en Brønd?

Davids tre Kjæmper. Thi da Philisternes Folk laae i Bethlehem, og David fik Lyst til at drikke Vand af den Brønd i Bethlehem under Porten, trængte de

tre Kjæmper sig ind i Philisternes Leir og droge Vand op af Brønden i Bethlehem under Porten, og bare det til David; men David vilde dog ikke drikke det, efterdi disse Kjæmper havde vovet sit Liv for at tilfredsstille hans Lyst. 2 Sam. 23, V. 14—17.

7.

Hvilken Brønd er bleven opfyldt med døde Kroppe?

Kong Asas Brønd i Mizpa, hvilken Morderen Ismael opfyldte med Chaldæernes, Jødernes og Sichemiternes ihjelslagne Legemer. Jer. 41, V. 9.

8.

Hvor tales der om den bedste Kilde?

Esa. 12, V. 3. I skulle drage Vand med Glæde af Salighedens Kilder. Og Zach. 13, V. 1. Paa den samme Dag skal være en aabnet Kilde for Davids Huus, og for Jerusalems Indbyggere, imod Synd og imod Ureenhed.

Hvad betyder denne Kilde?

Den betyder Jesu Christi Vunder og Saar, som han fik for os paa Korset, hvoraf vor Salighed, Sundhed og Renselse visseligen er kommen. Saasom Esaias siger Cap. 53, V. 5: Vi have faaet Lægedom ved hans Saar. Og St. Johannes siger i sin 1 Epist. 1, V. 7: Jesu Christi hans Søns Blod renser os af al Synd.

9.

Hvis Brønde ere af Avind blevne tilstoppede?

Patriarken Isaaks Brønde. Da han var en Udlænding i Gerar, misundte Indbyggerne ham Guds rigelige Velsignelse, at han begavede ham med Jordens Vext og Grøde saa rundelig, at han fik hundredefold Frugt af det leiede Land, og derfor tilstoppede de alle hans opgravede Brønde med Jord, saa at han med sit Qvæg maatte drage hen paa et andet Sted. 1 Moseb. 26, V. 3—17.

10.

Hvem har reddet sit Liv i en Brønd?

Jonathan og Ahimaaz, der af David vare udsendte som Speidere. Da Absalon lod jage efter dem og vilde slaae dem ihjel, steg de ned i en Brønd, og en Qvinde bredte et Klæde over Brøndens Aabning; paa denne Maade bleve de frelste fra at blive fangne og dræbte. 2 Sam. 17, V. 18, 19.

11.

Hvor omtales den værste Brønd?

Aabenb. 9, V. 2, 5. Der seer Johannes Afgrundens Brønd oplades, af hvilken en stor Røg steg op, saa at Solen og Luften blev formørket deraf; og af Røgen udkom forskrækkelige Græshopper, hvilke blev givet Magt at plage Menneskene i fem Maaneder.

12.

Hvor have Israeliterne fundet de fleste Brønde?

I Ørkenen Elim; der fandt de tolv Vandkilder og 70 Palmetræer, og der leirede de sig ved Vandet. 2 Mosеb. 15, V. 27.

Elim betyder saa meget som Hjorters Mark, fordi vilde Dyr og Hjorter ere komne der i Hobetal fra Ørkenen og have drukket.

13.

Hvor er en Brønd bleven forraadt og indtagen?

I Betulua. Da Holofernes lod afhugge Renderne, igjennem hvilke Vandet havde sin Gang ind i Staden, og de alligevel havde smaa Kilder ikke langt fra Muren, som de hemmelig hentede Vand af, da kom Ammoniterne og berettede det for Holofernes og viste ham Vei, at han lagde hundrede Krigsmænd ved hver Kilde, paa det at de i Betulua skulde slet intet Vand faae, saa at der var stor Tørst og Trang i deres Stad, indtil Gud hjalp dem. Judith 7.

26de Capitel.

Om Paradiis, Haver, Træer, Vingaarde, Græs, Blomster og Sæd.

I. Om Paradiis.

1.

Naar blev Paradiis skabt og tilredt?

Paa den sjette Dag i Verdens Skabelse. Thi saa skriver Moses i sin 1 Bog 2, V. 8: Gud Herren havde plantet en Have udi Eden, og sat Mennesket der, hvilket han havde gjort.

2.

Hvor har dette Paradiis ligget?

Moses siger, at det har ligget mod Østen, og kalder Stedet Eden. 1 Bog 2, V. 8.

3.

Til hvis Bedste er Paradiset plantet?

Til Bedste for Mennesket og alle dets Efterkommere, dem har Gud plantet det til en skjøn og lystig Bolig, som Moses skriver 1 Bog 2, V. 8: Gud plantede en Have og satte Mennesket der.

4.

Hvad heder det Sted, hvor Paradiis har ligget? og hvad betyder dette Navn?

Moses kalder det Eden; det betyder saa meget som Vellyst, hjertelig Glæde og herlig Prydelse, givende dermed tilkjende, at deri har været alt hvad som tjente til Legemets og Øinenes Forlystelse: for Legemet allehaande velsmagende herlige Frugter; for Øinene allehaande deilige Blomster og Urter, underlige Dyr og Fugle, dyrebare Stene og Guld, hvilket Vandet deri har ført med sig. 1 Moseb. 2, V. 9, 11, 12.

5.

Hvor bliver det aandelige Paradiis beskrevet, hvilket Christus har forhvervet os i det jordiske Paradises Sted?

Aabenb. 22, V. 1—5. Og Engelen viste mig Livets Vands rene Flod, skinnende som Krystal, som udvælder fra Guds og Lammets Throne. Midt i Stadens Gade og paa begge Sider af Floden voxte Livsens Træ, som bar tolv Slags Frugt og gav hver Maaned sin Frugt; og Bladene af Træet tjente til Folkenes Lægedom. Og der skal ingen Forbandelse være mere, og Guds og Lammets Throne skal være i den, og hans Tjenere skulle tjene ham. Og de skulle see hans Ansigt, og hans Navn skal være i deres Pander. Og Nat skal der ikke være, og de behøve ikke Lys eller Solens Skin, fordi Gud Herren lyser for dem; og de skulle regjere i al Evighed.

6.

Hvem har været henrykt i Paradiis?

St. Paulus, som han siger 2 Cor. 12, V. 4: Jeg kjender et Menneske, som blev henrykt i Paradiis, og hørte uudsigelige Ord, hvilke det ikke er et Menneske tilladt at udtale.

7.

Hvem er bleven henviist til dette Paradiis?

Røveren, som hang paa Korset ved Christi høire Side, og til hvem Christus sagde: I Dag skal du være med mig i Paradiis. Luc. 23, V. 43.

8.

Hvor bliver dette Paradiis ogsaa tilsagt Andre, som troe?

Aabenb. 2, V. 7. Den, som seirer, ham vil jeg give at æde af Livets Træ, som er midt i Guds Paradiis.

II. Om Haver.

1.

Hvilke ere de berømteste Haver i den hellige Skrift?

Disse tre:

1) Paradisets skjønne og lystige Have, i hvilken Gud satte de første Mennesker, hvor de gjorde det skrækkelige Fald, og af hvilken de for sin Synds Skyld bleve uddrevne. 1 Moseb. 2 og 3 Cap.

2) Haven Gethsemane ved Oljebjerget, i hvilken Jesu Christi Pine begyndte, da han med Synden, Guds Vrede, Loven, Døden, Djævelen og Helvede holdt saadan en heftig Kamp og Strid, at hans Sjæl blev bedrøvet indtil Døden, at han bævede og skjalv som et Løv og svedede blodig Sved, saa at en Engel maatte komme og trøste ham. Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. Joh. 18.

3) Josephs Have, i hvilken Christus blev begraven, og paa tredie Dag opstod fra de Døde, og har fuldkommet vor Gjenløsnings Værk. I hvilken og Guds Engle er aabenbarede og have prædiket om Christi Opstandelse. Matth. 27. 28. Marc. 15. 16. Luc. 23. 24. Joh. 19.

2.

Hvor nævnes Græskar i Bibelen?

Esa. 1, V. 8. Zions Datter er bleven tilovers som en Hytte i en Viingaard, som en Nat-Hytte i en Græskars Have.

3.

Hvor omtales en Nøddehave?

Høisang 6, V. 11. Jeg er nedgangen i Nøddehaven, at see paa Grøden i Dalen.

4.

I hvilken Have er den største Skade skeet?

I Paradiis, da Adam syndede, og førte sig selv og hele Menneskeslægten i Død og Fordømmelse. 1 Moseb. 3, V. 6.

5.

I hvilken Have er den største Nytte og Gavn udrettet?

I Oljebjergets og Josephs Have, hvor Christi Pine begyndte, og hvor han igjen opstod fra de Døde, og dermed forløste det ganske menneskelige Kjøn fra Dødens, Djævelens og Helvedes Magt. Matth. 26. 27. 28.

6.

Hvem beskriver denne Skade og Fordel paa det Korteste?

St. Paulus Rom. 5, V. 18, 19. Ligesom formedelst Eens Fald Fordømmelse kom over alle Mennesker, saaledes skal og formedelst Eens Retfærdighed Livsens Retfærdiggjørelse komme over alle Mennesker. Thi ligesom ved det ene Menneskes Ulydighed de Mange ere blevne Syndere, saa skulle og de Mange vorde retfærdige ved den Enes Lydighed.

7.

Hvad skulle vi tænke paa, naar vi gaae og spadsere i en Have?

Paa Adams Fald, hvad Skade det har gjort os, og paa Christi Pine og Fyldestgjørelse, hvad Nytte og Gavn vi deraf have og nyde, som St. Paulus siger 1 Cor. 15, V. 21, 22: Efterdi Døden kom ved et Menneske, er og de Dødes Opstandelse kommen ved et Menneske. Thi ligesom alle døde i Adam, saa skulle og alle levendegjøres i Christo.

8.

Hvor underviser Christus Urtegaardsmænd?

Matth. 12, V. 33. Lader enten Træet være godt, saa er der og god Frugt derpaa, eller lader Træet være raaddent, saa er der og raadden Frugt derpaa; thi Træet kjendes paa Frugten. Og i Lignelsen om Viingaardsmanden Luc. 13 lader Jesus denne sige til Viingaardens Herre, som i tre Aar forgjæves havde ledt efter Frugt paa et Figentræ og derfor vilde lade det omhugge: Herre! lad det

staae ogsaa dette Aar, indtil jeg faaer gravet derom og gjødet det, om det da vil bære Frugt.

9.

Hvor er Christus aabenbaret i en Urtegaardsmands Skikkelse?

I Josephs Have; da han var staaet op fra de Døde, aabenbarede han sig for Maria Magdalena i en Urtegaardsmands Skikkelse. Joh. 20, V. 14, 15.

10.

Hvem har skjult sig i en Have?

1) Adam og Eva; da de havde syndet og hørte Gud tale, skjulte de sig midt iblandt Træerne i Haven. 1 Moseb. 3, V. 8.

2) De to ældste Dommere i Babylon; da de lurede efter den fromme Susanna, havde de skjult sig i Haven. Dan. 13. (Tillægget til Daniels Bog.)

11.

Hvilke Qvinder ere i en Have komne i Livsfare?

1) Eva, da hun troede Slangens søde Ord og overtraadte Guds Bud, og derved førte sig selv og Adam med alle Efterkommere i Nød og Død. 1 Moseb. 3, V. 1, 6. Herom synger vor christne Kirke saaledes:

Men Ormen haver Eva forraadt,
At hun er slet affalden
Fra Guds Ord, og har det forsmaaet,
Dermed hun paa os alle
Kom evig Død:
Saa var jo Nød,
At Gud os skulde give
Sin kjære Søn
Den Naadens Thron,
I den vi maatte leve.

2) Susanna; da hun toede sig i sin Have, havde hun der nær tilsat sin Ære og mistet sit Liv. Dan. 13.

III. Om Træer.

1.

Naar bleve Træerne skabte?

Paa den tredie Dag i Verdens Skabelse. Thi saa skriver Moses i sin første Bogs 1 Cap. V. 11, 12: Gud sagde: Jorden udgive Græs, Urter, som give Sæd, frugtbare Træer, som bære Frugt efter sit Slags, og have sin Sæd i sig paa Jorden; og det skede saa. Og Jorden udgav . . . Træer, som bare Frugt og havde sin Sæd i sig efter sit Slags.

Hvor mange Slags Træer har der staaet i Paradiis?

Tre Slags:

1) Allehaande frugtbare Træer, som vare lystelige at see til og gode til at æde af. 1 Mosebog 2, V. 9.

2) Livets Træ, som stod midt i Haven. 1 Mosebog 2, V. 9. Af Navnet paa dette Træ kan man maaske slutte, at Menneskene ved at spise af dets Frugt stedse havde kunnet blive i sin Ungdoms Blomst med Sundhed og usvækket Kraft.

3) Kundskabens Træ paa Godt og Ondt, af hvis Frugt de formedelst sin Ulydighed indaade sig Døden, da Gud havde forbudt dem at æde deraf. 1 Moseb. 2. 3.

3.

Hvem har seet det allerfrugtbareste Træ?

I det jordiske Paradiis have udentvivl Adam og Eva seet det allerherligste og frugtbareste Træ, hvilket Gud selv havde plantet deri, og hvis Lige ikke har været nogensteds paa Jorden, nemlig Livets Træ. 1 Moseb. 2. Men i det himmelske Paradiis har Evangelisten Johannes paa begge Sider af Livsens Vands rene Flod seet Livets Træ, som bar tolv Slags Frugt og gav hver Maaned sin Frugt; og Bladene af Træet tjente til Folkenes Lægedom. Aabenb. 22, V. 1, 2. Og i et Syn, hvori Pro-

pheten Ezechiel saa det hellige Vand, som flød ud under Templet, siges der til ham: Og ved Bækken, ved dens Bred, baade paa denne og den anden Side, skal opvore allehaande Træer til Spise, der skal ikke falde et Blad af noget, og Frugten derpaa skal ikke faae Ende, hvert skal bære første Frugt i sine Maaneder, thi deres Vande ere udgangne af Helligdommen; og Frugten deraf skal være til Spise, og Bladene deraf til Lægedom. Ezech. 47, V. 12.

4.

Under hvad Slags Træ har Elias sovet i Ørkenen?

Under et Enebærtræ. Thi saa staaer der skrevet 1 Kong. 19, V. 4, 5. Elias gik i Ørken en Dags Reise, og kom og satte sig under et Enebærtræ, og bad, at hans Sjæl maatte døe. Saa lagde han sig og sov under et Enebærtræ.

5.

Hvor bliver os Livets Træ lovet og tilsagt?

Aabenb. 2, V. 7. Den som seirer, ham vil jeg give at æde af Livets Træ, som er midt i Guds Paradiis.

6.

Hvor byder Gud at skaane Træerne, naar man fører Krig?

5 Moseb. 20, V. 19, 20. Naar du beleirer en Stad mange Dage, og strider imod den, for at indtage den, da skal du ikke fordærve dens Træer, at slaae paa dem med Øxen, thi du skal æde af dem og ikke afhugge dem. Det Træ alene, som du veed, at det er ikke Træ til Spise, det maa du fordærve og afhugge, at du kan bygge Bolværk imod Staden, den, som fører Krig imod dig.

7.

Hvor har Gud med to Engle hvilet sig under et Træ?

I Mamre Lund, hvor de aabenbarede sig for Abraham i tre Mænds Skikkelse; Abraham bød dem da

at hvile sig under et Træ, som stod i Nærheden af hans Paulun, og beværtede dem der. 1. Moseb. 18, V. 1—8.

8.

Under hvilke Træer have Engle ellers aabenbaret sig?

1) Under et Egetræ i Ophra fandt Gideon Herrens Engel, som bragte ham det Budskab, at han skulde frelse Israel af Midianiternes Hænder. Dommernes Bogs 6, V. 11—14.

2) Under et Myrtetræ saa Propheten Zacharias mange Engle sidde paa røde, graa og hvide Heste; disse sagde, at de havde draget igjennem Landet og stillet det urolige Folk. Zach. 1, V. 8—11.

9.

Hvor lover og tilsiger Gud, at Træerne skulle blive frugtbare?

3 Moseb. 26, V. 3, 4. Dersom I vandre i mine Skikke, og holde mine Bud, og gjøre dem, da vil jeg give eder Regn i sin Tid, og Jorden skal give sin Grøde, og Træer paa Marken skulle bære deres Frugt.

10.

Hvilken er den berømteste Skov i den hellige Skrift?

Skoven eller rettere Bjergstrækningen Libanon, som ligger mellem Phoenicien og Galilæa, og er høit berømt for de dyrebare og kostelige Træers Skyld, som der voxte i stor Mængde, meget tykke og høie, og meget nyttige til store og herlige Bygninger. Af denne Skov har Kong Salomon ladet hugge Cedertræ, Cypresser og andre kostelige Træer til at opbygge Templet og sit kongelige Huus med. 1 Kong. 5, V. 8, 9, 10. I de lavere Egne dyrkedes og dyrkes endnu Viinranken. 5 Moseb. 3, 11. Josv. 11. 12. Høis. 4. Hoseas 14. Nah. 1. Syr. 24.

11.

I hvilken Skov har der været flest Skovhuggere?

I Libanons Skov, hvor Kong Salomon hver

Maaned holdt ti Tusinde, som fældte og nedhuggede Cedertræer og andre kostelige Træer til Templets og hans Huses Bygning. 1 Kong. 5, V. 14.

12.

Hvem har seet det allerstørste Træ?

Kong Nebuchadnesar i Babylon, der i et Syn saa et Træ, som var saa høit, at det rakte til Himmelen, og man kunde see det indtil al Jordens Ende. Grenene derpaa vare deilige, og bare megen Frugt, og der var Føde for Alle derpaa; derunder var Skygge for Dyrene paa Marken, og i Grenene derpaa boede Himmelens Fugle, og alt Kjød fødtes deraf. Dan. 4, V. 11, 12.

13.

Hvor tales der om en Kurv fuld med Sommerfrugt?

Amos 8, V. 1. 2. Saa lod den Herre, Herre mig see, og see, der stod en Kurv med Sommerfrugt.

14.

Naar har et ondt Træ staaet paa et godt Træ?

I Jericho, da den store Synder, Aagerkarl og Tolder, Zachæus, stod paa det frugtbare Morbærtræ, Luc. 19, V. 4, efterdi Christus kalder de ugudelige Mennesker onde Træer. Matth. 7.

15.

Hvor lignes Christne ved Træer?

Psal. 1, V. 1, 2, 3. Salig er den Mand, hvis Lyst er til Herrens Lov, og som grunder paa hans Lov Dag og Nat. Thi han skal være som et Træ, der er plantet hos Vandbække, som giver sin Frugt i sin Tid, og hvoraf ikke et Blad affalder.

16.

Hvor viser Christus os hen til Træerne, at vi skulle lære Noget af dem?

Luc. 21, V. 29, 30, 31. Seer Figentræet og alle Træer. Naar de springe ud, og I see det, da

skjønne I af eder selv, at Sommeren er nu nær. Ligesaa og I, naar I see disse Ting at skee, da vide I, at Guds Rige er nær.

17.

Hvad skulle vi drage os til Minde, naar vi see grønne og visne Blade?

Menneskets Liv og Sundhed paa den ene Side og Sygdom og Død paa den anden Side, som Syrach siger Cap. 14, V. 8: Som grønne Blade paa et tykvoxet Træ, disse falde ned, andre voxe op, saa er det med dem, som avles af Kjød og Blod, een døer, en anden fødes.

18.

Hvilket Træ har snarest visnet?

Det Figentræ, som Christus forbandede, da han ingen Frugter fandt derpaa, hvilket strax visnede, saa at hans Disciple forundrede sig derover. Matth. 21, V. 19, 20.

19.

Hvilke Menneskers Løgn er bleven dem overbeviist formedelst Træer?

De to falske Dommere imod Susanna, da den ene sagde, at han havde fundet dem under et Mastix-Træ, den anden under en Eeg, hvoraf Daniel kjendte deres Falskhed og dømte dem som falske Vidner til Døden. Dan. 13 (Tillægget til Daniels Bog).

20.

Hvor tales der i Bibelen om Podning?

Rom. 11, V. 17, 18. Om nogle af Grenene ere afbrudte, og du, som var en vild Oljeqvist, er indpodet iblandt dem og bleven meddeelagtig i Oljetræets Rod og Fedme, da ros dig ikke mod Grenene; men dersom du roser dig, da bærer du jo ikke Roden, men Roden dig.

21.

Hvem er det, der ligesom ved Podning fornyer Menneskets Sind?

Gud vor Herre. Thi ligesom vi Mennesker pleie at pode gode Qviste i vilde Stubber, saaledes tager Gud os Vilde, det er os Mennesker, som ere visnede og døde til alt Godt, og indpoder os i det gode Livs Træ, den Herre Jesum Christum, at vi ved at blive deelagtige i hans Fedme og Kraft kunne bære levende og evigvarende Frugter. Joh. 15, Rom. 11.

IV. Om Viingaarde.

1.

Hvem har fundet paa at bygge Viingaarde?

Noah har været den første Viingaards-Mand, som Moses skriver 1 Bog 9, V. 20: Noah begyndte at blive en Avlsmand og plantede en Viingaard.

2.

Hvor forbyder Gud at saae mange Slags Sæd i Viingaarde?

5 Mosebo 22, V. 9. Du skal ikke saae din Viingaard med to Slags, at din Sæds Fylde, som du saaer, og Viingaardens Indkomme ikke skal vanhelliges.

3.

Hvor foreskriver Gud en Regel om Eftersankning af Viindruer?

3 Moseb. 19, V. 10. Du skal ikke heller eftersanke Viindruerne af din Viingaard, og ikke sanke de Bær, som ere nedfaldne i din Viingaard, men lade dem blive til den Fattige og til den Fremmede.

4.

Hvor forbyder Gud at tage Viindruer med sig fra en Andens Viingaard?

5 Moseb. 23, V. 24. Naar du gaaer i din

Næstes Viingaard, da maa du æde Viindruer, som dig lyster, indtil du er mæt, men du skal intet lægge i dit Kar.

5.

Hvor byder Gud at oprette den Skade, som tilføies Andenmands Viingaard?

2 Moseb. 22, V. 5. Naar Nogen lader afæde Ager eller Viingaard, at han lader sit Fæ løs, og det afæder paa en Andens Ager: da skal han betale af det, som godt er paa sin Ager, og det, som godt er i sin Viingaard.

6.

Paa hvilket Sted i Jødeland have de største Viindruer voxet?

I Engeddi, som har ligget ikke langt fra det døde Hav, henimod Staden Hebron; der voxede Viindruer, som man her kalder Copher-Druer, saa store, at to Karle have maattet bære en Viinklase paa en Stang, ligesom skrevet staaer i 4 Moseb. 13, V. 24. Ogsaa i Salomons Høisang Cap. 1, 13 omtales disse Druer.

Saa skriver og den ypperlige Mand Forster, at en troværdig Mand, som havde været Munk i det forjættede Land, har berettet for ham, at omkring Hebron voxe saa store Viindruer, at man af et Bær kan faae en god Drik Viin.

7.

Hvem er en Viingaard bleven fratagen med Vold?

Naboth, den Israeliter; ham fratog Kong Achab hans Viingaard med Vold. 1 Kong. 21, V. 1—16.

8.

Hvem har en Viingaard voldt størst Skade?

Achab, Israels Konge, som med hele sit Afkom blev ødelagt, fordi han fratog Naboth hans Viingaard og lod ham slaae ihjel. 1 Kong. 21. 2 Kong. 9 og 10.

9.

Hvor taler St. Paulus om Viingaarde?

1 Cor. 9, V. 7. Hvo planter en Viingaard og æder ikke af dens Frugt.

10.

Hvor bliver den christne Kirke lignet ved en Viingaard?

Esa. 5, V. 12. Min Kjæreste havde en Viingaard paa en fed Høi, og han havde gjort Gjærde omkring den, og kastet Stenene af den, og plantet den med ædle Viinqviste osv. Og Cap. 27, V. 2, 3: Paa den samme Dag skal der være en Viingaard med rød Viin, synger med hverandre om den. Jeg Herren forvarer den, jeg vil lade vande den hvert Dieblik; at Fienden ikke skal besøge den, vil jeg Dag og Nat forvare den.

11.

Hvor bliver Viin lignet ved en Slange?

Ordspr. 23, V. 31, 32. See ikke til Vinen, naar den er rød, naar den fremviser sin Farve i Bægeret, og naar den retteligen bevæges. Det Sidste deraf skal bide som en Slange, og stikke som en Basilisk.

12.

Hvor staaer det skrevet, at Vinens overflødige Brug er skadelig?

Ordspr. 23, V. 29, 30. Hvem vederfares Vee? hvem Fattigdom? hvem Trætter? hvem Klager? hvem Saar uden Aarsag? hvem røde Dine? Dem, som tøve længe ved Vinen, dem, som komme at søge efter blandet Drik. Syr. 31, V. 29, 34, 35. Vær ikke mandig i Viin, thi Vinen haver fordærvet Mange. Viin, som drikkes formeget, er Sjælens Bitterhed, med Trætagtighed, og Fald derved. Drukkenskab forøger en Vanvittigs Hastighed til Anstød, formindsker Styrke og gjør Saar tilmed.

13.

Hvor staaer det skrevet, at Vinens maadeholdne Brug er gavnlig?

Syr. 31, V. 31, 32, 33. Viin er et Menneske lige ved Livet, om du drikker den med sin Maade. Hvad var Liv, naar Viin var borte? og den er skabt Menneskene til Lystighed. Viin, som drikkes itide, til Nødtørftighed, er Hjertets Fryd og Sjælens Lystighed. Psal. 104, V. 15. Viin glæder et Menneskes Hjerte.

14.

Hvilke Jomfruer er blevne bortførte af Mænd, som havde skjult sig i Viingaarde?

Jomfruerne af Silo Stad. Da de paa sin aarlige Høitid vare gaaede ud af Staden til Dands, sprang Benjamins Børn, som have skjult sig i Viingaardene, ud, og toge af Hoben hver en, som behagede dem, til Hustruer. Dommernes Bog 21, V. 20—23.

15.

Hvem har dræbt en Løve ved et Viinbjerg?

Samson. Da han gik med sine Forældre ned til Thimna for at tage sig en Hustru, og kom til Thimnas Viingaarde, kom en ung Løve brølende imod ham. Og Herrens Aand kom heftig paa ham, og han sled den istykker, som man slider et Kid, og og han havde ikke Noget i sin Haand. Dom. 14, V. 5, 6.

16.

Hvor staaer det, at Ræve fordærve Viinbjerge?

Høisang 2, V. 15. Griber os Rævene, de smaa Ræve, som fordærve Viingaardene.

17.

Hvor nævnes Viinkjelder eller Viinhuus?

Høisang 2, V. 4. Han fører mig til Viinhuset.

18.

Hvem har mistet sit Hoved ved at drikke Viin?

Holofernes; da han af Kjærligheds Brynde til Judith drak sig drukken af Viin, blev ham hans Hoved af Judith afhugget i Sengen. Judith 12 og 13 Cap.

19.

Hvilken Afgud har daglig drukket meest Viin?

Afguden Bel i Babylon, hvilken var et Kobber-Billede, som Babylonierne dyrkede for deres Gud og ofrede hver Dag til ham tolv Artaber Simle-Meel, og fyrretyve Faar, og sex store Maader Viin, og fremsatte det for ham til Spise, hvilket og daglig blev fortæret, dog ikke af Bel, men af hans halvfjerdsindstyve Præster med deres Hustruer og Børn, som gjennem en lønlig Gang gik ind i Templet, aade Maden op og drak Vinen ud, hvilket Babylonierne meente, deres Gud aad og drak; indtil Daniel aabenbarede deres Bedrageri, forstyrrede Bel, og lod ihjelslaae Præsterne. Dan. 14. (Tillægget til Daniels Bog.)

20.

Hvem har faaet Tilsagn om meget Korn og Viin?

De Gudfrygtige, som anvende sit Gods til Guds Ære og de Fattiges Nødtørft. Ordspr. 3, V. 9, 10. Ær Herren af dit Gods, og af al din Indkommes første Frugt, saa skal dine Lader blive fulde til Mættelse, og dine Perser sprække af Most.

21.

Hvor er Vand blevet forvandlet til Viin?

I Cana udi Galilæa, da Jesus ved Bryllupper gjorde Vand til den allerkosteligste Viin, og derved aabenbarede sin guddommelige Kraft og Herlighed. Joh. 2, V. 1—11.

22.

Hvem har brugt Viin til Lægedom?

Den Samaritan, som toede og rensede den halvdøde Jødes Saar med Viin. Luc. 10, V. 34.

23.

Hvor taler Christus om at fade Most eller tylde Viin?

Marc. 2, V. 22. Ingen lader ny Viin i gamle Læderflasker, ellers sprænger den nye Viin Læderflaskerne, og Vinen spildes, og Læderflaskerne fordærves; men man skal lade ny Viin i nye Læderflasker.

24.

Hvor bliver Christus beskyldt for at være en Viindranker?

Matth. 11, V. 19. Menneskens Søn kom; han æder og drikker, og de sige: See hvilken Fraadser er det Menneske, og en Viindranker, Tolderes og Synderes Ven.

25.

Hvor taler Christus om ny og gammel Viin?

Luc. 5, V. 39. Og Ingen, som drikker af den gamle Viin, vil strax drikke den nye; thi han siger: den gamle er bedre.

V. Om Græs, Blomster og Sæd.

1.

Naar er Jorden bleven beklædt med Græs og Blomster?

Paa den tredie Dag i Verdens Skabelse, som Moses skriver 1 Bog 1, V. 11, 12, 13. Gud sagde: Jorden udgive Græs, Urter ꝛc. Og Jorden udgav Græs, Urter ꝛc. Og der blev Aften, og der blev Morgen, tredie Dag.

2.

Hvor viser Christus os hen til Græs og Blomster, at lære af dem?

I Matth. 6 foreholder han os Græs, Urter og Blomster, at vi af dem skulle lære at troe og forlade os paa Gud, at han vil og kan klæde og føde os. Thi saa lyde hans Ord V. 28, 29, 30: Og hvi bekymre I eder for Klæderne? Betragter Liljerne paa Marken, hvorledes de voxe; de arbeide ikke,

spinde og ikke. Men jeg siger eder, at end ikke Salomon i al sin Herlighed var saa klædt, som een af dem. Klæder da Gud saaledes det Græs paa Marken, som er i Dag, og i Morgen kastes i Ovnen, skulde han ikke meget mere klæde eder, I lidet Troende?

Hvad skulle vi betænke hos os selv af Græsset?

To Ting.

1) At det naturlige Menneske er aldeles Intet og ganske uduelígt for Gud, som Esaias siger Cap. 40, V. 6, 7: Alt Kjød er Hø, og al dets Fromhed er som en Blomst paa Marken. Høet bliver tørt, Blomsten falder af.

2) Vort Livs Korthed og Uvished, som David siger Ps. 103, V. 15, 16: Et Menneskes Dage ere som Græs; som en Blomst paa Marken, saa skal han blomstre. Naar Veir farer over det, da er det ikke mere, og dets Sted kjender det ikke mere. Det samme vidner Job Cap. 14, V. 1, 2: Et Menneske, født af en Qvinde, lever en stakket Tid, og mættes af Uro. Han gaaer op som et Blomster, og afskjæres; han flyer som en Skygge, og bestaaer ikke.

3.

Hvor nævnes Jerichos Rosentræer?

Syrach 24, V. 15: Jeg er bleven høi som et Palmetræ i Engeddi, og som Rosentræer i Jericho.

4.

Hvor tales der om at sanke Liljer?

Høisang 5, V. 2: Min Kjæreste er nedgangen i sin Have til kostelige Urtebed, at føde Hjorden i Haverne, og at sanke Liljer.

5.

Hvor omtales Rosers og Liljers Væxt og Blomstring?

Syr. 39, V. 17, 18, hvor han formaner Ungdommen til Forfremmelse i Guds Frygt og Viisdom, og siger: Voxer som et Rosentræ, der groer ved en

Bæk paa Marken, og giver god Lugt af eder, som Virak, og blomstrer vel, som en Lilje udgiver Lugt.

6.

Hvor nævnes Rosenkrandse i Bibelen?

Viisdom. 2, V. 8: Lader os bære Krandse af unge Roser, førend de visne.

7.

Hvem bliver lignet ved blomstrende Roser og Liljer?

Ypperstepræsten Simeon, hvem Syrach, for hans Gudfrygtigheds Skyld, Cap. 50, V. 5—8, iblandt Andet giver dette Lov: Naar han gik ud fra Husets Forhæng, skinnede han som Morgenstjernen, som Rosens Blomster om Vaaren, som Liljer, hvor Vand udflyder.

8.

Hvor tales der om Foraarsblomster?

Viisdom. 2, V. 7. Lader os fyldes med kostelig Viin og Salver, og Foraarsblomster skal ikke gaae os forbi.

9.

Hvor nævner Christus Urterne Mynte og Ruder?

Luc. 11, V. 42, hvor han siger til Pharisæerne: Men vee eder, at I give Tiende af Mynte og Ruder, og allehaande Madurter, og gaae Ret og Guds Kjærlighed forbi.

10.

Hvor staaer Isop omtalt?

1 Kong. 4, V. 33. Salomon talede om Træerne, fra Cederen, som er paa Libanon, og indtil Isoppen, som udvoxer af Væggen. Og Psal. 51, V 9: Rens mig af Synd med Isop, saa bliver jeg reen. 3 Moseb. 14, V. 4, 6, 49, 51, 52. 4 Moseb. 19, V. 6, 18. Ebr. 9, V. 16.

11.

Hvor nævnes den vellugtende Nardus?

Hois. 1, V. 12. Medens Kongen var i sin

Kreds, gav min Nardus sin Lugt. Og Cap. 4, V. 13, 14. Dine Poder ere som en Lysthave med Granatæbler, med kostelig Frugt, Copherdruer med Narder, Nardus og Safran, Kalmus og Kaneel. Marc. 14, V. 3 tales ogsaa om en Alabasterkrukke, som var fyldt med uforfalsket, meget kostelig Nardussalve, hvilken en Qvinde udøste paa Jesu Hoved.

12.

Hvor omtales Nelder?

Esa. 34, V. 13. Der skal opvoxe Torne paa dens Palladser, Nelder og Tidsler i dens Befæstninger. Hoseas 9, V. 6: Nelder skal eie deres yndige Ting af Sølv, Torne skal være i deres Pauluner.

13.

Hvorom skulle vi paamindes af Sæd, som er saaet?

Om vor Død og Opstandelse. Thi ligesom Sæden, der er saaet, visner og raadner, saaledes blive og vore Legemer lagte i Jorden og forraadnede. 1 Moseb. 3, V. 19. Thi du er Støv, og skal blive til Støv igjen. Men ligesom den bortvisnede Sæd igjen voxer op, herligen grønnes og bærer skjøn Frugt, saaledes skulle og vore døde Legemer komme frem igjen og blive levende. 1 Cor. 15, V. 42: Det saaes i Forkrænkelighed, det opstaaer i Uforkrænkelighed.

14.

Hvad skulle vi drage os til Minde af Klinten paa Ageren?

Den christelige Kirkes Stilling og Kaar. Thi ligesom der paa en Ager baade staaer Korn og Tidsler, baade Hvede og Klinte, saaledes er der ogsaa i den christne Kirke altid Gode og Onde, Hyklere og retsindige Christne sammen.

15

Hvad skulle vi komme ihu, naar vi om Høsten see Korn og Tidsel skilles fra hverandre?

De Ugudeliges Adskillelse fra de Gudfrygtige paa

den yderste Dag, som Christus siger Matth. 13, V. 37—42: Høsten er Verdens Ende; Klinten ere den Ondes Børn. Ligesom Klinten sankes og opbrændes med Ild, saa skal det og skee ved denne Verdens Ende. Menneskens Søn skal udsende sine Engle, og de skulle sanke af hans Rige alle Forargelser, og dem, som gjøre Uret. Og de skulle kaste dem i Ildovnen, der skal være Graad og Tænders Gnidsel.

Hvem ligner de Ugudelige ved Torne (Tidsler)?

David 2 Sam. 23, V. 6, 7. Men Belials Børn, de skulle allesammen være som Torne, der udkastes; thi de kunne ikke tages med Haand. Men hver, som vil røre ved dem, skal være fuldkommeligen forsynet med Jern og Spydstage; og de skulle aldeles opbrændes med Ild, hvor de boe.

Hvorfor ligner den hellige Skrift de Ugudelige ved Tidsler?

Af fire Grunde:

1) Fordi de Ugudelige stikke og skade de Fromme, som boe hos dem og omgaaes med dem.

2) Fordi de ikke bære god Frugt, uagtet de kunne have et godt Udseende.

3) Fordi de ikke ville lade sig sige og omvende sig med det Gode.

4) Fordi de ligesaa vist skulle komme i Helvede, som man opbrænder Tidsler i Ilden.

27de Capitel.

Om Bjerge.

1.

Hvilket Bjerg bliver allerførst i Bibelen nævnt ved Navn?

Det store høie Bjerg Ararat i Armenien, paa hvilket Noahs Ark blev staaende, efterat Syndfloden havde begyndt at falde. 1 Moseb. 8, V. 4.

2.

Naar har Vandet gaaet over alle Bjerge?

Udi Syndflodens Tid, da vorte Vandet saa høit, at det skjulte hele Verden, og gik 15 Alen over Bjergene. 1 Moseb. 7, V. 20.

3.

Hvor har et Bjerg brændt?

Udi Sinai Ørken; da Gud her gav de ti Bud, foer han ned i Ild, saa at det ganske Bjerg røg, og og der opgik Røg af det, som Røg af en Ovn, og alt Bjerget bævede saare. 2 Moseb. 19, V. 18. Og Bjerget brændte med Ild indtil midt op i Himmelen, der var Mørke, Sky, ja forfærdeligt Mørke. 5 Moseb. 4. V. 11.

4.

Hvilke ere de Bjerge, paa hvilke Gud og hans Engle ere aabenbarede?

1) Bjerget Moria, paa hvilket de gamle Forfædre have dyrket og tjent Gud, paa hvilket Abraham og vilde ofret sin Søn Isaak; hvor og en Engel aabenbaredes for ham og befalede ham, at han skulde spare Drengen, og haver der gjentaget Forjættelsen om den tilkommende Messias. 1 Moseb. 22. Paa hvilket og endelig Salomons Tempel er blevet bygget, i hvilket Gud har aabenbaret sig for Salomon. 2 Krøn. 3 og 1 Kong. 9.

2) Bjerget Horeb, paa hvilket Moses saa en Tornebusk brænde i Ild, dog blev Tornebusken ikke fortæret eller opbrændt. Han saa og der en Engel i Ilds Lue, og hørte Gud Herren tale med ham midt af Busken. 2 Moseb. 3.

3) Sinai Bjerg, paa hvilket Gud aabenbaredes med Ild, Torden og Lyn, og med en Lyd af en stærk Basune, og gav Israels Børn de ti Bud. 2 Moseb. 19. (Det er imidlertid sandsynligt, at „Sinai Bjerg" kun er et andet Navn paa Bjerget Horeb.)

4) Bjerget Nebo, i Moabiternes Land, paa hvilket Gud talede med Moses, og viste ham det forjættede Land, og paa hvilket Moses døde og blev begraven af Gud. 5 Moseb. 34.

5) Bjerget Karmel, paa hvilket Gud aabenbaredes med Ild, som faldt ned af Himmelen, da han for Elias's Bøns Skyld med Ild af Himmelen antændte og fortærede Brændofferet, at det ganske Israels Folk raabte og sagde: Herren han er Gud! Herren han er Gud! 1 Kong. 18.

6) Zion, paa hvilket den Herre Christus haver aabenbaret sit Evangelium, og gjort store Mirakler og underlige Gjerninger, da han med sin Pine, Død og Opstandelse har fuldkommet vor Gjenløsnings Værk, udsendt den Hellig-Aand til sine Apostler, og ved deres Tjeneste ladet udbrede sit Evangelium over den ganske Verden. Esa. 2. Apostl. Gjern. 2, V. 2.

7) Det Bjerg, paa hvilket Christus blev forklaret for sine Disciple Johannes, Petrus og Jacobus, saa at hans Klæder bleve hvide som Snee; og hans Ansigt skinnede som Solen. Matth. 17. Marc. 9. Luc. 9. Efter gamle Sagn skal dette have været Bjerget Tabor.

8) Oljebjerget, fra hvilket Christus opfoer til Himmelen, og hvor da to Engle aabenbaredes og vidnede om hans sidste Tilkommelse paa den yderste Dag. Apostl. Gjern. 1.

5.

Hvor mange Bjerge har der været i Jerusalem?

Fire.

(Thi denne Stad var bygget paa fire høie Bjerge, som Josephus vidner. **Libr. 6. Cap. de bello Jud.**)

1) Zion, som var det høieste, og mod Syd, Øst og Vest havde en brat ubestigelig Klippe, som en høi Muur, men mod Norden heldede det ned mod Staden, saa at man der kunde paa Trapper stige op og ned. Paa dette Bjerg laa Slottet og Davids Stad, som

var 15 Agre i Omkreds og kaldtes den øverste Stad. 1 Krøn. 11. Josephus antiquitat. libr. 7. cap. 2, 3., Tacitus libr. 1. Annal.

2) Akra, som Josephus og Egesippus kalde det. Disse berette, at det fra Norden af har stødt til Zions Bjerg, men været noget længere end dette; derpaa laa Under-Staden, som i Skriften bliver kaldet Zions Datter, besat og bebygget med store Palladser og kostelige Huse. Midt i den var en høi Klippe, paa hvilken Kong Antiochus Epiphanes byggede et høit Slot, som han kaldte Akropolis, det er, en høi Stad. Om dette Bjerg og dets Stad meldes Esa. 1, 10, 27. Jer. 27. Zach. 9. 1 Macc. 13. 2 Macc. 4. Josephus antiqvitat. libr. 12. cap. 7. de bello libr. 6. cap. 6.

3) Moria, som havde flad Hælding imod Øst, ellers var det paa alle tre Sider brat som en Steenmuur. Paa dette Bjerg stod Templet med alt sit Tilbehør, samt Salomons kongelige Pallads med Slottet Antonia. 1 Moseb. 22. 2 Sam. 24. 1 Kong. 6. 2 Krøn. 3. 1 Macc. 3. Josephus antiqvitat. libr. 15. cap. 14.

Imellem denne Under-Stad og disse Bjerge laa Dalen Kedron, som var saa stor og dyb, at Templets Mure laa 600 Fod høiere end Dalens Bund.

Disse tre Bjerge vare af David, Salomon, Ussa, af Nehemias og Maccabæerne blevne omgivne af en stærk Ringmuur, som bar 60 Taarne. Derom kan læses i Samuels, Kongernes og i Krønikernes Bøger. Neh. 3, 4, 5. 1 Maccab. 13.

4) Besetha var ved en stor Dal adskilt fra Templet og Slottet Antonia. Paa dette Bjerg stod en Forstad, i hvilken Kong Herodes havde bygget overmaade skjønne Palladser, og Muren om denne havde fjorten høie Taarne. 1 Kong. 22. 2 Krøn. 32. Neh. 3, 12. Sophocl. II. Egesippus libr. 2. cap. 15.

6.

Hvor har Bjerget Golgatha ligget?

Det har været en Deel af det høie Bjerg Gihon udenfor Jerusalem, og ligget mod Vest. Det kaldtes Golgatha eller Hovedpandestéd, fordi man der aflivede Misdædere, og fordi der har ligget mange Hovedskaller efter disse. Der blev ogsaa Christus korsfæstet. Matth. 27. 1 Kong. 1. Hieronymus super Matthæum.

7.

Hvor har Oljebjerget ligget?

Udenfor Jerusalem mod Øst, fem Agre langt fra Staden, med en dyb Dal, igjennem hvilken Vandet flød fra Staden, fuld med allehaande frugtbare Træer, Oljetræer, Dabdeltræer, Figentræer, Citrontræer, Myrthetræer, Mandeltræer, Granattræer, og mange kostelige Specerier. Zach. 14. Apostl. Gjern. 1. Reisner. in Descript. Hierosolym.

8.

Hvor mange hellige Mennesker ere døde paa Bjerge?

Tre.

1) Ypperstepræsten Aaron, som efter Guds Befaling gik op paa Bjerget Hor og døde der, da han var hundrede og tre og tyve Aar gammel. 4 Moseb. 33, V. 38, 39.

2) Den store Guds Mand og Prophet Moses, som efter Guds Befaling gik op paa Bjerptoppen Pizga paa Nebo, og døde der, og blev af Gud selv begraven i en Dal. 5 Moseb. 34.

3) Jesus Christus, som efter sin Faders Befaling døde paa Korset paa Bjerget Golgatha udenfor Jerusalem, og ved sin Død forløste os fra den evige Død. Matth. 27, V. 33 ff.

9.

Hvor tales der om Kobber-Bjerge i Bibelen?

Zach. 6, V. 1. Der fortæller Propheten, at:

han i et Syn saa fire Vogne, som udgik mellem to Kobberbjerge.

10.

Paa hvilket Bjerg ere de herligste Folk omkomne?

Paa Gilboa Bjerg; der bleve Kong Sauls tre Sønner slagne af Philisterne, og da Saul selv blev haardt saaret af Skytterne, faldt han paa sit eget Sværd og stak sig ihjel; og der omkom med ham de ypperste Folk i Israel. 1 Sam. 31, V. 1—6 og 1 Krøn. 10, V. 1—6.

11.

Hvilke Bjerge ere blevne forbandede?

Bjergene i Gilboa forbandede David, saa at hverken Dug eller Regn skulde falde paa dem, og ingen Frugt skulde voxe paa dem, fordi Saul med sine tre Sønner var slagen paa dem. 2 Sam. 1, V. 21.

12.

Paa hvilket Bjerg er Lovens Forbandelse udraabt?

Paa Bjerget Ebal, tæt ved Jericho; der lod Josva efter Guds Befaling Lovens Forbandelse udraabe. 5 Moseb. 27, V. 13 ff. Jos. 8, V. 33—35 og Cap. 23.

13.

Paa hvilket Bjerg er Velsignelsen, som Loven forjætter, bleven oplæst?

Paa Bjerget Grissim, som ligger i Benjamins Stamme; der lod Josva læse for det hele Israels Folk alle Guds Velsignelses Ord. 5 Moseb. 27, V. 12. Josv. 8, 33 ꝛc.

28de Capitel.

Om Stene og Klipper.

1.

Paa hvilken Klippe har Gud staaet?

Paa Klippen Horeb, da han gav Israels Børn Vand af en haard tør Steen. 2 Mosebog 17, V. 6.

2.

Hvo haver udført en Vandkilde af en tør Steenklippe?

Moses, da hans Folk lede Tørst i Ørkenen; saasom Gud sagde til ham 4 Moseb. 20, V. 8: Tag Kjeppen, og samle Menigheden, du, og Aaron, din Broder, og I skal tale til den Klippe for deres Øine, saa skal den give Vand af sig, og du skal udføre dem Vand af den Klippe, og give Menigheden at drikke, og deres Dyr. 2 Moseb. 17, V. 6.

3.

Hvem har staaet i en Klippekløft og seet Gud?

Moses, ligesom Herren sagde til ham: Naar min Herlighed gaaer forbi, da vil jeg lade dig staae i Kløften paa Klippen; og jeg vil skjule med min Haand over dig, indtil jeg gaaer forbi. Og naar jeg borttager min Haand, da skal du see mig bag til; men mit Ansigt kan ikke sees. 2 Moseb. 33, V. 22, 23.

4.

Hvad betyder den Klippe, som Moses slog paa, saa at der flød Vand ud?

Det er et skjønt Billede og Betegnelse paa den Herre Christi Blods Udgydelse og dets Kraft, som St. Paulus vidner 1 Cor. 10, V. 4: Vore Fædre vare alle under Skyen, og de gik alle igjennem Havet.... og de drak alle den samme aandelige Drik; thi de drak af den aandelige Klippe, som fulgte dem; men Klippen var Christus.

Disse to Klipper ere i saa Maade at ligne med hinanden. Thi ligesom Moses slog paa Klippen, at der flød en stor Mængde Vand af den, som lædskede de tørstige Israeliter, saaledes have og Jøderne slaaet den Herre Christus til Korset, og aabnet hans Side med et Spyd, der udfløde Vand og Blod, med hvilket, som den rette Saligheds Kilde, vore tørstige og vansmægtige Sjæle, som Guds Vrede, Helvedes Glød og andre Anfegtelser have fortørret, igjen blive vederqvægede og styrkede. Psal. 23.

5.

Naar ere de fleste Folk styrtede ned af en Klippe?

I Kong Amazias's Tid i Juda; da han stred i Saltdalen imod Seirs Børn, slog han ti Tusinde ihjel, og ti Tusinde fangede han levende, og lod føre dem op paa en høi Klippe og styrtede dem ned fra Klippens Top, at de allesammen søndersledes. 2 Krøn. 25, V. 11, 12.

6.

Hvor ere de fleste Folk omkomne paa en Steen?

I Ophra; der ihjelslog Kong Abimelech sine halvfjerdsindstyve Brødre paa en Steen, paa det at han alene kunde være Herre. Domm. 9, V. 5.

7.

Hvilken Fyrste er bleven myrdet paa en Klippe?

Midianiternes Fyrste Oreb, som af Gideon blev dræbt paa Klippen Oreb. Dom. 7, V. 25.

8.

Hvor har en Liden fældet en Stor med en Steen?

Da den lille David kjæmpede med den store Kjæmpe Goliath og slog ham ihjel med en Slynge-Steen. 1 Sam. 17. V. 49.

9.

Hvilken Konge er slaaet ihjel med en Steen?

Kong Abimelech; da han stred ved et Taarn i

Thebez, kastede en Qvinde et Stykke af en Mollesteen paa hans Hoved, og knusede hans Hovedskal. Dom. 9, V. 53.

10.

Hvor har man villet styrte Christus ned af et Bjerg eller Klippe?

I Nazareth. Thi da han engang prædikede der i Synagogen, bleve alle de, som vare i Synagogen, fulde af Vrede imod ham, stødte ham ud af Staden, og førte ham op paa det Høieste af Bjerget, paa hvilket deres Stad var bygget, og vilde der have styrtet ham ned; men han kom bort midt iblandt dem. Luc. 4, V. 28—30.

11.

Hvor nævnes levende Stene i Bibelen?

1 Petr. 2, hvor Apostelen kalder de troe Christne levende Stene, af hvilke Guds aandelige Tempel bliver bygget og grundfæstet paa Jesum Christum. Thi saa lyde Ordene, V. 4, 5: Kommer til ham, den levende Steen, der vel blev forskudt af Mennesken, men er udvalgt og dyrebar for Gud, og vorder selv, som levende Stene, opbyggede til et aandeligt Huus, et helligt Præstedom. Hertil sigter ogsaa Paulus, naar han siger til Epheserne, Cap. 2, V. 19—22: Saa ere I da ikke mere Gjester og Fremmede, men de Helliges Medborgere, og Guds Huusfolk, opbyggede paa Apostlernes og Propheternes Grundvold, saa Jesus Christus selv er Hovedhjørnestenen, paa hvilken den ganske Bygning sammenføiet voxer til et helligt Tempel i Herren, paa hvilken ogsaa I tillige blive byggede til Guds Bolig i Aanden.

12.

Hvem har brugt en Steen til Hovedpude?

Jacob. Da han paa sin Reise til Charan blev ude paa Marken den første Nat, tog han en Steen

og lagde under sit Hoved, og sov derpaa. 1 Moseb. 28, V. 11.

13.

Hvo har opreist en Steen til et Kjendemærke?

Jacob. Da Gud havde aabenbaret sig for ham om Natten paa Reisen til Charan, tog han den Steen, som han havde lagt under sit Hoved; og opreiste den til et Kjendemærke, og øste Olje ovenpaa den, og gjorde det Løfte, at Stenen, hvis Gud vilde være med ham og beskjærme ham paa Reisen, skulde være et Guds Huus, og at han vilde give Gud Tiende af alt det, som Gud gav ham. 1 Moseb. 28, V. 18—22.

Ogsaa en anden Gang opreiste Jacob et Kjendemærke, nemlig da hans Svoger Laban forfulgte ham og naaede ham paa Bjerget Gilead. Han gjorde da en Pagt med ham, at den Ene ikke skulde skade den Anden, og at han ikke skulde handle ilde med sine Hustruer, og opreiste en stor Steen til et Kjendemærke og Vidne. 1 Moseb. 31 Cap.

14.

Hvor er mange Stene paa een Gang blevne opsatte?

Da Israels Børn vare gangne igjennem Jordanen med tørre Fødder, opreiste Josva tolv Stene midt i Jordan, og tolv andre i Gilgal til en evig Ihukommelse om denne underlige Gjerning, at Gud havde skilt Vandet ad og ført sit Folk derigjennem. Josv. 4.

15.

Hvor er de fleste Folk blevne ihjelslagne med Stene?

I Assyriernes befæstede Stad Aphek, (det er saa meget som en fast Borg); der faldt Stadsmuren ned og slog syv og tyve Tusinde Syrier ihjel, hvilke for at redde deres Liv vare flyede derhen, da Kong Achab i et Slag havde overvundet dem for Staden, og havde ihjelslaget hundrede Tusinde Fodfolk. 1 Kong. 20, V. 30.

29de Capitel.

Om Biergværker og Metaller.

1.

Hvor taler Bibelen om Bjergværker og Metaller i Jorden?

Job. 28, V. 1, 2, 6. Sølvet haver sin Udgang, og Guldet har sit Sted, hvor de lutre det; Jern tages af Støvet, og Stene smeltes til Kobber. Jordens Stene ere Sted til Saphir, og den har Guldstøv udi sig.

2.

Hvem holdes for at have opfundet Bjergværksdrift?

Tubalkain. Ham berømmer Moses i sin 1 Bog 4. V. 22 for, at han kunstigen gjorde allehaande skarpt Kobber- og Jern-Tøi; derfor anseer man ham for den første Bjergmand, som har gravet af Jorden allehaande Metaller, Guld, Sølv, Kobber, Jern, Tin og Bly, og lært sine Efterkommere, hvorledes de kunde smelte, arbeide og bruge det.

3.

Hvor tilsiger Gud Jøderne et Land rigt paa Metaller?

5 Moseb. 8, V. 7, 8, 9, 13. Herren din Gud fører dig i et godt Land . . . et Land med Hvede, og Byg, og Viintræer . . . et Land, hvis Stene ere Jern, og af hvis Bjerge du kan udhugge Kobber. Og Sølv og Guld skal formeres dig.

4.

Hvor tales der i Bibelen om Spaniens Bjergværker?

1 Maccab. 8, V. 1, 2, 3. Judas hørte de Romeres Navn . . . Og ham blev fortalt om deres Krige og mandige Gjerninger . . . Og hvad de havde gjort i Spaniens Land, og at de havde ind-

taget med Magt de Metaller, Sølv og Guld, som vare der.

5.

Hvilket Land har været rigest paa Guld i Salomons Tid?

Landet Ophir i Indien. Salomons Skibe hentede derfra første Gang 420 Centner Guld, og derefter engang hvert tredie Aar Guld, Sølv, Edelstene, Aber og Paafugle. 1 Kong 9, 10. 2 Krøn. 8, 9.

6.

Hvor bliver ellers mere talt om Ophirs-Guld?

Esa. 13, V. 11, 12. Jeg vil gjøre, at de Hovmodiges Høihed skal høre op, og fornedre Tyranners Hovmodighed. Jeg vil gjøre et Menneske dyrebarere end (fiint) Guld, og et Menneske end (kosteligt) Guld af Ophir. Job 28, V. 15, 16. Man kan ikke give det tætte Guld for Viisdom; den kan ikke agtes ved (kosteligt) Guld af Ophir.

7.

Hvor meget Guld har Salomon arvet efter sin Fader David?

Hundrede og tre Tusinde Centner Guld. Thi saa siger David selv: Jeg har beredt til Herrens Huus i min Trængsel hundrede Tusinde Centner Guld. 1 Krøn. 22, V. 14 og Cap. 29, V. 3, 4. Og end dertil haver jeg en Eiendom af Guld og Sølv; den haver jeg givet til min Guds Huus, over alt det, som jeg haver beredt til Helligdommens Huus, tre Tusinde Centner Guld af Ophirs Guld.

8.

Hvor meget Guld har Dronningen af Saba skjenket Salomon?

Hundrede og tyve Centner Guld, og saare mange Urter og dyrebare Stene. 1 Kong. 10, V. 10. 2 Krøn. 9. V. 9.

9.

Hvor meget Guld har Salomon aarlig havt til Indkomst?

Sex Hundrede og sex og tredsindstyve Centner Guld, foruden det, som kom fra Toldbetjenterne og Apothekernes Kjøbmandskab, og fra alle Kongerne af Arabien, og Fyrsterne i Landet. 1 Kong. 10, V. 14, 15. 2 Krøn. 9, V. 13, 14.

10.

Hvor have de fleste Guldkar været?

I Jerusalem paa Kong Salomons Tid; thi han havde i sine kongelige Huse idel gyldent Huusgeraad. Alle Drikkekar, og andre Kar og Fade, som man brugte til Bordet, vare af puurt Guld. 1 Kong. 10, V. 21. 2 Krøn. 9. V. 20.

Han havde desuden ladet hele Templet forgylde; nogle Borde og Altere vare forgyldte, og nogle vare heelt igjennem af Guld; til Templet havde han ogsaa skjenket elleve store Guld-Bækkener med mange andre Kar, som vare af puurt tæt Guld. 1 Kong. 6. 7. og 2 Krøn. 3. 4.

11

Hvor meget Sølv fik Salomon af sin Fader?

Tusinde Gange Tusinde og syv Tusinde Centner. 1 Krøn. 22, V. 14, og 29, V. 3.

12.

Hvor har det meste Sølv været?

I Jerusalem paa Kong Salomons Tid. 1 Kong. 10, V. 27: Kongen gjorde Sølvet i Jerusalem som Stenene, og gjorde Cedertræerne som Morbærtræer, der ere i det Lave, i Mangfoldighed. 2 Krøn. 1, V. 15: Kongen gjorde Sølvet og Guldet som Stenene o. s. v.

13.

Hvor tales der om at lutre og prøve Guld og Sølv?

Zach. 13, V. 9. Jeg vil føre mit Folk i Ilden

og lutre dem, som man lutrer Sølvet, og prøve dem, som man prøver Guldet. Spr. 2, V. 5. Guld prøves i Ild, og de Folk, som antages, i Fornedrelsens Ovn. Ordspr. 17, V. 3. Esa. 48, V. 10. Mal. 3, V. 3.

14.

Hvor tales der om fordærvet Sølv?

Esa. 1, V. 22. Dit Sølv er blevet til Skum.

30te Capitel.

Om Regn, Hagl, Sne, Vind, Storm, Torden og Jordskjelv.

I. Om Regn.

1.

Hvoraf tager Gud Regnvand?

Af Havet, som Propheten Amos vidner C. 6, V. 6. Herren kalder ad Vandene i Havet og udøser dem oven paa Jorden. Job. 36, V. 27. Gud formindsker Vandets Draaber, og de udgyde Regn efter hans Damp. Cap. 37, V. 6. Han taler til Pladskregn, saa kommer hans stærke og megen Pladskregn (Styrtregn).

2.

Hvor staaer det skrevet, at Regn er en Guds Gave?

5 Moseb. 28, V. 12. Herren skal oplade for dig sit gode Liggendefæ, nemlig Himmelen, at give dit Land Regn i sin Tid. Og Joel 2, V. 23, 24. Herren skal lade nedfare til eder Regn, ja tidlig Regn og sildig Regn, og Loerne skulle være fulde med Korn; og Perse-Karrene løbe over med Most og fersk Olje. Fremdeles 3 Moseb. 26, V. 4. 5 Moseb.

11, V. 14. Esa. 30, V. 23. Jer. 5, V. 24. Apostl. Gjern. 14, V. 17.

3.

Hvor staaer det skrevet, at man skal bede Gud om Regn?

Zach. 10, V. 1. Begjærer Regn af Herren, paa den sildige Regns Tid, af Herren, som gjør Lynet; saa skal han give dem Pladskregn, ja, for enhver Mand Urter paa Marken.

4.

Hvad forholder eller forhindrer Regn?

Vor Ulydighed og vore Synder, som Gud vidner 5 Moseb. 28, V. 23, 24. Om du ikke lyder Herrens din Guds Røst, da skal din Himmel, som er over dit Hoved, være som Kobber, og Jorden, som er under dig, som Jern. Herren skal gjøre dit Lands Regn til Pulver og Støv; af Himmelen skal det nedfalde over dig, indtil du bliver ødelagt.

5.

Hvoraf kommer det, at det ofte regner paa et Sted og ikke paa et andet?

Af Menneskenes Ugudelighed, som Propheten Amos siger Cap. 4, V. 7, 8: For eders Ondskabs Skyld har jeg tilbageholdt Regnet for eder; jeg lod regne over en Stad, men over en anden lod jeg ikke regne; en Deel fik Regn, og en anden Deel, som det ikke regnede paa, blev tør; og to eller tre Stæder vankede omkring til en Stad for at drikke Vand, og mættedes ikke.

6.

Naar er det største Regn faldt?

Paa Noahs Tid. Da Gud lod den første Verden drukne ved Syndfloden, regnede det i 40 Dage og Nætter, og Himmelens Sluser bleve opladne, saa at Vandet styrtede ned og druknede Alting. 1 Moseb. 7.

Dette skede, da Noah var i sit sjette Hundrede Aar,

i den anden Maaned, det er Mai i Aaret 1656 efter Verdens Skabelse; for Christi Fødsel 2305. 1 Moseb. 7. Thi da begyndte man Aaret i April, da alle Ting, som om Vinteren havde været ligesom døde, igjen fornyes, Jorden begynder at grønnes, Træerne at skyde Knopper, Fuglene at gjøre Rede, og alle Creaturer begynde at formere sig.

7.

Naar er det usædvanligste Regn faldt?

Da Gud vilde ødelægge Sodoma og Gomorra; da regnede Svovel og Ild ned, som opbrændte den ganske Egn med Mennesker, Fæ, Bygninger og Jordens Grøde. 1 Moseb. 19, V. 24, 25.

Dette skede 1658 Aar efter Verdens Skabelse; 2313 Aar før Christi Fødsel. **Iman. Tremell. & Abrah. Buchelcerus.**

8.

Hvilket Menneske har forholdt Regnet og skaffet det igjen?

Elias, som med sin Bøn lukte Himmelen til og op igjen, som han siger 1 Kong. 17, V. 1: Saa vist som Herren lever, for hvis Ansigt jeg staaer, da skal der hverken komme Dug eller Regn i disse Aar, uden efter mine Ord.

Denne Gjerning omtales i det nye Testament, Jac. 5, V. 16, 17, 18. En Retfærdigs Bøn formaaer meget, naar den er alvorlig. Elias var et Menneske, lige Vilkaar undergiven med os, og han bad en Bøn, at det ikke skulde regne, og det regnede ikke paa Jorden i tre Aar og sex Maaneder. Og han bad atter, og Himmelen gav Regn, og Jorden bar sin Frugt.

9.

Hvor bliver Guds Ord lignet ved Regn?

Esa. 55, V. 10, 11. Ligesom Regnet og Sneen nedfalder fra Himmelen, og kommer ikke tilbage derhen, men vander Jorden overflødigen, og gjør den

frugtbar, og kommer den til at give Grøde, og den giver Sæd til at saae, og Brød til at æde: saa skal mit Ord være, som skal udgaae af min Mund: det skal ikke komme tomt igjen til mig; men det skal gjøre det, mig behager, og hvad jeg sender det til, skal lykkes for det.

10.

Naar har den største Tørke været?

I Kong Achabs Tid i Israel, hvis Afguderi og Synd Gud saaledes straffede, at det ikke regnede i tre Aar og sex Maaneder, og ingen Dug faldt af Himmelen; saa at der blev saadan en Tørke, at ikke alene Jordens Vexter visnede, men Brønde og Bække fortørredes ogsaa, og meget Qvæg og Folk døde af Hunger og Tørst. 1 Kong. 17 og 18 Cap.

II. Om Hagl.

1.

Hvor mange store Haglskure tales der om i Bibelen?

Tre. De to ere allerede faldne; men den tredie, som er den største, staaer endnu tilbage.

1) Den Hagl, som faldt i Ægypten kort før Israels Børns Udgang, som Moses skriver i sin 2 Bog 9, V. 23—26. Herren lod regne Hagl over Ægypti Land. Og der blev Hagl, og Ild, som slog omkring sig midt i Haglen, saare svært, saaledes som der ikke havde været i ganske Ægypti Land fra den Tid det havde været et Folks Land. Og Haglen slog i alt Ægypti Land alt det, som var paa Marken, baade Mennesker og Bester; og alle Urter paa Marken slog Haglen, og brød alle Træer paa Marken. Alene i Gosen Land, hvor Israels Børn vare, var ikke Hagl.

2) Den Hagl, som faldt ved Beth-Horon, da Josva stred med de fem Amoriternes Konger, og som slog mange flere af Fienderne tildøde, end Josva og hans Folk slog ihjel med Sværd. Josv. 10, 11.

3) Den Hagl, som Gud skal lade falde paa den yderste Dag. Aabenb. 16, V. 21: Og en stor Hagl, centnertung, faldt ned fra Himmelen paa Menneskene.

III. Om Sne.

1.

Hvorfra kommer Sne?

Fra Gud, som Syrach siger Cap. 43, V. 15: Formedelst sin Befaling fremskynder Gud Sne.

2.

Hvordan falder Sneen?

Ligesom Uld gaaer den igjennem Luften, og falder paa Jorden, som David siger Psal. 147, V. 16: Han giver Sne som Uld.

3.

Hvorfor sender Gud Sne?

1) Forat den skal væde og kjøle Jorden, som af Solen er fortørret. Esa. 55, V. 10.

2) Forat den skal være Jordens Dække og Skjul til at bevare Sæden, Rødder og anden Frugt for den haarde Kulde.

3) Forat den kan gjøre Veie og Stier til at komme fra et Land og i et andet, og tilføre, hvad der tiltrænges.

4.

Hvor ere Sne og Hagl blevne usmeltede i Ilden?

I Ægypten, da Ild og Hagl faldt ned iblandt hverandre paa Jorden, og Sneen og Haglen alligevel ikke blev smeltet af Ilden. 2 Moseb. 9, V. 24, 25. Viisdom. 16, V. 22. Sne og Is opholdt Ilden og smeltedes ikke, at de skulde vide, at Ild, som brændte i Hagl og lynede i Regn, fordærvede Fiendernes Frugt.

5.

Hvem bruger et Ordsprog om Sne?

Job i sit 6 Cap. V. 15, 16. Mine Brødre have

skuffet som en Bæk; de fare forbi som Bækkens Strøm. De ere sorte af Iis, over hvilke der skjules med Sne.

6.

Hvem begjærer at blive saa hvid som Sne?

David i den 51 Psalme V. 4, 9: To mig meget af min Misgjerning, og rens mig af min Synd. Rens mig af Synd med Isop, saa bliver jeg reen; to mig, saa bliver jeg hvidere end Sne. Saadan Renselse tilsiger Gud Esa. 1, V. 16, 18: Lader af at gjøre ilde osv. Dersom eders Synder end vare som Purpuret, da skulle de blive hvide som Sneen.

7.

Hvem er bleven skinnende hvid som Sne?

Den Herre Christus; da han forklaredes paa Bjerget, bleve hans Klæder skinnende, meget hvide, som Sne, at ingen Bleger paa Jorden kan gjøre dem saa hvide. Marc. 9, V. 3.

8.

Hvem bliver for sin Skjønhed lignet ved Sne?

Nasiræerne i Jerusalem, som Jeremias siger i sin Begrædelse Cap. 4, V. 7: Mit Folks Datters Nasiræer vare renere end Sne, klarere end Melk, paa Legemet vare de renere end Perler, de vare polerede som en Saphir.

IV. Om Vind og Veir.

1.

Hvem beskriver Veirets Udspring?

1) Jeremias Cap. 10, V. 13: Naar Gud udgiver Røsten, er Vandenes Mangfoldighed i Himmelen, og han kan opdrage Damp fra Jordens Ende; han gjorde Lynet (tilligemed) Regnet, og udførte Veir af sine Liggendefæ.

2) David i Psal. 135, V. 7: Han gjør, at

Damp opstiger fra Jordens Ende, han gjør Lynet til Regnet, han udfører Veiret af sine Forraadskammere.

3) Syrach Cap. 43, V. 18: Formedelst Guds Villie skal Søndenveir blæse osv.

2.

Hvor tales der om de fire Veir?

Dan. 7, V. 2. Jeg saa fire Veir under Himmelen, som brøde ud paa det store Hav. Zach. 2, V. 10. Jeg haver udbredt eder efter de fire Veir under Himmelen, siger Herren.

3.

Hvor tales om den stærkeste Storm?

1 Kong. 19, V. 11. Da Gud aabenbarede sig for Elias paa Bjerget Horeb, gik der saa stort og stærkt Veir for Herren, at det rev Bjergene og sønderbrød Klipperne.

4.

Hvor staaer det skrevet, at Gud straffer formedelst Veir?

Syr. 39, V. 35, 36, 37. Der ere Aander, som ere skabte til Hevn, og i deres Vrede gjøre de deres Slag stærke. Og naar Tiden er fuldkommet, udgyde de Styrke, og stille hans Vrede, som har gjort dem. Ild, og Hagl, og Hunger, og Død, alle disse Ting ere skabte til Hevn osv.

5.

Hvem er omkommen i en Stormvind?

Jobs Sønner og Døtre; da de vare lystige og glade, aade og drak sammen, da opvakte Satan et stort Veir, som stødte Huset omkuld, og ihjelslog dem alle. Job. 1, V. 19.

6.

Hvem har holdt de fire Vinde, at de ikke skulde blæse?

De fire Engle, som Johannes saa staae paa Jordens fire Hjørner og holde Jordens fire Vinde, paa det ingen Vind skulde blæse over Jorden, ei

heller over Havet, ei heller over noget Træ. Aab. 7, V. 1.

7.

Hvem har lettest kunnet stille Storm?

Christus. Da han ikkun vinkede med en Finger, og truede Vindene og Søen, blev det ganske blikstille. Matth. 8, V. 26.

V. Om Storm, Torden og Uveir.

1.

Hvem beskriver paa det Egentligste Uveirs Udspring?

Syrach Cap. 43, V. 15—19. Gud lader sin Doms Lynild komme hastelig, og Skyer flyve frem som Fugle. Han haver bekræftet Skyerne med sin store Herlighed, og Hagel-Stene blive sønderbrudte. For hans Aasyn skulle Bjergene ryste. Hans Tordens Lyd kommer Jorden til at føde med Smerte, og Storm af Nordost og Hvirvelvind.

2.

Hvor omtales den Bonderegel om Veiret?

Matth. 16, V. 2, 3. Naar det er blevet Aften, sige I: Det bliver en skjøn Dag, thi Himmelen er rød. Og om Morgenen: Det bliver Storm i Dag, thi Himmelen er rød og mørk. Og Luc. 12, V. 54, 55. Naar I see Skyen opgaae i Vesten, sige I strax: Der kommer Regn; og det skeer saaledes. Og naar I see Søndenveir blæse, sige I: Der kommer Hede; og det skeer.

3.

Hvor staaer det skrevet, at Gud vil straffe de Ugudelige med Storm og Uveir?

Jer. 30, V. 23, 24, og 23, V. 19, 20. See, der er udfaren en Herrens Storm, en Grumhed, en vedholdende Storm; den skal blive paa de Ugudeliges Hoved. Herrens grumme Vrede skal ikke afvende sig, indtil han gjør og stadfæster sit Hjertes Anslag; i de sidste Dage skulle I forstaae eder derpaa. Og

Psal. 11, V. 6. Herren skal lade regne over de Ugudelige Strikker; Ild og Svovel og et vældigt Stormveir skal blive deres Kalks Deel.

4.

Hvad skulle vi forestille os ved et stort Uveir, som snart gaaer over?

De Ugudeliges Pral og Trusel, hvilke vel for vore Oine synes forskrækkelige, men formedelst Guds Styrelse tage de snart Ende, og gaae af uden vor Skade, som Salomon siger Ordspr. 10, V. 25: Ligesom en Hvirvelvind farer over, saa er og en Ugudelig ikke mere; men en Retfærdig har en evig Grundvold.

5.

Hvorfor lader Gud ofte en saa rædsom Torden og Lynild opkomme?

Af fire Grunde:

1) Fordi han vil skræmme de ryggesløse og trygge Mennesker og lade dem see hans guddommelige Majestæt og Vælde, som David siger Psal. 97, V. 3, 4, 5: Ild gaaer foran Herrens Ansigt; Hans Lyn oplyser Jorderige; Jorden seer det og bæver; Bjergene smelte som Vox for Herrens Ansigt, for den ganske Jords Herres Ansigt.

2) Fordi han vil straffe de Ugudelige og afværge deres modvillige Synder. Psal. 97, V. 3. Ild gaaer foran Herrens Ansigt og stikker Ild paa hans Fiender trindt omkring. Psal. 18, V. 15. Han udskjød sine Pile og adspredte dem, og han lod meget lyne og forfærdede dem &c.

3) Fordi han vil prøve Sine, om de ville paakalde ham, og forlade sig paa ham, som Moses sagde, da det tordnede og lynede saa forfærdelig paa Sinai Bjerg: Frygter ikke, thi Gud er kommen for at forsøge eder, og for at hans Frygt skal være over eders Ansigt, at I skulle ikke synde. 2 Moseb. 20, V. 20.

4) Forat de Troende kunne faae Hevn over de Ugudelige, som den 18 Psalme siger, og Josvas og Samuels Historie vidner. Josv. 10 og 1 Sam. 7.

6.

Sig mig et Vidnesbyrd om, at efter Torden følger almindelig Jordens Frugtbarhed?

Job i sin Bogs 36 Cap. V. 29—31 vidner det, naar han siger: Mon ogsaa Nogen forstaae de tykke Skyers Udbredelser og hans Pauluns megen Brusen? See, han udbreder sit Lys over den, og skjuler Havets Rødder. Thi ved dem dømmer han Folk; ved dem giver han Spise i Mængde.

Erfaringen lærer ogsaa, hvor skjønt det pleier derefter at grønnes og blomstre, saa at man kan see sin Lyst og Glæde paa saadan Fremvext.

7.

Hvilke Folk ere blevne dræbte af Uveir?

1) De fem amoritiske Kongers Folk; over dem lod Gud komme saadant Uveir, da de vilde stride imod Josva, at mange flere af dem omkom og døde af Haglstene, end af sine Fienders Sværd. Josv. 10, V. 11.

2) Philisterne; da de vilde stride imod Israels Børn, forfærdede Gud dem med en svar Torden, saa at de flyede og bleve slagne. 1 Sam. 7, V. 10.

8.

Hvor staaer det skrevet, at Lynet gjerne rammer det, som ligger høit?

Baruchs 6, V. 62. Ild, som sendes her oven ned at fortære Bjerge og Skove, gjør det, som er befalet.

VI. Om Jordskjelv.

1.

Hvem taler om Jordskjelv i det gamle Testament?

Propheten Amos Cap. 1, V. 1 siger, at han

blev kaldet to Aar før Jordskjelvet. Zach. 14, V. 5: I skulle flye, ligesom I flyede for Jordskjelvet i Usia Juda Konges Tid.

2.

Hvor omtales de største Jordskjelv?

Det Jordskjelv, som omtales hos Matth. 27, V. 51, 52, og som fandt Sted, da Jesus døde, under hvilket Klipperne revnede, og Gravene oplodes, var visselig et stort Jordskjelv; men Johannes beskriver i sin Aabenbaring Cap. 16, V. 18 et endnu større Jordskjelv, som skal komme ved Verdens Ende, i hvilket Verden skal forgaae, og siger udtrykkelig, at saadant Jordskjelv saa stort haver ikke været fra den Tid, at Menneskene bleve til paa Jorden.

31te Capitel.

Om Badere og Bad.

1.

Hvor omtales den bedste Bader i Bibelen?

Ezech. 36, V. 25. Jeg (Herren) vil stænke reent Vand over eder, og I skulle blive rene; af alle eders Ureenheder, og fra alle eders stygge Afguder vil jeg rense eder. Hvilket Christus og fuldkommmer paa os i den hellige Daab efter St. Pauli Ords Lydelse. Eph. 5, V. 25—27. Christus elskede Menigheden og hengav sig selv for den, paa det han kunde hellige den, idet han rensede den formedelst Vandbadet ved Ordet, for at han selv maatte fremstille sig en herlig Menighed, som ikke haver Plet eller Rynke eller noget Deslige, men at den maatte være hellig og ustraffelig. 1 Joh. 1, V. 7. Jesu Christi, Guds Søns, Blod renser os af al Synd.

2.

Hvem har et koldt Bad bekommet bedst?

Naaman, Kongen af Syriens Stridshøvedsmand; da han efter Propheten Elisas Befaling dyppede sig syv Gange i Jordanen, blev han reen af sin Spedalskhed, og hans Kjød kom igjen ligesom en liden Drengs Kjød, og han blev reen. 2 Kong. 5, V. 14.

Denne Gjerning er et Billede paa den hellige Daabs Kraft og Virkning. Thi ligesom dette Vandbad, der her efter Guds Befaling blev brugt, borttog den legemlige Spedalskhed, og gjengav den legemlige Sundhed, saaledes borttager og Daabens Vandbad i Ordet, som efter Christi Befaling bruges, Syndens aandelige Spedalskhed, som ellers opæder og fordærver Liv og Sjæl til den evige Død, giver Sjælen igjen Sundhed, og gjør os for Gud rene, velbehagelige og salige, saa Mange som troe Christi Tilsagn og Forjættelse. Marc. 16, V. 16. Apost. Gjern. 2, V. 38, og 22, V. 26. Tit. 3, V. 5.

3.

Hvem er ved et Bad kommen i den største Fare?

Susanna; da hun badede sig i Haven, blev hun overfalden og kom i Fare for at miste baade Ære og Liv, men blev dog underligen af Gud bevaret, og hendes Ære reddet. Dan. 13 Cap.

4.

Hvilken Qvinde har ved Bad mistet sin Ære?

Bathseba, Urias Hustru; da hun badede sig i Haven, og David fik se hende fra Taget af sit Huus, blev han optændt af hendes Deilighed, sendte Bud efter hende, og hun kom til ham, og han laa hos hende. 2 Sam. 11, V. 2, 4.

5.

Hvem har havt det sælsomste Fodbad?

Den Herre Christus, da hans Fødder bleve

gjorte vaade og toede af Maria Magdalenas Graad. Luc. 7, V. 38.

6.

Hvilke Mennesker have havt den alleryppperligste Bader?

Jesu Disciple, da han øste Vand i et Bækken og toede deres Fødder. Joh. 13, V. 5.

7.

Hvem har havt det sælsomste Haandklæde?

Christus, da Maria Magdalena tørkede hans Fødder med sit Hovedhaar. Luc. 7, V. 38.

8.

Hvor tales der om at toe sig med Salpeter og Sæbe?

Jer. 2, V. 22, hvor Gud siger til dem, som ville skjule sine Synder: Om du end vilde toe dig med Salpeter og tage dig megen Sæbe, da er dog din Misgjerning fuld af Pletter for mit Ansigt. Mal. 3, V. 2, 3.

9.

Hvilke Mennesker bade og toe sig forgjæves?

De som efter sin Renselse besmitte sig igjen. Syr. 34, V. 26, 27. Den, som toer sig for en Død, og rører atter ved den, hvad Gavn haver han af sin Tvæt? Saa er et Menneske, som faster for sine Synder, og gaaer atter hen, og gjør de samme; hvo skal bønhøre hans Bøn? og hvad Gavn haver han deraf, at han ydmygede sig?

32te Capitel.

Om Ild og Brand.

I. Om Ild.

1.

Naar blev Ilden skabt?

Paa den første Dag, da Gud sagde: Vorde Lys; og der blev Lys. 1 Moseb. 1, V. 3.

2.

Hvor staaer det skrevet, at der er Ild i og under Jorden?

Job 28, V. 5. Af Jorden fremkommer Brød, og derunder ødelægges den som af Ild.

3.

Hvor er Ild bleven til Vand?

I Jerusalem. Da Jøderne bleve førte bort til Persien, toge Præsterne Ilden af Alteret, og skjulte den i en dyb tør Hule, hvori den blev omvendt til et tykt Vand. 2 Macc. 1, V. 19, 20.

4.

Hvor befaler Gud at holde en evig Ild?

3 Moseb. 6, V. 5. Ilden paa Alteret skal være optændt derpaa, den skal ikke udslukkes.

Hvad betyder denne evige Ild?

1) Vore brændende Hjerters Agtsomhed, at vore Hjerter skulle være optændte i idelig Andagt mod Gud og hans hellige Navn med Tro, Bøn og Taksigelse, og tænke og tale om hans Ord Dag og Nat. Psal. 1, 1. 2.

2) Jesu Christi Pines og Døds Ihukommelse, hvilken aldrig maa udslukkes i vore Hjerter, som Paulus formaner 1 Cor. 11, V. 26. Saa ofte som I æde dette Brød og drikke denne Kalk, forkynde I Herrens Død, indtil han kommer.

5.

Hvem har havt Ild til sin Ledsager?

Israels Børn; dem ledede Gud om Dagen i en Skystøtte, og om Natten i en Ildstøtte. 2 Moseb. 13, V. 21.

6.

Hvem har ført Ild ud af en Klippe?

Guds Engel, da han aabenbaredes for Gideon og kaldte ham til Dommer og Regent for Folket;

da rørte han med Kjeppen ved Gideons Offer, som denne havde lagt paa en Klippe, og strax foer der Ild ud af Klippen og fortærede Offret. Dom. 6, V. 21.

7.

Hvem har ved sin Bøn bragt Ild ned fra Himmelen?

Propheten Elias, da han bad og sagde: Bønhør mig, Herre, at dette Folk maa vide, at du Herre, du er Gud, og at du haver vendt deres Hjerter tilbage! Da faldt Herrens Ild ned og fortærede Brændofferet og Veden og Stenene og Støvet, og slikkede Vandet op, som var i Graven. Og alt Folket saae det, og faldt ned paa deres Ansigt, og sagde: Herren han er Gud, Herren han er Gud. 1 Kong. 18, V. 37—39.

8.

Efter hvilket Menneskes Befaling er Ild falden ned af Himmelen?

Efter Propheten Elias's Befaling. Thi da Kong Ahasia vilde lade ham hente, og udsendte tvende Hovedsmænd til ham, hver med 50 Mænd, som og talede ham spotteligen til, da bød Elias Ild falde af Himmelen og fortære disse to Hovedsmænd med deres 100 Mand. 2 Kong. 1, V. 9—12.

9.

Hvem er for Ilds Skyld bleven straffet med Ild?

Nadab og Abihu, Aarons Sønner; fordi de med fremmed Ild gjorde Røgelse, foer der en Ild ud fra Herrens Ansigt og fortærede dem, at de døde. 3 Moseb. 10, V. 1. 2. Ligeledes Korah og hans Selskab, to Hundrede og halvtresindstyve Mænd; da de uden Befaling kom frem for Herren med Ild og Røgelse, foer der Ild ud fra Herren og fortærede dem. 4 Moseb. 16, V. 35.

10.

Hvorom skulle vi paamindes af Straa, som i Ilden bliver til Aske?

Om de Ugudelige og deres endelige Fordærvelse,

som Esaias lærer Cap. 5, V. 24. Ligesom Ildens Tunge fortærer Halm, saa skal deres (de Ugudeliges) Rod vorde, som den var forraadnet, og deres Blomster opfare som Støvet.

II. Om Brand.

1.

Hvor har et Træ brændt, og er dog ikke blevet opbrændt?

I Sinai Ørken, ved det Bjerg Horeb, der saa Moses en Busk brænde i Ild, og den blev dog ikke fortæret. 2 Moseb. 3, V. 2, 3.

Denne Brænding er et Forbillede paa Christi Mandoms Annammelse, i Jomfru Marias rene Liv. Thi ligesom denne Busk brændte, og dog ikke opbrændte, saaledes er Maria visselig bleven frugtsommelig med Christus, som hans naturlige Moder, og bliver dog uforkrænket paa den jomfruelige Tugt, Reenhed og Ære. Herom synger vor christne Kirke saaledes:

Som Solen gaaer igjennem et Glar
Og vorder intet at skade,
Saa er Maria en Jomfru klar
Udaf den Hellig-Aands Naade. Luc. 1. Esa. 7.

2.

Naar have adskilte Tunger af Ild sat sig paa Apostlernes Hoveder?

Paa den første Pintsefest efter Christi Himmelfart.

Dette Tegn betyder Apostlernes Prædike-Embedes Kraft og Udretning, at Gud formedelst det vilde være kraftig til at oplyse Menneskene i sin Kundskab, optøe deres iiskolde Hjerter, gjøre deres døvne Lemmer duelige og beredvillige til hans og Næstens Tjeneste; ligesom der ned af Himmelen blev sagt til Paulus: Derfor haver jeg aabenbaret mig for dig, for at udkaare dig til en Tjener og et Vidne baade om det, som du haver seet, og om det, hvori jeg vil aabenbare mig for dig, idet jeg udfrier dig fra Folket og Hedningerne, til hvilke je

nu udsender dig, for at oplade deres Øine, at de omvende sig fra Mørket og fra Satans Magt til Gud, paa det at de kunne annamme Syndernes Forladelse og Lod iblandt dem, som ere helligede ved Troen paa mig. Apostl. Gj. 26, V. 16—18.

3.

Naar er Ved bleven antændt af Vand?

I Nehemias's Tid. Da han lod grave efter den hellige Ild, som Præsterne havde skjult i en Hule, da Jøderne bleve bortførte, da fandt han ikke Ild, men et tykt Vand, som han lod udgyde over Offeret og Veden, og strax antændtes Veden og opbrændtes tilligemed Offeret. 2 Macc. 1, V. 20—22.

4.

Hvilke Mennesker have været i længere Tid i Ild og dog beholdt Livet?

De tre Jøder Sadrach, Mesach og Abednego, som bleve kastede i en gløbende Ovn. Dan. 3, V. 23—26.

5.

Hvilke Mennesker ere efter Bibelens Beretning bleven opbrændte?

1) Sodomiterne, som Gud opbrændte med Ild og Svovl. 1 Moseb. 19, V. 24, 25.

2) Nadab og Abihu, som bleve fortærrede af Herrens Ild. 3 Moseb. 10, V. 2.

3) De to Hundrede og halvfjerdsindstyve Mænd, som vare med Korah; en Ild foer ud fra Herren og fortærede dem. 4 Moseb. 16, V. 35.

4) De Mænd, som kastede Sadrach, Mesach og Abednego i den gloende Ovn, bleve dræbte af Ildens Lue. Dan. 16, V. 22.

5) Jobs Faarehyrder. Guds Ild faldt af Himmelen, og blev optændt paa Faarene og paa Drengene, og fortærede dem. Jobs B. 1, V. 16.

6.

Hvor tilsiger Gud os at ville bevare os i Ildsvaade?

Es. 43, V. 1, 2. Men nu siger Herren, som skabte dig, Jakob! og dannede dig, Israel! Frygt ikke; thi jeg gjenløste dig, jeg kaldte dig ved dit Navn, du er min. Naar du gaaer igjennem Ilden, skal du ikke brændes, og Luen ikke fortære dig.

7.

Hvor bliver Gud kaldt en Ild?

5 Moseb. 4, V. 24. Herren din Gud han er en fortærende Ild, en nidkjær Gud.

